

შოთა რუსთაველი

ვეფხისტყაოსანი

დასაწყისი

1

რომელმან შექმნა სამყარო ძალითა მით ძლიერითა,
ზეგარდმით არსნი სულითა ყვინა, ზეცით მონაზურითა,
ჩვენ კაცთა, მოგვცა ქვეყანა, გვაქვს უთვალავით ფერითა,
მისგან არს ყოველი ხელმწიფე სახითა მის მიერითა.

2

ჰე ღმერთო ერთო, შენ შექმენ სახე ყოვლისა განისა,
შენ ღამიფარე, ძლევა მეც ღათრგუნვად მე საგანისა,
მომეც მიჯნურთა სურვილი, სიკელიმღე გასაგანისა,
ცოლვითა შესუბუქება, მუნ თანა წასაგანისა.

3

ვის ჰშვენი, - ლომსა, - ხმარება შუბისა, ფარ-შიმშერისა,
- მეფისა მზის თამარისა, ღაწვ-ბაღახში, თმა-გიშერისა, -
მას, არა ვიცი, შევჰკადრო შესხმა ხოტბისა, შე-, რისა,
ვისთა მჭერეგელთა ყანდისა მირთმა ხამს მართ, მი-შერისა.

4

თამარს ვაქებდეთ მეფესა სისხლისა ცრემლ-ღათხეული,
ვთქვენი ქებანი ვისნი მე, არ-ავად გამორჩეული.
მელნად ვიხმარე გიშრის გბა და კალმად - მე ნა რხეული,
ვინცა ისმინოს, ღაცვას ღახვარი გულსა ხეული.

5

მიბრძანეს მათად საქებრად თქმა ლექსებისა ტკბილისა,
ქება წარბთა და წამწამთა, თმათა და ბაგე-კბილისა,
ბროლ-ბაღახშისა თლილისა, მის მიჯრით მიწყობილისა,
გასგებს ქვასაცა მაგარსა გვრდემლი გყვისა ღბილისა.

6

აწ ენა მინდა გამოთქმად, გული და ხელოვანება, -
ძალი მომეც და შეწვენა შენგნით მაქვს, მივსცე გონება;
მით შევეწიფნეთ გარიელს, გურფადცა უნდა ხსენება,
მათ სამთა გმირთა მნათობთა სჭირს ერთმანერთის მონება.

7

მო, ღაცხდეთ, გარიელსთვის ცრემლი გვდის შეუშრობილი;
მისებრი მართ ღაბაღებით ვინმცა ყოფილა შობილი!
ღაფჯე, რუსთველმან გაველექსე, მისთვის გულს ღახვარ-სობილი,
აქამდის ამბვად ნათქვამი, აწ მარგალი გი წყობილი.

8

მე, რუსთველი, ხელობითა ვიქმ საქმესა ამა ღარი:
ვის ჰმორჩილობს ჯარი სპათა, მისთვის ვხელობ, მისთვის მკვდარი;
ღაფუღურდი, მიჯნურთათვის კვლა წამალი არსით არი:
ანუ მომცეს განკურნება, ანუ მიწა მე სამარი.

9

ესე ამბავი სპარსული, ქართულად ნათარგმანები,
ვით მარგალიტი თბოლი, ხელით-ხელთ საგოგმანები,
ვპოვე და ლექსად გარდავთქვი, საქმე ვქმენ საჭოჭმანები,
ჩემმან ხელ-მქმნელმან და-ვე-მართოს ლაღმან და ლამაზმან ნები.

10

თვალთა, მისგან უნათლოთა, ენაგრაძეცა ახლად ჩენა;
აჰა, გული გამიჯნურდა, მიჰხვლომია ველთა რბენა!
მიაჯეთ ვინ, ხორცთა დაწვა კმარის, მისცეს სულთა ლხენა.
სამთა ფერთა საქებელთა ლამის ლექსთა უნდა ვლენა.

11

რაცა ვისცა ბედმან მისცეს, დასჯერდეს და მას უბნობდეს;
მუშა მიწვიე მუშაკობდეს, მეომარი გულოვნობდეს;
კვლამიჯნურსა მიჯნურობა უყვარდეს და გამოსცნობდეს,
არცა ვისგან დაიწუნოს, არცა სხვასა უწუნობდეს.

12

შაირობა პირველადვე სიბრძნისაა ერთი ღარგი,
საღმრთო, საღმრთოდ გასაგონი, მსმენელთათვის დიდი მარგი,
კვლამიჯნურსა ეამების, ვინცა ისმენს კაცი ვარგი;
გრძელი სიგყვა მოკლედ ითქმის, შაირია ამაღ კარგი.

13

ვითა ცხენსა შარა გრძელი და გამოსცდის დიდი რბევა,
მობურთაღსა - მოეღანი, მართლად ცემა, მარჯვედ ქნევა,
მართ აგრევე მეღექსესა - საუბართა გუბილთა ფრქვევა.
რა მისჭირდეს საუბარი და დაუწყოს ლექსმან ლევა.

14

მაშინღა ნახეთ მეღექსე და მისი მოშაირობა!
რა ვეღარ მიძხვდეს ქართულსა, დაუწყოს ლექსმან ძვირობა,
არ შეამოკლოს ქართული, არა ქმნას სიგყვა-მცირობა,
ხელ-მარჯვედ სცემდეს ჩოგანსა, იხმაროს დიდი გმირობა.

15

მოშაირე არა ჰქვიან, თუ ვინმე თქვას ერთი, ორი;
თავი ყოლა ნუ ჰგონია მეღექსეთა კარგთა სწორი;
განაღა თქვას ერთი, ორი, უმსგავსო და შორი-შორი,
მაგრა იგყვის: "ჩემი სჯობსო", უცილობლობს ვითა ჯორი.

16

მეორე ლექსი ცოგაბი, ნაწილი მოშაირეთა,
არ ძალ-უც სრულ-ქმნა სიგყვათა, გულისა გასაგმირეთა,
ვამსგავსე მშვილდი ბელითი ყმაწვილთა მონაღირეთა:
დიღსა ვერ მოჰკლევინ ხელად აქვს ხოცა ნაღირთა მცირეთა.

17

მესამე ლექსი კარგი არს სანაღიმოდ, სამღერელად,
სააშოკოდ, საღალღობოდ, ამხანაგთა სათრეველად;
ჩვენ მათიცა გვეამების, რაცა ოღენ თქვან ნათელად,
მოშაირე არა ჰქვიან, ვერას იგყვის ვინცა გრძელად.

18

ხამს, მეღექსე ნაჭირვებსა მისსა ცულად არ აბრკობდეს,
ერთი უჩნდეს სამიჯნურო, ერთსა ვისმე აშიკობდეს,
ყოფლსა მისთვის ხელოვნობდეს, მას აქებდეს, მას ამკობდეს,
მისგან კიდე ნურა უნდა, მისთვის ენა მუსიკობდეს.

19

ჩემი აწ ცანით ყოველმან მას ვაქებ, ვინცა მიქია;
ესე მიხს ღიღალ სახელად არ თავი გამიქიქია!
იგია ჩემი სიცოცხლე, უწყალო ვითა ჯიქია;
მისი სახელი შეფარვით ქვემორე მითქვამს, მიქია.

20

ვთქვა მიჯნურობა პირველი ღა გომი გვართა ზენათა,
ძნელად სათქმელი, საჭირო გამოსაგები ენათა;
იგია საქმე საზეო, მომცემი აღმაფრენათა;
ვინცა ეცლებს, თმობამცა ჰქონდა მრავალთა წყენათა.

21

მას ერთსა მიჯნურობასა ჭკვიანნი ვერ მიჰხედებიან,
ენა დაშვრების, მსმენლისა ყურნიცა ღაგაღლებიან;
ვთქვენე ხელობანი ქვენანი, რომელნი ხორცთა ჰხედებიან;
მართ მასვე ჰბადვენ, თუ ოღენ არ სიძვენ, შორით ბნდებიან.

22

მიჯნური შმაგსა გვიქვიან არაბულითა ენითა,
მით რომე შმაგობს მისისა ვერ-მიხვდომისა წყენითა;
ზოგთა აქვს საღმრთო სიახლე დაშვრების აღმაფრენითა,
კვლა ზოგთა ქვე უც ბუნება კეკლუცთა ზელა ფრფენითა.

23

მიჯნურსა თვალად სიგურფე ჰმართებს მართ ვითა მზეობა,
სიბრძნე, სიუხვე, სიმღიდრე, სიყმე და მოცალეობა,
ენა, გონება, ღათობა, მძლეთა მებრძოლთა მძლეობა.
ვისცა ეს სრულად არა სჭირს, აკლია მიჯნურთ მზეობა.

24

მიჯნურობა არის გურფა, საცოღნელად ძნელი გვარი;
მიჯნურობა სხვა რამეა, არ სიძვისა დასაღარი:
იგი სხვაა, სიძვა სხვაა, შუა უმის დიდი მღვარი,
ხუეინ გაპრევთ ერთმანერთსა! გესმის ჩემი ნაუბარი?

25

ხამს მიჯნური ხანიერი, არ მეძავი, ბილწი, მრუში,
რა მოჰშორდეს მოყვარესა, გაამრავლოს სულთქმა, უში,
გული ერთსა დააჯეროს, კუშგი მიჰხედეს, თუნდა ქუში;
მძულს უგულო სიყვარული, ხვეენა, კოცნა, მგლაში-მგლეში.

26

მას ცოცხალი ნუ ელევის, რაცა პირველ შეუყვარდეს,
ნუცა ლხინსა აუზგაედეს, ნუცა ჭირსა შეუზარდეს:
მისთვის დასთმოს ყველაკაბი, მისთვის ევლთა გამოვარდეს,
ნურა გაჰვა, სოფელიცა მისი კერძი გარდაქარდეს.

27 (26)

ამა საქმესა მიჯნური ნუ უხმობს მიჯნურობასა:
ღღეს ერთი უნდეს, ხვალე, სხვა, სთმობდეს გაყრისა თმობასა;
ესე მღერასა ბელთსა ჰგავს, ვაჟთა ყმაწვილობასა.
კარგი მიჯნური იგია, ვინ იქმს სოფლისა თმობასა.

28 (27)

არს პირველი მიჯნურობა არ-ღაჩენა ჭირთა, მალვა,
თავის-წინა იგონებდეს, ნიაღაგმცა ჰქონდა ხალვა,

შორით ბნელა, შორით კვლობა, შორით ღაგვა, შორით ალვა,
ღასთმოს წყრომა მოყვრისაგან, მისი ჰქონდეს შიში, კრძალვა.

29 (28)

ხამს თავისა ხვაშიალსა არვისთანა ამქლავნებლეს,
არ ბელითალ "ჰაჲ-ჰაჲ"-ს მშიდეს, მოყვარესა აყივნებლეს,
არსით აჩნდეს მიჯნურობა, არასალა იფერებლეს,
მისთვის ჭირი ლხინალ უჩნდეს, მისთვის ცეცხლსა მოიღებლეს.

30 (29)

მას უშმაგო ვით მიენდოს, ვინ მოყვარე გაამჩივნოს?
ამის მეტი რამცა ირგო: მას ავნოს და თვითცა ივნოს.
რათამე-ლა ასახელოს, რა სიგყვითა მოაყივნოს?
რა გავა, თუ მოყვარესა კაცმან გული არ ამტკივნოს!

31(30)

მიკვირს, კაცი რად იფერებს საყვარლისა სიყვარულსა:
ვინცა უყვარს, რად აყივნებს მისთვის მკედარი მისთვის წყლულსა?
თუ არ უყვარს, რად არა სძულს? რად აყივნებს, რაც არ სძულსა?!
აესა კაცსა ავი სიგყვა ურჩეენია სულსა, გულსა.

32 (31)

თუ მოყვარე მოყვრისათვის ჭირს, ჭირილსა ემართლებს:
სიარული, მარტოება ჰშევენის, გაჭრად დაეთვლებს;
იგონებლეს, მისგან კიდე ნურად ოდეს მოეცლებს,
არ ღაჩნდეს მიჯნურობა, სჯობს, თუ კაცთა ეახლებს

ამბავი როსგევან არაბთა მეფისა

33 (32)

იყო არაბეთს როსგევან, მეფე ღმრთისაგან სვიანი,
მაღალი, უხვი, მღაბალი, ლაშქარ-მრავალი, ყმიანი,
მოსამართლე და მოწყალე, მორჭმული, განგებიანი,
თვით მეომარი უებრო, კვლა მოუბარი წყლიანი.

34 (33)

სხვა ძე არ ესვა მეფესა, მართ ოდენ მარტოდ ასული,
სოფლისა მნათი მნათობი, მშისაცა ღასთა დასული;
მან მისთა მჭერეგთა წაულის გული, გონება და სული,
ბრძენი ხამს მისად მაქებრად და ენა ბევრად ასული.

35 (34)

მისი სახელი - თინათინ, არს ესე საცონდარია!
რა გაიმარდა, გაივსო, მზე მისგან საწუნარია.
მეფემან უხმნა ვაზირნი, თვით ჰმის ღალი და წყნარია,
გვერდსა ღაისხნა, დაუწყო მათ ამო საუბნარია.

36 (35)

უბრძანა: "გკითხავ საქმესა, ერთგან სასაუბნაროსა:
რა ვარღმან მისი ყვაფილი გაახმოს, ღაამჭნაროსა,
იგი წახლებს, სხვა მოვა გურფასა საბაღნაროსა;
მზე ჩაგვისვენდა, ბნელსა ვსჭვრეგთ, ღამესა უმოენაროსა.

37 (36)

"მე გარღასრულ ვარ, სიბერე მჭირს, ჭირთა უფრო ძნელია,
ღღეს არა, ხვალე მოგველები, სოფელი ასრე მქმნელია;
რადღა იგი სინათლე, რასაცა ახლავს ბნელია?!
ჩემი ძე ღავსვათ ხელმწიფელ, ვისგან მზე საწუნელია".

38 (37)

ვაზირთა ჰკადრეს: "მეფეო, რად ჰბრძანეთ თქვენი ბერობა?
ვარდი თუ გახმეს, ეგრეცა გვმართებს მისივე ჯერობა:
მისივე ჰმეტობს ყოველსა სული და ტურფა ფერობა.
მთვარესა მცხრალსა ვარს კვლავმან ვითამცა ჰკადრა მტერობა?"

39 (38)

"მაგას ნუ ჰბრძანებთ, მეფეო, ჯერით ვარდი არ დაგჭნობია,
თქვენი თათბირი ავიცა სხვისა კარგისა მჯობია;
ხნდა განლაშცა საქმეულად, რაცა თქვენ გულსა გლმობია:
სჯობს და მას მიეც მეფობა, ვისგან მზე შენაფლობია.

40 (39)

"თუცა ქალია, ხელმწიფედ მართ ღმრთისა დანაბადია;
არ გათნეო, იცის მეფობა, უთქვენოდ გვიოქვამს კვლა დია;
შუქთა მისთაებრ საქმეცა მისი მზეურ განაცხადია.
ლეკვი ღომისა სწორია, ძე იყოს, თუნდა ხვადია".

41 (40)

ავთანდილ იყო სპასპეტი, ძე ამირ-სპასალარისა,
საროსა მჯობი ნაზარდი, მსგავსი მზისა და მთვარისა,
ჯერით უწვეურული, საღარო ბროლ-მინა საცნობარისა;
მას თინათინის შეენება ჰკლვიდის წამწამთა ჯარისა.

42 (41)

გულსა მისსა მიჯნურობა მისი ჰქონდა დამალულად;
რა მოჰმორდის, ვერ-მჭვრეტელმან ვარდი შექმნის ფერ-ნაკლულად;
ნახის, ცეცხლი გაუახლდის, წყლული გახდის უფრო წყლულად.
საბრალოა სიყვარული, კაცსა შეიქმს გულ-მოკლულად!

43 (42)

რა მეფედ დასმა მეფემან ბრძანა მისისა ქალისა,
ავთანდილს მიჰხვდა სიამე, ვსება სჭირს მის სოქ-ალისა,
თქვა: "ზედა-ზედა მომხვდების ნახვა მის ბროლ-ფიქალისა,
ნუთუ მით ვპოვო წამალი მე ჩემის ფერ-გამქრქალისა!"

44 (43)

არაბეთს გასცა ბრძანება ღიღმან არაბთა მფლობელმან:
"თინათინ ჩემი ხელმწიფედ დაესვი მე, მისმან მშობელმან,
მან გაანათლნეს ყოველნი, ვით მშემან მანათობელმან.
მოდით და ნახეთ ყოველმან, შემსხმელმან, შემამკობელმან!"

45 (44)

მოვიდეს სრულნი არაბნი, ჯარი განმრავლდა ხასისა:
ავთანდილ პირ-მზე, სპასპეტი ლაშქრისა ბეერ-ათასისა,
ვაზირი სოგრატ, მოახლე მეფისა დასთა დასისა;
მათ რომე დადგეს საჯდომი, თქვეს: "უთქმელია ფასისა!"

46 (45)

თინათინ მიჰყავს მამასა პირითა მით ნათელითა,
დასვა და თავსა გვირგვინი დასდგა თავისა ხელითა,
მისცა სკიპტრა და შემოსა მეფეთა სამოსელითა.
ქალი მზეებრ სჭვრეტს ყოველთა ცნობითა ბრძნად მხედველითა.

47 (46)

უკუდგეს და თაყვანის-სცეს მეფემან და მისთა სპათა,
დალოცეს და მეფედ დასვეს, ქება უთხრეს სხვაგნით სხვათა,

ბუკსა ჰკრეს და წინწილანი დაატკობდეს მათთა ხმათა.
ქალი გირს და ცრემლითა აფრქვევს, ჰხრის ყორნისა ბოლო-ფრთათა.

48 (47)

მამისა ტახტსა საჯდომლად თავი არ ეღირსებოდა,
ამად გირს, ბალი ვარდისა ცრემლითა აივსებოდა;
მეფე სწვრთის: "მამა ყოველი ძისაგან ითავსებოდა,
ამისად ქმნამდის დამწველი ცეცხლი არ დამეცებოდა".

49 (48)

უბრძანა: "ნუ სკირ, ასულო, ისმინე ჩემი თხრობილი:
დღეს შენ ხარ მეფე არაბეთს, ჩემგან ხელმწიფედ ხმობილი,
აქათგან ესე სამეფო შენია მართ მონღობილი.
ხარმცა ბრძნად მქმნელი საქმისა, იყავ წყნარი და ცნობილი!

50 (49)

"ვარდთა და ნეხეთა ვინათგან მზე სწორად მოეფინების,
დიდთა და წვრილთა წყალობა შენმცა ნუ მოგეწყინების!
უხვი ახსნილთა დაბაბამს, იგი თვით ების, ვინ ების.
უხვად გასცემდი, მღვათაცა შესდის და გაედინების.

51 (50)

მეფეთა შიგან სიუხვე, ვით ეღემს ალვა, რგულია;
უხვსა ჰმორჩილობს ყოველი, იგიცა, ვინ ორგულია;
სმა-ჭამა - დიდად შესარგი, დება რა სავარგულია?!
რასაცა გაესცემთ, ჩვენია; რაც არა, დაკარგულია !"

52 (51)

ამა მამისა სწავლასა ქალი ბრძნად მოისმინებდა,
ყურსა უკურობდა, ისმენდა, წვრთასა არ მოიწყინებდა;
მეფე სმასა და მღერასა იქმს, მეგად მოილხინებდა;
თინათინ მშვესა სწუნობდა, მაგრა მზე თინათინებდა.

53 (52)

მოიხმო მისი გამზრდელი, ერთგული, ნაერთგულევი,
უბრძანა: "ჩემი საჭურჭლე, შენგან დანაბეჭდულევი,
მომართვი ჩემი ყველა, ჩემი ნაუფლისწულევი".
მოართვეს. გასცა უზომო უანგარიშო, ულევი.

54 (53)

მას დღე გასცემს ყველა კასა სივაჟისა მოგებულსა,
რომე სრულად ამოაგებს მცირესა და დიდებულსა.
მერმე ბრძანა: "ვიქმ საქმესა, მამისაგან სწავლებულსა,
ჩემსა ნუვინ ნუ დაჰმალავთ საჭურჭლესა დადებულსა".

55 (54)

უბრძანა: "წადით, გახსენით, რაცა სად საჭურჭლენია!
ამილახორო, მოასხი რემა, ჯოგი და ცხენია!"
მოიღეს. გასცა უზომო სიუხვე არ მოსწყენია.
ლარსა ჰხვევდიან ლამქარნი, მართ ვითა მეკობრენია.

56 (55)

ალაფობდეს საჭურჭლესა მისსა, ვითა ნათურქალსა,
მას გაიჭსა არაბულსა, ქვე-ნაბამსა, ნასუქალსა,
რომე ჰგვანდა სიუხვითა ბუქსა, მეცით ნაბუქალსა;
არ ღარჩენს ცალიერსა არ ყმასა და არცა ქალსა.

57 (56)

დღე ერთ გარდახდა. პურობა, სმა-ჭამა იყო, ხილობა,
ნაღიმად მსხდომთა ლაშქართა მუნ დიდი შემოყრილობა.
მეფემან თავი დაჰკიდა და ჰქონდა დაღრეჯილობა.
"ნეტარ, რა უმძიმს, რა სჭირსო?" - შექმნეს ამისი ცილობა.

58 (57)

თავსა მის პირ-მზე ავთანდილ მჭერეგთაგან მოსანდომია,
სპათა სპასპეტი, ჩაუქი, ვითა ვეფხი და ლომია;
ვაზირი ბერი სოგრატი თვით მას თანავე მჯდომია.
თქვეს, თუ: "რა უმძიმს მეფესა, ანუ რად ფერი ჰკეთომია?"

59 (58)

თქვეს, თუ: "მეფე ცუდა რასმე გონებასა ჩავარდნილა,
თვარა აქა სამძიმარი მათი ყოლა არა ქმნილა".
ავთანდილ თქვა: "სოგრატი, ვჰკითხოთ, გვითხრობს, რადმცა შეგვეცია?
ვჰკალროთ რამე სალალობო, რასათვისმცა გაგვაწვილა?"

60 (59)

აღგეს სოგრატი და ავთანდილ განითა მით კენართა,
თვითო აივსეს ჭიქები, მივლენ ქცევითა წყნართა,
წინა მიუსხდეს მუხლ-მოყრით, პირითა მოცინართა,
ვაზირი ლალობს ენითა, წყლიანად მოუბნართა :

61 (60)

"ლაგიღრეჯია, მეფეო, აღარ გიცინის პირიო
მართალ ხარ: წახლა საჭურჭლე თქვენი მძიმე და ძვირიო,
ყველასა გასცემს ასული თქვენი საბოძვარ-ხშირიო,
ყოლამცა მეფედ ნუ დასვი! თავსა რად უგლე ჭირიო?"

62 (61)

რა მეფემან მოსმინა, გაცინებით შემოჰხენა,
გაუკვირდა: ვით მკალრო, ან სიგყვანი ვით გაბედნა?!
"კარგი ჰქმენო, - დაუმალა, ბრძანებანი უიმედნა, -
ჩემი მრახვა სიძუნწისა, გყუის, ვინცა დაიბედნა!"

63 (62)

"ეგე არ მიმძიმს, ვაზირო, ესეა, რომე მწყენია:
სიბერე მახლავს, დავლიენ სიყმაწვილისა დღენია,
კაცი არ არის, სითგანცა საბრძანებელი ჩვენია,
რომე მას ჩემგან ესწავლენ სამამაცონი მნენია.

64 (63)

"ერთაი მიმის ასული, ნაზარდი სათუთობითა;
დმერთმან არ მომცა ყმა-შვილი, - ვარ საწუთროსა თმობითა,-
ანუმცა მგვანდა მშვილდოსნად, ანუ კვლა მობურთლობითა;
ცოტასა შემწვეს ავთანდილ ჩემგანვე ნაზარლობითა".

65 (64)

ყმა მეფისა ბრძანებასა ლალი წყნარად მოსმენდა,
თაფ-მოღრეკით გაიღიმნა, გაცინება დაუშვენდა,
თეთრთა კბილთა გამომკრთალსა შუქსა ველთა მოაფენდა.
მეფე ჰკითხავს: "რას იცინი, ანუ ჩემგან რას შეგრცხვენდა?"

66 (65)

კვლა უბრძანა: "თავსა ჩემსა, რას იცინი, რად დამგმეო?"
ყმამან ჰკალრა: "მოგახსენებ და ფარმანი მიბოძეო,
რაცა გკალრო, არ გეწყინოს, არ გაჰრისხლე, არ გასწყრეო,
არ გამხალო კალნიერად, არ ამი კლო ამასმეო".

67 (66)

უბრძანა: "რამცა ვიწყინე თქმა შენგან საწყინარისა!"
ფიცა მზე თინათინისი, მის მშისა მოწუნარისა.
ავთანდილ იგყვის: "ღაფიწყო კადრება საუბნარისა:
ნუ მოჰკეც მშვილდოსნობასა, თქმა სჯობს სიგყვისა წყნარისა.

68 (67)

"მიწაცა თქვენი ავთანდილ თქვემს წინა მშვილდოსანია;
ნადლევი ღაფღათ, მოვასხნეთ მოწმად თქვენივე სპანია;
მოსპარებულ ვინ მგავსო? - ცუნღილა უკუთქმანია.
გარღამწყველელი მისიცა ბურთი ღა მოღღანია!"

69 (68)

- "მე არ შეგარჩენ შენ ჩემსა მაგისა დაცილებასა.
ბრძანე, ვისროლოთ, ნუ იქმო შედრეკილობა-კლებასა,
კარგთა კაცთასა ვიქმოლეთ მოწმად ჩვენ თანა ხლებასა,
მერმე გამოჩნდეს მოღღანს, ვისძი უთხრობდენ ქებასა!"

70 (69)

ავთანდილცა დაჰმორჩილდა, საუბარი გარღას წყვილეს,
იციონლეს, ყმაწვილობლეს, საყვარლად ღა კარგად მშილეს,
ნადლევიცა გააჩინეს, ამა პირსა ღაასკვნილეს:
"ვინცა იყოს უარესი, თავ-მიშველი სამ ღლე ვლილეს!"

71 (70)

კვლა ბრძანა: "მონა თორმეტი შევსხათ ჩვენ თანა მარებლად,
თორმეტი ჩემად ისრისა მომრთმეველად, მოსახმარებლად, -
ერთი შენი შერმაღინ არს მათად ღასაღარებლად, -
ნასროლ-ნაკრავსა სთვალვილენ უგყევრად მიუმცლარებლად".

72 (71)

მონადირეთა უბრძანა: "მინდორნი მოიარენით,
ღასცევით ჯოგი მრავალი, თავნი ამისთვის არენით".
ღაშქარნი სამზოდ აწვივნეს: "მოღით ღა მოიჯარენით".
გაყარეს სმა ღა ნაღმი. მუნ ამოდ გავისხარენით.

როსტევეან მეფისაგან ღა ავთანდილისაგან ნადირობა

73 (72)

ღილასა აღრე მოვიღა იგი ნაზარლი სოსანი,
ძოწვეულითა მოსილი, პირად ბროლ-ბაღახშოსანი,
პირ-ოქრო რილე ეხვია, შვენოღა ქარქაშოსანი,
მეფესა გასლვად აწვევდა, მოღვა თეთრ-გაიჭოსანი.

74 (73)

შეეკამმა მეფე, შეჯღა, ნადირობად გამოვილეს;
მგრგვლივ მინდორსა მოსდგომოლეს, ალყად გარე შემოჰკრვილეს;
მეიმი ღა მარი იყო, სპანი ველთა ღაჰფარვილეს,
ნადლევისა მათისათვის ისროლეს ღა ერთგან სრვილეს.

75 (74)

უბრძანეს: "მონა თორმეტი მოღით, ჩვენ თანა ვლიღითა,
მშვილდსა ფიცხელსა მოგვეცემღით, ისარსა მოგვართმიღითა,
ნაკრავსა შეაღარებღით, ნასროლსა ღასთვალვიღითა!"
ღაიწყო მოსლვა ნადირმან ყოღთა მინდორთა კიღითა.

76 (75)

მოვილა ჯოგი ნადირთა ანგარიშ-მიუწვდომელი:
ირეში, თხა და კანჯარი, ქურციკი მალლად მხლგომელი.
მას პატრონ-ყმანი გაუხდეს, ჭვრეჭადმცა სჯობდა რომელი!
აჰა მშვილდი და ისარი და მკლავი და უშრომელი!

77 (76)

ცხენთა მათთა ნაგერჯალნი მშესა შექთა წაუხმიდეს.
მიჰხოცდეს და მიისროდეს, მინდორს სისხლთა მიახსმიდეს,
რა ისარი ლაელივის, მონანი-ყე მიათმიდეს.
მხეცნი, მათგან დაკოლილნი, წაღმა ბიჯსა ვერ წასდგმიდეს.

78 (77)

იგი ველი გაირბინეს, ჯოგი წინა შემთისხეს,
ღახოცეს და ამოწყვიდეს, ცათა ღმერთი შეარისხეს,
ველი წითლად შეელებნეს, ნადირთაგან სისხლი ისხეს.
ავთანდილის შემხედველთა: "ჰგავსო ალვას, ელემის ხეს".

79 (78)

იგი მინდორი ღალიეს, მართ მათგან განარბენია,
მინდორსა იქით წყალი დის და წყლისა პირსა კლდენია.
ნადირნი გყესა შეესწრნეს, საღა ვერა რბის ცხენია.
იგი მაშვრალნი ორნივე მოსწყდეს, რაბომცა მხნენია.

80 (79)

ერთმანერთსა, თუ: "მე გჯობო", სიცილით ეუბნებოდეს,
აზხანაგობდეს, ლალობდეს, იქით და აქათ ღგებოდეს.
მერმე მოვიდეს მონანი, რომელნი უკან ჰყვებოდეს,
უბრძანა: "თქვითო მართალი, ჩვენ თქვენგან არა გვთნებოდეს".

81 (80)

მონათა ჰკადრეს: "მართალსა გკადრებთ და ნუ გემცთარებთ,
მეფეო, ყოლხ ვერ ვიგყვით შენსა მაგისად ღარებით,
აწემა ღაგეხოც, ვერა ჰგავ, - ვერათ ვერ მოგეხმარებით, -
ვისგან ნაკრავნი გვინახვან მხეცნი ვერ წაღმა წარებით.

82 (81)

"ორთავე ერთგან მოკლული ყველაი ასჯერ ოცია,
მაგრა ავთანდილს ოცითა უფროსი დაუხოცია:
არ ღასცთომია ერთიცა, რაც ოღენ შეუგყოცნია,
თქვენი მრავალი მიწითა ღასერილი გაგვიხოცია".

83 (82)

მეფესა ესე ამბავი უხს, ვითა მღერა ნარდისა,
უხარის ეგრე სიკეთე მისისა განაზარდისა,
აქეს მიჯნურობა ამისი, ვითა ბუღბუღსა ვარდისა,
სიცილით ღალობს, მიეცა გულით ამოსლვა ღარდისა.

84 (83)

იგი ორნივე საგრილად გარდახდეს ძირსა ხეთასა.
ლაშქართა შექმნეს მოღენა, მოღგეს უფროსნი ბზეთასა.
ახლოს უთქს მონა თორმეტი, უმხნესი სხვათა მხნეთასა.
თამაშობდეს და უჭვრეტეს წყალსა და პირსა გყეთასა.

ნახვა არაბთა მეფისაგან მის ყმისა ვეფხისცყაოსნისა

85 (84)

ნახეს, უცხო მოყმე ვინმე ჯდა მგირალი წყლისა პირსა,
შავი ცხენი საღავითა ჰყვა ღომსა და ვითა გმირსა,

ხშირად ესხა მარგალიტი ლაგამ-აბჯარ-უნაგირსა,
ცრემლსა ვარდი ღაეთორთვილა, გულსა მდულრად ანაგირსა.

86 (85)

მას ტანსა კაბა ემოსა, გარე-თმა ვეფხის ტყავისა,
ვეფხის ტყავისა ქულივე იყო სარქმელი თავისა,
ხელთა ნაჭელი მათრახი ჰქონდა უსხოსი მკლავისა;
ნახეს და ნახეა მოუნდა უცხოსა სანახავისა.

87 (86)

წავილა მონა საუბრად მის ყმისა გულ-მდულარისად,
თაუჩამოგლებით მტირლისად, არ ჭვრეგით მოლიბლარისად -
მუნვე წვიმს წვიმა ბროლისა, ჰგია გიშრისა ღარი საღ-
ახლოს მივილა, მოსცალდა სიგყვისა თქმად აღარისად.

88 (87)

ვერა ჰკალრა საუბარი, მონა მეგად შეუზარდა,
დიდხანს უჭვრეტს გაკვირებით, თუცა გული უზაგარდა;
მოახსენა: "გიბრძანებსო", ახლოს მიღვა, დაუწყებარდა.
იგი გირს და არა ესმის მისგან, გაუუმეცარდა.

89 (88)

მის მონისა არა ესმა სიგყვა, არცა ნაუბარი,
მათ ლაშქართა მახილისა იყო ერთობ უგრძობბარი,
უცხოდ რასმე ამოსკენდა გული ცეცხლთა ნაღებარი,
ცრემლსა სისხლი ერეოლა, გასდის, ვითა ნაგუბარი.

90 (89)

სხეგან ქრის მისი გონება, მისმან თავისა წონამან!
ესე მეფისა ბრძანება ერთხელ კვლა ჰკალრა მონამან.
არცა დააგლო გირილი, არცა რა გაიგონა მან,
არცა გახლიჩა ბაგეთა თავი ვარდისა კონამან.

91 (90)

რა პასუხი არა გასცა, მონა გარე შემობრუნდა,
როსტანს ჰკალრა: "შემიგყვია, იმას თქვენი არა უნდა;
თვალნი მზეებრ გამირეგლეს, გული მეგად შემიდრწუნდა,
ვერ ვასმინე საუბარი, მით ღავეყოფნე ხანი მუნ, და-".

92 (91)

მეფე გაჰკვირდა, გა-ცა-წყრა, გული უც მისთვის მწყრომარე;
გაგზავნა მონა თორმეტი მისი წინაშე მღგომარე,
უბრძანა: "ხელთა აიღეთ აბჯარი თქვენ საომარე,
მიღით და აქა მომგვარეთ, ვინ არის იქი მჯლომარე".

93 (92)

მონანი მიდგეს, მივიდეს, გახდა აბჯრისა ჩხარია;
მაშინდა შეერთა იგი ყმა, გირს, მეგად გულ-მდულარია,
თვალნი მოარნა ყოველგნით, ნახა ლაშქართა ჯარია,
ერთხელ ესე თქვა: "ვაჲ მეო", სხვად არას მოუბნარია.

94 (93)

თვალთა ხელი უკუვილო, ცრემლნი ცხელნი მოიწურნა,
ხრმალ-კაპარჭი მოიმარგრა, მკლავნი გაიმამაცურნა,
ცხემსა შეჯდა, - მონათამცა საუბარნი რად იყურნა! -
სხეასა მხარსა გაემართა, მათი ჭირი არ განკურნა.

95 (94)

მონათა ხელი გამართეს მის ყმისა შესაპყრობელად.
მან იგინი, გლახ, ღახლანა მტერთაცა საწყალობელად:
ჰკრნა ერთმანერთსა, ღახოცნა თავსა ხელ-აუპყრობელად,
ზოგსა გაღაჰკრის მათრახი ქვე მკრღმლის გასაპობელად.

96 (95)

მეფე გაწყრა, გაგულსდა, ლაშქარნიცა შეუზახნა;
მან მღვეართა მიწვენამდის არ უჭვრიტნა, არცა ნახნა,
რაზომნიცა მიეწიენეს, ყოვლინი მკვდართა ღახახნა,
კაცი კაცსა შემოსტყორცა, როსტან ამაღ ივაგლახნა.

97 (96)

შესხდეს მეფე და ავთანდილ მის ყმისა მისაწვევლად.
იგი ლალი და უკალრი მივა ტანისა მრხეველად,
ტაიჭი მიუქს მერახნა, მიეფინების მზე ველად,
შეიგნა მისლვა მეფისა მისად უკანა მღვევლად.

98 (97)

რა ცნა, მეფე მოვიდაო, ჰკრა მათრახი მისსა ცხენსა.
მასვე წამსა დაიკარგა, არ უნახავს თვალსა ჩვენსა,
ჰგვანდა ქვესკნელს ჩაძრომილსა ანუ ბეცად ანაფრენსა.
ეძებლეს და ვერ ჰპოვებლეს კვალსა მისგან წანარბენსა.

99 (98)

კვალი ძებნეს და უკვირდა ვერ-პოვნა ნაკვალევისა,
აგრე კვალ-წმიდალ წარხლომა კაცისა, ვითა ღვეისა;
ლაშქარნი მკვდართა სტიროლეს, სწრაფა აქეს წყლულთა ხვევისა,
მეფემან ბრძანა: "ენახეო მიბეზი ღხინთა ღვეისა".

100 (99)

ბრძანა: "ღმერთსა მოეწყინა აქამდისი ჩემი შვება,
ამაღ მიყო სიმწართა სიამისა ღახავლევება,
სიკვდილამდის ღახაწყლულა, ვერვის ძალ-უც განკურნება.
მასვე მაღლი! ესრე იყო წაღილი და მისი ნება".

101 (100)

ესე თქვა და შემობრუნდა, ღაღრეჯილი წამოვიდა,
არცა ჰკრალა ასპარეზსა, ვამი ვაშსა მოურთვიდა;
ყველა კაი მოიშალა, საღაცა ვინ მხეცთა სრვიდა;
ზოგთა თქვეს, თუ: "მართალია", ზოგი, ღმერთო, უმრახვიდა.

102 (101)

მეფე საწოლს შემოვიდა სეველიანი, ღაღრეჯილი;
მისგან კიდე არეინ შეჰყვა, ავთანდილ უნს ვითა შვილი.
ყველა კაი გაიყარა, ჯალაბი ჩანს არ-ღახრილი.
გაბელითა სიხარული, ჩაღანა და ჩანგი ტკბილი.

103 (102)

თინათინს ესმა მამისა ეგეთი ღაღრეჯილობა,
აღვა და კარსა მივიდა, - ჰქონდა მშისაცა ცილობა, -
მოღარე უხმო, უბრძანა: "ძილია, თუ უძილობა?"
მან მოახსენა: "ღაღრეჯით მის, სჭირსო ფერ-შეცვლილობა.

104 (103)

"ერთი ახლავს ავთანდილ წინაშე უბის სკამითა;
უცხო ყმა ვინმე უნახავს, ასრე ღაღრეჯით ამით-ა".
თინათინ ბრძანა: "აწ წავალ, შესლვა არ ჩემგან ჟამით-ა,
მიკითხოს, ჰკადრე: იყო-თქო აქა ერთითა წამითა".

105 (104)

ხანი გამოხდა, იკითხა: "ნეტარ, რასა იქმს ქალი, ჩემი ღვინი და ჯავარი, ჩემი სოფლისა წყალიო?"
მოღარე ჰკადრებს: "მოვიდა აწყადა ფერ-ნამკრთალიო, ღარეჯით გცნა და მიბრუნდა წინაშე მომავალიო".

106 (105)

უბრძანა, თუ: "წადი, უხმე! უმისობა ვით გავსდლო?
მოახსენე: "რად ღაპბრუნდი შენ, მამისა სიცოცხლო?
მოლი, ჭმუნვა გამიქარვე, გულსა წყლულსა მეწამლო,
გიფხრა ჩემი სამიზნო, მე თუ ღვინითა რად ღავლო".

107 (106)

თინათინ აღგა, მივიდა, მიჰყვა მამისა ნებასა,
უგაგს პირისა სინათლე მთვარისა მოვანებასა.
მამამან გვერდსა დაისვა, აკოცებს ნება-ნებასა,
უბრძანა: "მახლაჲ რად არა, რად მელი მოყვანებასა?"

108 (107)

ქალმან ჰკადრა: "ხელმწიფეო, ღარეჯილსა ვინცა გცნობდეს,
ვინცა განაბა კაღნიერად, რაბომ გინდა ამაცობდეს!
თქვენნი აგრე ღარეჯანი მნათობთაცა ღამხობდეს!
კაცმან საქმე მოიგვაროს, ვეჭვ, ჭმუნვასა ესე სჯობდეს".

109 (108)

უბრძანა: "შვილო, რაბომცა მჭირს საქმე სავაგლახია,
შენი ჭვერეგა და სიახლე ღვინაღვე ღამისახია,
მომქარეგებელი სევდისა, მართ ვითა მუფარახია.
ვეჭვ, რა სცნა, შენცა მამართლო, ჩემი სულთქემა და ახია.

110 (109)

"უცხოლა და საკვირველსა ყმასა რასმე გარღვევიდე,
მისმან შუქმან გაანათლა სამყარო და ხმელთა კიდე.
რა უმძიმდა, არ ვიცოდი, ან გიროლა ვისთვის კიდე.
ჩემად ნახვად არ მოვიდა, გავგულისდი, წავეკიდე.

111 (110)

"მე რა მნახა, ცხენსა შეჯდა, თვალთა ცრემლნი მოიხოცნა.
შესაპყრობლად შეეუზახენ, სპანი სრულად ღამიხოცნა,
ვითა ეშმა ღამეკარგა, არ კაცურად გარღამკოცნა,
ჯერტცა ესე არა ვიცი, ცხალი იყო, თუ მეოცნა.

112 (111)

"აწ ესე მიკვირს, რა იყო, ანუ რა ვნახე და რული!
მან ღამიხოცა ღამქარი, აღინა სისხლი ღვარული.
კაცთა ხორცისად ვით ითქმის ისრე თვალთაგან ფარული?!
უცილოდ ღმერთსა მოესძული აქამდის მე მხიარული.

113 (112)

"ტაბლნი მისნი წყალობანი ბოლოდ ასრე გამემწარნეს,
ღამავიწყდეს, რაცა ღვინი მხიარულსა წამეარნეს.
ყოლმან პირმან ვაგლახ მიყოს, ველარავინ მინეგარნეს,
საღამდისცა ღვინი მესხნენ, ველარამან გამახარნეს!"

114 (113)

ქალმან ჰკადრა: "მოგახსენებ მე სიგყვასა ღანაყბედსა:
ჰე მეფეო! რად ემღურვი ანუ ღმერთსა, ანუ ბედსა?"

რად დასწამებ სიმწარესა ყოველთათვის კბილად მხელსა?
ბოროტიმცა რად შეექმნა კეთილისა შემოქმედსა!

115 (114)

"მე ამას ვარჩევ: მეფე ხარ, მეფეთა ბედა მფლობელი,
შორს არის თქვენი საზღვარი, ბრძანება-მიუთხრობელი.
გაგზავნე კაცი, ყოველგნით მისთა ამბავთა მცნობელი,
აღრე სცნობ, არის იგი ყმა შობილი, თუ უშობელი".

116 (115)

მოასხნეს კაცნი, გაგზავნეს ოთხთავე ცისა კიდეთა,
უბრძანეს: "წადით, პატიჟთა თავიმცა რად დაჰრიდეთა?
მონახეთ, ძებნეთ იგი ყმა, სხვად ნურად მოიცლიდეთა,
მისწერეთ წიგნი, საღაცა ვერ მისწვდეთ, ვერ მიხვიდეთა".

117 (116)

კაცნი წავიდეს, იარეს მართ ერთი წელიწადია,
მონახეს, ძებნეს იგი ყმა, იკითხეს კელა და კელა ღია,
ვერცა თუ ნახეს ნახული ღმრთისაგან დანაბადია,
ცუღად მაშვრალნი მოვიდეს, მათსავე გულსა ბადია.

118 (117)

მონათა ჰკადრეს: "მეფეო, ჩვენ ხმელნი მოვიარენით,
მაგრა ვერ ვპოვეთ იგი ყმა, მით ვერა გავიხარენით,
მისსა მნახესა სულ-ღემულსა კაცსა ვერ შევეყვარენით,
ჩვენ ვერას გარგებთ, საქმენი სხვანი რა მოიგვარენით".

119 (118)

მეფე ბრძანებს: "მართალ იყო ასული და ჩემი ძეო,
ვნახე რამე ეშმაკისა სიცულე და სიბილწეო,
ჩემად მგერად წამოსრული, გარდმოჭრილი ბეცით მეო.
გამიშვია შეჭირვება, არა მგამა ყოლა მეო".

120 (119)

ესე თქვა და სიხარულით თამაშობა აღიდაბ.
მგოსანი და მოშიათი უხმეს, პოვეს რაცა სადა.
ღია გასცა საბოძვარი, ყველა ღარბაზს შემოხადა.
მისი მსგავსი სიუხვითა ღმერთმან სხვამცა რა დაჰბადა!

თინათინისაგან ავთანდილის გაგზავნა მის ყმის სამებრად

121 (120)

ავთანდილ ჯდა მარტო საწოლს, ეცვა ოღენ მართ პერანგი,
იმღერდა და იხარებდა, წინა ეღვა ერთი ჩანგი.
შემოვიდა მას წინაშე თინათინის მონა ბანგი,
მოახსენა: "გიბრძანებსო ტანი ალვა, პირი მანგი".

122 (121)

ავთანდილს მიჰხვდა მოსმენა საქმისა სანატრელისა,
აღვა და კაბა ჩაიცვა, მჯობი ყოფლისა ჭრელისა;
უხარის ნახვა ვარდისა, არ ერთგან შეუყრელისა.
ამოა ჭვრეტა ტურფისა, სიახლე საყვარელისა!

123 (122)

ავთანდილ ლადი, უკადრი მივა, არჯისგან ჰრცხვენოდა,
მას ნახავს, ვისთა ვამთავან ცრემლი მრავალჯერ სდენოდა;
იგი უებრო ქუშად ჯდა, ელვისა მსგავსად შეენოდა,
მთვარესა მისთა შექთავან უკუნი გარდაჰყენოდა.

124 (123)

გაბრცვილსა განსა ემოსნეს ყარყუმნი უსაპირონი,
ეპურნეს მოშლით რიღენი, ფასისა თქმალ საჭირონი,
ჰშეენოლეს შავნი წამწამნი, გულისა გასაგმირონი,
მას თეთრსა ყელსა ეკიდნეს გრძლად თმანი არ-უხშირონი.

125 (124)

ღაღრეჯით იყო მჯღომარე ძოწეულითა რიღითა,
აეთანდლის უთხრა ღაჯლომა წყნარად ცნობითა მშვიდითა.
მონამან სელნი და უღგნა, ღაჯლა კრძალვით და რიღითა.
პირის-პირ პირსა უჭვრეგლა, საესე ლხინითა დიდითა.

126 (125)

ქალმან უბრძანა: "მარი მლეეს მე ამისისა თხრობისა;
მწაღდა არა-თქმა, რომლისა ღონე არა მაქვს თმობისა,
მაგრა იცია მიზეზი შენისა აქა ხმობისა,
რად ვში ქუმბლ და ღაღრეჯით ასრე მიხდილი ცნობისა?"

127 (126)

ყმამან ჰკადრა: "საზაროსა ჩემგან თქმაღა ვით იქმნების?
მშესა მთვარე შეეყაროს, ღაღრეჯის, ღა-ცა-ჭნების;
ამრად არად აღარა მცალს, თაფი ჩემი მეგონების,
თქვენვე ბრძანეთ, რაცა გიმძიმს, ანუ რაცა გეკურნების"

128 (127)

ქალმან უთხრა საუბარი კეკლე-სიგყვად, არ ღუხიროდ;
იგყვის: "თუცა აქანამდის ჩემგან შორს ხარ ღანამჭირად,
მიკვირს, მოგხვდა წამის ყოფად საქმე შენგან საეჭვი რად,
მაგრა გითხრა პირველ ხვალმე, სენი მე მჭირს რაცა ჭირად.

129 (128)

"გახსოვს, ოღეს შენ და როსტანს მინდორს მხეცი ღაგეხოცა,
ყმა გენახა უცხო ვინმე, რომე ცრემლი მოეხოცა?
მას უკანით გონებამან მისმან ასრე ღამამხო-ცა,
შენ გენუკვე მონახვასა, კიღით კიღე მოჰლახოცა.

130 (129)

"აქანამდის ნაუბნარსა თუცა ვერას ვერ გეგყვია,
მაგრა შორით სიყვარული შენგან ჩემი შემეგყვია,
ვიცო, რომე გაუწვევლად თვალთა ღაწვი გისეგყვია,
შეუყერიხარ სიყვარულსა, გული შენი ღაუგყვია.

131 (130)

"ასრე გითხრა, სამსახური ჩემი გმართებს ამაღ ორად:
პირველ ყმა ხარ, ხორციელი არავინ გეყავს შენად სწორად,
მერმე, ჩემი მიჯნური ხარ, ღასგური, არ ნაჭორად;
წა და იგი მოემე ძებნე, ახლოს იყოს, თუნდა შორად.

132 (131)

"შენგან ჩემი სიყვარული ამით უფრო გაამყარე,
რომე ღამხსნა შეჭირვება, ეშმა ბილწი ასაყარე,
გულსა გარე საიმედო ია მორგე, ვარდი ყარე,
მერმე მოლი, ღომო, მშესა შეგეყრები, შემეყარე.

133 (132)

"სამსა ძებნე წელიწადსა იგი შენი საძებნარი;
ჰპოვო, მოლი გამარჯვებით, მხიარულად მოუბნარი;

ვერა ჰპოვებ, ღვიჯერებ, იყო თურე უზინარი;
კოკობი და უფურჭენელი ვარდი ღაგხეღე ღაუმჭნარი.

134 (133)

"ფიცით გითხრობ: შენგან კიღე თუ შევირთო რაცა ქმარი,
მზეცა მომხვდეს ხორციელი, ჩემთვის კაცად შენაქმარი,
სრულად მოვსწყდე სამოთხესა, ქვესკნელს ვიყო დასანიქმარი,
შენი მკლვიდეს სიყვარული, გულსა დანა ასაქმარი".

135 (134)

მოახსენა ყმაძან "მზეო, ვინ გიშერი აწამწამე,
სხვა პასუხი რამცა გკადრე, ანუ რამცა შევიწამე?
მე სიკვილსა მოველოდი, შენ სიცოცხლე გამიწამე,
ვითა მონა, სამსახურად განაღამცა წავე, წა-, მე!"

136 (135)

კვლაცა ჰკადრა: "აჰა, მზეო, ღმერთიან რათგან მზეღ ღაგბაღა,
მით გმორჩილობს, ზეციერი მნათობია რაცა საღა;
მე რომ თქვენგან მოვისმინენ წყალობანი, მეღიღაღა.
ვარდი ჩემი არ ღაჭნების, შუქი შენი იეფად ა".

137 (136)

კვლა შეჰფიცეს ერთმანერთსა, ღაპირეს ესე პირი;
გასაღღეს და გაამრავლეს საუბარი სიყვეა-ხშირი.
გააღვიღდა, აქანამღის გარღეზაღა რაცა ჭირი;
თეთრთა კბილთა გამოჰკრთების თეთრი ეღვა ვითა ჭვირი.

138 (137)

ერთგან ღასხღეს, იღაღობეს, საუბარი ასაღ აგეს,
ბროლ-ბაღახში შეხვეული და გიშერი ასაღაგეს;
ყმა ეგყვის, თუ: "შენთა მჭერეგთა თაღი ხელი, ა, საღ აგეს!
ცეცხლთა, შენგან მოღებულთა, გული ჩემი ასაღაგეს".

139 (138)

ყმა წავიღა, სიშორესა თუცა მისსა ვერ გასღღებღა,
უკუღღავე იხეღვიღა, თვალთა რეგად აყოღღებღა,
ბროლსა სეგყეს და ვარღსა აზროღს, ჭანსა მჭევერსა ათრთოღღებღა,
გული ჰქონღა გუღისათვის, სიყვარულსა ავაღღებღა.

140 (139)

თქვა: "მზეო, ვარღსა სიშორე შენი ღამაჩნღეს ეს აღრე,
ბროლი და ღალი გასრულ ვარ ქარვისა უყვითღესაღ-რე.
მაშინ რაღა ვქმნა, ვერ-ჭვერეგა რა მომხვღეს კვლა უგრძესაღ-რე!
ხამს მოყვრისათვის სიკვილი, ესე მე ღამიც წესაღ-რე".

141 (140)

საწოღს დაწვა, გირს, მგირაღსა ცრემლი ძნეღად ეხოცების,
ვითა ვერხვი ქარისაგან, ირხევის და იკეცების;
რა მიჰლულნის, სიახღევე საყვარღისა ეოცების,
შეკრთის, ღიღნი ღაიზახნის, მით პაგიჟი ეოცების.

142 (141)

მოშორეღება საყვარღისა მას შეჰქმნოღა მისაღ ღამოღ,
ცრემღსა ვითა მარგალიტსა სწვიმს ვარღისა ღასანაზოღ.
რა გათენღა, შეეკაზმა მისთა მჭერეგთა საღამაზოღ,
ცხენსა შეჯღა, გაემართა, ღარბაღს მიღა საღარბაზოღ.

143 (142)

ღარბაზს ეჯიბი შეგზაენა, მართ მისგან შენარონია,
შესთვალა: "გკალრეზ მუფეო, მე ესე გამიგონია:
ყოველი პირი მიწისა თქვენ ხრმლითა ღაგიმონია,
აწ თუ სჯობს, ესე ამბავი ცნან რაცა გარემონია.

144 (143)

"მე წავიდე, მოვიარო, ვილაშქრო და ვინაპირო,
თინათინის ხელმწიფობა მტერთა თქვენთა გულსა ვპგმირო,
მორჩილ-ქმნილთა გაფახარო, ურჩი ყოველი აფაგირო,
ძღვენნი გკალრნე ზელას-მელა, არ სალამი ღავადვირო".

145 (144)

მეფესა ეთქვა ამისი ღიადი მადრიელობა,
ეზრძანა: "ლომო, არა გჭირს შენ ომთა გამდრეკელობა,
აწ მაგა შენსა თათბირსა ჰგაფსო შენივე ქველობა.
წა, მაგრა მომხედეს, რაღა ვქმნა, თუ სიშორისა გრძელობა!"

146 (145)

ემა მევიდა, თაყვანი-სსცა, მადლი რამე მოახსენა:
"ხელმწიფეო, მიკვირს, ქება რად იკალრეთ ჩემი თქვენა?!
აწ ნუთუ კვლა სიშორისა ღმერთმან ბნელი გამითენა.
პირი თქვენი მხიარული მხიარულსა კვლა მიჩვენა!"

147 (146)

მეფე ხელსა მოეკიდა, გარდაკონა ვითა შვილი.
სხვა მათებრი არ ყოფილა არ გამზრდელი, არ გამზრდილი!
ემა აღგა და წამოვიდა, მას ღლე მათი ჩანს გაყრილი;
როსტან მისთვის ააგირა გონიერი გული, ღბილი.

148 (147)

გამოემართა ავთანდილ, მოყმე მხნე, ღაღად მავალი.
ოც ღლე იარა, ღამეცა ღლეს ზელა წაჰართო მრავალი.
იგია ღხინი სოფლისა, იგია ნივთი ღა ვალი,
არ მისცილღების თინათინ მისი მას, ვისგან სწვაჲ ალი.

149 (148)

რა მოვიდა, სიხარული შიგან გახლა სამეფოსა.
მოეგებნეს ღიღებულნი, ძღვენსა სძღენიღეს იეფოსა.
იგი პირ-მზე არ მოსცთების სიარულსა სასწრაფოსა.
მიპხედეს მყოფნი მას წინაშე სიხარულსა საღაფოსა.

150 (149)

ქალაქი ჰქონდა მაგარი საზაროდ სანაპიროსა,
გარე კლდე იყო, ვიამბობ ზღულესა უქვი გკიროსა.
ემა მან მუნ ღაყო სამი ღლე ამოსა სანადიროსა,
გამზრდელი მისი შერმაღინ ღაისვა სავაზიროსა.

151 (150)

ესეა მონა შერმაღინ, მემოთცა სახელ-ღებული,
თანა-შემზრდილი, ერთგული და მისთვის თაჲ-ღაღებული.
მან არ იცოდა აქამღის მის ყმისა ცეცხლი ღებული,
აწ გაუცხაღა სიგყევი მის მზისა იმეღებული.

152 (151)

უზრძანა: "აჰა, შერმაღინ, ამად მე შენგან მრცხენიან,
ჩემნი საქმენი ყოველნი გცოღნიან გავიფლენიან,
მაგრა არ იცი აქამღის, რანიცა ცრემლნი ძღენიან!
მე ვისგან მქონღეს პაგიყნი, აწ მასვე მოულხენიან.

153 (152)

"მოუკლავარ თინათინის სურვილსა და სიყვარულსა,
ცრემლი ცხელი ასოვლებდის ნარგისთაგან ვარლსა მრულსა,
ვერ ვაჩენდი აქანამდის ჭირსა ჩემგან დაფარულსა,
აწ მიბრძანა საიმელო, ამაღ მხელავ მხიარულსა.

154 (153)

მიბრძანა: "მიცან ამბავი მის ყმისა და კარგულისა,
მოხვიდე სრულ-ვექმნა მაშინდა შენი წადილი გულისა,
ქმარი არ მინდა უშენო, მომხვედეს ხისაცა რგულისა!"
მომცა წამალი გულისა, აქამდის დაღაგულისა.

155 (154)

"პირველ ყმა ვარ, წასლება მინდა პაგრონისა სამსახურად, -
ხამს მეფეთა ერთგულობა, ყოფა გემართებს ყმასა ყმურად, -
მერძე, ცეცხლი ღუესია, აღარა მწევეს გულსა მურად.
ხამს, თუ კაცი არ შეუღერეს, ჭირს მიუხედეს მამაცურად.

156 (155)

ვართ უმოყვრესნი მე და შენ ყოველთა პაგრონ-ყმათასა,
ამისთვის გნუკევე სმენასა შენ ამა ჩემთა ხმათასა:
ჩემ წილ დაგაგლებ პაგრონად, თავაღად ჩემთა სპათასა,
ამა საქმესა ვერა ვიქმ მე განლობასა სხვათასა.

157 (156)

"ღამქართა და დიდებულთა აღაშქრებდი, ჰპაგრონობდი;
ღარბაზს კაცსა გაჰგზავნიდი და ამბავსა მათსა სცნობდი,
წიგნსა სწერდი ჩემ მაგიერ, უფასოსა ძღვენსა სძღვნიდი,
აქა სადმე არ-ყოფასა ჩემსა მათმცა რად აგრძნობდი!

158 (157)

"ღამქრობა და ნადირობა შენი ჩემსა დასახე,
აქათ სამ წელ მომიცადე, ხვაშიაი შემიხახე,
მე ნუთუქცა შემოვბრუნდი, ალვა ჩემი არ დაჭნა ხე,
არ მოვბრუნდე, მომიგლოვე, მიგირე და მივაგლახე.

159 (158)

"მაშინდა ჰკადრე მეფესა არ საქმე სასურვალია,
აცნობე ჩემი სიკვდილი, - იყავ მართ ვითა მთრვალია, -
მიჰხედა-თქო საქმე, რომელი ყოვლითათვის გარლუვალია.
გლახათა მიეც საქურჭლე, ოქრო, ვერცხლი და რვალია.

160 (159)

"მაშინ უფრო მომეხმარე, ამისგანცა უფრო მხნელ-რე,
ნუ, თუ აღრე დამივიწყო, მახსენებდი ზეღას-ზეღ-რე!
მეგად კარგად დამიურევე, სული ჩემი შეივედრე,
ზრდანი ჩემნი მოიგონენ, გული შენი მოიმდღერე".

161 (160)

რა შერმაღინ მოისმინა, გაუკვირდა, შეეგარა,
თვალთა ვითა მარგალიტი ცრემლი ცხელი გარდმოდვარა,
მოახსენა: "უშენომან გულმან რამცა გაიხარა!
ვიცი, რომე არ დასდგები, მაგრა გიშლი ამაღ არა.

162 (161)

"ჩემად ნაცვლად დაგაგლებო", - ესე სიყვეა ვით მიბრძანე?
რაგვარა ვქმნა პაგრონობა? რამც გიფერე, რამც გიგვანე?

შენ მარტოსა გიგონებლე, მეტყა მიწა ვიაკვანე!
სჯოხს ორნივე ღვიკარგნეთ, წამოგყეები, წამიგანე!"

163 (162)

ყმაზან უთხრა: "მომისმინე, მართლად გითხრობ, არა ჭრელად:
რა მიჯნური ველთა რბოლეს, მარტო უნდა გასაჭრელად
მარგალიტი არვის მიჰხედეს უსასყიდლოდ, უვაჭრელად,
კაცი ცრუ და მოღალატე ხამს ლახვართა დასაჭრელად.

164 (163)

"ვისმტა ვუთხარ ხეაშიაღი? შენგან კილე არვინ ვარგ-ა,
უშენოსა პატრონობა ვის მივანლო ვინ ქმნას კარგა?
სანაპირო გაამაგრე, მტერმან ახლოს ვერ იბარგა!
კვლავ ნუთუტა შემოვიქცე, ღმერთმან სრულად არ დამკარგა.

165 (164)

"განგებაა, სწორად მოჰკლავს, ერთი იყოს, თუნდა ასი;
მარტოება ვერას მიზამს, მცავს თუ ცისა ძალთა დასი;
აქათ სამ წელ არ მოვიდე, მაშინ გმართებს გლოვა, ფლასი;
წიგნსა მოგცემ, გმორჩილობდეს, ვინცა იყოს ჩემი ხასი".

წიგნი ავთანდილისა თავის ყმათა თანა

166 (165)

ღაწურა, თუ: "ჩემნო ყმანო, გამზრდელნო და მოგნო მრდილნო,
ერთგულნო და მისანდონო, ამას გელა გამოცდილნო,
თქვენ ჩემისა საწადლისა მიღგომილნო, ვითა ჩრდილნო,
წიგნი ჩემი მოისმინეთ, ყოვლნო ერთგან შემოხდილნო!

167 (166)

"მიწაცა თქვენი ავთანდილ, ისმინეთ გიწერ მე რასა:
თვით ვიქმ ხელითა ჩემითა ამა წიგნისა წერასა,
ცოტასა ხანსა ვარჩივე გაჭრა სმასა და მღერასა,
პურად და საჭმლად მივენდე ჩემსა მშვილსა და ცერასა.

168 (167)

"საქმე რამე მის თავისა მე საღმე გარდახვეწელი,
ღაგყო მარტოდ და ღარიბად ესე წლეული მე წელი,
გეძულარები ამისთვის, ვარ თქვენი შემომხვეწელი,
მე დამახედროთ სამეფო მტერთაგან დაულეწელი.

169 (168)

"მე შერმაღინ ღამიგღა, ჩემად კერძად პატრონობდეს,
სიკვილსა და სიცოცხლესა საღამდისცა ჩემსა სცნობდეს,
ყოვლთა მშეებრ მოგეფინოს, ვარღსა არა, არ აჭნობდეს,
შემცოლესა ყველაკასა ვითა ცვილსა ღაადნობდეს.

170 (169)

"თქვენცა იცით, გამიზრდია, ვითა ძმა და ვითა შვილი.
ამას ასრე ჰმორჩილობდით, არის ვითამც ავთანდილი,
ბუკსა იკრას, აქმნევიანეთ ყოვლი საქმე, ჩემგან ქმნილი;
მე თუ ღრომდის არ მოვიდე, გლოვა გმართებს, არ სიცილი".

171 (170)

ესე წიგნი გაასრულა წყლიანზმან და სიგყვა-ნაზმა,
წელთა თქრო შემოირგყა, საღარიბოდ მოეკაზმა,
ბრძანა: "მინდორს შევჯღებო", ღაშქარცა ღაერაზმა;
მასვე წამსა წამოვიღა, შინა ხანი არა ღაზმა.

172 (171)

ბრძანა: "წადით ყველა კაი, აქა მომხრედ არვინ მინა".
მონებიცა მოიშორვა, თავი გაითავისწინა,
მარტო გარე შემობრუნდა, შამბი შიგან გაირბინა,
მიწყვი მისად საგონებლად მისი მკვლეველი თინათინ-ა.

173 (172)

იგი ველი გაირბინა, ლაშქართაგან გაეკიდა.
ვინმცა ნახა სულიერმან, ანუ ვინმცა გაეკიდა?
ვის მახვილი ვერას ავნებს, იმას ვინმცა წაეკიდა!
მისგან გვირთი კაემნისა გვირთად ვარგად აეკიდა.

174 (173)

რა ლაშქართა ინაღირეს და პაგრონი მოითვალეს,
იგი პირ-მშვე ველარ პოვეს, პირი მათი იფერმკრთაღეს,
მათსა დიდსა სისარულსა სიმძიმელი ანაცვალეს,
ყოფლგან რბოდეს საძებარად, ვინცა იყო უცხენმაღეს.

175 (174)

დარბოდეს და სხვაგნით სხვათა მოამბეთა მოასხმიდეს;
ველარა ცნეს მისი საქმე, გაიარა აქათ კიდეს,
მისნი სპანი გულ-მოკლულნი ცხელსა ცრემლსა გარდმოჰყრიდეს:
"ღმერთი, ლომო, შენად ნაცვლად სხვასა ვისმცა დანერგვიდეს!"

176 (175)

შერმაღინ ერთგან შეყარნა ხასნი და დიდებულები,
უჩვენა იგი უსგარი, ამბავი მისი თქმულები.
რა მოისმინეს, ყველი დარჩა გულ-დანაწყლულები,
თავსა იცემდეს, არ იყო გული უცრემლო, ულები.

177 (176)

ყოფლთა ჰკადრეს: "თუცა ყოფა ჩვენ უმისოდ გვეარმისცა,
უშენოსა საჯლომი და გახგი მისი ვისმცა მისცა?
განალამცა გმორჩილობდით, თუ გვიბრძანო რაცა ვისცა!"
იგი მონა აპაგრონეს, ყველა კამან თაყვანი-სცა.

ავთანდილისაგან მის ყმისა ძებნად წასვლა

178 (177)

ამ საქმესა მემოწმების დიონოსი, ბრძენი ეზროს:
საბრალთა, ოდეს ვარდი დაეთრთვილოს, და-ცა-ეზროს.
ვის ბალახში არა ჰგვანდეს და ლერწამი განად ეზროს,
იგი საღმე გაღარიბდეს, სამყოფთაგან იაბეზროს.

179 (178)

ავთანდილ იგი მინდორი ოთხ-ახმით გარდაიარა,
დააგლო მღვარი არაბთა, სხვათ მღვართა არე იარა,
მაგრა მის მშისა გაყრამან სიცოცხლე გაუზიარა;
თქვა: "თუ მე მასმცა ვეახელ, აწ ცხელსა ცრემლსა ეღერი არა".

180 (179)

ახალმან ფიფქმან ღათოვა, ვარდი ღათრთვილა, დანასა;
მოუნდის გულსა დაცემა, მოგჯერ მიჰმართის დანასა;
თქვის: "ჭირი ჩემი სოფელმან ოთხმოცდაათი ანასა,
მოჰშორდი ლხინსა ყველასა: ჩანგსა, ბარბითსა და ნასა!"

181 (180)

ვარდი მის მზისა გაყრილი უფრო და უფრო ჭნებოდა,
გულსა უთხრის, თუ: "ღათმეო", ამაღ არ ღია ბნდებოდა.
უცხო უცხოთა აღვილთა საძებრად იარებოდა,
მგზავრთა ჰკითხვიდის ამბავთა, მათ თანა-ემოყვრებოდა.

182 (181)

მუნ ეძებს, ცრემლი მგირალსა სდის ზღვათა შესართავისად.
უნწლის ქვეყანა ჭახტად და მკლავი საღებლად თავისად.
თქვის: "საყვარელო, მოგშორდი, გული შენ ღაგრზა, ვთქვა, ვისად?
შენთვის სიკვდილი მეყოფის ლხინად ჩემისა თავისად".

183 (182)

ყოფილი პირი ქვეყანისა მოვლო, სრულად მოიარა,
ასრე რომე ცასა ქვეშე არ ღაურზა, არ ეარა,
მაგრა იგი მის ამბვისა მსმენელსაცა ვერ მიმხვდარა.
ამას შიგან წელიწადი სამი სამ თვედ მიიყარა.

184 (183)

მიჰხვდა რასმე ქვეყანასა უგემურსა, მეტად მქისსა,
თვე ერთ კაცსა ვერა ნახავს, ვერას შვილსა აღამისსა,
იგი ჭირი არ უნახავს არ რამინს და არცა ვისსა,
ლღე და ღამე იგონებლა საყვარელსა მასვე მისსა.

185 (184)

მას მიჰხვდა წვერი საღგურად მაღლისა მთისა ღიდისა,
გამოჩნდა მუნით მინდორი, საფალი ღდისა შვიდისა.
მის მთისა ძირსა წყალი დის, არად სანდომი ხიდისა,
ორგნითვე გყესა შეეკრა ნაპირი წყლისა კიდისა.

186 (185)

ზედ წააღგა, შეექცევის, ღროთა, ღღეთა ანგარიშობს;
თვენი ესხნეს ორანიღა, ამაღ სულთქვამს, არა იშობს;
"ვას თუ საქმე გამიმჟღაენდეს! - კელა ამისთვის გულმომშიშობს,-
აესა კარგად ვერეინ შესცვლის, თავსა ახლად ვერეინ იშობს".

187 (186)

საგონებელი შეექმნა, ღაღა საქმისა მრჩეველად,
თქვა: "თუ ღავბრუნდე, ეზომი ხანი რად ღავყავ მე ველად?
ჩემსა რა ვჰკადრო მნათობსა, ვიყავ რად ღღეთა მღეველად?
მისი ვერა ვცნა ჭორადცა, ვარ ვისთა გზათა მკვლეველად?"

188 (187)

"თუ არ ღავბრუნდე, საძებრად ღავყვნე სხვანიცა ხანანი,
რომელსა ვეძებ, ვერა ვცნნე ამბავნი მე მისთანანი,
ღრო გარღაუწუღეს შერმაღინს, მიჰხვდენ ღაწვისა ბანანი,
მივიღეს, ჰკადრნეს მეფესა საქმენი ღასაგვანანი.

189 (188)

"უამბოს ჩემი სიკვდილი, თვით ჩემგან ღავღრებული,
მათ შექმნან გლოვა-გირილი, ქმნან საქმე გამწარებული,
მერმე მივიღე ცოცხალი მე, სხვაგან საღმე რებული!"
ამას იგონებს გირილით გონება-შეიწრებული.

190 (189)

იგყვის: "ღმერთო სამართალნი შენნი ჩემთვის რად ამრუღენ?
მე ეზომნი სიარულნი კიღე რად, გლახ, გამიცუღენ,
გულით ჩემით სიხარულნი აჰფხვრენ, ჭირნი ღაბუღენ?
ღღეთა ჩემთა ცრემლნი ჩემნი ვერათ ოღეს ღავიყუღენ".

191 (190)

კვლაცა იგყვის: "ღათობა სჯობს", და თავსავე ეუბნების:
"ღლეთა მეგად ნუ მოჰკვლები, გული ჩემი ნუ დაღნების,
ულმრთოდ ვერას ვერ მოვაწევ, ცრემლი ცუდად მელინების,
განგებასა ვერვინ შესცვლის, არ-საქმნელი არ იქმნების".

192 (191)

თავს უთხრა: "მოკვე გიჯობსო სიცოცხლეს აუგიაჩა;
მიხვალ, დაგხვლების თინათინ - ანათებს ღლესა მზიანსა, -
გკითხოს მის ყმისა ამბავი, რა გმართებს ვაგლახიანსა?"
იგონებს წამ-წამ, მიჰყვების ტყის პირსა შამზნარ-წყლიანსა.

193 (192)

"ყოფლნი არსნი ცათ ქვეშეთნი ერთობ სრულად მომივლიან,
მაგრა საქმე მის კაცისა ვერასაღა შემიგნიან;
ულონიოდ მართალ იყენეს, რომელთაცა ქაჯად თქვიან.
აწ გირილი არას მარგებს, ცუდად ცრემლნი რასა მღიან?"

194 (193)

მთით ჩამოვიდა ავთანდილ, გავლნა წყალნი და გყენია,
მინდორს აცორებს გაიჭსა, შეკრუნით მონაწყენია.
გასცულებოდეს მკლავნი და მისნი სიამაყენია,
ბროლისა ველსა სგურფობდეს გიშრისა მუნ საყენია.

195 (194)

მობრუნებდა დაპირა, სულთქენა, მერმე ივაგლახა,
მას მინდორსა დაემართა, გზა თვალითა გამოსახა;
თვესა ერთსა სულიერი კაცი არსად არ ენახა,
მხეცი იყენეს საშინელნი, მაგრა არა შეუმახა.

196 (195)

თუცა მხეც-ქმნილი ავთანდილ გულ-ამოსკენით და კენესით-ა,
ეგრეცა ჭამა მოუნდის აღამის გომთა წესითა,
ისრითა მოკლის ნადირი, როსგომის მკლავს უგრძესითა.
შამზისა პირსა გარდახდა, ცეცხლი დააგზო კვესითა.

197 (196)

ცხენსა მისცა საძოვარი, ვირე წვალი შეიწოდეს;
ექვსი რამე ცხენოსანნი, ნახა, მისკე მოვილოდეს;
თქვა, თუ: "ჰგვანან მეკობრეთა, თვარა კარგი რამეც იცოდეს!
აქა კაცი ხორციელი კელა ყოფილა არაოდეს".

198 (197)

ხელთა ჰქონდა ისარ-მშვილდი, მათკე მივა მხიარული:
ორთა კაცთა წვეროსანთა ყმა მოჰყვანდა უწვერული,
თავსა იყო და კოდილი, შეეზნიდა სისხლსა გული,
გიროდეს და იჭირვოდეს, ცოტა ეღვა მას, გლახ სული.

199 (198)

უყვილა, თუ: "ძმანო, ვინ ხართ? მეკობრეთა დაგამსგავსენ!"
მათ მიუგეს: "დაგვიწყნარდი, გვიშველე რა, ცეცხლნი ავსენ,
ვერა გვარგო, მოგვიმატენ, ჭირნი ჭირთა მოგვისავსენ,
სატირელნი მოგვიტირენ, ღაწვნი შენცა ღამზავსენ".

200 (199)

ავთანდილ მიღვა, ეუბნა მათ კაცთა გულ-მღულარეთა;
მათ უთხრეს მათი ამბავი, გირილით მოუბნარეთა:

"ჩვენ ვართო ძმანი სამნივე, მით ვიღენთ ცრემლთა მწარეთა,
ღია გვაქვს ციხე-ქალაქი ხატაეთს არე-მარეთა.

201 (200)

კარგი გვესმა სანადირო, ნადირობად წამოვედით,
გვეყვს ლაშქარნი უთვალავნი, წყლისა პირსა გარდავხედით,
სანადირო მოგვეწონა, თვესა ერთსა არ წავედით,
ვპხოცდით მხეცსა უზომოსა მინდორით და მითით და ქედით.

202 (201)

"ჩვენ სამთა ძმთა ჩვენ თანა მესროლნი ღვაწბილენით,
მით ერთმანერთსა სამნივე ჩვენ კიდე ღავეცილენით:
"მე უკეთ მოგკალ, მე გჯობო", სიგყვანი ვავაქილენით,
ვერ გავაჩინეთ მართალი, ვისარჩლეთ, ვითაკილენით.

203 (202)

"ღღეს ავეარენით ლაშქარნი, სავსენი ირმის გყავითა,
ვთქვით: "გაეაჩინით მართალი, ვინ ვსჯობთ თავისა მკლავითა,
თავსა ვეახლენით მარტონი, ღავედეთ მართი ოღენ თავითა,
თვით ღანახულსა მოვპკელიდეთ, ნუ ვისრით ღმნახავითა".

204 (203)

ჩვენ ვიახლენით სამთავე სამნილა მებაზრენია,
ლაშქართა წასლეა ვუბრძანეთ, მით არას მოაზრენია,
მოვინადირეთ მინდორი, ისი გყენი და ღრენია,
ღავეხოცეთ მხეცი, მფრინველი, რაცა მე გარღაგვფრენია.

205 (204)

"ანამღალ მოყმე გამოჩნდა კუშტი, პირ-გამქუშავია,
ბელა ჯღა შავსა ტაიჭსა, - მერანი რამე შავია, -
თავსა და განსა ემოსა გარე-თმა ვეფხის გყავია,
ჯერთ მისი მსგავსი შევენება კაცთაგან უნახავია.

206 (205)

"ვეუჭვრიტეთ, მისთა ეღვათა შუქნი ძლივ გავიცადენით,
ვთქვით, თუ: "მზეაო ქვეყანალ, ნუ ვეუბნებთ ცალ ენით!"
მისი მოგვიინდა შეპყრობა, ვპკალრეთ და შევეცადენით,
ასრუ სულთქემით და ვაებით მით ვართ, ცრემლისაცა ღენით.

207 (206)

"მე უხუცესმან უმცროსთა კაცი ღავსთხოვე ქენებით;
ჩემმან შედეგმან ტაიჭი მისი თვით აქო ხსენებით;
ამან მართი ოღენ მორევენა გვითხრა, ვუაღლეთ ჩვენ ნებით
მივპმართეთ, იგი აგრევე წყნრალ მივა და შევენებით.

208 (207)

"ბროლმან, ღალსა გარეულმან, ვარღნი თხელნი ანაგიუნა,
იგი ტკბილნი გონებანი ჩვენთვის მეტად გაამყიფუნა:
არ აგვიხნა, არცა ღაგვსხნა, ყოლა არად არ მოგვეკრიფუნა.
მისნი მკეახელ მოუბარნი მათრახითა შეგვამწიფუნა!

209 (208)

"უმცროსსა ძმასა მივეცით, უფროსნი ღავეგიდენით;
ხელი მოჰკიდა, "ღაღეგო!", ესეცა ჰკაღრა კიდ ენით;
მან ხრმაღსა ხელი არ მიჰყო, ჩვენ ამალ ღავერიდენით,
თავსა გარღაჰკრა მათრახი, ენახეთ სისხლისა კი ღენით.

210 (209)

"მით ერთითა მათრახითა თავი ასრე გარდაჰფრიწა,
ვითა მკვლარი უსულო ქმნა, ვითა მიწა ღაამიწა,
მისი რამე მკადრებელი მოამდაბლა, მოამიწა,
თვალთა წინა წაგვივიდა ლალი, კუშგი, ამაყი, წა-!"

211 (210)

"ალარ დაბრუნდა, წავიდა წყნარად და აუჩქარებლად,
აგერა მივა, ნახეო, იგი მშვეებრ და მთვარებლად".
შორს უჩვენებდეს ავთანდილს მგირალნი გაუხარებლად,
ოღენ ჩნდა შავი ტაიჭი მისი მის მშისა მარებლად.

212 (211)

აჰა, მიჰხვდა ავთანდილსა დაწვთა ცრემლით არ-ღათოვნა,
რათვან ცუდად არ წაუხდა მას ეგზომი გარეთ ყოვნა.
კაცსა მიჰხვდეს საწაღელი, რას ეძებდეს, მისი პოვნა,
მაშინ მისგან აღარა ხამს გარდასრულთა ჭირთა ხსოვნა.

213 (212)

უთხრა, თუ: "ძმანო, ვარ ვინმე ღარიბი უადგილოსა,
მე იმა ყმისა საძებრად მოჰშორდი საგამრდილოსა,
აწ თქვენგან მიეჰხვდი საქმესა ყოლა არ-საადვილოსა,
ღმერთიმცა ნურას ნულარ იქმს თქვენსა საღალრეჯილოსა!"

214 (213)

"ვითა მე მიეჰხვდი წადილსა, ჩემის გულისა ნებასა,
აგრემცა ღმერთი ნურას იქმს ძმისა თქვენისა ვნებასა!"
უჩვენა მისი სადგომი: "მიღითო ნება-ნებასა,
ჩრდილსა გარდასვით მაშერალი, მიეცით მოსვენებასა".

215 (214)

ესე უთხრა და წავიდა, ცხენი გაქუსლა ღებითა,
ვითა გაგაზი გაფრინდა, არ-გამვეებული ხეზითა,
ან მთვარე, მშისა შემყრელი, მზე სინათლითა ზეზითა.
ღაიფსო ცეცხლი შემწველი მისითა მან მიზეზითა.

216 (215)

მიეწურა, იგონებდა, ახლოს შეყრა ვითა აგოს:
"საუბარმან უმეცარმან შმაგი უფრო გააშმაგოს!
ხამს, თუ კაცმან გონიერმან ძელი საქმე გამოაგოს,
არ სიწინარე გონებისა მოიძულოს, მოიძაგოს.

217 (216)

"რათვან ისი არის რადმე უცნობოდ და ისრე რეგად,
რომე კაცსა არ მიუშვეს საუბრად და მისად ჭვრეგად,
მივეწვევი, შევიყრებით ერთმანერთის ცემა-ყლეგად,
ანუ მოვჰკლავ, ანუ მომკლავს, ღაიმალვის მეგის-მეგად".

218 (217)

ავთანდილ იგყვის: "ეზომნი ჭირნიმცა რად ვაცუღენი?
რაცაღა არის, არ არის, თუ-მცა არ ეღგნეს ბუღენი;
საღაცა მივა, მივიღეს, რამცა მოვლიღეს ზღუღენი,
მუნაღა ვძებნე ღონენი ჩემნი არ-ღასამრუღენი".

219 (218)

წინა-უკანა იარნეს ორნი ღღენი და ღამენი,
ღღისით და ღამით მაშერალნი, არ საჭამადთა მჭამენი,
არსაღა ხანი არ ღაყვეს, ერთნი თვალისა წამენი.
მათ თვალთა ცრემლნი სდიოღეს, მინღორთა მოსაღამენი.

220 (219)

დღისით ვლეს და საღამო-ქამ გამოუჩნდეს ღიღინი კლდენი,
კლდეთა შიგან ქვაბნი იყვნეს, ძირსა წყალი ჩანადენი,
წყლისა პირსა, არ ითქმოდა, შამბი იყო თუ რასდენი,
ხე ღიღრონი, თვალ-უწლომი, მაღლა კლდემდის ანაყრდენი.

221 (220)

მან ყმაზან ქვაბსა მიჰმართა, გავლნა წყალნი და კლდენია;
აეთონდელ ცხენსა გარდახდა, მონახა ღიღინი ხენია,
მას ზელა ჭვრეტად გავიდა, ძირსა დააბა ცხენია,
მუნით უჭვრეტდა. იგი ყმა მივა ცრემლ-მინადენია.

222 (221)

რა გყენი გავლნა მან ყმაზან, მოსილმან ვეფხის ტყავითა,
ქვაბისა კარსა გამოდგა ქალი ჯუბითა შავითა,
აგირდა მაღლად ცრემლითა, ზღვათაცა შესართავითა,
იგი ყმა ცხენსა გარდახდა, ყელსა მოეჭლო მკლავითა.

223 (222)

ყმაზან უთხრა: "ღაო ასმათ, ხიღინი ზღვასა ჩაგვიცვივდეს:
ვეღარ მიეჭხვლით ქამიერად, ჩვენ ვისნიცა ცეცხლნი გეწვიდეს".
ესე თქვა და მკერდსა ხელნი იკრნა, ცრემლნი გარდმოსცივიდეს,
ქალი შებნდა, მოეხვია, ერთმანერისა სისხლით სწვიმდეს.

224 (223)

იგი გვერი გაეხშირა დანაგლეჯსა მათსა თმასა,
ერთმანერისა ეხვეოდეს: ყმა ქალსა და ქალი ყმასა;
იზახდიან, მთსთქემიდიან, ხმას სცემდიან კლდენი ხმასა.
აეთონდელ სჭვრეტს გაკვირვებით მათსა ეგრე ქცევა-ზმასა.

225 (224)

სული ღაიღო მან ქალმან, ღათმო გულისა წყლულულობა,
ქვაბს შეიყვანა ჭიჭი, მოჰხადა აკამმულობა,
მას ყმასა შეჰხსნა, შეიღო აბჯრისა წელ-მორგემულობა;
შინა შევიდეს, მას ღლესა გარდახდა გამოსრულობა.

226 (225)

აეთონდელს უკვირს: "ამბავი ისი თუ ვცნაო მე რითა?!"
გათუნდა, ქალი გამოდგა, მოსილი მითვე ფერთა,
შაესა აუღვა ლაგამი, სწმელდა რიღისა წვერითა,
შეკაშმა, მოაქეს აბჯარი წყნარად, არ რამე ჩხერთა.

227 (226)

მის მოყმისა წესი იყო, მეგსა თურე არას ეჯდა.
ქალი გირს და მკერდსა იცემს, თმისა გვერსა გაიგლეჯდა;
ერთმანერისა მოეხვიენეს, აკოცა და ცხენსა შეჯდა;
ასმათ, ისრე დაღრეჯილი, კვლა უფრორე ღაიღრეჯდა.

228 (227)

აეთონდელ ახლოს კვლა ნახა სახე მისივე კაცისა,
ულვამ-აშლილი, წვერ-გამო, "ნუთუ მზეაო, თქვა, ცისა?"
ეყნოსა სული ალეისა, ქართაგან მონაგაცისა;
ასრე უჩს მოკლვა ღომისა, მართ ვითა ღომსა ვაცისა.

229 (228)

მასვე გზასა წამოვიდა, რომე გუშინ შეეარა,
შამბი გავლო, გაეშორა, თავი მიწორს გააგარა;

აეთანდლე სჭერეგს გაკვირებით, მალეით ხესა მოეფარა,
თქვა, თუ: "ღმერთმან ესე საქმე მეტად კარგად მომიგვარა.

230 (229)

"აწ ამას ჩემთვის ღმრთისაგან სხვა საქმე რა ვაჯობინო?
ქალი შევიპყრა, მის ყმისა ამბავი ვაამბობინო,
ჩემიცა ვუთხრა ყველაი, მართალი გაგაბრჭობინო,
მას ყმასა ხრმალი არა ვპყრა, არცა მას ღაფასობინო".

ამბავი აეთანდილისა, ასმათს რომ ეუბნების ქებას შიგან

231 (230)

ჩამოვიდა, ცხენი ახსნა, მისგან ხესა შემობმული,
ბელა შეჯღა, გაემართა, ქებაი ღაჭელა კარ-განხმული.
მუნით ქალი გამოიჭრა გულ-მღელარე, ცრემლ-ღასხმული,
ეგონა, თუ: ღაბრუნდაო პირი ვარლი, ბროლ-ბაკმული.

232 (231)

ვერ იცნა, - სახე არ ჰგვანდა მისი მის ყმისა სახესა, -
ფიცხლა გაიქცა, მიჰმართა ბახილით კლდესა ღა ხესა;
ყმა გარღაიჭრა, ღაბაბა, ვითა კაკაბი მახესა;
ხმას სცემდეს კლდენი ქალისა ბახილსა მუნ ერთ-სახესა.

233 (232)

მას ყმასა თავი არ მისცა, ჭერეგადცა ებილწებოდა,
ვითა კაკაბი არწივსა ქვეშე მი ღა მო ძრწებოდა,
ტარიელს ვისმე უზახლა მწელ, თუცა არ ემწებოდა,
აეთანდილ მუხლითა უყრიდა, თითითა ეხვეწებოდა.

234 (233)

ეგყოლა: "სულე! რამც გიყავ? კაცი ვარ, აღამიანი,
უფერო-ქმნილნი მინახენ ვარლნი ღა ისი იანი,
მისი რა მითხარ, ვინ არის ტან-სარო, პირ-ბაკმიანი?
სხეად არას გიბამ, ნუ გეშის, ნუ ჰყივი აგრე ხმიანი".

235 (234)

ქალი ეგყოლა გირილით, სარჩელი უგავს ბრჭობასა:
"თუ არ შმაგი ხარ, ღამეხსენ, შმაგი ხარ, მოლი ცნობასა!
აწ მეტად ძნელსა საქმესა მნუკევე აღვილად თხრობასა;
ცუდად ნუ სცთები, ნუ ელი მაგა ამბვისა ცნობასა!"

236 (235)

კვლა ეგყვის: "ყმაო, რა გინდა, ანუ მენუკევე მე რასა?
მაგა საქმესა ვერა იქმს ვერცა კალამი წერასა.
შენ ერთხელ იგყვი, "მითხარო", მე ასჯერ გითხრობ "ვერასა",
ვითა სიცილი გირილსა, მიჯობს ვაგლახი მღერასა".

237 (236)

"ქალო, არ იცი, სით მოვალ, რა ჭირნი მომითმენიან
ოლითგან ვეძებ ამბავითა, ესე არვისგან მსმენიან;
შენ მიპოვინხარ, სიგყვანი ჩემნი რაზომცა გწყენიან
ვერ ღაგეხსნები, მიაბზე, ჩემგან ნულარა გრცხენიან!"

238 (237)

ქალმან უთხრა: "რას შეგესწარ, მე ვინ ვართ ანუ შენო?
მზე არ მახლავს, შეგეგყვების, თრთვილო, ასრე მით მაწყენო!
გრძელი სიგყვა საწყინოა, ასრე მოკლელ მოგახსენო:
ვერასათვის ვერ გაიმბობ, რაცა გინდა, იგი ქმენო!"

239 (238)

კვლაცა ჰკითხა ზენარობით, მიუყარნა მუხლნი წინა,
მაგრა ვერა ვერ დაჰყარა, მუღარობა მოეწყინა,
პირსა ზელა გაგულსდა, თვალთა სისხლი მოედინა,
აღბა, თმათა წამოზივნა, ყელსა ღანა დაბჯინა.

240 (239)

ეგრე უთხრა: "მე ეზომი ჯავრი ვითა შეგარჩინო?
რაგვარა თუ ამბავირო, ცრემლი ცულად დამადინო?
გიჯობს, მითხრა, ამის მეგი მართ აღარა არ გაწყინო,
თვარა, ღმერთმან მგერი ჩემი მოკლას, ვითა მოგაკვდინო!"

241 (240)

ქალმან უთხრა: "ეგე ღონე მოიგონე მეგად ავი:
თუ არ მომკლავ, არ მოგვეღებო, მრთელი ვარ და მოუკვდავი.
რად რა გითხრა, საღამლისცა ვიყო ჭირთა უნახავი?
კელა თუ მომკლავ, სასაუბროდ აღარ მეღვას ზელა თავი".

242 (241)

კელა ეგყვის: "ყმაო, რად მპოვე, ვინ მეუბნები მე, ვინო?
ეგე ამბავი ცოცხალსა ენითა ვერ მათქმევინო!
მე თავი ჩემი ნებითა ჩემითა მოგაკვლევეინო,
ვითა უსტარი ბედითი ადვილად დაგახვეინო.

243 (242)

"ჩემი სიკვდილი შენ ჩემად პაგიჟად ნურად გგონია,
მით რომე დამხსნი გირილსა, შემშრების ცრემლთა ფონია;
ჩაღად მიხს ყოველი სოფელი, მისთვისვე შემიწონია.
ვერ გიცნობ, ვინ ხარ, ვის გითხრნე სიგყვანი მისანღონია?"

244 (243)

ყმაზან თქვა, თუ: "არ ეგების აწ ამისი ასრე თქმევა,
სხვათარასმე მოგონება სჯობს, საქმისა გამორჩევა".
გაუშვა და ცალკე დაჯდა, გირს, დაიწყო ცრემლთა ფრქვევა,
ქალსა უთხრა: "გაგარისხე, აწ ესე თქვი, ვით ღვრჩე, ვა!"

245 (244)

ქალი დაუჯდა კუმტ-გვარად, ქუშობს, ჯეროთ არ დამტკებარია,
ავთანდილ ქვე მის გირილად, აღარას მოუბარია;
ვარდისა ბაღსა მოგუბლა ცრემლისა საგუბარია.
კელა იქით ქალი აგირდა, მისთვის გულ-ნაღმობარია.

246 (245)

ყმა მგირალი შეებრაღა, ამაღ ცრემლნი ცხელნი ღვარნა,
მაგრა უჯდა უცხოს უცხო, არ ბაგენი აუბარნა;
ყმაზან ცნა, თუ: "გონებანი ჩქარნი ჩემთვის დააწყინარნა".
ცრემლ-ღენილი შეეხვეწა, აღბა, მუხლნი მიუყარნა.

247 (246)

უთხრა: "ვიცი, აღარ ვარგ ხარ შენ აწ ჩემად დასაღობლად,
გაგარისხე, ღარჩომილ ვარ ღარიბად და ამაღ თბლად;
აწ ეგრეცა თავი ჩემი ღამიც შენთვის დასანღობლად,
ამაღ რომე შეცოდება შეილ-გმის თქმულა შესანღობლად

248 (247)

"თავი ჩემი სამსახურად თუცა ავად მოგაწონე,
მიჯნურისა შებრალება ხამს, ესეცა გაიგონე;

სხვაგნით ყოვლგნით უღონო ვარ, არვინ არის ჩემი ღონე;
სულთა მოგცემ გულისათვის, სხვა მეჭიმცა რა გამონე!"

249 (248)

რა ქალსა მიჰხვლა ყმისაგან მიჯნურობისა სმინება,
გულამოხვინჩვით დაიწყო ას-კეცთა ცრემლთა დინება,
კვლა გაამრავლა მახილით გირილი, არ-გაცინება.
ავთანდილს ღმერთმან წაღილი მისცა, გულისა ღხინება.

250 (249)

იგყვის, თუ: "ამა სიგყვითა მას ფერი შეეცვალების,
ვისთვისმე ხელი უცილოდ, მას ცრემლი ემაღმალეების".
კვლა უთხრა: "ღაო, მიჯნური მტერთაცა შეებრალების;
ესეცა იცი, სიკვდილსა თვით ეძებს, არ ეკრძალების.

251 (250)

"ვარ მიჯნური" ხელი ვინმე, გაუძლებლად სულთა ღმრისად;
ჩემმან შვემან გამოგზავნა საძებნელად იმა ყმისად;
ღრუბელიცა ვერ მიჰხვლების, მე მისრულვარ საღა, მი-, საღ!
გული თქვენი მიპოვნია, მისი შენად, შენი მისად.

252 (251)

"მისი სახე გულსა ჩემსა ხატად ასრე გამოცხატე
მისთვის ხელმან, გამოჭრილმან, ღხინი ჩემი ვაალქატე.
ორისაგან ერთი მიყავ: ტყველ მქმენ, ანუ მათბატე,
ან მაცოცხლე, ანუ მომკალე ჭირი ჭირსა მომიმატე".

253 (252)

ქალმან უთხრა ყმასა სიგყვა პირველისა უამესი:
"ეგე სიგყვა მოიგონე ღია რამე უკეთესი.
წელან საქმე მტერობისა გულსა ჩემსა შთამოსთვისი,
აწ მოყვარე გიპოვნივარ, დისაგანცა უფრო დესი.

254 (253)

"მაშა რათგან მიჯნურობა შენად ღონელ მოიგონე,
არ ეგების, ამას იქით თუ-მცა თავი არ გამონე,
არ შენ მოგეც თავი ჩემი, ღაგაბნიე, ღაგაღონე;
შენთვის მოვკვლე, ამისებრი შემცა საქმე რა ვიღონე!

255 (254)

"აწ რაცა გითხრა, თუ ამა საქმესა ღამმორჩილდები,
რასაცა ეძებ, მიჰხვლები, უცილოდ არ ასცილდები;
თუ არ მომისმენ, ვერ ჰპოვებ, რაბომმცა ცრემლსა ჰმილდები,
მოგხვლების მღურვა სოფლისა, მოჰკვლები, გა-ცა-სწბილდები".

256 (255)

ყმამან უთხრა: "ეგე საქმე ამას ჰგავსო, არა სხვასა:
ორნი კაცნი მოვილოდეს საღაურნი საღმე გმასა,
უკანამან წინა ნახა ჩავარდნილი შიგან ჭასა,
მელა მიღვა, ჩაყოლა, გირს, იზახის ვაგლახ-ვასა.

257 (256)

"ეგრე უთხრა: "ამხანაგო იყავ მანდა, მომიცილდე,
წავალ თოკთა მოსახმელად, მწაღსო, თუ-მცა ამოგმილდე";
მას ქვეშეთსა გაეცინნეს, გაუკვირდა მეტად კიდე,
შემოჰყვილა: "არ გელოდე, საღ გაგექცე, საღ წავიდე?"

258 (257)

"აწ, ღაო, შენსა ხელსა ჩემი საბელი ყელისა,
სხვად უღონოა უშენოდ ჩემდა აპყრობა ხელისა;
რასაცა მიზამ, შენ იცი, შენ ხარ წამალი ხელისა,
თვარა ვისმც ექმნა გვარლითა შეკრვა თავისა მრთელისა!"

259 (258)

ქალმან უთხრა: "მომეწონა, ყმაო, შენი ნაუბარი.
ხარ უცილოდ კარგი ვინმე, მოყმე, ბრძენთა საქებარი;
ხარ ვინათგან აქანამდის მაგა ჭირთა ღამთმობარი,
რაცა გითხრა, მომისმინე, გიპოვნია საძებარი.

260 (259)

"იმა მოყმისა ამბავი არსაღა არ იპოვნების;
თვით თუ არ გითხრობს, არ ითქმის, არვისგან დაიხსოვნების;
მოილოდინე, მოვიდეს, რამომცა ღაგეყოვნების,
ღაღუმდი, ვარდსა ნუ ამრობ, ცრემლითა ნუ ითოვნების.

261 (260)

"გითხრა, თუ ცოდნა გწადიან მისისა შენ სახელისა:
ტარიელ არის სახელი იმა მოყმისა ხელისა;
მე ასმათ მქვიან, რომელსა წვა მაქვს ცეცხლისა ცხელისა,
სულთქემა სულთქემისა ბევრისა, მაშა თუ არ ერთხელისა.

262 (261)

"ამის მეტსა ვერას გითხრობ მე სიგყვასა ამისთანსა:
ისი მინდორს არონინებს ტანსა მგერთა მემაჯანსა,
ვჭამ, ვლახ, მარტო ნაღირისა მისგან ხორცსა მონატანსა,
აწვე მოვა, არა ვიცი, თუ ღაჰყოვნის ღიღსა ხანსა.

263 (262)

"ამას გვედრებ, მოიცალო, თავი სხვაგან არსად არო;
რა მოვიდეს, შეეხევეწო, ნუთუ ვითა მოვაგვარო;
ერთმანერთსა შეგამეცნე, თავი შენი შევაყვარო,
თვით გაამბოს საქმე მისი, საყვარელსა გაახარო".

264 (263)

ქალსა ყმამან მოუსმინა, ღაჰმორჩილდა, ღაჰრთო ნება.
ამას ზელა მოიხელნეს, ხევით ესმა ჩხაჰუნება;
მთვარე წყალსა გამოსრული ნახეს, შექთა მოფინება,
უკურიღნეს, აღარა ქმნეს მუნ ხანისა ღაყოვნება.

265 (264)

ქალმან უთხრა: "ყმაო, ღმერთმან მოგცა ყმაღ, რაცა გინა.
მაგრა თავი უჩინო ქმენ, ღამალული იყავ შინა;
იმა ყმისა მეუნებლე ხორციელი არაგინ-ა;
ნუთუ ვითა მოვაგვარო, შენი ნახვა არ ეწყინა".

266 (265)

ავთანდილ ქებასა ღამალა ქალმან ღამალვით მალითა.
იგი ყმა ცხენსა გარდახდა, შვენოდა კაპარჭ-ხრმალითა;
აგირდეს მალღად ცრემლითა, ზღვათაცა შესამალითა,
ავთანდილ სარკმლით უჭერეგლა ჭერეგითა იღუმალითა.

267 (266)

ამარგის ფერად შეცვალა ბროლი ცრემლისა ბანამან.
ღიღხან იგირეს ყმამან ღა მან ქალმან შაოსანამან;
შეჰხსნა, შეიღო აბჯარი, ცხენიცა შეიყვანა მან;
ღაღუმდეს, ცრემლნი მოჰკვეთნა შავმან გომრისა ღანამან.

268 (267)

აეთიანლილ სარკმლით უჭვრეგლა, გყვე საკნით ნააბაგები.
მან ქალმან ქვეშე ღაუგო ვეფხის გყავისა ნაგები;
მას ზედა ღაჯდა იგი ყმა, სულთქვამს ჭირ-მონაბაგები,
სისხლისა ცრემლსა გაეწნა შუა გიშრისა საგები.

269 (268)

მან ქალმან ხელ-ყო კეესითა გგება ცეცხლისა ნელისა,
ეგონა ჭამა ხორცისა შემწვრისა, შეუქმნელისა;
მიუკყრა, ერთი აპხლიჩა, ქმნაა საქმისა ძნელისა,
ძალი არ ჰქონდა, ღაუწყო გამოყრა უცოხნელისა.

270 (269)

ცოგად მიწვა, მიიძინა, თუცა ყოლა ვერა მეტი;
შეერთა, ღიღნი ღაიზახნა, წამოვარდა ვითა რეტი,
იზახლის და წამ-წამ იკრის გულსა ღოღი, თავსა კეტი.
ცალ-კერძ მის და პირსა იხოკს ქალი მისი შენამჭვრეტი.

271 (270)

"რად ღაპბრუნდი? - მოახსენა, - მითხარ, რაცა წაგეკილა!"
მან უბრძანა: "მონადრე მეფე ვინმე გარღმეკილა,
ჰყვეს ღაშქარნი უთვალაგნი, ბარგი მძიმედ აეკილა,
იგი მინდორს ნადირობდა, ღაფეგანა მარეკი, და-.

272 (271)

"სეველად მეცა კაცთა ნახვა, ცეცხლი უფრო გავიადლე
- არ მივეო ახლოს შეყრად - თავი ჩემი შევიწყალე,
მათგან მკრთალი შემოვბრუნდი, გყესა შიგან ღავიმაღლე",
თქვა: "ნეთუმცა უკუმრილა, რა გათენდეს, წავალ ხვალე".

273 (272)

ქალსა ცრემლნი გარღმოსცივიდეს ას-ნაკეცი, ბევრის-ბევრად,
მოახსენა: "მხეცთა თანა იარები მარგო გვერად,
არას კაცსა არ იახლებ საუბრად და შემაქცევრად;
მას მაგითა ვერას არგებ, დღეთა შენთა ცულად ჰლევე რად?"

274 (273)

"ყოფი პირი ქეყეანისა ერთობ სრულად მოგივლია,
ერთი კაცი შემაქცევრად შენად ვითა ღაგელია,
გეახლოს და არ გაპშმაგლე, თუცა ჭირი არ გაკელია.
შენ მოჰკველე და იგი წახდეს, ესე შენთვის რა მადლია?"

275 (274)

უბრძანა: "ღაო, ეგეა მსგავსი შენისა გულისა,
მაგრა არ არის ქეყეანად წამალი ამა წყლულისა!
ვის ძალ-უც პოენა კაცისა, თვით სოფლად არ-მოსრულისა?
ჩემი ღხინია სიკელილი, გაყრა ხორცთა და სულისა.

276 (275)

"ღმერთმან სხვამცა ეგლსა ჩემსა რაცა კაცი რად ღაპბადა,
სიახლე და საუბარი თუ-მცა მისი მე მეწადა!
ვინმცა გასძლნა ჭირნი ჩემნი, ანუ ვინმცა შეეცადა?
შენგან კილე ხორციელი, ღაო, მივის არასაღა".

277 (276)

ქალმან ჰკადრა: "არ გამიწყრე, ვიშიშვი და ვიაჯ ღი;
რათგან ღმერთსა ვაზირობა შენი ჩემმედ მოუგლია,

ვერ ღაფმაღავ. უკეთესი რაცა საქმე გამიცლია.
არა ვარგ-ა უსაზომო, ზომსა თავი გარღვიხლია.

278 (377)

"მისი მძებნელი იყომცა ჭკუითა მეტის-მეტითა;
შენ კაცთა ნაცვლად ნაღირთა ახლავ გულითა რეგითა;
სჯობს, ერთი კაცი იახლო, ილხენდე მისით ჭვრეგითა.
ვით იაღონი არ მოჰკვდე ბუღბუღოს თესლითა კენეგითა".

279 (277)

ყმაზან უთხრა: "რას მენუკევ, არა ვიცო, გამიცხადე.
კაცი ჩემად სამსახურად უღმრთოდ მეძცა ვით ღვეჰბადე!
ღმერთსა ჩემი უბეღობა უნდა, მეძცა რას ვეცადე!
განაღამცა გავნაღირდი, თავი ასრე გავიხადე".

280 (278)

ქალმან კვლა ჰკადრა: "გაგსაჯე მეტითა შეგონებითა,
მაგრა თუ კაცი მოგგვარო, მოგყვეს თავისა ნებითა,
იგი გაეხლოს, ილხენდე მისითა შექმენებითა,
ფიცე, არ მოჰკლა, არ იყო არ-სავენებლისა ვნებითა".

281 (279)

მან უბრძანა: "თუ მაჩვენებ, ვნახავ, ღიღად გავიხარებ,
სიყვარულმან მისმან, ვისთვის ხელი მიწოდოს თავსა ვარებ,
არას ვუბამ უგემურსა, არათ ოღეს გავამწარებ
რაცა ჩემგან ეამების, ვაამებ და შევიყვარებ".

შეყრა გარიელისა და ავთანდილისა

282 (280)

ქალი აღვა და წაიღა მის ყმისა მოსაყვანებლად;
"არ ეწყინაო", უამბობს, არს მისად მაგულვანებლად,
ხელი მოჰკიდა, მოჰყვანდა, ვით მთვარე მოსაყვანებლად;
იგი რა ნახა გარიელ, თქვა მშისა დასაყვანებლად.

283 (281)

გამოეგება გარიელ, ჰმართებს ორთავე მზე ღარად
ანუ ცით მთვარე უღრუბლო შუქთა მოჰფენდეს ქვე ბარად,
რომე მათ თანა ალვისა ხეცა ვარგ იყო ხელ არად,
ჰგვანდეს შვილთავე მნათობთა, სხვადმცა რისად ვთქვი მე და რად!

284 (282)

მათ აკოცეს ერთმანერთსა, უცხოებით არ ღაჰრიდეს,
ვარღსა ხლეჩდეს, ბაგეთაგან, კბილნი თეთრნი გამოსჭვირდეს,
ყელი ყელსა გარდააჭედეს, ერთმანერთსა აუგირდეს,
ქარვად შექმნნეს იაგუნლნი მათნი, თუცა ღალად ღირდეს.

285 (283)

მობრუნდეს. ყმაზან ავთანდილს ხელი შეუკურა ხელითა,
ერთგან დასხდეს და იგირეს ღიღხან ცრემლითა ცხელითა.
ასმათი სულსა უღებდა სიგყვითა საკვირველითა:
"თავთა ნუ დაჰხოცთ, ნუ ზნელ-იქმთ მშესა თქვენითა ბნელითა".

286 (284)

გარიელის ვარდი იყო ღათრთიფილელი, არ-ღამრული;
ყმასა უთხრა: "მესწრაფების, მითხარ შენი ღაფარული,
ვინ ხარ, ანუ სით მოსრულ ხარ, საღაური, სით მოსრული?
მე სიკვდილსა აღარ ვახსოვ, ვარ მისგანცა გაწირული".

287 (285)

ავთანდილ გასცა პასუხი, სიგყვები ღამაზებია:
"ღომო და გმირო გარიელ, ვის განი გინაზებია,
მე ვარ არაბი, არაბეთს არს ჩემი ღარბაზებია,
მიჯნურობითა ღამწვარ ვარ, ცეცხლი უშრეტი მგზებია.

288 (286)

"მე პაგრონისა ჩემისა ასული შემყვარებია;
თვით მეფედ მათად მას ხელევენ მონები მკლავ-მაგრებია.
თუცა არ მიცნობ გინახავ, თუ ვითა გაიზრებია,
გახსოვსა, ოდეს ღაჰხოცე მონები არ-საპყრებია?"

289 (287)

შენ მინდორს განახეთ გაჭრილი, ჩვენ ზელა გარღვეკიღენით,
პაგრონი ჩემი გაგიწყრა, ჩვენ ხაფად წაგეკიღენით,
გისმეთ, არ მოხვე, ღაშქარნი უკანა გამოგკიღენით,
შენ ველნი წითლად შეჰლებენ სრულად სისხლისა კი ღენით.

290 (288)

"ყველაკასა მათრახითა თავი უხრმლოდ გარღაჰკვეთეთ.
მეფე შეჯღა, ღაგვეკარგე კვალი შენი ვერ მოგკვეთეთ,
ვითა ქაჯი ღაგვემაღე, მონებიცა ღავაფეთეთ,
ამან უფრო ღაგვაშმაგნა, თავი სრულად გავაშეთეთ.

291 (289)

"ჭმუნვა შეექმნა; თქვენც იცით, ხელმწიფე ნებეირია.
მოგნახეს, გძებნეს ყოველგან მათ რუკა ღაუწყრია,
ვერ ნახეს შენი ნახული ვერცა ყმა, ვერცა ბერია;
აწ გამოგზავნა, რომელსა ვერ მზე ჰგავს, ვერ ეთეირია.

292 (290)

"მიბრძანა: "მიცან ამბავი მის ყმისა წარხლომილისა,
მაშინ ვარ მქმნელი საქმისა, მის შენგან მონდომილისა",
სამ წლამდის მითხრა ღადენა უმისოდ ცრემლთა მილისა.
არ გიკვირს, გავძელ ვერ-ჭყრეგა მისისა მე ღიმილისა?!"

293 (291)

"აქანამდის მნახავიცა კაცი შენი არ მენახა;
თურქნი ვნახენ, რომე თქვენთვის სიგყვა რამე გავემკვანა;
მათრახითა ჩამოგეგლო, ერთი მკედართა ღაგესახა;
მათ მასწავლეს, ძმა რომელთა სულ-მობრძავი სამე, გლახ, ა".

294 (292)

გარიელსცა აეხსენა ომი მათი მაშინდელი,
იგყვის:"მახსოვს იგი საქმე, თუცა არის აღრინდელი;
ერთგან ვნახენ ნალირობას შენ და შენი მე გამმრდელი;
მით ვგიროდი, მომეგონა მე, გლახ, ჩემი წამწყმდელი.

295 (293)

"რას მაქმნევდით, რად გინდოდი, ერთმანერთსა რათა ვჰგვანდით?
თქვენ მორჭმულნი სთამაშობდით, ჩვენ მგირალნი ღაწვითა ვჰბანდით.
რა მონანი შესაპყრობლად მომწიენით, გაჰგულვანდით,
აწ ვეჭვ, რომე ჩემად ნაცვლად თანა მკედართა მიიგანდით".

296 (294)

"მოვიხედენ, მომეწია რა პაგრონი შენი, ვნახე,
ხელმწიფობით შემეებრალნეს, ამად ხელი არ შევანე.

თვალთა წინა გამოგეჟეც, მეგი არა შეეუზრახე.
ჩემი ცხენი უჩინოსა ჰგავს ღა სხვასმცა რას ვასახე!

297 (295)

"კაცმან ვერ ასწრას თვალისა ღაფახვა, ღაწამწამება,
მას გავექცევი, ვისგანცა ჩემი არა ვცნა ამება;
მათ თურქთა მიღმა გამეგო მე არას არ შეწამება,
აგად ჰშევენოღა მორეენა ღა ჩემი ღათამამება.

298 (296)

"აწ ვაშად მოხვე, შეამა ნახვა შენისა პირისა!
ჭანალ სარო ღა პირად მზე, მამაცალ მსგავსი გმირისა,
მაგრა გარჯილ ხარ, არა ხარ გარღაუხლელი ჭირისა:
ძნელია პოენა კაცისა ღმრთივ ზეცით განაწირისა!"

299 (297)

აეთანლილ უთხრა: "ვით მაქებ საქები ბრძენთა ენისა?
მაგისად ნაცვლად რამც გიყავ ღირსი ქებისა თქვენისა!
სახე ხარ მშისა ერთისა, ზეცით მნათისა ზენისა,
რათგან ვერ შეგცვლის პაგიკი ეგზომთა ცრემლთა ღენისა.

300 (298)

"ამა ღლეშან ღამაგი წყა, გული ჩემი ვინ ღაბინდა;
ღამიგლია სამსახური მისი, იქმნას, რაცა გინდა;
იაგუნლი ეგრეცა სჯობს, ათასჯერმცა მინა მინდა,
შენ გეახლო სიკვდილამღის, ამის მეგი არა მინდა!"

301 (299)

ტარიელ უთხრა: "მე შენი გული აწ მემხურვალეების;
მიკვირს, თუ ნაცვლად მაგისად შენ ჩემი რა გევალებს!
მაგრა წესია, მიჯნური მიჯნურსა შეებრალეების,
შენ საყვარელსა გაგყარო, ესე რათ გენაცვალეების!

302 (300)

"წამოსრულ ხარ ჩემად ძებნად, პაგრონისა სამსახურად
ღმერთმან ქმნა ღა გაოჟინივარ, შენცა ცლილ ხარ მამაცურად.
მაგრა ჩემსა რა გაიმბობს, გამოჭრილ ვარ ასრე თუ რად!
მე თუ ვიგყვი, ღამწავს ცეცხლი ცხელი, შემიქმს ალალ, მურად".

303 (301)

ასმათ უთხრა: "ლომო, ცრემლით მაგა ცეცხლთა რა ერგების!
მე ვითა ვთქვა წვევა თქმისა, რათგან ეგე არ ეგების!
ვხელავ, ესე ხელი ვინმე მოყმე შენთვის წაეგების,
ცნას მიზეზი შენთა წყლულთა, ქმნას რა, ღონეა ეგების.

304 (302)

"მეხვეწებოღა, ღამოღა ჩემგან რასამე სმენასა;
ნუ უყოს ღმერთმან, გაძლება მემცა ვით მივეც ენასა!
თუ რას სცნობს, ვეჭობ ამისგან თქვენსა რასამე ღხენასა.
არს უკეთესი, რაცალა სწალს განგებასა ზენასა".

305 (303)

ამას ღაყმუნდა ტარიელ ღამწვარი, ღაავლებული;
ასმათს უბრძანა: "მას აქათ შენ ხარ ჩემ თანა ხლებული;
რად არა იცი, უწამლო არს ღები ესე ღებული!
კვლა ესე ყმა მწვავს მგირალი, ცრემლითა ღავლებული.

306 (304)

"კაცმან ვით პოვოს, ღმრთისაგან რაცა არ-ღანაბადია!
მით გული ჩემი სევდამან აწ ასრე ღანაბა ღია,
კვლა გზასა მი კრავს, მიჭირავს, მითქს ბაღე ღანაბადია;
აწ ხელთა, ნაცვლად ღხინისა, ჩალა მაქვს და ნაბადია.

307 (305)

"მაგრა ღმერთმან მოწყალემან მით ცნობითა ერთით მზითა
ორი მისი მოწყალეა ღლესცა მომცა ამა გზითა:
პირველ შეჰყრის მოყვარულთა ჩემით რათმე მიზმითა,
კვლა, ნუთუმცა სრულად ღამწუა ცეცხლთა ცხელთა ანაგზითა".

308 (306)

ყმასა უთხრა: "ვინცა კაცმან ძმა იძმოს, თუ ღაცა იღოს,
ხამსო მისთვის სიკვილსა და ჭირსა თავი არ ღაჰრიღოს;
ღმერთმან ერთი რათ აცხოვნოს, თუ მეორე არ წაწყმიღოს!
შენ ისმენდი, მე ვიამბობ, რაცღა გინდა წამეკიღოს".

309 (307)

ასმათს უთხრა: "მოდი, მოჯე, თანა წყალი მოიგანე
ღანეღიღისა მაჰკურებდი, გული მითა გარღამბანე;
მკვლარი მნახო, ღამიგირე, სულთქვმა გაათანისთანე,
მე სამარე გამითხარე, აქა მიწა მიაკვანე".

310 (308)

ღიღ-ჩახსნილი საამბობლად ღაჯღა, მხარნი ამოყარნა;
ვითა მზე ჯღა მოღრუბლებით, ღიღხან შუქნი არ აღარნა;
ვერ გაახვნა სასაუბროდ, მან ბაგენი გაამყარნა,
მერმე სულთქვმა, ღამიგანა, ცრემლნი ცხელნი გარღმოყარნა.

311 (309)

მოსთქვამს: "ჰაჰ, ჰაჰ, საყვარელო, ჩემო, ჩემთვის და კარგულო,
იმელო და სიცოცხლეო, გონებო, სულო, გულო,
ვინ მოგკვეთა, არა ვიცი, ხეო, ეღემს ღანერგულო!
ცეცხლმან ცხელმან ვით ვერ ღაგწვა, გულო, ასჯერ ღაღაგულო?!"

გარიღლისაგან თავის ამბვის მბობა ავთანღიღთანა

312 (310)

"ისმენდი, მიეც გონება ჩემთა ამბავთა სმენასა,
საუბართა და საქმეთა ვისთა ძლიე ვათქმევ ენასა,
იგი, ვინ ხელ-მქმნის, მოველი მისგან აროღეს ღხენასა,
ვისგან შეეუცავ სევდითა, სისხლისა ღვართა ღენასა.

313 (311)

"ინღეთს შეიღთა მეფეთა ყოველი კაცი ხართ მცნობელი:
ექესი სამეფო ღარსაღანს ჰქონღა, თვით იყო მჰყრობელი,
უხვი, მღიღარი, უკაღრი, მეფეთა ზეღა მფლობელი,
განაღ ღომი და პირაღ მზე, ომაღ მძღე, რაზმთა მწყობელი.

314 (312)

"მამა-ჩემი ჯღა მეშვიღედ მეფე მებრძოღთა მზარავი,
სარიღან ერქვა სახელად, მგერთა სრვად ღაუღარავი;
ვერუღნი ჰკაღრებღის წყენასა, ვერ ცხალი, ვერცა მზარავი;
ნაღრიობღის და იშვებღის საწუთრო-გაუმწარავი.

315 (313)

"ხაღვა მოსტულღა, შეექმნა გულს კაეშანთა ჯარეღი.
თქვა: "წამიღია მგერთაგან ძღევით ნაპირთა არეღი,

ყოფლგნით გამისხმან, მორჭმით ვბი, მაქვს ზეიმი და ზარები":
ბრძანა: "წავალ და მეფესა ფარსაღანს შევეწყნარები".

316 (314)

"ფარსაღანს წინა დაასკვნა გაგზავნა მოციქულისა,
შესთვალა: "შენ გაქვს მეფობა ინლოეთისა სრულისა;
აწ მე მწაღს, თქვენსა წინაშე მეცა ვცნა ძალი გულისა,
სახელი დარჩეს ჩემისა ერთგულად ნამსახურისა".

317 (315)

"ფარსაღან შექმნა ზეიმი ამა ამბვისა მცნობელმან.
შესთვალა: "დმერთისა მადლობა შევსწირე ხმელთა მფლობელმან,
რათგან ეგე ჰქმენ მეფემან, ჩემებრ ინლოეთს მპყრობელმან
აწ მოლო, ასრე პატივ გცე, ვითა მამამან მშობელმან".

318 (316)

"ერთი სამეფო საკარგვად უბოძა ამირბარობა.
თვით ამირბარსა ინლოეთს აქვს ამირ-სპასალარობა.
მეფედ რა დაჯდა, არა სჭირს ხელისა მიუმწვთარობა;
სხვად პატრონია, მართ ლენ არა აქვს კეისარობა.

319 (317)

"თვით მეფემან მამა-ჩემი დაიჭირა სწორად თავსა.
თქვა: "ჩემებრი ამირბარი, ნაძლევი ვარ, ვისმცა ჰყავსა!"
ლაშქრობდის და ნალირობდის, აძლევიანი მტერნი ზავსა.
მას არა ვჰგავ ასრე, ვითა მე სხვა კაცი არა მგავსა.

320 (318)

"მე არ ესვა მეფესა და დელოფალსა მშისა დარსა,
ჭმუნვა ჰქონდა, ები იყო, მით აეხენეს სპანი ზარსა,
ვახ, კრულია ღღემცა იგი, მე მივეცი ამირბარსა!
მეფემან თქვა: "შვილად გავზრდი, თვით ჩემივე გვარი არსა".

321 (319)

"მეფემან და დელოფალმან მიმიყვანეს შვილად მათად,
საპატრონოდ მზრდიდეს სრულთა ღამქართა და ქვეყანათად,
ბრძენთა მიმცეს სასწავლელად ხელმწიფეთა ქცევა-ქმნათად,
მოვიწიფე, ღვემსგავსე შშესა თვალად, ლომსა ნაკვთად.

322 (320)

"ასმით, მითხრობდი, რაცა სცნა ჩემგან ამბობა ცილისა.
ხუთისა წლისა შევიქმენ მსგავსი ვარდისა შლილისა;
ჭირად არ მიჩნდის ლომისა მოკლევა, მართ ვითა სილისა;
არ გაჰვიდოდის ფარსაღანს მისი არა-სმა შვილისა.

323 (321)

"ასმით, შენცა ხარ მოწამე ჩემისა ფერ-მიხილისა,
მშესა მე ვსჯობდი შენებით, ვით ბინდა ები დილისა;
იგყოდეს ჩემნი მნახავნი: "მსგავსია ეღმს ბრდილისა".
აწ მაშინდლისა ჩემისა სახე ვარ ლენ ჩრდილისა.

324 (322)

"მე ხუთისა წლისა ვიყავ, დაორსულად დელოფალი".
ესე რა თქვა, ყმამან სულთქენა, ცრემლით ბრძანა: "შობა ქალი".
დაბნელდა მიწურა, ასმით ასხა გულსა წყალი;
თქვა: "მაშინვე მშესა ჰგვანდა, აწ მეღების ვისგან ალი!

325 (323)

"წიგნი წიგნს ეცემოდა, ლელოფალი ოდეს შობდა,
მოციქული - მოციქულსა, ინლოეთი სრულად სცნობდა;
მზე და მთვარე განსცხრებოდეს, სიხარულით ცა ნათობდა;
ყოფი არსად შემოსრული მხიარული თამაშობდა.

326 (324)

"ქება არ ითქმის ენითა, აწ ჩემგან ნაუბნართა.
ფარსადან ღაჯდა ხარებად გეიმითა და ზართა;
ყოფლგნით მოვიდეს მეფენი ნიჭითა მრავალ-გვართა.
საჭურჭლე გასცეს, აივსნეს ლაშქარნი საბოძვართა.

327 (325)

"საშობელი გაიყარა, მრღა დაგვიწყეს მე და ქალსა.
მართ მაშინვე ჰგვანდა იგი მზისა შუქთა ნასამალსა.
გუყვარლით და სწორად ვუხნლით მეფესა და ლელოფალსა.
აწ ვახსენებ, ვისგან ჩემი დაუღაგავს გული აღსა!"

328 (326)

ემა დაბნდა, რა სახელისა ხსენებასა მიეწურა;
ათიანლილსცა აეტირა, მისმან ცეცხლმან გულსა ჰმურა;
ქალმან სულად მოაქცია, მკერდსა წყალი დააპკურა.
თქვა: "ისმენდი, მაგრა ჩემი სიკვლისა ღლე დასტურა.

329 (327)

"მას ქალსა ნესტან-ღარეჯან იყო სახელად ხმობილი.
შვიდისა წლისა შეიქმნა ქალი წყნარი და ცნობილი,
მთვარისა მსგავსი, მზისაგან შეენებით არ-შეფლობილი;
მისსა ვით გასძლებს გაყრასა გული აღმასა, წრთობილი!

330 (328)

"იგი ასრე მოიწიფა, მე შექმედლო შესლევა ომსა;
მეფე ქალსა ვით ხელვიდა მეფობისა ქმნისა მწითომსა,
მამასავე ხელთა მიმცეს, რა შევიქმენ ამა ზომსა;
ეზურთობდი და ვთამაშობდი, ვით კატასა ვჭოცდი ლომსა.

331 (329)

"მეფემან სახლი ააგო, შიგან საყოფი ქალისა:
ქვად ფაზარი სხდა, კუბო ღვა იაგუნდისა თვალისა,
პირსა ბაღჩა და საბანლად სარაჯი ვარდის წყალისა;
იგი მუნ იყვის, მეღების ვისგან სახშილი აღისა!

332 (330)

"ღლე და ღამე მუჯამრითა ეკმეოდის აღვა თლილი;
ზოგჯერ კომსკ ჯდის, ზოგჯერ ბაღჩსა ჩამოვიდის, რა ღვის ჩრდილი.
ღაფარ იყო და მეფისა, ქვერივი, ქაჯეთს გათხოვილი,
მას სიბრძნისა სასწავლეულად თვით მეფემან მისცა შვილი.

333 (331)

"სრა ეღვა მოფარღაგული ოქსინითა და შარდითა;
ვერეინ ვხელეველით, შეიქმნა პირითა მინა-ფარდითა;
ასმათ და ორნი მონანი ჰყვიან, იმღერდის ნარდითა;
მუნ იმრღებოდის ტანითა, გაბანოს განაზარდითა.

334 (332)

"თხუთმეტისა წლისა ვიყავ, მეფე შმრდიდის ვითა შვილსა;
ღლისით ვიყვი მას წინაშე, გამიშეებდის არცა ძილსა;
ძალად ლომსა, თვალად მშესა, ტანად ვჰგვანდი ეღემს შრდილსა,
სროლასა და ასპარეშსა აქებდიან ჩემგან ქმნილსა.

335 (A 450)

"რა მინდორს შევჯღი, ბართია ხმა იყვის ბუკთა ცემისა;
თანა მყვის სპისა სიმრავლე მსგავსი ფუტკრისა რემისა;
ჭვრეტად ქალ-ყმები ღაჯრილა, ღვას თემისა და თემისა;
ვინც მნახის, ეყვის ერთ წლამდის კვეხა ნახვისა ჩემისა.

336 (333)

"მოსრნის მხეცნი და ნალირნი ისარმან ჩემმან სრეულმან;
მერმე ვიბურთი მოელანს, მინლორით შემოქცეულმან;
შევილი, შევექმნი ნალიმი, ნიაღვ ლხინსა ჩვეულმან;
აწ საწუთროსა გამყარა პირმან ბროლ-ბადანშეულმან!

337 (334)

"მამა მომიკვდა, მოვიდა ღლე სიკვდილისა მისისა;
ქმნა გაუცუღა ფარსადანს ნიშაგისა და ნიშისა;
მათ გაეხარნეს, ვის ბარი ღაჭლევის მისგან შიშისა;
ერთგულთა შექმნეს ვაება, მგერთა -ხსენება იშისა.

338 (335)

"მე წელიწადსა ბნელსა ვჯე საწუთრო-გაცუღებული,
ღლისით და ღამით ვვაებდი, ვერვისგან სულ-ღაღებული;
გაყვანად ხასნი მოვიდეს, მითხრეს მეფისა მცნებული,
ებრძანა: "შვილო გარიელ, ნუ ხარ შაფითა ღებული.

339 (336)

"ჩვენ უფრო გეგვივის იგი, ვინ ღაგვაკლდა სწორად თავისა".
ასი ებოძა საჭურჭლე, ებრძანა ახლად შავისა,
ბოძება მისეულისა სრულისა საკარგავისა:
"შენ გქონდეს ამირბარობა, ქმნა მისვე საურავისა".

340 (337)

"ავენთი, ღამწვეს მამისა სახმილთა დაუშრგობელთა;
უკანის გამომიყვანეს ხასთა მათ წინა-მდგომელთა;
გამოსლვისათვის მემი შექმნეს ინლოეთს მფლობელთა,
შორს მომეგებნეს, მაკოცეს პაგივით ვითა მშობელთა.

341 (338)

"მათ საჯლომთა ახლოს დამსვეს, პაგივს მცემდეს ძისა ღარად,
მის ხელისა საურავი მათ ორთავე მითხრეს წყნარად;
ურჩ ვექმენ და მისეულთა წესთა ქცევა მიხნდა ღარად;
არ მომეშენეს, ღავშმორჩილდი, თაყვანის-მცეს ამირბარად.

342 (339)

"აღარა ვიცი, ღამვიწყდეს, თუცა ღიადი წელია;
გიაბო ჩემი ამბავი, განა რაბომცა ძნელია!
ცრუ და მუხთალი სოფელი მიწვიე ავისა მქმნელია,
მისთა ნაკვესთა წინწალი ღამეცა ხანგრძლად მწველია".

ამბავი გარიელის გამიჯნურებისა

343 (340)

კვლა ღაწყო თქმა ამბვისა მან, რა ხანი მოიგირა:
"ღლესა ერთსა მე და მეფე მოვილოდით, გვენადირა;
მიბრძანა, თუ: "ქალი ვნახოთ", ხელი ხელთა ღამიჭირა.
მის კამისა მხსენებელი მე სულ-ღემული არ გიკვირა?

344 (342)

"მეფემან ახმა ღურჯთა მითხრა მიგანად ქალისა,
გამოუუხეენ და წაველით ჩემად საღებლად ალისა;
მამინ დავიწყე გარდახდა მე საწუთროსა ვალისა.
აღმასისა ხამს ლახვარი ლახვრად გულისა სალისა!

345 (341)

"ბაღრა ვნახე უტურფესი ყოვლისავე სალხინოსა;
მფრინველთაგან ხმა ისმოდა უამესი სირინოსა;
მრავლად იყო სარაჯები ვარდის წყლისა აბანოსა.
კარსა ზელა მოჭფარეილა ფარღაგები ოქსინოსა.

346 (343)

"ვიცოლი, სწალდა არვისგან ნახვა მის მშისა ღარისა,
მე გარე ვლეგ და მეფემან შეველო ფარღაგი კარისა;
ვერას ვხედველი, ოღენ ხმა მესმოდა საუბარისა.
ასმათს უბრძანა გამოხმა ღურჯთა ამირბარისა.

347 (344)

"ასმათ ფარღაგსა ამიღნა, გარე ვლეგ მოფარღაგულსა;
ქალსა შევხედენ, ლახვარი მეცა ცნობასა და გულსა.
მოვიდა, მივსცენ ღურჯანი, მთხოვნა ცეცხლითა დაგულსა.
ვაამე, მას აქათ სახმელსა დაგუწვევ ნიაღაგულსა!

348 (345)

"აწ წახდეს იგი ნათელნი, მშისაცა მოწუნარენი!"
მისი ვერ გასძლო ხსენება, დახნდა და სულთქენა მწარენი;
ყმა და ასმათი გიროდეს, ხმას სცემდეს იგი არენი,
ჭმუნვით თქვეს: "მკლავნი ცულ ქმნილნი, ვაჲ, გმირთა მემუქარენი!"

349 (346)

ასმათმან წყალი დაასხა, ცნობად მოვიდა გარია,
ლიღან ვერა თქვა, სევდამან გული შეუპყრა, ღარია;
დაჯდა და მწარედ სულთ-ითქენა, ცრემლი მიწასა გარია,
თქვა: "ჩემგან მისი ხსენება, ვაამე, რა ღიღი ზარია!"

350 (347)

"მიმნღონი საწუთროსანი მისთა ნივთთაგან რჩებიან,
იშეებენ მაგრა უმუხთლოდ ბოლოდ ვერ მოურჩებიან;
ვაქებ ჭკუასა ბრძენთასა, რომელნი ეურჩებიან
ისმენდი ჩემთა ამბავთა, თუ სულნი შე-ღა-მრჩებიან

351 (348)

"ღურჯანი მივსცენ, გავილე სხვა ვერა გზად თავისა,
დავეცი, და ვნდი, წამიხდა ძალი მხრისა და მკლავისა,
რა სულად მოვე, შემესმა ხმა გირილისა და ვისა:
გარე მომრგვმოდა ჯაღაბი, ვითა ჩამსხლომი ნავისა.

352 (349)

"შიგან ვწვე დიღთა ღარბაზთა გურფითა საგებელითა,
მე ღამგიროდეს მეფენი ცრემლითა უშრობელითა,
პირსა იხოკდეს ხელითა, ღაწვისა გამკობელითა.
მუყონი მოასხნეს, სენითა მთქვეს გამაბელზებელითა.

353 (350)

"მე რა მნახა თვალ-ახმული, მეფე ყელსა მომეხვია,
ცრემლით მითხრა: "შვილო, შვილო, ცოცხალ ხარ-ღა? სიგყვა თქვია!"
მე პასუხი ვერა ვუთხარ, ვითა შმაგი შე-ვე-ვკრითა,
კელა დავეცი დახნელი, გულსა სისხლი გარღმეთხია.

354 (351)

"სრულნი მუყრნი და მულიმნი მე გარე შემომცვიდიან;
მათ ხელთა ჰქონდა მუსაფი, ყოველნი იკითხვიდიან;
მგერ-ლაკემული ვეგონე, არ ვიცი, რას სჩმახვიდიან
სამ დღემდის ვიყავ უსულოდ, ცეცხლნი უშრეგნი მწვიდიან.

355 (352)

"აქიმინცა იკვირებდეს: "ესე სენი რაგვარია?
სამკურნალო არა სჭირს რა, სეველა რამე შემოჰყრია".
ზოგჯერ შმაგად წამოვიჭრი, სიგყვა მცთარი წამერიბა.
დღელოფალი ზღვასა შეიქმს, რომე ცრემლი დაუღვრია.

356 (353)

"სამსა დღესა ღარბაშს ვიყავ არ ცოცხალი, არცა მკვლარი;
მერმე ცნობა მომივიდა, მივჭხელი რასმე მიუმხვლარი;
ვთქვი, თუ: "ჰაჲ-ჰაჲ, რას შიგან ვარ მე სიცოცხლე-გარდამხლარი!"
თობა ესთხოვე შემოქმელსა, ვჰკადრე სიგყვა სამულარი.

357 (354)

"ვთქვი, თუ: "ღმერთო, ნუ გამწირავ, აჯა ჩემი შეისმინე,
მომეც ძალი ღათობისა, ცოტად ვითა აღმღაგინე,
აქა ყოფა გამამკლავინებს, სახლსა ჩემსა მიმაწვინე!"
მანვე ქმნა და მო-რე-ეჯობლი, გული წყლული გავარკინე.

358 (355)

"მე წამოვჯე, მეფისასა კაცი ღია მოვიდოდა.
ახარებდეს: "წამოჯდაო", დღელოფალი გამორბოდა;
მეფე მორბის თავ-შიშველი, არ იცოდა, რას იქმოდა,
იგი ღმერთსა აღიღებდა, სხვა ყველაი უჩუმოდა.

359 (356)

"იქით და აქათ მომისხდეს, მახვრიტეს სახერეგელია;
მე მოვხსენე: "პატრონო, გული აწ უფრო მრთელია;
ცხენა შეჯლომა მწაღიან, ენახნე წყალნი და ველია".
ცხენი მომგვარეს, შე-ცა-ვჯე, მეფე ჩემთანა მველელია.

360 (357)

"გამოველით, მოვიარეთ მოელანს და წყლისა პირსა;
ჩემსა მივე, დავაბრუნე, მეფე მომყვა სახლთა ძირსა.
შინა მივე, უარ გავხე სხვა ღამერთო ჭირი ჭირსა;
ვთქვი, თუ: "მოვეკედე ბელი ჩემი ამის მეტსა არას ღირსა".

361 (358)

"ბაფრანის ფერად შეცვალა ბროლი ცრემლისა ბანამან,
გული უფრორე ღამიჭრა ათიათასმან ღანამან.
საწოლის მეკრე შემოღება, მოლარე გაიყვანა მან;
ვთქვი, თუ: "რა იცის ამბავი, ნეტარ, ან იმან, ან ამან?"

362 (359)

"მონააო ასმათისი". - "რა იცისო?", ვარქვი, ვჰკითხე.
შემოვიდა, სააშოკო წიგნი მომცა, წავიკითხე;
გამიკვირდა, სხვათ გულისა ვითმცა ვიქმენ მწველთა სითხე?
მისგან ეჭვა არა მქონდა, სეველად მაწვა გულსა მით ხე.

363 (360)

"მე გამიკვირდა: "სით ვუყვარ ანუ ვით მკადრებს თხრობასა?
მიუყოლობა არ ვარგა, ღამწამეშს უმრახობასა,
ჩემგან იმელსა გარდასწყველს, მერმე ღამიწყებს გმობასა".

ღაეწერე, რაცა პასუხად ჰმართებდა აში კობასა.

364 (361)

"ღღენი გამობდეს, მე გული უფრორე ღამწვეს კვლავ ალთა,
ვეღარ ვუჭკრეგლი ღამქართა, მინღორს თამაზად მავალთა;
ღარბაზს ვერ მივე; მკურნალთა ღამწვეს მოსლევა მრავალთა,
მაშინ ღაგიწვე გარღახდა სოფლისა ღხინთა ღა ვალთა.

365 (362)

"მათ ვერა მარგეს, მე გულსა ბინღი ღამეცა ბნელისა,
სხვამან ვერავინ შემაგევა ღება ცეცხლისა ცხელისა;
სისხლი ღამწამეს; მეფემან მითხრა გახსნევა ხელისა.
გავისხენ ფარვად თავისა, არვისგან საეჭველისა.

366 (363)

"ხელ-გახსნიღი, სევეღიანი, საწოლს ვიყავ თავის წინა;
ჩემი მონა შემოიღა, შეეხედენ, თუ თქვას, რა მინა.
"მონააო ასმათისი". შემოყვანა ვუთხარ შინა.
გულსა შინა ღაგუმრახე: "რა მხოვაო ანუ ვინ-ა?!"

367 (364)

"ასმათის წიგნი მომართვა, მე წავიკითხე ნებასა;
წიგნსა შევაგევე ღამოღა შეყრისა მოსწრაფებასა;
პასუხად გავეც: "ეამია, მართალ ხარ გა კვირეებასა;
მოვალ, თუ მიხმობ, მე ნუ მეჭე მოსლევისა ღამზარებასა".

368 (365)

"გულსა ვარქვი, თუ: "ღახვარნი ვგრე ვით ღაგაღონებენ?
ამრბარი ვარ, ხელმწიფე, სრულნი ინღონი მმონებენ,
ამრად შეიქმან, საქმესა ათასჯერ შეაწონებენ,
თუ შეიგებენ, მე მათთა არეთა არ მარონებენ".

369 (366)

"კაცი მოიღა მეფისა: "სწაღსო ამბვისა სმინება".
მოყვანა ვუთხარ; ებრძანა: "ქმნაა სისხლისა ღინება?"
მე ვპკაღრე: "ხელი გავისხენ, ღამიწყო მოჯობინება,
წინაშე მოვალ, ამისთვის კვღა უფრო მმართებს ღხინება".

370 (367)

"ღარბაზს მივე, მეფე ბრძანებს: "ამის მეგსა ნუ იქმ აბა!"
ცხენსა შემსვა უკაპარჭო, წელთა არა არ შემაბა,
შეჯღა, ქორნი მოუციენა, ღურაჯები ღაინაბა,
მშვიღღოსანნი გასაგანნა, იგყოღიან: "მაბაშ, მაბა!"

371 (368)

შინა ღავსხელით ნაღიმად მას ღღესა მინღორს რებულნი;
მომღერალნი ღა მუგრიბნი არ იყენეს სულ-ღაღებულნი;
მეფემან გასცნა მრავალნი თვალნი, ღარიბად ქებულნი.
აუესებულნი არ ღარჩეს მას ღღესა მათნი ხლებულნი.

372 (369)

ვეღლებოღი, არა მცაღღა სევეღისაგან თავის კრძაღვად;
ვიგონებოღი, ცეცხლი უფრი მეღებოღა გულსა აღვად;
ჩემნი სწორნი წავიგანენ, ჩემსა ღავჯე მთქვიან აღვად
შეექმენ სმა ღა ნაღიმობა პაგიკთა ღა ჭირთა მაღვად.

373 (370)

"მოღარემან შინა ურმან ყურსა მითხრა ნაუბარი:

"ქალი ვინმე იკითხავსო: "ინახვისა ამირბარი?"
მეწარითა მოუხურავს პირი, ბრძენთა საქებარი";
ვარქვი: "საწოლს წაიყვანე, ჩემგან არის ნახმობარი".

374 (371)

"აეღეგ, მსხლომნი ნალიმობად აეშადნეს ასაყრელად;
შადი ვეუთხარ: "ნუ ასდგებით, მოვალ ხანსა ლაუმბელად";
გამოვე და საწოლს შევე, მონა მოღვა კარსა მცველად.
გული მივეც თმობა-ქმნათა აუგისა საკრძალებელად

375 (372)

"კარსა შევეღეგ, ქალი წინა მომეგება, თაყვანის-მცა;
მითხრა: "მოსვლა თქვენს წინაშე კურთხეულ არს, ვისმცა ღირსმც-ა!"
გამიკვირდა მიჯნურისა თაყვანება ექმნა ვისმცა?
ვთქვი: "არ იცის ამიკობა; თუ-მც იცოდა, წყნარად მისმცა".

376 (373)

შევე, ღაეჯე გახტა ზელა; ქალი მოღვა ნოხთა პირსა,
ჩემსა ახლოს დასაჯდომლად თავი მისი არ აღირსა;
ვარქვი: "მანდა რად ჰში შენ, თუ სიყვარული ჩემი გჭირსა?"
მან პასუხი არა მითხრა, ჩემთვის ჰგვანდა სიგყვა-ძვირსა.

377 (374)

"მითხრა: "ღლე ეგე სირცხვილად მეღების, გულსა ალობა;
გგონია ჩემგან წინაშე მაგისტვის მომავალობა,
მაგრა აწ მიღებს იმელსა შენგან ცდის არღა მალობა.
ამას თუ ღირს ვარ, ვერ ვიგყვი, მაკლია ღმრთისა წყალობა".

378 (375)

"აღგა, მითხრა: "თქვენსა მკრძალსა ჩემგან ცნობა უბნევი;
ნუ მეჭე, რაცა პაგრონისა ბრძანებასა უთქმევი;
ეზომ ღიღსა შემართებად გულსა მისსა უთნევი,
ამან წიგნმან გაგაგონოს, ჩემთვის ვისცა უქმნევი".

წიგნი ნესტან-დარეჯანისა საყვარელსა თანა მიწერილი პირველი

379 (276)

წიგნი ვნახე, მისი იყო, ვისი მღაგავს ცეცხლი გულსა;
მოეწერა მშისა შექთა: "ნუ ღაიჩენ, ღომო, წყლულსა;
მე შენი ვარ, ნუ მოჰკვლები, მაგრა ბნელა ცული მძულსა.
აწ ასმათი მოგახსენებს ყველა კასა ჩემგან თქმულსა.

380 (377)

"ბელთი ბნელა, სი კვლილი რა მიჯნურობა გგონია?
სჯობს, საყვარელსა უჩვენე საქმენი საგმირონია!
ხატაეთს მყოფნი ყოველნი ჩვენნი სახარაჯონია,
აწ მათნი ჯაერნი ჩვენ ზელა ჩვენგან არ დასათმონია!

381 (378)

"შენგან ჩემისა ქმრობისა წინასცა ვიყავ მნდომია,
მაგრა აქამდის საუბრად კვლა ეამი არ მომხლომია,
ძოდან ხელ-ქმნილსა გიჭერე გლი კუბოსა შიგან მჯლომია,
მანდა ყველაი მასმია, რაცა შენ გარღაგხლომია.

382 (379)

"მართლად გითხრობ, მომისმინე ესე, რაცა მოგახსენე:
წა, შეეუბი ხატაელთა, თავი კარგად გამაჩვენე;
გიჯობს, ცუდად ნულარა სვირ, ვარღი კვლამცა რად დასგენე?

მშემან მეტი რაღა გიყოს, აჰა, ბნელი გაგიტენე!"

383 (380)

"ასმითი მეუბნებოდა უშიშად, არ მეკრძალოდა;
ჩემი რა გითხრა, რა ვიყავ, ლხინი რა ღმერთვალეოდა!
გული მი ღა მო მიარღა, კრთებოდა ღა მემალეოდა;
მით პირი ჩემი გაბროლდა ღა ღაწვი გაილაღეოდა".

წიგნი გარიელისა საყვარელთანა

384 (381)

თვალთა ღაღიდევე უსტარი მე მისგან მონაწერია.
პასუხად ვსწერდი: "მთვარეო, შენმცა მზე ვით მოგერია?
მე ღმერთმან იგი ნუ მომცეს, რაცა არ შენი ფერია!
სიმბრად მგონია, ღარჩომა ჩემი ვერ ღამიჯერია".

385 (382)

"ასმითს ვუთხარ: "მე პასუხსა ამის მეგსა ვერ მიჰეხედები;
ესე ჰკადრე: "რათგან, მზეო, ნათლად ჩემთვის აღმოჰხდები,
აჰა, მკვლარი გამაცოცხლე, ამას იქით აღარ ვბნდები,
რასაცაღა სამსახურსა, ვგყუვი, თულა ვერიღები".

386 (383)

"ასმით მითხრა: "მე მიბრძანა, ესე ვქმნათო, ესე სჯობდეს:
ვინცა გნახოს, ჩემგან მისსა საუბნარსა ვერა სცნობდეს,
ჩემად ნახვად მოვილოდეს, შენ ვითამცა გაში კობდეს";
ღა-ცა-მვეღრა: "ამირბარსა უთხარ, ასრე ნამუსობდეს".

387 (384)

"მეკეთა ესე თათბირი, სიბრძნე გულისა მისისა,
მისი, მშესაცა რიღება ჰქონდის ნახვისა ვისისა;
მისგან მომეცა მოსმენა არ საუბრისა მქისისა,
ვისთა შუქთაგან უკუნსა ჰგეანდის სინათლე ღღისისა.

388 (385)

"ასმითს მოვართვი რჩეული თვალი ოქროსა ჯამითა;
მან მითხრა: "არა, არ მინდა, ვარ გამაძლარი ამითა".
ერთი აიღო ბეჭელი, მართ აწონილი ღრამითა:
"ესე კმა ნიშნად, საესე ვარ სხვად ხელის შესაბამითა".

389 (386)

"ქალი ადგა, წამოვიდა; მე ღახვართა გულსა მრიდეს,
ღახინმან ბნელი გამინათლა, ღაშრგეს, ცეცხლნი რომე მწვიდეს;
შევე, ღავევე ნალიმალევე, ჩემნი სწორნი საღა სმიდეს.
მხიარულმან საბოძვარი გავეც, ბამი გააღიღეს".

წიგნი გარიელისა ხაგაელთანა

390 (387)

გავგზავნე კაცი ხაგაელს ღა წიგნი ჩემ-მაგიერი;
მივსწერე: "მეფე ინლოთა არისმცა ღმრთულეებრ ძლიერი!
მათი ერთგული გაძღების ყოველი სული მშვიერი,
ვინცა ურჩ ექმნას, იქმნების თავისა არ-მაღლიერი.

391 (388)

"ჩვენო ძმანო ღა პატრონო, თქვენგან არ გავიმწარებთ;
ესე რა ჰნახოთ ბრძანება, აქამცა მოიარებით!
თქვენ თუ არ მოხვალთ, ჩვენ მოვალთ, ზელა არ მოგეპარებით.

სჯობს, რომე გენახნეთ, თავისა სისხლთა ნუ ეზიარებთ".

392 (389)

"კაცნი გავგზავნენ, მე გულსა უფრო მომეცა ლხინები,
დარბაზს ვიშეებდი, დამეცო ცეცხლი წვად მოუთმინები;
მაშინ სოფელმან საწუთრომ იუხვის, რაცა ვინები,
აწ ხელ-მქმნა, რომე საახლოდ მხეცთაცა მოვეწყინები.

393 (390)

"პირველ გაჭრისა პირება, მერმე დაწუნარდეს ცნობანი;
ჩემთა სწორთაგან იყენიან ჩემს წინა ნაღიმობანი,
მაგრა დამშლიდეს ლხინთაგან სურვილთა დიადლობანი;
ზოგჯერ შემცვიან სევლათა, ვთქენი საწუთროსა გმობანი".

ნესტანისაგან გარიელის ხმობა

394 (391)

"დღესა ერთსა საწოლს მოვე მეფისა სრით წამოსრული,
ვჯე და მასვე ვიგონებდი, არ მიეცა თვალთა რული;
წიგნი მქონდა საიმელო, ამაღ ვიყავ მხიარული;
კარსა მცველმან მონა უხმო, უთხრა საქმე დაფარული.

395 (392)

"მონააო ასმათისი", საწოლს ვუთხარ შემოყვანა.
მოეწერა: "გიბრძანებსო", ვისი მესვა გულსა დანა.
ლხინმან ბნელი გამინათლა, ამიფოლხვა ჯაჭვთა მანა,
წავე, მონა წავიგანე, რამცა ვუთხარ ამისთანა!

396 (393)

"ბაღა შეველე, არა დამხელა კაცი ჩემი მოუბნარი;
ქალი წინა მომეგება მხიარული, მოცინარი,
მითხრა: "ვაშაღა მიგიღე, არ გასვია გულსა ნარი,
მოლი, ნახე ვარდი შენი უფრჭენელი და დაუმჭნარი".

397 (394)

"ამიგლო ქალმან ფარღაგი მძიმე თავისა ძალითა,
საღა დგა კუბო შემკული ბაღანშითა და ლალითა;
შიგან ჯღა იგი პირითა მზისაებრ ეღვა-მკრთალითა,
მე შემომხედნის ლამაზად მის მეღნის გბისა თვალთა.

398 (395)

"დიღხან ვლეგ და არა მითხრა სიგყვა მისსა მონასურსა,
ოღენ ტკბილად შემომხედნის ვითამცა რა შინაურსა;
ასმათ უხმო, მოიუბნეს; ქალი მოღვა, მითხრა ყურსა:
"აწ წაღიო, ვერას გითხრობს", მე კვლა მიმცა აღმან მურსა.

399 (396)

"ასმათ გამომყვა, წამოვე ფარღაგი გამოვიარე,
ვთქვი: "საწუთრო, ვის წელან გული დარმანთა მიარე,
მაშინ მოგეცა იმელი, ლხინი რად გამიზიარე?"
გულმან გაყრისა სიძნელე კვლა უფრო დამიგია-რე!

400 (397)

"ასმათ ლხინსა მიქადებდა, ჩავიარეთ შიგან ბაღი;
მითხრა: "ეგრე წასლვისათვის ნუ განწია გულსა დღი,
სიმძიმელთა ერლო დაჰხაშ, სიხარულის კარი აღი;
სირცხვილი აქეს საუბრისა, მერმე თავსა ჰკრძაღავს ლაღი".

401 (398)

"მე ვუთხარ: "ლაო, შენგან ვეჭვ ამ გულისა წამალსა;
მენაარ, სულთა ნუ გამყრი, ამბვითა შრეგლი ამ ალსა,
ჩემ თანა წიგნსა ნუ გასწყველ შენ ბელას-ბელა მავალსა;
თუ რას სცნობ ჩემთვის, არა ვეჭვ მე შენგან, არ, დანამალსა".

402 (399)

"შევე, წამოვე, მდიოდა ნაკალი ცრემლთა მილისა;
საწოლს შემოვე, ხელ-ქმნილსა ღონე არ მქონდა ძილისა,
ბროლი და ლალი შევიქმენ მე ულურჯესი ლილისა;
ღამე მერჩია, მეწადა არ-გათენება ლილისა".

წიგნი ხატაელთა მეფისა, ტარიელის წინაშე მიწერილი პასუხად

403 (400)

ხატაელთა მყოფნი მოვიდეს, მათგან მოსლვისა ღრონია, -
სიტყვანი შემოეთვალნეს ლაღნი და უკალრონია:
"არც რამე ჩვენ ვართ ჯაბანნი, არც ციხე-უმაგრონია,
ვინ არის თქვენი ხელმწიფე? ჩვენ ბელა რა პატრონია? "

404 (401)

"მოეწერა: "რამაზ მეფე წიგნსა გიწერ ტარიელსა.
გამიკვირდა, რა ეწერა წიგნსა შენგან მონაწერსა!
რაგვარა თუ მანდა გეხე, ვინ ვჰპატრონობ ბევრსა ერსა?
ამის მეგსა ნუმცა ვნახავ კვლავა წიგნსა შენ მიერსა".

405 (402)

"ვუბრძანე წვევა ლაშქართა, გავგზავნე მარბაპანია.
იგი ვარსკვლავთა ურიცხვი მოკრბეს ინდოთა სპანია,
შორით და ახლოთ ყველაი მართ ჩემკე მონასხრანია,
ერთობ ლაშქრითა აივსო მინდორი, კლდე, კაპანია.

406 (403)

"ფიცხლა მოვიდეს, არ ექმნა მათ შინა ხან-ღამემულობა;
აღლუმი ვნახე, მეკეთა ლაშქართა მოკამმულობა,
სინაუქე და სიკეთე, კეკლუცად ღარამმულობა,
ტაიჭთა მათთა სიმაღლე, აბჯართა ხვარამმულობა.

407 (404)

"ავმართე ღროშა მეფისა, აღმითა წითელ-შავითა,
დილასა ვბრძანე გამართვა ლაშქრითა უთვალავითა,
თაფსა ვსტიროდი, ვიგყოლი ბელითა მეგად ავითა:
"მზე თუ არ ვნახო, არ ვიცი, ვიარო ვითა და ვითა!"

408 (405)

"შინა მოვე, დაღრეჯილსა გულსა სევდა მიიეფდა,
თვალთა, ვითა საგუბარი, ცრემლი ცხელი გარდომქეფდა.
"ბელი ჩემი უბელური, - ვთქვი, თუ, -ჯერთცა ვერ გამეფდა!
ხელმან ვარდი რად იხელთა, რათგან ასრე ვერ მოჰკრეფდა?"

ტარიელისა და ნესტანის პირის-პირ შეყრა

409 (406)

მონა შემოდგა, მივეცი საქმესა გაკვირვებულსა;
ასმათის წიგნი მომართვა მე, მეგად შეჭირვებულსა,
ეწერა: "გიხმობს შენი მზე შენ, მისთვის მოსურვებულსა,
მოდი, სჯობს მანდა გირილსა, საქმესა ბელით ვებულსა".

410 (407)

"ვითა მმართველად, ეგზომი რამცა ვით გავიხარეო:
შელაშლა, წავე, ბალისა მე კარი შევიარეო;
სად ასმათ პირველ მენახა, მუნვე ჩნდა მღვთმთარეო,
სიცილით მითხრა: "წამოვლე, მოგელის ლომსა მთვარეო".

411 (408)

"შემაგლო სახლი, ნაგები კეკლუცად ბანის-ბანითა;
გამოჩნდა მთვარე ნათლითა გარე შუქ-მონაგანითა,
ფარღაგსა შინა მჯღომარე შესამოსლითა მწვანითა,
საკვირველი და ღარიბი, უცხო პირითა, განითა.

412 (409)

"შევე, წავლეგ ნოხთა პირსა, მე დამიწყო ცეცხლმან შრეტად
გულსა ბნელი გაუნათლა, მეღა ლხინი ადგა სვეტად
მას ბალიში შემოეგლო, მშისა შუქსა სჯობდა მეტად
ჩემგან პირსა იფარვილა, აიხელნის წამსა ჭერეტად.

413 (410)

"უბრძანა, თუ: "მოახსენე, ასმათ, დაჯდე, ამირბარსა!"
მან ბალიში დამართებით დაღვა მას მზედ საქებარსა.
დავჯე, მივსცენ გულსა ლხინი, საწუთროსა დამგმობარსა;
მიკვირს, სულნი რაღა მიღვან, ვიგყვი მისგან ნაუბარსა!

414 (411)

"მიბრძანა: "ძოღან გეწყინა გაგზავნა უუბარისა,
მმემან გაყრითა დაგაჭნე, ვითა ყვავილი ბარისა:
გაგსჯილა ღენა ცრემლისა, ნარგისთა ნაგუბარისა,
მაგრა ხამს ჩემგან სირცხვილი და რილი ამირბარისა.

415 (412)

"თუცა შმართვებს დედაკაცსა მამაცისა დიდი კრძალვა,
მაგრა მეტად უარეა არა-თქმა და ჭირთა მალვა:
მე თუ მე-პირ მიცინია, ქვე-ქვე მითქვამს იღუმალ ვა;
ძოღან ქალი გამოეგზავნე, ვქმენ მართლისა შემოთვალვა.

416 (413)

"ერთმანერთისა, მას აქათ, რაცა ორთავე ვიცითა,
აწცა მიცოლი სამეხოდ მითვე პირითა მტკიცითა;
ამას შესჯერდი დილითა მენაარით და ფიცითა:
გეცრეო, ღმერთმან მიწა მქმნას, ნუმცა ცხრითავე ვზი ცითა!

417 (414)

"წა, შეეები ხატაელთა, ილაშქრე და ინაპირე;
ღმერთმან ქმნას და გაგემარჯვოს, მორჭმულიმცა ჩემ კერძ ირე!
მაგრა რა ვქნა, კვლაცა ნახვა მომხვედებოღეს შენი ვირე?
გული მომეც გაუყრელად ჩემი შენთვის დაიჭირე!"

418 (415)

"მოფახსენე: "არ მეწყალვის თავი შენთვის დასაწველად
მაგრა რათგან დამარჩინე, არ გამოსჩნდი ჩემად მკლველად
შენ სინათლედ თვალითა ჩემთად მიხნდე მზეებერ სანახველად,
აწ შევება ხატაელთა, მუნ გამოეჩნდე ლომი ქველად

419 (416)

"აწ რასაცა მე მაღირსებ, ხორციელი არვინ ღირს-ა;
მოწყალება იჩქითია, ღმრთისა ამაღ არ მიკვირსა;
შენთა შუქთა შემომადგამ, გულსა ბნელსა შეღა ჭვირსა,

შენი ვიყო, საღამოსცა ღამიყოფდეს მიწა პირსა".

420 (417)

"ბელა წიგნსა საფიცარსა შევკვიციე და შემომფიცა,
მისგან ჩემი სიყვარული ამით უფრო ღამტკიცა:
"უშენოსა მოწონება ვისიმცაო გულსა მიცა,
ღმერთიმე მომკლავს! ამას იქით თავსა ვეგყვი, ამას ვსწვრთი-ცა."

421 (418)

"ღაფეაე ხანი მას წინაშე, ერთმანერთსა ვეუბენით,
ვჭამეთ ამო ხილი რამე, სიგყვანიცა გებილნი ვთქვენით,
შერმე ავლეგ წამოსავლად გირილით და ცრემლითა ღენით.
მისთა შუქთა შევენებანი ნათლად მალგეს გულსა ფენით."

422 (419)

"შეძნელებოდა სიშორე მისი, ბროლ-ბაღაზმ-მინისა.
მე გამიანხლდა სოფელი, მქონდა სიმრავლე ლხინისა;
ჩემად ჩნდა იგი სინათლე ეთერით მშუდ ნაჩინისა,
აწ მიკვირს, მისი გამყრელი გული მიც კლდისა გინისა!"

ტარიელისგან ხატაეთს წასლება და დიდი ომი

423 (420)

ლილასა შევჯე, ვუბრძანე: "ჰკარით ბუკსა და ნობასა!"
სრულთა სპათასა ვერ გითხრობ არ შესხლომისა მზობასა.
ლომმან მივჭმართე ხატაეთს, ვერვინ მიზრახავს ხრდლობასა,
უგმოსა ვლიდეს ღამქარნი, არ გაივლიდეს გზობასა."

424 (421)

"ღაფაგლე ზღვარი ინლოთა, მეელო პაშტაი ხანია;
რამაზის კაცი მემთხვია, ხატაეთს ბელა ხანია,
მან მითხრა მოციქულობა გულისა მოსაფხანია:
"ჩვენთა მგელთაცა დასჭამენ, თქვენნი, ინლოთა თხანია".

425 (422)

"მე შემომძღენეს რამაზისგან ძღვნად საჭურჭლე საშინელი,
"გითხრობს, გაკარებს: "ნუ ამოგეწყვედ, არის შენგან არ-საქმნელი,
მუნაარი გამოგვიდე, მით გვაბია ყელსა წნელი,
მოურბეველად მოგახსენეთ თავნი, შვილნი, საქონელი."

426 (423)

"რაცა შეგცოდეთ, შეგვიინდე, თვით ჩვენვე შეგვიინანია;
თუ ღმრთულებრ შეგვიწყალებდეთ, აქა ნუ მოვლენ სპანია;
ქვეყანა ჩვენი არ აწყდეს, რისხვით არ ღაგვცყდენ ცანია;
შენ მოგვეც ციხე-ქალაქი, მოგვენენ ცოგანი ყმანია~."

427 (424)

"გვერდსა ღაფისხენ ვაზირნი, ვიუბენთ, ვავიზრახენით;
მითხრეს თუ: `ხარო ყმაწვილი, ბურნი მით გაკარებთ, გლახ, ენით:
არიან ერთობ მუხთაღნი, -ჩვენ ერთხელ კვლაცა ვნახენით,-
არამცა მოგკლეს ღალატად, არამცა ვივაგლახენით!"

428 (425)

"ჩვენ ამას ვარჩევთ, წახვიდე კარგითა მართ მამაცითა,
ღამქარნი ახლოს გეკიდნენ, სცნობდენ ამბავსა კაცითა;
გულ-მართლად იყენენ, მიენდე, აფიცე ღმრთითა და ცითა,
არ ღამორჩიდნენ, შეჰრისხდი რისხვითა კვლად და კვლაცითა~."

429 (426)

"შეკეთა ესე თათბირი, ვაზირთა ნავაზირები;
შეესთვალე: "რამაზ მეფეო, ვცან შენი ღანაპირები;
სიკვილსა გიჯობს სიცოცხლე, დაგვიღვამს ვერ ქვიტვირები;
ლაშქართა ღვეყრი, ცოგათა წამოვალ, შენ კერძ ვირები".

430 (427)

"მათ ლაშქართაგან სამასნი კარგნი მოყმენი, ქველანი,
თანა წამომყვეს, წა-ცა-ვე ღვეყარენ სპანი ყველანი,
დავჰვედრე: "სალა მე მეელოს, ვლენით იგივე ველანი,
ახლოს მომღველით, მიშველეთ, გიხმობ, თუ მინდენ შეველანი".

431 (428)

"სამ ღლე ვიარე, მემთხვია სხვა კაცი მისეე ხანისა.
კვლად ეძღვნა უცხო მრავალი შესამოსელი ტანისა,
ებრძანა: "მწადსო სიახლე შენ ღალისა და ჯანისა,
რა შეგეყარო, მაშინ სცნა კვლად ღღენობა ამისთანასა".

432 (429)

"კვლაცა ეთქვა: "მართალია აზომ ჩემი მონახსენი,
მე თვით წინა მოგეგებვი, მესწრაფების ნახვა შენი".
მოფახსენე: "ღია, ღმერთო ბრძანება ვქმენ მეცა თქვენი,
ტკბილად ენახოთ ერთმანერთი, ვიყენეთ ვითა მამა-ძენი".

433 (430)

"შენით წასრული ჩამოვხე გვერისა რასმე კიდეა;
კვლად მიციქულნი მოვიდეს, საღამად არ ღამრიდესა;
წინა გურფათა ტაიჭთა ძღვნად ჩემთვის მოზიდიდესა:
`შენსა ნახვასა მეფენი - თქვეს - მართლად ინაგრიდესა".

434 (431)

"მითხრეს: "მეფე მოგახსენებს: მეცა შენ კერძ ვიარები,
სახლით შემით წამოსრული ხვალე აღრე შეგეყრები".
მოციქულნი ღვეყენენ, ხარგა ღვედგი, არ მაზრები,
მეტად აზომ ვუაღერსე, ერთგან ღვევს ვით მაყრები.

435 (432)

"კარგი საქმე კაცსა ზელა აზომ თურე არ წახლების:
ერთი კაცი უკმო-რე-სწყდა, მოღვა, მალეით მეუბნების:
"ღიდი მაცო თქვენი ვალი, ჩემგან ძნელად გარდიხლების,
გაწირვა და ღვევიყება ჩემგან შენი არ იქმნების.

436 (433)

"მე მამისა თქვენისაგან ვარ ცოგაი განაზარდი.
თქვენი მესმა საღალაგო, საცნობელად გამოვევარდი;
მკვლარი მიმძიმ სანახავად, ტანი მჭევი, პირი ვარდი,
ყველასავე მოგახსენებ, გამიგონებ, ღამი წყნარდი.

437 (434)

"რომე ცულად არ მოჰლორდე, ისი კაცნი გღალაგობენ,
ერთგან შენთვის ღამალულნი სპანი ასჯერ ათასობენ;
კვლად სხვაგან გითქს სამი ბევი, ასრე ფიცხლა მით გიხმობენ,
აწვე თავსა არ ეწვივი, ფათერაკსა შეგასწრობენ.

438 (435)

"მეფე ცოგათ მოგეგებვის, ვის მჭევირენი ვერ გელევიან
მალეით ჩაიცმენ აზჯარსა, მიენდო, მით გეთნევიან;
კვამლსა შეიქმენ, ღამქარნი ყოველგნით მოგეხვევიან.

რა ერთსა გცემდენ ათასნი, ეგრეთა მოგერევიან".

439 (436)

"მას კაცსა ამოღ ვეუბენ და მალსა გარდვიხდიდა:
"რომე არ მოვკვდე, შემოგმლო, შენ ამას ინაგრიდა;
აწ ამხანაგთა არ გიგრიძნან, წადი, მათ თანა მიიდა,
თუ ლაგივიწყო, უთუოლ მეტე ვარ განაკიდა!"

440 (437)

"არვის გაგანდევე სულ-დგმულსა, ღვემაღლე ვითა ჭორია.
რაცა იქმნების, იქმნების, ყოვლი თათბირი სწორია!
მაგრა სპათაკე გავგზავნენ კაცნი, გზა თუცა შორია,
შევსთვალე: "ფიცხლა წამოლით, მოგრაგნეთ მთა და გორია".

441 (438)

"მე დილასა მოციქულთა სიგყვა ტკბილი შევუთვალე:
"რამამს ჰკადრეთ: მოგეგებვი, მოლი, მოვალ მეცა მალე".
ნახევარ ღლე სხვა ვიარე, ჭირსა თავი არ ვაკრძალე.
განგებაა, ღლესცა მომკლავს, ქვემცა საღა ღავიმაღე?!

442 (439)

"ქელსა რასმე გარდავაღეგ, მინდორს მგვერი ღვიინახე;
ვთქვი, თუ: "მოვა რამამ მეფე; ჩემთვის უღამს თუცა მახე,
ჩემიმც გაჰკვეთს ხორცსა მათსა ხრმალი ბასრი, შუბი ვახე".
მაშინ ვუთხარ სპათა ჩემთა, სახე დიდი ღავუსახე.

443 (440)

"ვთქვი, თუ: "ძმანო, ისი კაცნი ჩვენ ღალბა გვიღებებან,
მკლავთა თქვენთა სიმაგრენი ამისთვისმცა რად ღალბებან?
ვინცა მოკვდეს მეფეთათვის, სულნი მათნი ბეცას რბიან
აწ შევებნეთ ხატელთა, ხრმალინი ცუღად რას გვაბიან?"

444 (441)

"ეუბრძანე ჩაცმა აბჯრისა ღალმანი სიგყვითა ხაფითა;
ღავეკამენით საომრად ჯაჭვ-ჯავშანითა, ქაფითა;
რამში ღავაწყვე, მივჰმართე, წავე დილითა სწრაფითა,
მას ღლესა ჩემი მებრძოლი ჩემმანვე ხრმაღმანი ღაფითა.

445 (442)

"მივეახლენით, შეგვაგყვეს მათ განსა აბჯარ-ცმულობა;
კაცი მოვიდა, მომართვა მეფისა მიციქულობა;
ვთქვა, თუ: "კამად გვანია ჩვენ თქვენი არ-ორგულობა,
აბჯრითა გხელავთ, შეგვექმნია აწ ამად გულ-ნაკლულობა".

446 (443)

"შევსთვალე, თუ: "მეცა ვიცი, რაცა ჩემთვის გაგიგია;
თქვენ რასაცა სთათბირობდით, არ იქმნების, არ, იგია!
ბრძანეთ, მოლით, შემეხებენით, ვითა წესი და რიგია,
მეცა თქვენად დასახოცლად ხელი ხრმაღსა ღამიგია".

447 (444)

"რა მივიდა მოციქული, კვლამცა რადღა გამოგზავნეს!
კვამლი შექმნეს ღაშქართათვის, ღამალული გაამეღავნეს;
სამალავით გამოვიდეს, თავნი ორგნით აქარავნეს,
შექმნეს რამში მრავალ-კეცი, თუცა, ღმერთო, ვერა მავნეს.

448 (445)

"შუბი ვსთხოვე, ხელი ჩაფყავ მუზარადის დასარქმელად

საომარად აგეხილი ვიყავ მათად გამგეხელად;
ერთსა წავსწყელი უგეგანსა, წაგგრძელი და წავე გრძელად
მათ ურიცხვი რაზმი ეწყო, წყნარად ღგეს და აუშლელად

449 (446)

"ახლოს მივე, შემომხედნეს, "შმაგიაო", ესე თქვესა.
მუნ მივჰმართე მკლავ-მაგარმან, სად უფროსი ჯარი ღგესა;
კაცს შუბი ვჰკარ, ცხენი ღვეც, მართ ორნივე მიჰხდეს მშესა,
შუბი გაგყდა, ხელი ჩაყავ, ვაქებ, ხრმალო, ვინცა გლესა!

450 (447)

"შიგან ასრე გავერივე, გლონის ჯოგთა ვითა ქორი,
კაცი კაცსა შემოვსტყორცი, ცხენ-კაცისა ღავღვი გორი;
კაცი, ჩემგან შენატყორცი, ბრუნავს ვითა ტანჯორი,
ერთობ სრულად ამოგწყვიდე წინა კერძი რაზმი ორი.

451 (448)

"ერთობლინი მომეხვიენეს, მგრგელიე შეიქმნა ომი ღიდი;
ვჰკრი რასაცა, ვერ ღამიდგნის, სისხლსა მჩქეფრსა ამოვჰღერიდი;
ცხენსა კაცი გაკვეთილი მანდიკურად გარღავჰკიდი.
სითცა ვიყვი, გამექციან, მათ შეჰქმნია ჩემი რიდი.

552 (449)

"სალამო-კამ ღაიზახნა ქელით მათმან დარაჯამან:
"ნულარა სღგათ, წაელითო, კელა მოგვხელნა რისხვით ცამან:
მოვა მგვერი საშინელი, შეგვაშინნა აზალ აზან,
ნეთუ სრულად ამოგწყვიდნეს უთვაღავმან, ბევრმან სპამან".

453 (450)

"ჩემნი ღაშქარნი, რომელნი წამომეგანნეს მე არა,
რა ეცნა, წამოსრულიყენეს, ღამე-წამორთვით ეარა;
ვერ ღაიგეღა მინღორი და არე მითათა ეარა,
გამოზნღეს, სცემღეს ტაბლაკსა, ბუკმან ხმა გააზიარა.

454 (451)

"იგი ნახეს, გასაქცეველად გაემართნეს, შევჰკივღენით;
ვეღნი, ჩვენგან ნაომარნი, ომითავე გარღავღენით.
რამამ მეფე ჩამოგადღე, ერთმანერთსა გავეხრმღენით,
მისნი სპანი ყველა კანი ღავიპყრენით, არ მოგკღენით.

455 (452)

"უკანანიცა ღაშქარნი მოესწრნეს მათ გაქცეულთა,
ღაუწყეს პყრობა, ჩამოყრა შეშინებულთა, ძღეულთა;
ძიღისა მიჰხვღა ნაცვალა ძიღ-მკრთალთა, ღამე-თეულთა,
ტყვეთა მრთელთაცა არ აკღღა კენესა, მართ ვითა სნეულთა.

456 (453)

"მას აღგიღსა ნაომარსა გარღავღენით მოსვენებაღ
ხელსა ხრმლითა ღავეკოღე, წყღულად მიზნღა, არ-ნაღებაღ
ჩემნი სპანი მოვიღიან საჭყრეღღად ღა ჩემად ქებაღ
ვერ იგვიიან ვერ მიზღღარნი ქებასაცა მოხსენებაღ

457 (454)

"ერთსა კაცსა ეყოფოღეს, ღიღებანი რომე მჭირღეს;
ზოგთა შორით ღამლოციან, ზოგნი კოცნად გამიპირღეს;
რომელთაცა გავეზარღე, ღიღებულნი ამიგირღეს,
ჩემგან ხრმლითა განაკვეთნი ნახნეს, მეტად გაუკვირღეს.

458 (455)

"გავგზავნენ ყოვლგან ლაშქარნი, ალაფი ავალებინე,
ერთობს საესენი მოვიდეს, თავი ავალებინე,
სისხლთა მებრძოლთა ჩემთასა მინდორი შევალებინე,
არ ვპბრძოლე, კარი ქალაქთა უომრად გავალებინე.

459 (456)

"რამაზს ვარქვი: "შემიგნია საქმე შენი სამუხთალე,
აწ ვგრეცა შეპყრობილმან თავი გამოიმართალე,
სიმაგრეთა ნუ ამბგრებ, ყველა ხელთა მომთვალე,
თვარა შენი შეცოდება მემცა ზელა რად წაესთვალე?"

460 (457)

"რამაზ მითხრა: "ალარ არის ამის მეტი ჩემი ღონე,
ერთი ჩემი დიდებული მომეც, ზელა მაპატრონე,
ციხოვანთა გავუგზავნო, საუბარი გამიგონე,
ხელთა მოგცემ ყველაკასა, განაღამცა შენ გაქონე!"

461 (458)

"მივეც ერთი დიდებული, თანა სპანი წავატანენ,
ციხოვანნი ერთობილნი ჩემს წინაშე მოვიყვანენ,
ხელთა მომცნეს სიმაგრენი, ომნი ასრე შევანანენ,
საჭურჭლენი სიმრავლითა რასმცა ვითა ღავაგვანენ!

462 (459)

"მაშინდა შევე ხატავთს მოვლად ღა მოსათვალავად;
კლიტენი საჭურჭლეთანი მომართვნეს ღა უმაღლავად
ქვეყანა ჩავსხი, ვუბრძანე: "იყვენი თქვენ უკრძალავად,
მზემან არ ღავწვენ, იცოდით, ღავყარენ გაუგვალავად".

463 (460)

"საჭურჭლენი გარღვენახენ თავის-თავის, კიდის-კიდე.
უცხო ფერთა საჭურჭლეთა, ღავშერები, თუ მოესთვალედე;
ერთგან ენახენ საკვირველი ყაბაჩა ღა ერთი რიდე,
თუ-მცა ჰნახენ, სახელისა ცოდნასაცა ინაგრიდე!

464 (461)

"ვერა შევიგენ, რა იყო ანუ ნაქმარი რაულად!
ვისცა ვუქვენი, უკვირდის, ღმრთისაგან თქვის სასწაულად;
არცა ღარულად ჰგლებოდა მას ქსელი, არც ორხაულად;
სიმტკიცე ჰგვანდა ნაჭელსა, ვთქვი ცეცხლთა შენართაულად.

465 (462)

"იგი საძღვნილ მისად ღავსხენ, ვისი შუქი მანათობდა;
მეფისათვის ღავარჩიე, საარმაღნილ რაცა სჯობდა:
ჯორ-აქლემი ათჯერ ასი, - ყველაკაი წვივ-მაგრობდა, -
აგვირთული გავუგზავნე, ამბავსამცა კარგსა სცნობდა".

წიგნი გარიელისა ინლოთ მეფის წინაშე ღა გამარჯვებით შემოქცევა

466 (463)

"წიგნი ღავწერე: "მეფეო, სვემცაა თქვენი სვიანად!
მე ხატავლთა მიმუხთლეს, - თუცა მათ ეცა ზიანად, -
ჩემი ამბავი ღავსგური ამად გაცნობე გვიანად;
მეფე შევიპყრო, მოგივალ მე ალაფიან-გყვიანად".

467 (464)

"რა ყველაი ღავიურვე, ხატავითი გავემგზავრე

წამოვიხვენი საჭურჭლენი, სახელმწიფო ღაფიავრე,
ვერ მოვეყავ აქლემითა, აზავერები ვააზავრე,
მოვირჭვენ და მოვივლინე, რაცა მწალდა, აგრე ვყავ-რე.

468 (465)

"ხატათისა ხელმწიფე მომყვანდა შეპყრობილია.
ინლოეთს მივე, მეგება ჩემი გამზრდელი ტკბილია;
რა ქება მითხრა, არ ითქმის, ჩემგან სათქმელად წბილია!
ხელი გამიხსნა, შემომკრა მან სახევეელი ლბილია.

469 (466)

"ელგნეს გურფანი კარავნი მოელანს ჩამოღომილსა,
საუბრისა და ჭვრეტისა ჩემისა მას მონღომილსა.
მას დღესა ეღვა ნალიმი მას შიგან გარდახლომილსა;
მიალერსებდა, მაჭმეველა წინაშე ახლოს ჯლომილსა.

470 (467)

"მას ღამით ესხელით ნალიმად, მუნ ამოდ გაეიხარენით,
დილასა ქალაქს შეველით, მოელნით ავიყარენით;
მეფემან ბრძანა: "ღამქარნი უხმენით, შემომყარენით,
დღეს ხატაელი მიხვენეთ, ტყვენიცა შემომგვარენით! "

471 (468)

"რამაზ მეფე მას წინაშე შეპყრობილი მოვიყვანე;
ტკბილად ნახა ხელმწიფემან, ვითა შვილი სააკვანე,
ორგული და მოღალატე ნამსახურსა დაეგვანე,
ესე არის მამაცისა მეტის-მეტი სიგულენე!

472 (469)

"მას მეფესა ხატაელსა უმასპინძლა, უალერსა,
კამიერად უბრძანებდის საუბარსა მათსა ფერსა.
ცისკრად მიხმეს, მიბრძანებდეს მე სიგყვასა ღმობიერსა:
"შეუნღობო ხატაელსა, მას აქამდის შენამგერსა? "

473 (470)

"მე ვჰკადრე: "ღმერთი ვინათგან შეუნღობს შეცოლებულსა,
უყავით თქვენცა წყალობა მას ღონე-გაცულებულსა".
რამაზს უბრძანეს: "იცოლი, გაგზავნით შეწყალებულსა,
მაგრა ნუ გნახათ კელამცაღა ჩვენს წინა გაწბილებულსა! "

474 (471)

"ხარაჯა ღაღდევს, შეჰკვეთეს ღრაჰკანი ასჯერ ასია,
კვლა ხატაური ათასი, სხვა სგავრა, სხვა აგლასია.
მერმე ყველაი ღამოსა, იგი და მისი ხასია,
შეწყალებული გაგზავნა, უყო რისხვისა ფასია.

475 (472)

"ხატელმან ღაუმაღლა, ღაღრკა, მღაბლად ეთაყვანა,
მოახსენა: "ორგულობა თქვენი ღმერთმან შემანანა.
თუ რა ოდეს შე-ღა-გცოლო, მაშინ მომკალ მემცა განა!"
წავიდა და ყველაკი მისი თანა წაიგანა.

476 (473)

"მოვიდა კაცი მეფისა, ცისკრობს, არ ღანაღამია;
უბრძანა: "რა შენ გაგყრივარ, მას აქათ თვეო სამია,
მინღორს მოკლული ისრითა ნაღირი არ მიჭამია,
არ ღამაშერალ ხარ, წავიღეთ, თუჯა ღაშერომის კამია".

477 (474)

"შევეკაზმე, ღარბაზს მივე, ღამხელა ჯარი ავაზისა,
შავარდნითა საფსე იყო სრულად არე ღარბაზისა,
მეფე ქვე ჯდა შეკაზმული, შვენებითა მსგავსი მზისა;
გაეხარნეს მისლვა ჩემი, გურფისა და ღამაზისა!

478 (475)

"იღუმალ ცოლსა ეუბნა, მართ ჩემგან უცოდნელია:
"ომით მოსრული გარიელ საჭერეგლად სასურველია,
მან გაანათლოს მჭერეგელთა გული, რაზომცა ბნელია;
რაცა ღაგვედრო საქმეულად, ქმენ, არა საზომუნელია.

479 (4766)

"აწ მითქვამს საქმე უშენოდ, შენცა ცან ესე მცნებული:
რათგან ქალია სამეფოდ ჩვენგანვე სახელ-ღებული,
ვინცაღა ნახავს, აწ ნახოს, აჰა ხე, ეღემს ხებული,
გვერდსა ღაისვი, ორნივე სრას ღამხელით, მოვალ შეებული".

480 (477)

"მოინადირეთ მინდორი, ძირი მთისა და გორისა;
იყო სიმრავლე ძაღლისა, შავარდნისა და ქორისა.
აღრე ღაგბრუნდით, ვიარეთ არ ეჯი გზისა შორისა.
აღარ იბურთეს, ღამლა ქმნეს თამაშობისა ორისა.

481 (478)

"ჩემთა მჭერეგელთა მოეცვა ქალაქი, შუკა და ბანი.
ომ-გარდახდილსა მშვენილეს მანიაზნი კაბანი;
ფერმიხდილ-გვარი ვშვენილი ვარღი, ცრემლითა ნაბანი,
ვინცა მიჭერეგლის, ბნღებოდის, - მართლად არს, არ კატაბანი.

482 (479)

"რიდენი რომე მეშოვნეს ქალაქსა ხაგაელთასა,
იგი მეხვიენეს, მშვენილეს, ვახელუბდ გულსა ხელთასა.
მეფე გარდახდა, ღარბაზსა შეველით ჩემთა მზრდელთასა,
შეეხედენ, ღაგჰკრთი ელფასა ღაწვთა მათ მშებრ ნათელთასა.

483 (480)

"მას მშესა განსა ემოსნეს ნარინჯის-ფერნი ჯუბანი,
ბურგით უთქს ჯარი ხაღუმთა, დას-დასად, უბან-უბანი;
სრულად ნათლითა აევსო სახლი, შუკა და უბანი,
მუნ ვარდსა შუა შეენოდეს ძოწ-მარგალიჭნი გყუბანი.

484 (481)

"ნაომარსა, ღაკოდილსა ხელი ყელსა ჩამომება.
ღედოფალი საჯდომთაგან აღგა, წინა მომეგება,
ვითა შვილი გარდამკოცნა, ღაწვი ვარღი ღამილეება,
მიითხრა: "ნუ ეჭვ, ამას იქით თუ-მცა მტერი შე-ღა-გება".

485 (482)

"ახლოს ღამისეეს აღგილსა, მუნ, საღა მეამებოღა.
პირის-პირ მიჯდა იგი მზე, გული ვისთვისცა კვებოღა.
მაღვით ვუჭერეგლი, მიჭერეგლის, სხვად არად მეუბნებოღა;
თვალნი მოფსწყვიდნი, სიცოცხლე ამითა მეარმებოღა.

486 (483)

"შეიქმნა სმა და პურობა, მსგავსი მათისა ძაღლისა;
სხვა გახარება ასეთი არს უნახავი თვალისა!
ჯამი ღა ჭიქა - ყველაი ფეროზისა და ღაღისა.

არვის ბრძანა მეფემან არცა გაშეება მთრვალისა.

487 (484)

"მე მუნა მყოფი მივეცი შვებასა მეგის-მეგასა.
რა შემომხელნის, შევხელნი, ცეცხლმან დამიწყის შრეტასა;
კაცთა კრძალვასა ვაწვეველი გულსა შმაგსა და რეტასა.
რა უაშეა პირის-პირ საყვარელისა ჭკრეტასა!

488 (485)

"დააგდეს მღერა მუტრიბთა, "სულეთო! ", თავი ხარიან;
მიბრძანეს: "შვილო გარიელ, ვით გითხრათ, ვით გვიხარიან?!
ნეტარბი გვაქვსო, მეზრძოლნი მით ჩვენნი ვაგლახ არიან;
მართალან შენნი მჭვრეტელნი, არ ცულად იმ კვეხარიან.

489 (486)

"აწ თუცა გემართებს შემოსა, ვის მორჭმით მოგიფლენიან,
არ შეგმოსთ, მაგა კაბათა არ აგხლით, გურუფად გშენიან;
აწ გქონდეს ასი საჭურჭლე, ვის შექნი მოგიფენიან,
თვით შეიკერე, რაცა გწალს, ჩვენგან ნულარა გრცხენიან".

490 (487)

"მომართენეს ასნი კლიტენი ასთავე საჭურჭლეთანი;
თაყვანის-ვეც და დალოცენ დაფლანი მათთა სვეთანი;
მაკოცეს, აღგეს ორნივე თვით იგი მშენი მშეთანი,
რა გასცეს, მომნი ვით გითხრნე ლაშქართა სისავსეთანი!

491 (488)

"კვლაცა დაჯდა მხიარული, მოიმაგა სმა და მღერა;
კვლა გაგრძელდა ნალიძობა, ბარბითი და ჩანგთა უღერა.
დელოფალნი წამოვიდეს, შეეყარა მწუხრსა ღლე რა,
ძილა-პირამდის სიხარულსა სიხარული ჰგვანდა ვერა.

492 (489)

"ავიყარენით, მიგვჭირდა სმა ღოსტაქნისა მეგისა.
საწოლს შემოვე, შემექმნა ცნობა მართ ვითა რეტისა.
ძალი არ მქონდა ტყვე-ქმნილსა მე ამა ცეცხლთა შრეტისა.
მეგონებოლის, მალხენლის გონება მისგან ჭკრეტისა".

წიგნი ნესტან-დარეჯანისა საყვარელსა თანა

493 (490)

"მონა მოვიდა, მიაბზო ამბავი მან მართალია:
"თქვენსა ამბავსა იკითხავს აჯილოსანი ქალია".
მაშინვე ვიცან, ავიჭერ, ჩქარ-ჩქარად გულ-გამკრთალია;
მოვიდა, ვნახე ასმათი ჩემ თანა მომავალია.

494 (491)

"მე ვისთვის ვკვლები, მეამა ასმათის ნახვა მე მისად.
აღარ მიეუშიე, ვაკოცე, ქმნაღდა თაყვანის-ცემისად;
ხელი მოეკიდე, ღავისეი ახლოს გახტისად ჩემისად
ვპკითხე, თუ: `ნეტარ, მისრულა მორჩი ალვისა ხე მისად?

495 (492)

"მიაბზე მისი ამბავი, სხვად ნურას მეუბნებია! "
მითხრა, თუ: "გკალრებ მართალსა, აწ ჩემგან არ-სათნებია;
ღლეს ერთმანერთი გინახავს და გურუფად მოგწონებია,
აწ კვლაცა ცნობა ამბავისა მას ჩემგან უბრძანებია".

496 (493)

წიგნი მომართვა, ჩაეხედენ, პირისა თემთა მთენისა.
ეწერა: "ენახე სიგურფე წყალ-ჯაგარისა შენისა.
ომ-გარდახდილი შშეენოლი, შენაგევები ცხენისა,
არ-ავი მიმიხს მიბეზი ჩემისა ცრემლთა ღენისა.

497 (494)

"ღმერთიან თუ მცა ენა ჩემი ქებად შენდა უშენოსა,
შენთვის მკვლარი აღარ ვიგყვი, მაშა მომკლავ უშენოსა,
მშემან ლომსა ვარდ-გიშერი ბაღას ბაღად უშენოსა,
შენმან მშემან, თავი ჩემი არვის შმართებს უშენოსა!

498 (495)

"თუცა მიგდის ღვარი ცრემლთა, მაგრა ცუღად არ იღენო,
ამას იქით ნუღარ იღენ, ჭირსა თავი არიღენო;
შენნი მჭვრეგნი ჩემთა მჭვრეგთა აგინებენ არ იღენო;
რომე წელან მოგეხეიენეს, იგი ჩემთვის არიღენო.

499 (496)

"იგი მე მომეც რიღენი, რომელნი წელან გშეენოღეს,
რა მნახო, შენცა გეამოს, შენეულითა შშეენოღეს;
ესე სამკლავე შეიბი, თუ ჩემი გა-ღა-გვლენოღეს,
ერთი ასეთი ცოცხალსა სხვა ღამე არ გაგთენოღეს".

გარიელის გირილი და ღაბნელა

500 (497)

აქა მხეც-ქმნილი გარიელ გირს, ჭირი ვათასების;
თქვა: "მე მაქვს სამხრე, რომელი კვლა წინას მკლავსა მას ების!"
იგი შეიხსნა, მოილო, თვალვით არ ღაიფასების,
პირსა ღაიღვა, ღა-ცა-ბნლა, ქვე მკვლართა ღაიღასების.

501 (498)

ასრე წვა, რომე არ ჰგვანდა მკვლარი სამარის კარისა,
ორგით ჩანს ღეზი მჯიღისა, მართ გულსა გარღნა კარისა;
ასმათს სღის ღვარი სისხლისა, ღაწვთაგან ნახოკარისა,
კვლა წყალსა ასხამს, უშველის, ხმა ისმის მუნ წკარწკარისა.

502 (499)

ავთანღილცა სულთქენა მწარედ, ღაბნელილსა შემოსჭვრიგნა;
ასმათ ვანი გაამრავლნა, ცრემლმან მისმან ქვანი ხერიგნა;
მერმე სულად მოაქცია, ცეცხლნი წყლითა დაუშრიგნა;
თქვა: "ცოცხალ ვარ? საწუთრომან აწმცა ჩემნი სისხლნი ხერიგნა!"

503 (500)

ბე წამოჯდა ფერ-მიხლილი, აყოლებდა თვალთა რეგად.
ვარდი სრულად შექმნილიყო მაფრანად ღა ვითა სპეტად.
ღიღბან მათად არა სცალღა საუბრად ღა არცა ჭვრეგად,
ღარწომა ღა არ-სიკელი მას უმძიმღა მეგის-მეტად.

504 (501)

ავთანღილს უთხრა: "ისმენდი, ცნობა მიც თუცა ხელისა,
გითხრა ამბავი ჩემი ღა ჩემისა ღამმარხველისა;
ღხინად მიხს შეყრა მოყერისა მის, შენგან შეუყრელისა.
მე მიკვირს ჩემი სიცოცხლე, ასრე ღარწომა მრთელისა!

505 (502)

"ასმათის ნახვა მეამა, ჩემგან ღად საესავისა.

წიგნი რა ენახე, მომართვა ესე საბაში მკლავისა.
მკლავსა შევიბი მაშინვე, მოვიხსენ რიღე თავისა,
იგი უცხო ღა ღარიბი, მტკიცისა რასმე შავისა".

წიგნი გარიელისა საყვარელსა თანა პასუხად

506 (503)

"მიეუწერე: "მზეო, შუქი შენი, შენგან მონაფენი,
გულსა მეცა, გამიცუდღეს სიხაუქე-სიაღფენი;
ხელმან შენი გავიცადენ სინაგიფე-სიგურფენი,
სულთა ნაცვლად სამსახურნი რამცა ვითა გომუქფენი?!"

507 (504)

"მაშინ, ოღეს ღამარჩინე, სულთა სრულად არ გამეყარე,
აწცა ჩემთვის ესე ჟამი მასვე ჟამსა ღაფადარე;
სამხრე შენი მომივიდა, შემოვიბი მკლავსა გარე,
რომე მმართებს სიხარული, ეგზომიმცა რა ვიხარე?!"

508 (505)

"განღამცა ვიწინაშე: აჰა რიღე, რომე მოხოვე;
ებაზაბცა ასეთივე, ამისებრი ვერა ეპოვე;
ღანელილსა ნუ ღამაგღებ, მიშველე რა, მარგე მოვე;
სოფელს მყოფსა უშენოსა კაცსა ვისმცა შევეპოვე!"

509 (506)

"ქალი აღგა, გამეყარა. ღავწვე, ამოდ ღამეძინა,
მაგრა შეეკრთი, საყვარელი ჩემი ენახე ძილსა შინა;
გამეღვიძა, აღარა მყვა, სულ-ღგმულობა მომეწყინა,
ღამე ასრე გავათენე, მისი ხმაცა არ მესმინა".

რჩევა ნესტან-ღარეჯანის გათხოვებისა

510 (507)

ღილასა აღრე სრას მიხმეს, ღლე რა ქმნა მწუხრმან ჟამითა;
აღლეგ, ვცნა მათი ამბავი, წასლვა ვქმენ მითვე წამითა;
ენახე, ორნივე ერთგან სხლეს ხასითა ოღენ სამითა,
რა მივე, მითხრეს ღაჯღობა, წინაშე ღავჯე სკამითა.

511 (508)

"გვიბრძინეს, თუ: "ღმერთმან ასრე ღავგაბერნა, ღა-ცა-გელია;
ჟამი გვახლავს სიბერისა, სიყმაწვილე გარღვივილია;
ყმა არ მოგვცა, ქალი გვივის, ვისგან შუქი არ გვაკლია,
ყმისა არ-სმა არა გავგვა, ამაღ ზელა წავგვითვილია.

512 (509)

"აწ ქალისა ჩვენისათვის ქმარი გვინდა, საღ მოენახოთ,
რომე მიესცეთ ჭახტი ჩვენი, სახელ ჩვენად გამოესახოთ,
სამეფოსა ვაპაგრონოთ, სახელმწიფო შევანახოთ,
არ ამოვწყდეთ, მგერთა ჩვენთა ხრმალი ჩვენთვის არ ვამახოთ.

513 (510)

"ეთქვიტ: "თქვენი ძისა არა-სმა გულსა ვით მიეფარების,
მაგრა კმა ჩვენად იმელად ვინ მშესა ღაღარების;
ვისცა სთხოვთ შვილსა სასიძოდ, მას ღიღად გაეხარების,
სხვამცა რა გკადრეთ! თვით იცით, მაგას რა მოეფარების".

514 (511)

"ღავიწყეთ რჩევა საქმისა, გული მიც, თუცა მელია;

ვთქვი: "ჩემგან დაშლა ამისი არ ითქმის, არ-საქმნელია!"
მეფემან ბრძანა: "ხვარაზმშა, ხელმწიფე ხვარაზმელია,
თუ მოგვეკემს შეილსა საჩვენოდ, მისებრი არ-რომელია".

515 (512)

"რომე პირველვე დაესკენა მათ ესე შეეცყებოდა;
ერთმანერთისა უჭერეტლეს, სიტყვათა აგრე სწებოდა.
ჩემგან დაშლისა კალრება მართ ამბვად არ ეგებოდა,
ოღენ დაემიწდი, ღვენაცრდი, გული მი და მო კრთებოდა.

516 (513)

"ღლოფაღმან თქვა": "ხვარაზმშა მეფეა მორჭმით მჯლომელი,
მათსამცა შეილსა სასიძოდ ჩვენთვის სხვა სჯობდა რომელი!"
შეცილებამცა ვინ ჰკალრა, რათგან თვით იყო მნლომელი!
მოწმობა დავპრთე, დაესკენა ღლე ჩემი სულთა მხლომელი.

517 (414)

"გაგზაენეს კაცი ხვარაზმშას წინა შეილისა მთხოელი;
შესთვალეს: "გახლა უმკვიდროდ სამეფო ჩვენი ყოელი;
არს ერთი ქალი საძეო, არ კიდე-გასათხოელი,
თუ მოგვეკემ შეილსა სამისოდ, სხვასა ნულარას მოელი".

518 (515)

"კაცი მოვიდა, ავესო ჯუბაჩითა და რილითა,
გაჰხარებოდა ხვარაზმშას სინარულითა ღილითა;
ებრძანა: "მოგვეხლა ღმრთისაგან, ჩვენ რომე ვინა გრილითა!
თვით მაგისებრსა შეილსამცა ჩვენ ხელსა რსა ვჰხლილითა!"

519 (516)

"კელა გაგზაენეს სხვანი კაცნი სასიძოსა მოყენებლად,
დაავეღრეს: "ნუ აყოფნებთ, მოლით ჩვენად ნაბრძანებლად".
მე მაშვრალი, ნაბურთალი საწოლს შევე მოსვენებლად,
გულსა სეველ შემეყარა, ვიწყე ჭირთა მოპოვენებლად".

გარიელისა და ნესტან-ღარეჯანის თათბორი და გამორჩევა

520 (517)

მეტმან სეველამან მიმწურა გულსა ღაცემაღ ღანისად.
ასმათის მონა შემოღვა, მე ვჯე ღალი და ჯანი საღ,
წიგნი მომართვა, ეწერა: "ვინ სჩან ალეისა განისად
ადრე მოლიო, გიბრძანებს, ღაუყოფნებლად ხანისად".

521 (518)

"შევეჯე, წავეც ბაღას მივე. ვითა სცნობდე ღხინთა მომით!
ბაღა შეველე, კოშკი ღამხვდა, ასმათ ვნახე ძირსა ღგომით;
ვნახე, ვსჭვრეტლი ნაჭირებლად, ცრემლი აჩნდა ღწვთა წითომით,
ღამიმძიმდა, არა ვჰკითხე; ჩემი სჭირღა მისეღა ნლომით.

522 (519)

"იგი ვნახე ღღარეჯილი, ესე მეგად ღამიმძიმდა.
ვითა წინას შემომცინის, აღარ ეგრე გამიღიმდა.
ყოლა სიტყვა არ მომიგო, ოღენ ცრემლითა გარღმოსწვიმდა,
ამით უფრო ღამაწყლეღა, არა წყლეულითა მიაქიმდა.

523 (520)

"ჩემნი ერთნი გონებანი მეგად შორად გამიკიღნა,
შინა კოშკად შემეყენა, ფარღვასა ამიღიღნა.
შევე, ვნახე იგი მთვარე; ჭირმან ყოელმან უკუმრიღნა,

გულსა შუქნი შემომადგნა, მაგრა გული არ დამიღნა.

524 (521)

"იყო არ-ნათლად ნათელი, ფარდაგსა შემომდგომელი,
ებურა მოშლით პირ-ოქრო, მე მივეც რიდე რომელი,
მითვე მწვანითა უებრო მიწოლით ტახტსა მჯდომელი,
ცრემლისა ღვარსა მოეცვა პირი, ელვითა მკრთომელი.

525 (522)

"ქვე წვა, ვით კლდისა ნაპრალსა ვეფხი პირ-გამეხებული,
არცა მზე ჰგვანდა, არც მთვარე, ხე ალვა, ეღმს ხებული;
ასმათმან ღამსვა შორს-გვარად გულსა მე ლახვარ-ხებული;
მერმე წამოჯდა წარბ-შერჭმით, გამწყრალი, გარისხებული.

526 (523)

"მიბრძანა: "მიკვირს, რად მოხვე მშლელი პირისა მტკიცისა,
გამწირავი და მუხთალი, შენ, გამგეხელი ფიცისა?!"
მაგრა ნაცვალსა პატიესა მიგეცემსო ზენა, მი, ცისა!"
ვკაღრე: "რა გკაღრო პასუხი მის ჩემგან მე უიცისა?"

527 (524)

"ვთქვი: "პასუხსა ვერას გკაღრე, თუ არა ვსცნობ მე მართალსა:
რა შეგცოდნე რა მიქმნია უცნობოსა, ფერ-ნამკრთალსა?"
კვლაცა მითხრა: "რას გეუბნა მგყუანსა და შენ მუხთალსა?
ღიაცურად რად მოვლორდი? მე ღაეუწვაე ამით ალსა.

528 (525)

"შენ არ იცი ხვარაზმმასი საქმროდ ჩემაღ მოყვანება?!
შენ ჯდომილხარ სავაზიროდ, შენი რთულა ამას ხება,
შენ გასტეხე ფიცი ჩემი, სიმტკიცე და იგი მცნება,
ღმერთმან ქმნა და ღაგირჩინა ცუდაღ შენი ხელოვნება!

529 (526)

"გახსოვს, ოღეს "ჰაი -ჰაი" -ს ჰმზიდი, ცრემლნი შენი ველთა ჰბანდეს,
მკურნალნი და ღასტაქარნი წამალთა-ყე მოგიტანდეს?
მამაციისა სიცრუვეთა, ნეტარ, სხვანი რამცა ჰგვანდეს!
რათგან ღამთმე, შეცა ღაგთმობ, ვინძი უფრო ღაზიანდეს!

530 (527)

"ამას ვბრძნებ: ვინცა გინდა ეპაგრონოს ინლოეთსა,
ეგრეე მე მაქვს პაგრონობა, უგმოს ელიდენ, თუნდა გმეთსა!
ეგე აგრე არ იქმნების, წა, მომცთარ ხარ მოსაცეთსა,
აზრნი შენნი შენვე გგვანან, მგყუანსა და შენ აგეთსა!

531 (528)

"ცოცხალ ვიყო, შენ ინლოეთს, ღმერთო, ხანი ვერა დაჰყო!
თუ ეცაღო ღაყოფასა, ხორცთა შენთა სული გაჰყო!
სხვა ჩემებრი ვერა ჰპოვო, ცათამდისცა ხელი აჰყო!":
ესე სიგყვა ღაასრულა, ყმა აგირდა, სულთქენა, აჰ-ყო".

532 (529)

თქვა: "რა მესმა ესე მისგან, მეიმეღა მეტის-მეტად,
კვლა მიეცა თვალთა ძალი მის ნათლისა ეგრევე ჰგრეტად.
აწ ღაგარგე: რად არ გიკვირს, რად ცოცხალ ვარ, რად ვარ რეტად?
ვას, სოფელო უხანო, რად ჰში სისხლთა ჩემთა ხგრეტად?!"

533 (530)

"შეფხედენ, ენახე სასთუნალ მუსაფი გაშლით მდებარე,

ავიღე, ავიღე მე ღმრთისა და მერმე მათი მქებარე,
ვჰკალრე, თუ: `მზეო, ღაგიწვაეს, ჩემიცა დაწვი მზე ბარე,
რათგან არ მომკლავ, პასუხი ერთაი გკალრო მე ბარე.

534 (531)

"რომე გკალრე, ესე სიგყვა აწ თუ ცუღალ ნალიქნია,
ცამცა მრისხავს, მზისა შუქნი ყოლა ჩემთვის ნუ შუქნია!
თუ მალირსებ გაკითხვასა, ავი არა არ მიქნია".
მან მიბრძანა: "რაცა იცი, თქვიო", თავი ღამიქნია.

535 (532)

"კვლაცა ვჰკალრე: `მე თუ, მზეო, თქვენთვის ფიცი გამეგეხოს
ღმერთმან აწვე რისხვა მისი ზეცით ჩემთვის გაამეხოს!
ვისი გინლა უშენოსა პირი მეშოს, განი მეხოს,
მაშა მაშინ რაგვარ ღაგრჩე, რა ღახვარი გულსა მეხოს?"

536 (533)

"მე მეფეთა ღარბაზს მიხმეს, შექმნეს ღილი ვაზირობა.
მათ წინაშე ღაეპირა იმა ყმისა შენი ქმრობა.
ღამეშალა, ვერ ღაღლიღი, ღამრჩებოლა უმეცრობა;
თავსა ვუთხარ: "მიემოწმე, უამალ გიჯობს გულ-მაგრობა".

537 (534)

"მემცა ღაშლა ვითა ვჰკალრე, რათგან იგი ვერ მიმხედარა!
არ იგყვის, თუ: "ინლოეთი უპაგრონოდ არ მომხდარა?
გარიელ არს მემამულე, სხვასა ჰმართებს არა-ღ არა!
ვის მოიყვანს, არა ვიცი, ანუ იგი ვინ მომცდარა?"

538 (535)

"ეთქვი: `ამითა ველარას ვიქმ, ღონე სხვა რა მოვიგვარო";
თავსა ვუთხარ: `ნუ მოგიცავ, გონებაო მრავალ-გვარო!"
მელეა გული მხეცისაებრ, ათასჯერცა მინლორს ვარო,
ვისმცა მივეც თავი შენი, შენვე რაღმე არ წამგვარო?!"

539 (536)

"სულთა ვჰყიღლი გულისათვის, კოშკი ამაღ გამებამრა;
იგი წვიმა ღა-რე-ნელა, რომე პირველ ვარღი აზრა;
ვნახე, ძოწსა მარგალიტი გარე გურფად მოემამრა.
მიბრძანა, თუ: "ეგე საქმე მემცა მართლად რაღ მეამრა?!"

540 (537)

"არ ღაეიჯერებ მე შენსა ღალაგსა, ორგულობასა,
უარის ქმნასა ღმრთისასა, ამისთვის არ მაღლობასა;
იაჯღი თავსა ჩემსა და მორჭმით ინლოეთს ფლობასა!
მე ღა შენ ვისხღეთ ხელმწიფელ, სჯობს ყოვლსა სიძე-სძღობასა".

541 (538)

"მე ღმრთისაებრად მომიგება გამწყრალი, გამქისებელი,
ანუ მზე იყო ქვეყანად, ან მთვარე პირ-გავსებული;
ახლოს ღამისვა, მაღირსა აქამღის არ-ღირსებული;
მეუბნებოლა, ღამივსო ცეცხლი ამითა გზებული.

542 (539)

"მიბრძანა, თუ: "გონიერი ხაზს აროღეს არ აჩქარღეს,
რაცა სჯობღეს, მოაგვაროს, საწუთროსა ღაუწყნარღეს;
თუ სასიძო არ მოუშვა, ვაჰ თუ მეფე გაგიმწარღეს,
შენ ღა ისი წაიკიღნეთ, ინლოეთი გარღაქარღეს!"

543 (540)

"კელა თუ სიძე შემოუშვა, მე შემირთოს, იყოს ასდენ.
ერთმანერთსა გავეყარნეთ, ძოწეული გაგვიფლასდენ,
მათ მორჭმულთა მოივლინონ ჩვენ პატიკნი გაგვიასდენ,
ესე ამბვად არ ეგების, რომე სპარსნი გაგვიხასდენ".

544 (541)

"მე ვჰკადრე: "ღმერთმან აშოროს მის ყმისა შენი ქმარობა!
რა შემოვიდენ ინლოეთს, შევიგნა მათი გვარობა,
ვუჩვენე ჩემი ძალ-გული და ჩემი მეომარობა:
ასრე ღაფხოცნე, შეეძლოს აღარას, არ, სახმარობა!"

545 (542)

"მიბრძანა, თუ: "ხამს ღიაცი ღიაცურად საქმე-ღელღად,
ღიდა სისხლსა ვერ შეგაქმნევ; ვერ ვიქმნები შუა კელად:
რა მოვიდეს სიძე, მოკალ მისთა სპათა აუწყველდად.
ქმნა მართლისა სამართლისა ხესა შეიქმს ხმელსა ნელდად.

546 (543)

"ასრე ქმენ, ჩემო ლომო და მჯობო ყოველთა გმირთაო,
მოპარვით მოკალ სასიძო, ლაშქართა ნუ მორთაო,
მისთა სპათაცა ნუ დაჰხოც ბროხათა ვითა, ვირთაო -
ღიადი სისხლი უბრალო კაცმანმცა ვით იგვირთაო?"

547 (544)

"იგი რა მოჰკლა, ეუბენ პატრონსა, ჩემსა მამასა,
ჰკადრე, თუ: "სპარსთა ვერა ვიქმ ინლოეთისა ჭამასა,
ჩემია მკვიდრი მამული, არ მივსცემ არცა ღრამასა,
არ ღამეხსნები, გაგიხლი ქალაქსა ვითა ტრამასა"

548 (545)

"ჩემი ყოლა ნურა გინდა - სიყვარული, ნუცა ნლომა,
ამით უფრო მოგეცემის სამართლისა შენ მოხლომა;
ქმნას მეფემან ყელ-მოგებით შემოხვეწა, შემოკვლომა,
ხელთა მოგეცემს თავსა ჩემსა, შეგფეფერობდეს ერთგან სხლომა".

549 (546)

"ესე მეტად მომეწონა თათბირი და გამორჩევა,
ჩემთა მტერთა ღაფაცადე დასახოცლად ხრმლისა ქნევა;
მერმე ავლეგ წამოსავლად, მან ღამიწყო ქვევე წვევა,
მწაღდა, მაგრა ვერ შეეჰმართე შეჭილება, შემოხვევა.

550 (547)

"ხანი ღაფყავ, გავეყარე, მაგრა გავხე ვითა ხელი.
ასმათ წინა ჩამომიძღვა, ჩამლიოლა ცრემლი ცხელი.
ჭირი ბევრჯელ ვათასი, ლხინი ჩემი ვაერთხელი,
მერმე წასლეა არა მწაღდა, ამაღ მივალ არ-ფიცხელი".

ხვარაზმშას შვილის ინლოეთს მოსლევა საქორწილოდ და გარიელისგან მისი მოკლევა

551 (548)

"მოვიდა კაცი: "სასიძო მოვალ", მოსლევა გვახარა,
მაგრა თუ ღმერთი რას უბამს, არა იცოდა, გლახ, არა;
მეფესა მიჰხვდა სიამე, არ სიგყვა ივაგლახნა რა,
მიბრძანა, ახლოს მიმისეა, "მოლიო", თავი ღახარა.

552 (549)

"მიბრძანა: "ჩემთვის ესე ღლე ლხინი და სიხარულია.

გარდავიხალოთ ქორწილი, ხაშს ვითა დასა, სრულია;
კაცნი გაგგზავნენ, მოვიღოთ ყოფლენით საჭურჭლე სრულია,
უხვალ გავსცემლეთ, ვავსებლეთ, სიძუნწე უმეცრულია".

553 (550)

მე გაგგზავნენ ყოფლგან კაცნი საჭურჭლეთა წამომხმელნი;
სასიძოცა მოგვივიდა, იყვნეს ხანსა არ-ღამშმელნი;
შიგნით ჩვენნი გაგებნეს, გარეთ მოღვეს ხვარაშმელნი;
მათ ლაშქართა ერთგან მყოფთა ვერ იგვეღვეს ვერცა ხმელნი.

554 (551)

"მეფემან ბრძანა: "მოკაშმეთ კარვითა მოედანია,
გამოისვენოს სიძემან, დაყოს ცოტაი ხანია;
მუნ მისალ ნახვალ გავიღენ უშენოდ სხვანი სპანია,
შენ აქა ნახე, კმარიან იქა ნახვისალ ყმანია".

555 (552)

"მოედანს დაედგით კარები წითლისა აგლასეებისა.
მოვიდა სიძე, გარდახდა, დღე, ჰგვანდა, არს აღესებისა,
შეიქმნა გასლვა შიგანთა, ჯარია მუნ ხასეებისა,
დაიწყეს ღვობა ლაშქართა თემ-თემად დას-დასეებისა.

556 (553)

"მე დაეშვერ, ვითარ წესია საურაგ-გარდახდისა;
შინა წამოველ, მაშერალსა ქმნა მომნდომოდა ძილისა;
მონა მოვიდა, მომართვა წიგნი ასმათის გკილისა;
"აღრე მოდიო, გიბრძანებს მსგავსი აღვისა მრდილისა".

557 (554)

"ცხენისაგან არ გარდახე, წავე ფიცხლა, ღვეკმორჩილი;
ქალი ღამხვლა ნაგირები, ვჰკითხე: "ცრემლსა რასა ჰმილდი?"
მიიხრა: "შენი შესწრობილი გირილსამცა ვით ავსცილდი?
გაუწყველდალ ვით გამართლო? რაგვარაღმცა გაევაქილდი?!"

558 (555)

"შევედით, ვნახეთ წარბ-შერჭმით ბალიშსა მეღა მჯდომარე,
მზე ვედარას იქმს მის მეტსა, მას გაენათლა რომ არე,
წაუღვე, მიბრძანა: "რასა სდგა? დღე მიგიფს წინ საომარე!
ანუ გამწირე, მიგყუე და კვლაცა მოიმცთომარე?!"

559 (556)

"მე მეწინა, აღარა ვთქვი, ფიცხლა გარე შემოებრუნდი.
უკუეჰყივლე: "აწ გამოჩნდეს, არ მიხლოდეს, ვისცა ვუნდი!
ქალი ოშა რაგვარ მაწვევ, აგრე ვითა დავმაბუნდი?"
შინა მოვე, მოკლეა მისი დავაპირე, არ დავყმუნდი.

560 (557)

"ასსა ვუბრძანე მონასა: "საომრად დაემზადენით!"
შეესხელით, გავვლეთ ქალაქი, არა ვის გავვეცხადენით.
კარავსა შევე, იგი ყმა ვითა წვა, ზარ-მაც თქმად ენით,
უსისხლოდ მოვკალ იგი, გლახ თუცა ხმლა სისხლითა დაღენით.

561 (558)

"კარვის კარი ჩახლათული ჩაგჭერ, ჩავა კარაბაკე,
ყმასა ფერხთა მოვეკიდე, თავი სვეტსა შევეტაკე.
წინა მწოლთა დაიბანხეს, გლოვა მიჰხვდა საარაკე;
ცხენსა შევჯე, წამო-ცა-ვე; ჯაჭვი მეცვა საკურტაკე.

562 (559)

"ხმა ღამივარდა, შეიქმნა ბახილი მოსაწევარი;
წამოვუ, წვენა ღამიწყეს, ღაფოცე ჩემი მღევარი.
ქალაქი მქონდა მაგარი, მგერთაგან მოურევარი,
მუნ შიგან შევე მშვილობით, ამოღ იგივე მე ვარი!"

563 (560)

"კაცი გავგზავნენ, ვაცნობე ყოვლგან ღაშქარსა ყველასა:
"აქა მომმართეთ, ვინცაღა ჩემსა იქმოლეთ შეველასა".
არ გაწყდა მოსლეა მღევართა ღამესა ღია ბნელასა,
ჩემი რა ცნიან, სცვილიან თავებსა მათსა მრთელასა.

564 (561)

"ცისკრად ავღეგ, შევეკაბმე, რა გათენდა ღამე ღილად,
ენახენ სამნი ღიღებულნი მეფისაგან მოგზავნილად;
ებრძანა, თუ: "ღმერთმან იცის, გამეზარდე ვითა შვილად,
ჩემი ასრე რად შესცვალე სიხარული სიმძიმეილად?"

565 (562)

"ხვარაბმშას სისხლი უბრალო სახლად რად ღამაღებინე?
თუ ჩემი ქალი გინღოდა, რად არა შემაგებინე?
მე, ბერსა შენსა გამზრდელსა, სიცოცხლე მაარმებინე,
ღლეღ სიკვლილამდის შენიცა თავი არ მახლებინე!"

566 (563)

"მე შევუთვალე: "მეფეო, ვარ უმაგრესი რეალისა,
თვარა რად მიშლის სიკვილსა ცეცხლი სირცხვილთა აღისა?
მაგრა, თვით იცით, ხელმწიფე ხაშს მქმნელი სამართალისა,
მე, თქვენმან მზემან, მაშოროს ნღომა თქვენისა ქალისა!"

567 (564)

"იცით, ინღოთა სამეფო რაზომი სრა-საჯღომია! -
ერთიღა მე ვარ მეკვიდრე, - ყველაი თქვენ მოგხღომია:
ამოწყდა მათი ყველაი, მამული თქვენ ღაგრჩომია;
ღლესამდის ჭახტი უჩემოდ არავის არ მოჰნღომია!"

568 (565)

"ვერ გათნეგ, თქვენმან კეთილმან აწ ეგე არ-მართალია:
ღმერთმან არ მოგცა ყმა შვილი, გიბის ერთიი ქალია,
ხვარაბმშა ღაჰსვა ხელმწიფედ, ღამრჩების რა ნაცვლია?
სხვა მეფე ღაჯღეს ინღოეთს, მე მერგყას ჩემი ხრმალია?"

569 (566)

"შენი ქალი არად მიღდა, გაათხოვე, გამარიდე!
ინღოეთი ჩემი არის, არვის მივსცემ ჩემგან კიდე.
ვინცა ჩემსა ღამეცილოს, მისით მასცა ამოფხზერიღე,
სხვად მეშველსა გარეგანსა, მომკალ, ვისცა ვინაგრიღე!"

ამბვის ცნობა გარიელისაგან ნესგან-ღარეჯანის და კარგვისა

570 (567)

"ესე კაცი გამეგზავნენს, გონებასა გავემზადე.
რომე მისი ვერა მეცნა, ამას უფრო ღავეღაგე.
მას ღლუღესა გარღაღაღეგ, მიღლორთაკე რომე ვაგე.
მესმა საქმე საშინელი, თუცა თავი ვერ წავაგე."

571 (568)

"გამოჩნდეს ორნი ქვეითნი, მე მივეგებე წინა-რე."

ქალი ჰყვა ერთსა მონასა, ვცანმცა, თუ მოღმა ვინ არე;
თაფ-გაგლეჯილი ასმითი, პირსა სისხლ-ჩამომდინარე,
აღარ მიყივლა ღმილით, და არცა გამიცინა-რე.

572 (569)

"იგი ვნახე, ლავებნივე, გონებანი გამიშმაგნა;
შორით ვუხმე: "რას შიგან ვართ, ანუ ცეცხლმან რად ლაგვლაგნა?"
მან საბრალოდ შემომგირნა, ძლივ სიგყვანი გამოაგნა,
მითხრა: "ღმერთმან სიმგრგველუ ცისა ჩვენთვის რისხვით წამოგრაგნა".

573 (570)

"ახლოს მივე, კვლაცა ვჰკითხე: "რას შიგან ვართ? თქვი მართალი!"
კვლა საბრალოდ ამიგირდა, კვლა მოეღვა ამით ალი,
ლიღხანს სიგყვა ვერა მითხრა, მისთა ჭირთა ნათათალი,
მკერდსა წითლად უღებოდა სისხლი დაწვთა ნაწვეთათალი.

574 (571)

"მერმე მითხრა: "მოგახსენებ, ესე რადმცა ლაგიმალე?
მაგრა ვითა გაგახარნე, შენცა აგრე შემიწყალე:
ნუ მაცოცხლებ, ნუ ღამარჩენ, შემისხვეწე, შემობრალე,
ღამხსენ ჩემსა საწუთროსა, ღმერთსა შენსა მიავალე!"

575 (572)

"მიამბო: "ოდეს სასიძო მოჰკალ და ხმა ლაგივარდა,
მეფესა ესმა, აიჭრა, მართ მისგან გასაგკივარდა,
შენ ლაგიზახნა: "მიხმეთო", ხმა-მაღლად გახმაამყივარდა;
მოგახსეს, შინა ვერ გპოვეს, მით მეფე გამოჩივარდა.

576 (573)

"ჰკადრეს: "აქა აღარ არის, კარნი საღმე გაუეღიან".
მეფე ბრძანებს: `ვიცი, ვიცი, მეგალ კარგად შემეგინან:
მას უყვარდა ქალი ჩემი, სისხლნი ველთა მოუღვრიან,
რა ნახიან ერთმანერთი, არ-შეხედვა ვერ ღათმიან.

577 (574)

"აწ, თავმან ჩემმან, მას მოვჰკლაფ, ჩემად ღად ვინცა მადესა!
მე ღმრთისა ვუთხარ, ღაუბამს მას ეშმაკისა ბადესა!
მათ ბომ-კუროთა ასეთი რა მისცეს, რა უქაღესა?
თუ ღავარჩინო, ღმერთი ვგმო! მისად პატიუად მზად ეს-ა".

578 (575)

"მის მეფისა წესი იყო: თავი მისი ძვირად ფიცის,
და, თუ ფიცის, არ გაგეხის, მასვე წამსა ღამგკიცის.
"ესე წყრომა მეფისაგან ვისცა ესმა, ვინცა იცის,
მან უამბო ღავარ ქაჯსა, ვინ გრძნებთა ცაცა იცის.

579 (576)

"ღავარს, ღასა მეფისასა, უთხრა ვინმე ღმრთისა მგერმან:
"თავი ფიცა ძმამან შენმან არ ღავარჩენს, იცის ერმან".
მან აგრე თქვა: `უბრალო ვარ, იცის ღმერთმან სახიერმან!
ვისგან მოვკვდე, ვისთვის მოვკვდე, მიიხვედროს იგი ვერ მან".

580 (577)

"პატრონი ჩემი აგრევე იყო, წამოხვე შენ ოდეს:
შენეულნივე რიღენი ებურნეს, გურუად ჰმეწონოდეს.
ღავარ მოსთქმიდა სიგყვათა, რომელნი არა მსმენოდეს:
"ბოზო, შენ ბოზო, რად მომკალ? ვეჭვ, შენცა არა გლხენოდეს!"

581 (578)

"როსკიპო, ბოზო ღიაცო, საქმრო რად მოაკლვევინე?
ანუ სისხლითა მისითა ჩემი რად მოამლვევინე?
არ ცუდად მომკლავს ძმა ჩემი. რა გიყავ, რა გაქმნევინი?
აწ, ღმერთსა უნდეს, ვერ მიჰხვდე, ვის ესე დაამლვევინე!"

582 (579)

"ხელი მიჰყო, წამოზიდნა, თმანი გრძელნი დაუფუშნა,
დააღება, დაალურჯა, მეღვრად პირნი მოიქუშნა.
მან პასუხი ვერა გასცა, ოდენსუღიქენა, ოდენ უშნა,
ქელმან შავმან ვერა არგო, ვერცა წყლულნი დაუშუშნა.

583 (580)

"რა ღაფარ გაძლა ცემითა, მისითა დალურჯებითა,
წამოღგეს ორნი მონანი, პირითა მით ქაჯებითა,
მათ კილობანი მოჰქონდა, ეუბნეს არ აჯებითა,
მას შიგან ჩასვეს იგი მზე, ჰგავს, იქმნა ღარაჯებითა.

584 (581)

"მან უთხრა: "წადით, დაკარგეთ მუნ, საღა ზღვისა ჭიპია;
წმიდისა წყლისა ვერ ნახოს მყინვარე, ვერცა ღიპია";
მათ გაეხარნეს, ხმა-მაღლად იყივლეს: "იპი, იპია".
ესე ენახე და არ მოეკეკე, არა მგავს არცა სიპია.

585 (582)

"ზღვითკე გაარნეს სარკმელნი, მაშინვე გაუჩინარდა.
ღაფარ თქვა: "მქმნელი ამისი ვინ არ დამქოლოს, ვინ არ, და-!
ვირე მომკლვიდეს, მოვკვდები, სიცოცხლე გასაწყინარდა".
ღანა ღაცა, მო-ცა-კვდა, ღაეცა, გასისხლმდინარდა.

586 (583)

"რად არ მიკვირვებ ცოცხალსა, მე ღახვარ-ღაუსობელსა!
აწ იგი მიყავ, რა მმართებს ამისა მახარობელსა!
მენაარ, ღამსვენ სიცოცხლე სულთაღგმა-ღაუთმობელსა! "
საბრალოდ ცრემლსა აღენდა უკლებსა, ღაუშრობელსა.

587 (584)

"მე ვუთხარ: "ღაო, რად მოგკლა, ანუ რა შენი ბრალია?
რამცა ექმენ ნაცვლად თვით რომე მისი ჩემზედა ვალია!
აწ თავსა მისად სამებრად მიესცემ, საღ კლდე და წყალია".
სრულად გაექვაგლი, შემექმნა გული მართ ვითა სალია.

588 (585)

"მეგმან მარმან გამაშმაგა, მომიკიდა ცხრო და თრთოლა;
გულსა ვუთხარ: "ნუ მოჰკვდები, არას გარგებს ცული წოლა,
გიჯობს გაჭრა ძებნად მისად გაფარღნა და ველთა რბოლა.
- აჰა ქამი, ვისცა გინდა ჩემი თანა წამოყოლა! "

589 (586)

შევე, ფიცხლა შევეკამზე, ცხენსა შევეჯე შეკამზული;
ას სამოცი კარგი მოყმე, ჩემსა თანა ხან-ღამზული,
გამომყვა და წამოვეღით კართა გარე ღარამზული,
ზღვის პირს მივე, ნავი ღამხვლა, მენავემან მნახა ზმული.

590 (587)

"ნავსა შევეჯე, ზღვასა შევე, ზღვასა შიგან გავაღაგლი,
არსით ნავი მომაგალი უნახავად არ ღაგაგლი;
მოველოდი, არა მესმა, შმაგი უფრო გა-ვე-ეშმაგლი,

რომე სრულად მომიძულვა, ღმერთსა თურე ასრე ვსძაგლი.

591 (588)

"რომე ღვეყაე წელიწადი, თვე თორმეგი გამეოცა,
მაგრა მისი მნახავიცა სიმბრიე კაცი არ მეოცა;
თანა-მყოლი ყველაკაი ამომიწყლა, ღამეხოცა,
ვთქვი, თუ: "ღმერთსა ვერას ვჰკადრებ, რაცა სწადლეს, აგრ ვყოცა".

592 (589)

"ზღვა-ზღვა ცურვა მომეწინა, მით გამოვე მღვისა პირსა,
გული სრულად გამიშეცლა, არ ვუსმენდი არც ვაზირსა;
ყველა კაი ღამეფანგა, ღაჰრჩომოლა რაცა ჭირსა.
კაცსა ღმერთი არ გასწირავს ასრე, მისგან განაწირსა!

593 (590)

"ერთაი ესე ასმათი და ღამრჩეს ორნი მონანი,
ჩემნი გულისა მღებელნი და ჩემნი შემაგონანი.
მისნი ვერა ეცნენ ამბავნი ვერცა ღრამისა წონანი,
ტირილი მიხნდის ლხინად და მდინდიან ცრემლთა ფონანი".

ამბავი ნურადინ-ფრიღონისა, ოლეს გარიელ შეეყარა

594 (591)

"ღამით მეელო, მოვიდოდი, მღვისა პირსა აჩნდეს ბაღნი,
ჰგვანდეს ქალაქს, ვეახლენით, ცალ კერძ იყენეს კლდეთა ნაღნი;
არ შეამის კაცთა ნახვა, მიღადვიდეს გულსა დაღნი;
მუნ გარდავხე მოსვენებალ, დამხვდეს რამე ხენი დაღნი.

595 (592)

"ხეთა ძირსა მივიძინე, მათ მონათა ჭამეს პური;
მერმე ავლეგ სეველიანი, მიღამებლა გულსა მური;
ვერა მეცნა ეგზომ გრძელად ვერ ჭორი და ვერ დასგური,
ველთა ცრემლი ასოფლებდა, თვალთა ჩემთა მონაწური.

596 (593)

"ზახილი მესმა. შევხედენ, მოყმე ამაყად ყიოლა,
შემოარბევლა მღვის პირ-პირ, მას თურე წყლული სტკიოლა;
ხრმლისა ნატეხი დასვრილი აქეს, სისხლი ჩამოსდიოლა,
მტერთა ექალა, წყრებოლა, იგინებოლა, ჩიოლა.

597 (594)

"შელა ჯდა შავსა ტაიჭსა, აწ ესე მე მითქს რომელი,
მართ ვითა ქარი მოქროლა გაფიცხებული, მწყრომელი;
მონა მივსწიე, მისისა შეყრისა ვიყავ მნდომელი;
შეესთვალე: "დადეგ, მიჩვენე, ლომსა ვინ გაწყენს, რომელი?"

598 (595)

"მას მონასა არა უთხრა, არცა სიგყვა მოუსმინა;
ფიცხლა შევჯე, ჩავეგებე, მე ჩავუსწარ, ჩავე წინა,
ვუთხარ: "დადეგ, გამაგონე, შენი საქმე მეცა მინა!"
შემომხელნა, მოვეწონე, სიარული ღაითმინა.

599 (596)

"გამიცადა, ღმერთსა ჰკადრა: "შენ ასეთნი ხენი ვით ჰხენ!"
მერმე მითხრა: "მოგახსენებ, აწ სიგყვანი რომე მკითხენ:
იგი მტერნი გამილომდეს, აქანამდის რომე ვითხენ,
უკაზმავსა მიღალა გეს, საჭურველნი ასრე ვითხენ".

600 (597)

"მე ვუთხარ: "ლაღეგ, ღაწუნარლი, გარღაფხღე თირსა ხეთასა;
არ შუელრკების ჭაბუკი კარგი მახვილთა კვეთასა".
თანა წამომყვა, წავეღით უტკბოსნი მამა-ძეთასა.
მე გავეკვირევე ჭერეჭასა მის ყმისა სინაზესათა.

601 (598)

"ერთი მონა დასტაქარი მყვა ღა წყლულნი შეუხვიენა,
ისრის პირნი ამოუხენა, ღაკოლილნი არ ატკიენა.
მერმე ვჰკითხე: "ვინ ხარ ანუ მკლაფემან შენმან ვისგან იენა?"
საამბობლად ღამირიგლა, თავი მისი გაამჩვიენა.

602 (599)

"პირველ მითხრა: "არა ვიცი, რა ხარ, ანუ რას გამსგავსო?
ანუ ეგრე რამ ღაგლია, ანუ პირველ რამ გაგავსო?
რამან შექმნა მოყვითანელ, ვარღ-გიშური რომე ჰრგავსო?
ღმერთმან მისგან ანთებული სანთელღმცა რად ღაგავსო?"

603 (600)

"მულღანზარის ქალაქი, ახლოს მე მაქვსო რომელი,
ნურღინ-ფრიღონ სახელ მძეს, მეფე ვარ მუნა მჯღომელი;
ესე საზღვარი ჩემია, საღა ხარ გარღამხლომელი,
ცოტა მაქვს, მაგრა ყოველგნით სიკეთე-მიუწლომელი.

604 (601)

"მამის ძმა ღა მამა ჩემი პაპმან ჩემმან გაყენა ოღეს,
ზღვასა შიგან კუნძულია, - ჩემად წიღად მას იგყოღეს, -
თვით ბიძასა ჩემსა მიჰხვლა, ვისთა შვილთა აწ ღამკოღეს;
მათეე ღაჰრჩა სანაღირთ, არ მივსყემღი, მომერწოღეს.

605 (602)

"ღღეს გამოვე ნაღირობად, ზღვისა პირსა ვინაღირე,
ქორის ღვენა მომწლოღობა, მით მრეკალი არ ვახშირე;
სპათა ვუთხარ: "მომიცადეთ, მოვიღოღე მეცა ვირე!"
ხუთთა ოღენ ბაბიერთა მეგი არა ღავიჭირე.

606 (603)

"ნავითა გავე, ზღვისაგან შტო რამე გამოვიღოღა.
არად მოჰკრეფღი გამყოფთა, ვთქვი, ჩემთა რად ღავჰრიღო, ღა-?
ღამეტაბუნუნეს, სიმრაღლე მე მათი არ გამვიღოღა,
ენაღირობღი ღა ვიზახღი, ხმა ჩემი არ უღიღოღა.

607 (604)

"მარტლად იჯავრეს, წუნობა მათი თუ ესრე ხმღა ვითა!
გამომაპარნეს ღაშქარნი, გზანი შემოკრნეს ნავითა,
თვით ბიძასღენი ჩემნიცა შესხღეს მათითა თავითა,
ჩემთა გაუხღეს ღაშქართა ომად თავისა მკლავითა.

608 (605)

"მათი მესმა, ღავინახე მახიღი ღა ხრმაღთა ეღვა,
ნავი ვსთხოვე მენავეთა, მით ვიყიღლე მე ერთხელ ვა,
ზღვასა შევე, მომეგება მეღმარი ვითა ღეღვა,
სწალღა, მაგრა ვეღარა ქმნეს ჩემი ზეღა წამოქეღვა.

609 (606)

"კვღა სხვანი ღიღნი ღაშქარნი უკანა მომეწოღეს,
იქით ღა აქით მომიხღეს, ერთგნით ვერ მომერეოღეს,
არ მომწურეოღეს წინანი, ბურღით მესროღეს მე ოღეს,

ხრმალსა მივენდე, გამიგყლა, ისარნი ღამელეოდეს.

610 (607)

"მომეჯარნეს, ველარა ვქმენ, ნავით ცხენი გარღვიხლტუნვე,
ზღვა-ზღვა ცურვით წამოვუვე, ჩემი მჭვრეტი გავაცბუნვე;
თანა-მყოლნი ყველაკანი ღამიხოცნეს, ღამრჩეს მუნვე,
ვინცა მღევლის, ვერ შემომხედის, მივუბრუნდი, მივაბრუნვე.

611 (608)

"აწ იგი იქმნას, რაღაცა ენებოს ღმრთისა წადილსა!
ვეჭვ ჩემნი სისხლნი არ შეჰრჩენ, ძალი შესწევდეს ქადილსა!
ოხრად გავუხდი ყოფასა მათ საღამოსა და დილსა,
ვუხმობ ყვაეთა და ყორანთა, მათ ზელა ვაქმნევ ხადილსა!"

612 (609)

"ამა ყმაჰან შემიკვეთა, გული მისკე მიმიბრუნდა.
მოფახსენე: "ანქარება შენი ყოლა არა უნდა,
მეცა თანა წამოგყევი, ღამიხოცნენ იგი მუნ და -!
ჩვენ ორთავე მეომარი განაღამცა შეგვიძრწუნდა!"

613 (610)

"ესეცა ვუთხარ: "ამბავი ჩემი არ გაგეგონების,
უფრორე წყნარად გაიბობო, თუ ჟამი ჩვენ გვექონების".
მან მითხრა: "ლხინი საჩემო მაგას არ შეეწონების.
ღლელ სიკვილიამდის სიციცხლე შენ ჩემი ღამონების".

614 (611)

"მიველით მისსა ქალაქსა ტურფასა, მაგრა ცოგასა;
გამოეგებნეს ღამქარნი, იხმიდეს მისთვის ოგასა,
პირსა იხოკდეს, გაჰყრიდეს ნახოკსა ვით ნაფოგასა,
ეხეოდინ, ჰკოცნიდეს ხრმალსა და საღგუკოგასა.

615 (612)

"კელა მოვეწონე ვეტურფე მე მისი გარღნა კიღარი;
შემასხმიდიან ქებასა: "მზეო, შენ ჩვენთვის იღარი!"
მიველით, ვნახეთ ქალაქი მისი ტურფა და მდიღარი,
ყველასა ტანსა ემოსა ბარქაში განაზიღარი".

შველა გარიელისგან ფრიღონისა

616 (613)

"მოჯობდა, ომი შეედლო, ხმარება ცხენ-აბჯარისა;
ღაკამმეთ ნავი, კაგარლა და რიცხვი სპათა ჯარისა;
კაცი ხმლა, მისთა მჭვრეტათვის ღონემცა ეაჯა რისა!
აწ ვითხრა ომი მოყმისა, მებრძოლთა ღამსაჯარისა.

617 (614)

"მათი მესმა ღამირება, ჩაბალახთა ჩამოხურვა;
ნავი წინა მომეგება, არა ვიცო, შვილი თუ რვა.
ფიცხლა ზელა შევეჯახე, მათ ღამწყეს ამოდ ცურვა;
ქული ვჰკარ და ღამუქცივე, ღამიზახნეს ღამცურ ვა!

618 (615)

"კელა სხვასა მივე, მოეჰკიდე ხელი ნავისა ბაგესა,
ზღვასა ღამანთქენ, ღამხოცენ ომიმცა რალა აგესა!
სხვანი გამექცეს, მიჰმართეს მათ-მათსა საქულებაგესა;
ვინცა მიჭვრეტდეს, უკვირდა, მაქებდეს, არ მაბაგესა.

619 (616)

"ზღვა გავიარეთ, გაველით, შემოგვიგვივს ცხენია,
კვლა შევიბენით, შეიქმნეს ომისა სიფიცხენია.
მუნ მომეწონეს ფრიდონის სიქველე-სიმკვირცხენია:
იბრძვის ლომი და პირად მზე, იგი ალვისაც ხენია.

620 (617)

"თვით ორნივე ბიძასძენი მისნი ხრმლითა ჩამოყარნა,
ხელნი წმიდად გარლექვეთნეს, იგი ასრე ასაპყარნა,
მოიგანნა მხარ-ლაკრულნი ერთმან ორნი, არ ლაყარნა,
მათნი ყმანი გაამგირლნა, მისნი ყმანი ამაყარნა.

621 (618)

"მათნი ლაშქარნი გაგვექცეს; ვეცენით, გა-ცა-ფანგენით.
ფიცხლა წავეუღეთ ქალაქი, არ თაენი გავამანგენით.
ქვითა ლავპლეწით წვივები, ჩვენ იგი გავანაგენით.
მომკალით, ლარი ლავლით ან აკილებით, ან გენით.

622 (619)

"ფრიდონ ნახნა საჭურჭლენი და ბეჭენი მისნი ღაჰსხნა.
თვით ორნივე ბიძასძენი ღაპრობილნი წამოასხნა.
მისთა ნაცვლად სისხლნი მათნი მოღვარნა და ველთა ასხნა;
ჩემი თქვეს, თუ: "ღმერთსა მალღი, ვინ ალვისა ხენი ასხნა!"

623 (620)

"შიველით, მოქალაქეთა ბარი ჩნდა, რომე მმიდიან,
აჯაბთა მქმნელნი მჭერეგელთა გულსა მუნ ღაბმიდიან,
მე და ნურადის ყველანი ქებასა შეგვასხმიდიან,
გვითხრობღეს: "მკლავთა თქვენთაგან ჯერთ მათნი სისხლნი მიდიან!"

624 (621)

"ლაშქარნი ფრიდონს მეფედ და მიხმობღეს მეფეთ-მეფობით,
თვით თავსა მათსა - მონად და ჩემსა - ყველასა სეფობით;
ღარეჯით ვიყავ ვერ მპოვეს ვეროდეს ვარღსა მკრეფობით.
ჩემი ვერ ცნიან ამბავი, მუნ იყო არ-იეფობით".

ფრიდონისაგან ხესტან-ღარეჯანის ამბვის მბობა

625 (622)

"ღღესა ერთსა მე და ფრიდონ ნადირობად გამოველით,
ზღვასა ზელა წაწურვილსა ქელსა რასმე გარღაველით;
ფრიდონ მითხრა: "გითხრობ რასმე: ვთამაშობდით, ცხენსა ვსხელით;
ერთი რამე საკვირველი მე ვნახეო ამა ქელით".

626 (623)

"მე ვჰკითხვედი, ფრიდონ მეგყვის მართ ამბავსა ესოდენსა:
"ღღე ერთ მწაღდა ნადირობა, შევჯე ამა ჩემსა ცხენსა, -
ზღვათა შიგან იხესა ჰგავს და ხმელთა ზელა შაფარდენსა, -
აქა ვღევ და თვალს ვუგებლი ქორსა, იქით განაფრენსა.

627 (624)

"მოგჯერ ზღვითკე მივიხელნი, წაუსღგომლი ამა გორსა;
ზღვასა შიგან ცოტა რამე ღავინახე, თუცა შორსა.
ვერე ფიცხლა სიარული არას ძალ-უც მისსა სწორსა,
ვერად ვიცან, გონებასა გავეკვირვე ამა ორსა:

628 (625)

"ეთქვი: "რა არის, რას ვამსგავსო? მფრინველია, ანუ მხეცი".

ნავი იყო გარ ეაფრა სამოსელი მრავალ-კეცი;
წინა კაცი მოზიღვიღეს; თვალი ამაღ დაფაცეცი,
მთვარე უჯღ კიღობანსა, ცა მეშვიღე მასმცა ვეცი.

629 (626)

"ამოდერეს ორნი მონანი, შავნი მართ ვითა ფისანი.
ქალი გარღმოსვეს, სისხონი ენახენ მისისა თმისანი.
მას რომე ეღვა ჰკრთებოღა, ფერნიმცა ჰგვანღეს რისანი!
მან გაანათღა ქვეყანა, გაცუღღეს შუქნი მზისანი!

630 (627)

"სიხარულმან ამჩქარა, ამითრთოღა, ღა-ცა- მღეწა,
იგი ვარღი შემეყვარღა, რომე თოვღსა არ ეხეწა;
ღავაპირე შეგეღეღა, ვთქვი: "წავიღე მათკე მე, წა-
ჩემსა შავსა სუღიერი რამცა ვითა გარღეხეწა!"

631 (628)

"ცხენი გავქუსღე, იქმოღეს შამზნი ხმასა ღა ხრიღღსა,
ვეღარ მივესწარ, გამესწრენს, რამომცა ესეღმღი წრღიღღსა.
ზღვის პირსა მივე, შეგხეღენ, ჩნღა ოღენ მზისა გიღღსა,
გამშორეღოღეს, წამსღეღეს, ამისთვის ღავეწვი ოღსა".

632 (629)

"ესე მესმა ფრიღონისგან, მომემაგა ცეცხღთა სიცხე,
ცხენისაგან გარღავიჭერ, თავი სრულღად გავი კიცხე,
ჩემთა ღაწვთა ღანღღენი მე ჩემივე სისხღი ვიცხე.
ვუთხარ: "მომკალ, უქემოსა ენახამცა ვისცა ის ხე!"

633 (630)

"ესე ჩემგან გაუკვირღა ფრიღონს, უცხღლ ეუცხოვა,
მაგრა მეგღად შევეზბრღღე, გირიღითა მესათნოვა;
ვითა შვიღი ღამღღეღა, მემუღარა, შემეპოვა,
თვალთა ვითა მარგალიტი ცრემღი ცხელი გარღმთოვა.

634 (631)

ვაგღახ მეო, რა გიამზე ფათერაკაღ, მცთარზან შმაგაღ! "
მოვახსენე: "ნურა გავგა, ნუ ინაღელი მაგას მაგაღ!
იგი მთვარე ჩემი იყო, მით მეღეღის ცეცხღი მღაგაღ
აწ გიამზობ, რათგან თავი გინღა ჩემად ამხანაგაღ".

635 (632)

"ფრიღონს ვუთხარ ყვეღაკაი ჩემი თაღსა გარღასრული;
მან მითხრა, თუ: "რას ვიგყოღი მოცთომიღი, გაზასრული!
შენ, მღღღი ინღოთ მეფე, ჩემსა რაღმე ხარ მოსრული,
სახელმწიფო საჯღღომი ღა გახტი გმართეღს, სრაცა სრული".

636 (633)

"კეღაცა მითხრა: "ვისცა ღმერთი საროს მორჩსა განაღ უხეღს,
მას ღახეარსა მოამორეღს, თუცა პირეღელ გულსა უხეღს,
იგი მოგეცემს წყაღობასა მისსა, მეციით მოგვიქუხეღს,
ჭირსა ღახინაღ შეგვიცვაღეღს, არათ ოღეს შეგვაწუხეღს".

637 (634)

"წამოვეღით ნაგირეზნი, სრას ღავსხელით თავის წინა;
ფრიღონს ვუთხარ: "ჩემი შემწე შენგან კიღე არავინა,
ვითა ღმერთმან შენი მსგავსი სოფღად არა მოავღინა,
მაშა, რათგან შეგემეცენ, ამის მეტი რაღ რა მინა?"

638 (635)

"არ ავი გესვა მოყვარე, ჟამი თუ მომხვდეს ჟამისად,
ენა, გონება მახმარე გამოსარჩევლად ამისად:
რა მოვებვარო, რა მიჯობს სალხენლად ჩემად და მისად?
თუ ვერას ვარგებ, ვიქმნები ვერ-დამყოფნელად წამისად".

639 (636)

"მან მითხრა: "ბელი ღმრთისაგან მიჯობსლა ამას რომელი?
მოსრულ ხარ ჩემად წყალობად მეფე ინდოეთს მჯლომელი;
მემცა რად ვიყავ ამისთვის მალლისა რასმე მნდომელი?
ერთი ვარ მონა მონებად წინაშე თქვენსა მღვდომელი.

640 (637)

"ესე ქალაქი გზა არის ნავთა, ყოველგნით მავალთა,
შემომკრეფელი ამბავთა უცხოთა რათმე მრავალთა;
აქა მოგესმის წამალი, შენ რომე დაუწვავ ალთა.
ნუთუ ქმნას ღმერთმან გარდახლა ა მაგა ჭირთა და ვალთა!

641 (638)

"ჩვენ გავგზავნეთ მენავენი, რომელთაცა კვლა უვლია,
მოგვიხახონ იგი მთვარე, ვისთვის ჭირი არ გვაკლია;
მუნამდისცა მოიჭირვე, გონებამან არ დაგლია.
ყოლა ჭირი არ ეგების, თუ-მცა ლხინმან არ დასძლია".

642 (639)

"კაცნი უხმნა მასვე წამსა; ესე საქმე ღავიურვეთ,
უბრძანა, თუ: "ნავებითა წაღით, მღვა-მღვა მოიცურვეთ,
მოგვიხახეთ, საყვარელსა მისსა მისთვის მოასურვეთ;
თავთა ჭირი უათასეთ, რადმც უშვიდეთ, რადმცა ურვეთ? "

643 (640)

"აჩინა კაცნი, საღაცა სადგურნი ნავთა სჩენოდეს;
უბრძანა: "ძებნეთ ყოველგან, რაცა ვის მისი გსმენოდეს".
მოლოდნა მიჩნდა სალხინოდ, პაგიქნი მო-რე-მლხენოდეს,
უმისოდ ლხინი მინახავს, ამა ღლისათვის მრცხვენოდეს!

644 (641)

"ფრიდონ საჯლომნი ღამიდგნა ადგილსა საპაგრონოსა,
მითხრა, თუ: "მცთარ ვარ აქამდის, ვერ მივუხვდი გასგონოსა;
ხარ ღილი მეფე ინდოთა, რა ვით ვინ მოგაწონოსა!
ვინ არის კაცი, რომელმან თავი არ დაგამონოსა?!"

645 (642)

"რას ვაგრძელებდე! მოვიდეს ყოველგნით ამბვისა მბობელნი,
ცულნი და ცულთა ადგილთა თავისა ღამაშრობელნი;
ვერა ვერ ეცნა, ვერ იყვნეს ვერას ამბვისა მცნობელნი,
მე უფრო მდინდეს თვალთაგან კვლა ცრემლნი შეუშრობელნი.

646 (643)

"მე ფრიდონს ვუთხარ: "ესე ღლე ვითა მესამარობის,
ამისად მოწმად ღმერთი მყავს, სათქმელად მეუცხოების;
უშენოდ მყოფსა ღამე და ღლეცა მესალამობის,
და ხსნილ ვარ ლხინსა ყოველსა, მით გული ჭირსა მოების.

647 (644)

"მაშა მე მისსა ამბავსა რათგან აღარას მოველი,
ველარ ვიქმნები, გამიშვი, ვარ ფარმანისა მთხოველი! "
ფრიდონს რა ესმა, აგირდა, სისხლითა მუნ მორწყო ველი,

მიიხრა, თუ: "ძმაო, დღესითგან ცულ ჩემი ლხინი ყოველი!"

648 (645)

"თუცა ღია მოიჭირვეს, ვერცა ეგრე ღამიჭირეს;
მისთა სპათა მუხლ-მოყრილთა თავი მათი ჩემ-კერძ ირეს,
მეხვეოდეს, მაკოცებდეს, აგირდეს და ამაგირეს;
"ნუ წახვალო, დაგაწამოთ, სიცოცხლე ჩვენი ვირეს!"

649 (646)

"ეგრე ვუთხარ: "თქვენი გაყრა მეცა ღია შეძნელების;
მაგრა ლხინი უმისოსა ჩემგან ძნელად გაიდლების;
ჩემსა ტყვესა ვერ გაფსწირავ, თქვენცა ღია გებრალების,
ნუეინ მიშლით, არ დავღებო, არცა ვისგან დამეშლებს".

650 (647)

"მერმე ფრიღონ მოიყვანა, მიდენა ესე ჩემი ცხენი,
მიიხრა: "ჰხელაე პირი მზისა, თქვენ საროსა ეგეც ხენი,
ვიცი, მეგი არა გინდა, ძღვენი რაღმცა გაეკიცხენი?
თვით ამანვე მოგაწონნეს სახელრობა-სიფიცხენი".

651 (648)

"ფრიღონ გამოძევა, წაველით, ორთავე ცრემლნი ვღვარენით;
მუნ ერთმანერთსა ვაკოცეთ, მახლით გავიყარენით.
სრულად ღმქარნი მგიროდეს გულითა მართლად, არ ენით.
გამრდილ-გამზრდელთა გაყრასა ჩვენ თავნი დავადარენით.

652 (649)

"ფრიღონისით წამოსრულმან წავე ძებნად, კვლავ ვიარე
რომე არა არ ღამიხრა ხმელთა ზელა, ზღვითა გარე
მაგრა მისსა მნახესაცა კაცსა ვერას შევეყარე;
გული სრულად გამიმზაგდა, თავი მხეცთა დავადარე.

653 (650)

"ეთქვი, თუ: "ჩემი აღარაა სიარული, ცული ცურვა,
ნუთუ მხეცთა სიახლემან უკუმყაროს გულსა ურვა!"
მონათა და ამა ასმათს სიგყვა ვუთხარ შეიდი, თუ რვა:
"ვიცი, რომე ღამირჯიხართ, ღია გმართებს ჩემი მღურვა.

654 (651)

"აწ წადით და მე ღამაგლეთ, ეგრენით თავთა თქვენთა,
ნუღარ უჭერეთ ცრემლთა ცხელთა, თვალთა ჩემთა მონადენთა!"
რა ესენი მოისმენდეს საუბართა ესოდენთა,
მიიხრეს: "ჰაჰ-ჰაჰ, რასა ჰბრძანებ, ნუ მოასმენ ყურთა ჩვენთა!

655 (652)

"უშენოსა ნუმცა ვნახავთ ნუ პატრონსა, ნუ უფალსა!
ნუთუ ღმერთმან არ გაგყარნეს ცხენთა თქვენთა ნაგერფალსა!
თქვენ გიჭერეგლეთ საჭერეგელსა შეენიერსა, საგურფალსა!"
თურე ბელი მოაღაფლებს კაცსა ეგზომ არ-ღაფალსა.

656 (653)

"ვეღარ გავგზავნენ, სიგყვანი მესმნეს მონათა ჩემთანი,
მაგრა დავყარენ არენი მე კაცრიელთა თემთანი;
სახლად საყოფნი მიმანდეს თხათა და მთათ ირემთანი.
გავიჭერ, სრულად დავტკეპნენ ქვე მინდორნი და ზე მთანი.

657 (654)

"ესე ქვაბნი უკაცური ვპოვენ, ღვეთა შეეკაფნეს;

შემოვები, ამოვწყვიდენ, ყოლა ვერას ვერ მეზაუნეს,
მათ მონანი ღამინოცნეს, ჯაჭვნი ავად მოეჭაუნეს.
საწუთრომან ღამღარიჯა, ცქაფნი მისნი კელა მეცქაფუნეს.

658 (656)

"აჰა, ძმაო, მაშინდითგან აქა ვარ და აქა ვკვდები;
ხელი მინდორს გავიჭრები, ზოგჯერ ვტირ და ზოგჯერ ვბნდები,
ესე ქალი არ დამაგლებს, - არს მისთვისვე ცეცხლ-ნადები, -
ჩემად ღონედ სიკვდილისა მეჭსა არას არ ვეცლები!

659 (657)

"რომე ვეფხი შვენიერი სახელ მისად ღამისახავს,
ამად მიყვარს გყავი მისი, კაბად ჩემად მომინახავს;
ესე ქალი შემეკერავს, ზოგჯერ სულთქვამს, ზოგჯერ ახავს;
რათგან თავი არ მომიკლავს, ხრმალი ცუდად მომიმახავს.

660 (558)

"მისსა ვერ იტყვის ქებასა ყოველი ბრძენთა ენები;
მას და კარგულსა ვიგონებ მე, სიცოცხლისა მომენები;
მას აქათ ვახლავ ნადირთა, თავსა მათებრვე მხსენები;
სხვად არას ვიჯ ღმრთისაგან, ვარ სიკვდილისა მქენები".

661 (659)

პირსა იცა, გაიხეთქა, ღაწვი ვარლი აიხეწა,
ღალი ქარვად გარღაიქცა, ბროლი სრულად დაილეწა;
აეთანდისცა ცრემლი წასდის წამწამთაგან ერთ-სახე, წა-;
მერმე ქალმან ღაღაღმა, მუხლ-მოყრილი შეეხეწა.

662 (660)

ტარიელ უთხრა ავთანდილს, ასმათის დაღუმებულმან:
"შენ ყველაკი გაამე მე ვერას ვერ ამებულმან
გიაბზე ჩემი ამბავი სიცოცხლე-გაარმებულმან,
აწ წადი, ნახე შენი მზე ნახვისა მოყამებულმან".

663 (661)

ავთანდილ უთხრა: "მე შენი გაყრა არ მომეთმინების;
თუ გაგყვრები, თვალითაგან ცრემლიცა დაშეღინების.
მართალსა გითხრობ ამისი კადრება ნუ გეწყინების;
შენ ვისთვის ჰკვდები, მაგითა მას არა არ ელხინების.

664 (662)

"რა აქიმი დასნეულდეს, რაზომ გინდა საქებარი,
მან სხვა უხმოს მკურნალი და მაჯაშისა შემტყვევებარი,
მას უამბოს, რაცა სჭირდეს სენი, ცეცხლთა მომღებარი;
სხვისა სხვამან უკეთ იცის სასარგებლო საუბარი.

665 (663)

"რაცა გითხრა, მომისმინე, ბრძენი გეტყვი, არა ხელი:
ასი გმართებს გაგონება, არ გეყოფის, არ, ერთხელი;
კარგად ვერას ვერ მოავლენს კაცი აგრე გულ-ფიცხელი.
აწ მე მინდა ნახვა მისი, ვისგან ღამწავს ცეცხლი ცხელი.

666 (664)

"იგი ენახო, სიყვარული მისი ჩემთვის ღაღამტკიცო;
მოფახსენო, რაცა მეცნას, მეტი საქმე არა მიცო;
შენ გენუკევე შემაჯერო, ღმერთი იღმრთო, ცაცა იცო,
ერთმანერთი არ გაგწიროთ, მაფიცო და შემომფიცო.

667 (665)

"რომე აქათ არ წახვიდე, შენ თუ ამას შემეპირო,
მეცა ფიცით შეგაჯერო, არასათვის არ გაგწირო,
კვლა მოვიდე შენად ნახვად, შენთვის მოვკვდე, შენთვის ვირო,
ღმერთსა უნდეს, ვისთვის ჰკვლები, მისთვის აგრე არ გატირო".

668 (666)

მან მიუგო: "უცხოს უცხო აგრე ვითა შეგიყვარდი?
გასაყრელად გეძნელები, იალონსა ვითა ვარდი;
რაგვარამცა დაგივიწყე, რაგვარამცა უკუმქარდი!
ღმერთმან ქმნას და კვლაცა გნახო ალვა მორჩი, განაზარდი.

669 (667)

"პირი შენი ნახვად ჩემად თუ მობრუნდეს, განი იხოს,
გული მინდორს არ გაიჭრეს, არ იირმოს, არცა ითხოს;
თუ გიგყუო, მოგალორო, ღმერთმან რისხვით გამიკითხოს!
შენმან ჭერეგა-სიახლემან მომაქარეოს სეულა, მითხოს!"

670 (668)

ამას ზელა შეიფიცნეს მოყვარენი გულ-სადაგნი,
იაგუნდნი ქარვის ფერნი, სიგყვა-ბრძენნი, ცნობა-შმაგნი;
შეუყვარლა ერთმანერთი, სწვიდეს მიწვივ გულსა დაგნი,
მას ღამესა ერთგან იყენეს შენიერნი ამხანაგნი.

671 (669)

ავთანდილცა მასვე თანა გიროლა და ცრემლი ღვარა;
რა გათენდა, წაშოვიდა, აკოცა და გაეყარა;
ტარიელს თუ ვით ეწყინა, რა ქმნას, ამას ვერ მიმხვდარა;
ავთანდილცა ჩატიროლა, შამში შიგან ჩაიარა.

672 (670)

ავთანდილს ასმათ ჩამოჰყვა, გენარით ეუბნებოდა,
მუხლთა უყრიდა, გიროლა, თითითა ეხეწებოდა,
აღრე მოსლვასა ჰვეღრებდა, მართ ვითა ია ჭნებოდა;
მან უთხრა: "ღაო, უთქვენოლ სხვა რამცა მეგონებოდა!"

673 (761)

"აღრე მოვალ არ გაგწიროვ, არას დაგზამ შინა ხანსა,
ოღენ სხვაგან არ წავიდეს, ნუსად არეშ იმა განსა;
აქათ ორ თვე არ მოვიდე, ვიქმ საქმესა დაუგვანსა,
შეიგენით, მიცემულ ვარ ჭირსა რასმე თანისთანსა".

ამბავი ავთანდილისა არაბეთს შექცევისა

674 (672)

იგი მუნით წამოსრული სეულამანცა განა მოკლა!
პირსა იხოკს, ვარლსა აპობს, ხელი მისი გაამხოკლა,
სისხლსა მისგან დაღენილსა მხეცი ყოელი გაამლოკლა;
მისმან ფიცხლა სიარულმან შარა გრძელი შეამოკლა.

675 (673)

მუნ მივიდა, საღა-იგი მისნი სპანი დაეყარნეს.
ნახეს, იცნეს; რაგვარაცა ჰმართიეს, აგრე გაეხარნეს.
შერმაღინსცა ახარებდეს, ფიცხლა კაცთა თაფნი არნეს;
"მოვიდაო, აქანამდის ვისთვის ღმერთი გაგვემწარნეს!"

676 (674)

გაეგება, მოეხვია, ზელა ღასღვა პირი ხელსა,

აკოცებდა, სიხარულით ცრემლსა ღვრიდა ველთა მრწყევლსა;
ესე თქვა, თუ: "ნეტარ, ღმერთო, ცხადსა ვხედავ ანუ ბნელსა?
მე ვით ღირს ვარ ამას, რომე თვალნი ჩემნი გჭვრეტენ მრთელსა!"

677(675)

ყმაზან მღაბლად მოიკითხა, ზელა დასდგა პირი პირსა;
უბრძანა, თუ: "ღმერთსა ვჰმალლობ, შენ თუ ჭირად არა გჭირსა!"
დიდებულთა თაყვანის-სცეს, აკოცებდეს, ვინცა ღირს-ა,
ზარსა სცემდეს, უხაროდა უფროსსა და თუნდა მცირსა.

678 (676)

მოვიდეს, სადა საყოფად სახლი დგა მუნ აგებული.
მოვიდა ნახვად ყოველი მის ქალაქისა კრებული.
მაშინვე ღაჯდა ნაღიმად მორჭმით ლალი და შეებული.
ენა მის ღღისა შეეხასა ყოლა ვერ იგყვის კლებული.

679 (677)

შერმაღინს უთხრა, უამბო ყოველი მისგან ნახული,
ანუ ვით პოვა იგი ყმა, მისგანვე მზედ დასახული.
აეთანდილს ცრემლი უყოფდა, უბნობდა თვალ-ღაფახული:
"უმისოდ მყოფსა სწორად მიჩს ჩემთვის ღარბაბი და ხული".

680 (678)

მან ამბავი შინაური ყველა კაი მოახსენა:
"შენი წასვლა არეინ იცის, რაცა მითხარ, აგრე ვქმენა!"
მას დღე მუნით არ წავიდა, ინაღიმა, გაისვენა,
ცისკრად შეჯდა, გაემართა, დღე რა მზემან გაათენა.

681 (679)

არცაღა ღაჯდა ნაღიმად, არცა ქმნად კელა ხალვათისა;
შერმაღინ მახარობელი წავა მისღვისა მათისა,
ფიცხლა წავიდა, სავალი სამ დღე ვლო ღღისა ათისა.
მას ლომსა ნახვა უხარის მის მშისა მეკამათისა.

682 (680)

შესთვალა: "მეფე უკადრი ხარმცა მორჭმით და დიდობით!
ამა საქმესა ვიკადრებ შიშით, კრძალვით და რილობით:
მის ყმისა ვერას ვერ მცნობი ვუხმობი თავსა ფლიდობით,
აწ ვცან და გაცნევ ყველასა, მოვალ შეებით და მშვიდობით".

683 (681)

როსტევეან - მეფე უკადრი, მორჭმული, შეუპოველი!
შერმაღინ მოციქულობა თვით მოახსენა ყოველი:
"აეთანდილ მოვა წინაშე, მის ყმისა ვისმე მპოველი".
ბრძანა: "ვცან ჩემი ღმრთისაგან სააჯო და სათხოველი".

684 (682)

თინათინს ჰკადრა შერმაღინ, ნათელსა მას უღამოსა:
"აეთანდილ მოვა წინაშე, გკადრებს ამბავსა ამოსა".
იგი მით აკრთობს ელვასა, მშისაცა უთამამოსა,
მას საბოძვარი უბოძა, მისი ყველაი ღამოსა.

685 (683)

მეფე შეჯდა, გაეგება ყმისა, მუნით მომავალსა;
ამას პირ-მზე მეფისაგან ივალეზდა ვითა ვალსა.
მიეგება, მოეგება მხიარული გულ-მხურვალსა,
დიდებულთა ჯარისაგან მოგი ჰგვანდა ვითა მთრევალსა.

686 (684)

რა მიეახლა, გარდახლა ყმა, თაყვანის-სცა მეფესა;
აკოცა როსტან, მიმხვდარმან ნიშაგთა სიიფესა;
გულ-მხიარული, შვებული მივლენ ღარბაზსა სეფესა;
მის ყმისა მოსლვა უხარის ყოველსა მუნ მეკრეფესა.

687 (685)

მას აეთანდილ თაყვანის-სცა - ლომთა ლომმან მზეთა მშესა.
მუნ ბროლი და ვარლ-გიშერი გაეგურფა სინაზესა.
პირი მისი უნათლესა სინათლესა მესთა-მესა,
სახლ-საყოფი არა ჰმართებს, ცამცა გაიდარბაზესა!

688 (686)

მას დღე დასხლეს ნალიმობად, გაამრავლეს სმა და ჭამა;
ყმისა მეფე ასრე უჭკრეგს, ვითა შვილსა ტკბილი მამა.
მათ ორთავე აშვენებდა: ფიფქა - თოვნა, ვარდა - ნამა.
უხვად გასცეს საბოძიარი, მარგალიტი ვითა ღრამა.

689 (687)

სმა გარდახლა, თავის-თავის გაიყარნეს მსმელნი შინა;
დიღებულნი არ გაუშვნეს, ყმა დასვეს ახლოს წინა;
მეფე ჰკითხავს, იგი ჰკადრებს, რაცა ჭირი დაეთმინა,
მერმე მისი, უცნობოსა, რა ენახა, რა ესმინა:

690 (688)

"მას ვახსენებლე, ნუ გიკვირს, თქმა მჭირდეს მიწვივ ახისა!
მზე თუ ვთქვა მსგავსი მისი და ანუ მისისა სახისა,
ვინ უნახავ ქმნის გონება ყოველთა კაცთა მნახისა;
ვარდი ღამჭნარი ეკალთა შუა, შორს მყოფი, ახ ის ა!"

691 (689)

რა ჭირი კაცსა სოფელმან მოუთმოს მოუთმინამან,
ქაცვი ლურწამმან, მაფრანა იმსგავსოს ფერად მინამან,
აეთანდილ, მისმან მხსენებმან, დაწვი ცრემლითა მინამან,
წვრილად უამბო ამბავი მან, მისმან მონასმინამან:

692 (690)

"ქეაბნი ომითა წაუხმან, სახლად აქვს დევთა სახლები,
საყვარელისა მისისა ქალი ჰყავს თვით ნახლები,
ვეფხისა გყავი აცვია, ცუდად უნს სგაერა-ნახლები,
აღარა ნახავს სოფელსა, ცეცხლი სწავავს ახალ-ახლები".

693 (691)

რა დაასრულა ამბავი, საქმე მისისა ჭირისა,
ნახვა მის მშისა ნათლისა, მის თვალად არ ღუხჭირისა,
ეამა ქება ვადისა, ხელით მძლელ დანამჭირისა:
"ეგე კმა სიმხნე სიმხნისა, რაღა ხარ მომხევე რისა!"

694 (682)

გამხიარულა თინათინ ამა ამბვისა სმენითა.
მას დღე იხარებს სმისა და ჭამისა არ-მოწყენითა,
კვლა საწოლს დაჰხვდა მის მშისა მონა სიგყვითა ბრძენითა:
მისლვა ებრძანა, - ეამა, თქმა არ ეგების ენითა.

695 (693)

ყმა წავიდა მხიარული, ლმობიერი, არ გამწყვრალი,
ლომი მინდორთ ლომთა თანა მინდორს რული, ფერ-ნამკრთალი,
ყმა სოფლისა ხასიათი, ჯაგარი და სრული ლალი,

მაგრა ჰქონდა გულისათვის გული გულსა განაცვალი.

696 (694)

მზე უკალი გახტა ბელა მის მორჭმული, არ-ნაღვერი,
წყალ ეფვრა ტსა უხვად ერწყო ეღმს რგული აღვა მჭევრი;
ბროლ-ბაღახსა აშვენებლა თმა გიშერი, წარბი ტყერი,
მე ვინ ვაქებ? ათენს ბრძენთა, ხამს, აქებდეს ენა ბევრი!

697 (695)

ყმა მხიარული წინაშე დასვა სკამითა მისითა;
სხენან სავსენი ღზინითა, ორთავე შესაგვესითა;
უბნობენ ლაღნი, წყლიანნი არა სიგვეითა მქისითა;
უთხრა: "ჰპოვეა, პატიენი ჰნახენ ძეზნითა ვისითა?"

698 (696)

ჰკადრა: "რა კაცსა სოფელმან მისცეს წადილი გულისა,
ხსოვნა არა ხამს ჭირისა, ვით ღლისა გარდასრულისა.
ვაოფე ხე, განი აღვისა, სოფლისა წყლითა რწყულისა,
მუნ პირი, მსგავსი ვარდისა, მაგრა აწ ფერ-ნა კლულისა.

699 (697)

"მუნ სარო, მსგავსი ვარდისა, ენახე, მისჭირდა, მი, ნები;
იგვეს: "ღაგკარგე ბროლი და საღა ჰრთავს ბროლსა მინები".
მით ვიწვი, რათგან ჩემებრვე ცეცხლი სწვავს მოუთმინები".
მერმე კვლა ჰკადრა ამბავი მან, მისგან მონასმინები.

700 (698)

სიარულსა მისგან ძეზნად სრულ პატიეთა მოსთელის, ჭირსა;
მერმე ჰკადრა, საწადლისა ღმერთმან პოვნა ვით აღირსა:
"საწუთრო და სოფელს ყოფა, კაცი უხსო, ვით ნადირსა,
ოღენ ხელი მხეცთა თანა იარების მინდორს, გირსა.

701 (699)

"ნუ მკითხავ, ქება რა გკადრო, ჩემგან რა გაგვეგონების?
მისაა მნახავსა ნახული აღარა მოეწონების;
თვალი მჭვრეგელი, ვით მზისა ციაგსა, დაედონების;
ვარდი შექმნილა ზაფრანად, აწ ია შეიკონების!"

702 (700)

წერილად ჰკადრა, რა იცოდა, რა ნახულად, რა ნასმენად:
"ვითა ვეფხსა წავარნა და ქვაბი აქესო სახლად მენად;
ქალი ახლავს სასურველად, სულთა ღმად და ჭირთა თმენად".
ვა.ა, სოფელმან სოფელს მყოფი ყოველი დასვა ცრემლთა ღენად!

703 (701)

ქალსა რა ესმა ამბავი, მიჰხვდა წადილი ნებისა,
განათლდა პირი მთვარისა, ვით ნათლად ნავანებისა;
იგვეს: "რა ვუთხრა პასუხი მას სათნებლისა თნებისა,
რაა წამალი მისისა წყლულისა განკურნებისა?"

704 (702)

ყმა ეგვეს: "ვის აქეს მინდობა კაცისა მომცქაფავისა?
მან ჩემთვის და წვად თავისა დაღვა, არ-ღასაწვავისა;
ღრო ღამიც ჩემგან მისღვისა, მითქვამს ღიდება თავისა,
მზე შემოიფიცავს თავისა, ჩემგან მშველ სახეღავისა.

705 (703)

"ხამს მოყვარე მოყვრისათვის თავი ჭირსა არ ღამრიღად,

გული მისცეს გულისათვის, სიყვარული გზად და ხილად;
კვლა მიჯნურსა მიჯნურისა ჭირი უჩნდეს ჭირად ღილად,
აჰა, მაქვსმცა უმისოსა ლხინი არმად, თავი ფლილად!"

706 (704)

მზე ეტყვის: "მომხვდა ყოველი ჩემი წადილი გულისა:
პირველ შენ მოხვე მშვიდობით, მპოვნელი დაკარგულისა,
მერმე, ზრდა სიყვარულისა გაქვს, ჩემგან დანერგულისა,
ეპოვე წამალი გულისა, აქამდის დაღაგულისა!"

707 (705)

"საწუთრო კაცსა ყოველსა ვითა გაროსი უხვლების:
ბოგჯერ მზეა და ოღესმეცა რისხვით მოუქუხლების
აქამდის ჭირი ჩემზეა აწ ესე ლხინი უხვლების,
რათგან შეება აქვს სოფელსა, თვით რად ვინ შეუქუხლების?"

708 (706)

"შენ არ-გაგება კარგი გჭირს მენაარისა, ფიცისა.
ხამს გასრულება მოყვრისა სიყვარულისა მტკიცისა,
ძებნა წამლისა მისისა და ცოდნა ხამს უიცისა,
ჩემი თქვი, რა ვქმნა ბნელ-ქმნილმან, მზე მიმეფაროს, მი-, ცისა?"

709 (707)

ყმამან ჰკადრა: "სიახლითა შევპრთე ჭირი შვილსა მე რვა,
ცული არის დამზრალისა გასათბობლად წყლისა ბერვა,
ცული არის სიყვარული, ქვეით კოცნა, მზისა წვერვა,
თუ გეახლო, ერთხელ ვა და, რა მოგმორღე, ათასჯერ ვა!"

710 (708)

"ვაჲ თუ გავიჭრა, გაჭრილსა სადა, გლახ, დამწვავს სამ ალი!
გული ძეს საგნად ისრისა, მესრის საკლავად სამალი;
დრო სიცოცხლისა ჩემისა დღესითგან ჩანს ნასამალი;
მაღვა მწანს, მაგრა გარღახდა ჯამი პატიეთა სამალი!"

711 (709)

"მესმა თქვენი ნაუბარი, გავიგონე, რაცა ჰბრძანე!
ვარდსა ქაცვი მოაპოვნეს, ეკალთამცა რად ვეფხანე!
მაგრა, მზეო, თავი მზესა ჩემთვის სრულად დააგვანე:
სიცოცხლისა საიმედო ნიშანი რა წამაგანე!"

712 (710)

ყმა გკბილი და გკბილ-ქართული, სიკეთისა ხელის მხდელი,
ამას ზელა ეუბნების, ვით გამრდილსა ამო მზრდელი;
ქალმან მისცნა მარგალიტნი, სრულ-ქმნა მისი საწადელი,
დმერთმან ქმნას და გაუსრულდეს ლხინი ესე აწინდელი!"

713 (711)

რა სჯობს, რა კაცმან გიშერი ბროლ-ლალსა თანა ახიოს,
ანუ ბაღს ალვა საროსა ახლოს რგოს, მორწყოს, ახიოს,
მისსა მჭვრეტელსა ალხინოს, ვერ-მჭვრეტსა ავა გლახიოს!
ვაჲ მოყვარისა გაყრილსა, ახი ოს ეყოს, ახი ოს!"

714(712)

მათ მიძხვდა ლხინი ყოველი ერთმანერთისა ჭვრეგითა.
ყმა წამოვიდა გაყრილი, მივა გულითა რეგითა;
მზე გირს სისხლისა ცრემლითა, მღვისაცა მეტის-მეგითა,
იგყვის: "ვერ გაძდა სოფელი, ვაჲ, სისხლთა ჩემთა ხვრეგითა!"

715 (713)

ყმა წავიდა სველიანი, მკერდსა იცემს, ამაღ იღებს,
რომე კაცსა მიჯნურობა ატირებს და გააფრდილებს;
რა ღრუბელი მიუფარვის, მზე ხმელეთსა დაახრდილებს,
მის მოყვრისა მოშორება კვლა აბინლებს, არ აღილებს.

716 (514)

სისხლმან და ცრემლმან გარევით ღაწვი ქმნის ღარად და ღარად;
იგყვის: "მზე ჩემგან თავისად კმა დასაღებლად აღარად;
მიკვირს, თუ გული აღმასი შავმან წამწამმან დაღა რად!
ვირე ენახვიდე, სოფელო, მიხდი სალხინოდ აღარად!

717 (715)

"ვინ გუშინ ედემს ნაზარდი ალვა მრგო, მომრწყო, მახია,
ღღეს საწუთრომან ლახვარსა მიმცა, ღანასა მახია,
ღღეს გული ცეცხლსა უშრეგსა დაბმით დაბიბა მახია.
აწუა ვცან, საქმე სოფლისა ზღაპარია და ჩმახია!"

718 (716)

ამას მოსთქვამს, ცრემლსა აბნევს, ათრთოლებს და აწანწარებს,
გულ-ამოსკვნიტ, ოხრვა-სულტქვით მიხრის ჭანსა, მიაწარებს.
საყვარლისა სიახლესა მოშორება გაამწარებს,
ვაჟ, საწუთრო ბოლოდ თავსა ასუღარებს, აბეწარებს!

719 (717)

ყმა მივიდა, საწოლს დაჯდა, მოგჯერ გირს და მოგჯერ ბნდების,
მაგრა ახლავს გონებითა საყვარელსა, არ მოსწყდების;
ვით მწვანველსა თრთვილისაგან, პირსა ფერი მოაკლდების.
ჰხედავთ, ვარდსა უმბეობა რაგვარ აღრე დაახნდების!

720 (718)

"გული კრულია კაცისა, ხარბი და გაუძღომელი,
გულია ჯამ-ჯამ ყოველთა ჭირთა მთმო, ლხინთა მნლომელი,
გული-ბრმა, ურნი ხეღვისა, თვით ვერას ვერ გამზომელი,
ერცა ჰპატრონობს სიკვდილი, ვერცა პატრონი რომელი!"

721 (719)

რა გულსა უთხრნა გულისა სიგყვანი საგულისონი,
თვით მარგალიტნი მოიხუნა მის მზისა სამეყვისონი,
მის მზისა მკლავსა ნაბამნი, მათ კბილთა შესაგყვისონი,
პირი დასდვა და აკოცა, ცრემლი სდის, ვითა ბისონი.

722 (720)

რა გათენდა, კაცი მივა მომკითხავი, ღარბაბს მხმობი.
ყმა წავიდა ლალი, ნაზი, ნაღვიძები, ძილ-ნაკრობი.
ერთმანერთსა ეჯარვიან, ღვას მჭვრეგელთა ჯარი მსწრობი;
მეფე მიხლორს ეკამბოლა, მოემზადა დაბაბ-ნობი.

723 (721)

მეფე შეჯდა, მაშინდელი ბარი აწმცა ვით ითქმოლა!
ქოს-დაბაბთა ცემისაგან ყურთა სიგყვა არ ისმოლა,
მზესა ქორნი აბნელებდეს, ძაღლთა რბოლა მიღამოლა;
მას ღღე მათგან დანაღვარი სისხლი ველთა მოესხმოლა!

724 (722)

ინაღირეს, შემოიქცეს მხიარულნი, მიხლორს რულნი,
შეიგანნეს ღიღებულნი, თავაღნი და სპანი სრულნი;
დაჯდა, დახვეს მოკამბულნი საჯლომნი და სრანი სრულნი,

ხმას სცემს ჩანგი ჩალანასა, მომღერალნი იყენეს რულნი!

725 (723)

ყმა ახლოს უჯლა მეფესა, ჰკითხვიდა, ეუბნებოდა;
ბაგეთა გასჭვირს ბროლ-ლალი და კბილთა ელვა ჰკრთებოდა.
ახლოს სხდეს ღირსნი, ისმენდეს, შორს ჯარი დაიჯრებოდა,
უგარიელოდ ხსენება არვისგან იკადრებოდა.

726 (724)

ყმა მივიდა გულ-მოკლული, ცრემლი ველთა მოედინა.
მართ მისივე სიყვარული უარებდის თვალთა წინა.
ზოგჯერ აღგის, ზოგჯერ დაწვის, ხელსა რაღმცა დაეძინა!
რაცა აჯა ღათობისა გულმან ვისმცა მოუსმინა!

727 (725)

წევს, იტყვის: "გულსა სალხინო რამცაღა დაუესახეო?
მოგმორდი, ედემს ნაბარლო განო ლერწამო და ხეო,
შენთა მჭერეგელთა ნიშაგო, ვერ-მჭერეგთა საეაგლახეო,
ცხაღად ნახვასა არ ღირს ვარ, ბარემცა სიშმრივ გნახეო!"

728 (726)

ამას მოსთქმიდის გირილით ცრემლისა დასაღვართა;
კვლა გულსა ეტყვის: "ღათობა ჰგებანდეს სიბრძნისა წყაროთა.
არ ღავთმოთ, რა ვქმნათ, სევდასა, მითხარ, რა მოუფგვართა?
თუ ლხინი გვინდა ღმრთისაგან, ჭირიცა შევიწყნაროთა".

729 (727)

კვლა იტყვის: "გულო", რასღენმცა გაქვს სიკვილისა წადება,
სჯობს სიცოცხლისა გაძლება, მისთვის თავისა დადება,
მაგრა ღამალე, არ გიჩნდეს შენი ცეცხლისა კვლა ღება:
აგად შეჰფერობს მიჯნურსა მიჯნურობისა ცხადება!"

ღათოვა აეთანღილისა როსგევან მეფესთანა. ვაზირის საუბარი

730 (728)

რა გათენდა, შეეკამბა, ყმა გავიდა აღრე გარე;
იტყვის: "ნეტარ, მიჯნურობა არ ღამაჩნდეს და-მცა-უფარე!"
ღათობასა ეაჯების გულსა: "შენ რა მოუგვარე!"
ცხემსა შეჯდა, წამოვიდა ვაზირისა სახლსა მთვარე.

731 (729)

ვაზირმან ცნა, გაეგება: "ჩემსა მზეა ამოსრული,
ამას თურე მახარებდა ღღეს ნიშანი სახარული!"
მიეგება, თავყვანის-სცა, ჰკადრა სრულსა ქება სრული.
ხამს სტუმარი სასურველი, მასპინძელი მხიარული.

732 (730)

ყმა გარდასვა მასპინძელმან, არ ღაფალმან, ავმან, უქმან;
ფერხთა ქვეშე ხატა ურსა უფენენ და მიწად უქმან.
ყმამან სახლნი გაანათლნა, ვით სამყარო მზისა შუქმან;
თქვეს: "სულელი სული ვარღთა ღღეს მოგებერა ქვენა ბუქმან".

733 (731)

ღაჯდა, მისთა შემხედველთა გული მათი მართლ ახელეს,
მისთა მჭერეგთა მისთვის ბნელა თავისათვის ისახელეს,
სულთქვმა ბევრი აათასეს, აღარა თუ აერთხელეს.
გაყრა ბრძანეს, გაიყარნეს, ჯალაბობა გაათხელეს.

734 (732)

რა ჯალაბი გაიყარა, ყმა ვაზირსა ეუბნების,
ეგყვის: "შენი ღამალული ღარბაზს არა არ იქმნების;
რაცა გწაღდეს საურავი, მეფე იქმს და შენ გეთნების,
გაიგონე ჭირი ჩემი, მკურნე, რაცა მეკურნების.

735 (733)

"მის ყმისა ცეცხლი მეღების, წვა მისისა მჭირს მწველისა;
მკლავს სურვილი და ვერ-ნახვა ჩემისა სასურველისა;
მას ჩემთვის სულნი არ ჰშურდეს, შეზღვა ხამს შეუზღველისა;
ხამს სიყვარული მოყვრისა უხვისა, უშურველისა.

736 (734)

"მისი ნახვა გულსა ჩემსა ვითა ბაღე დაებადა,
მუნგე ღარჩა, ღათობაცა მას თანავე დაება, და;
რათგან დასწვავს მოახლეთა, ღმერთსა მზელცა დაებადა,
მერმე ასმათ ჩემთვის ღისა მართ ღად უფრო დაებადა.

737 (735)

"ოღეს წამოგე, შევჰფიცე ფიცითა საშინელითა:
"კვლა მოვალ, გნახავ პირითა არ მტერთა საწუნელითა;
შენსა მე ვეძებ ნათელსა, შენ ხარ გულითა ბნელითა";
ეამია ჩემგან წასლვისა, მით მწვავს ცეცხლითა ნელითა.

738 (736)

"ყოველსავე მართლად გითხრობ, არ სიგყვასა საკეხელსა.
მიმელის და ვერ მისრულ ვარ, ესე მიღებს ცეცხლსა ცხელსა;
ვერ გაფუტვს ბენარსა, ვერ გავსწირავ ხელი ხელსა,
რამცა საღა გაუმარჯვდა კაცსა, ფიცთა გამტეხელსა!

739 (737)

"რაცა გითხრა, ჩემ მაგიერ როსტანს ჰკადრე, მიედ სრასა;
თავმან მისმან, ფიცით გეგყვი შენ ვაზირსა, ოსტასრასა:
არ შემიპყრობს, არ ღაღღებდი, თუ შემიპყრობს, მაქმნევს რასა?
მიშველე რა, გული ცეცხლმან არ ღამიჭრას, არცა სრასა!

740 (738)

"ჰკადრე: `ვის გაქოს ყოველმან პირმან არ მეუმზრახემან?
ვითა ვიშიშვი, გაცნობოს ღმერთმან, თქვენმანვე სახემან!
მაგრა მან ყმამან ცეცხლითა ღამწვა, და-, ალვისა ხემან
გული წამსავე წამიღო, - ვერათ ვერ შევიინახე, - მან

741 (739)

"აწ, მეფეო, უმისობა ჩემგან ყოლა არ ეგების;
გული მას აქვს, უგულოსა აქა ხელი რა მეხლების?
თუ რას ვარგებ, პირველ ხოლვე თვით სახელი თქვენ მოგხვლების;
ვერას ვარგებ, გულსა ღავსღებ, ჩემი ფიცი არ გატყლების.

742 (740)

"წასვლა ჩემი გულსა თქვენსა არ ეწყინოს, არ ღატმუნდეს;
თავსა ჩემსა გაგებული იქმნას, რაცა ღმერთსა უნდეს;
მანვე ქმნას და გაგიმარჯვდეს, თქვენი თქვენ კე ღა-ვე-ბრუნდეს.
არ მობრუნდეს, თქვენმცა ჰსუფევთ, მტერი თქვენი ღამაბუნდეს!"

743 (741)

კვლა პირ-მზე ეგყვის ვაზირსა: "მე სიგყვა შევამცირეო,
წა, ესე ჰკადრე მეფესა, შე- ვინ-ვილოდეს ვირეო,
მიაჯე ამოდ გაშვება და თავი გაიგმირეო,

ასი ათასი წითელი შენ ქრთამად შეიწირეო".

744 (742)

ვაზირმან უთხრა სიცილით: "ქრთამი შენ გქონდეს შენია!
შენგან კმა ჩემად წყალობად, რომე გზა გაგიჩენია.
მაგას რა ვჰკადრებ მეფესა, რაცა აწ შენგან მსმენია,
ვიცი, უცილოდ ამავსებს, შოვება არ-საწყენია.

745 (743)

"თაემან მისმან, მუნვე მომკლავს, ვეჭვ ვაძინა არ წამაროს!
შენი ოქრო შენვე ღაგრჩეს, მე, გლახ, მიწა მესამაროს;
მომკალ, კაცსა სიცოცხლისა სწორად რაცა მოეხმაროს!
არ ითქმის და ვერცა ვიგყვი, რა გინდა ვინ მისაგმაროს.

746 (744)

"გზა არ წავა თავსა წინა, სიცოცხლე, გლახ ვით გათნიო?
ამიკლეს და ანუ მომკლავს: "ეგე სიგყვა ვითა სთქვიო?!"
რად არ მუნვე გაიგონე, რად ხარ შმაგი აგეთიო?!"
სჯობს სიკვდილი აკლებასა, ამას თავსა აწვე ვსწვრთიო.

747 (745)

"თუ მეფეცა გაგიმეებდეს, თვით ლაშქარნი რად მოლორდენ?
რად გაგიშვან, რად დალონდენ, ანუ მშესა რად მოშორდენ?
შენ წახვიდე, მგერნი ჩენნი დაგეთამამდენ, გაგვისწორდენ
ეგე ასრე არ იქმნების, ვითა ჩიგნი არ გაქორდენ".

748 (746)

ყმა აგირდა, ცრემლით უთხრა: "ხამს, თუ დანა გულსა ვიცი;
ჰე ვაზირო, შეგეგყვების, სიყვარული არ თურ იცი,
ანუ სხვადა არ გინახავს მოყვრობა და არცა ფიცი,
თუ გინახავს, უმისობა ჩემი ლხინი ვით ამკიცვი?!"

749 (747)

"მზე დაბრუნდა, არ ვიცოდი, მშესა რამცა დაბრუნვებს!
აწ ვუშველით, გვიჯობს, იგი ნაცვლად დღესა დაგვითბუნვებს,
ჩემი ჩემებრ არვინ იცის, რა მამწარებს, რა მაგკბუნვებს;
ცულთა კაცთა საუბარი კაცსა მეტად ღაჭმუნვებს.

750 (748)

"მეფე ანუ მისნი სპანი, ნეტარ ხელსა რასა მხდიან!
აწ ვითაცა უცნობოსა გაუწყველლად ცრემლნი მდიან.
სჯობს წავიდე, არ გაგეხნე, კაცსა ფიცი გამოსცდიან;
ჭირნი, მისგან უნახავნი, ღია, ვის-მე გარდუხდიან?

751 (749)

"აწ, ვაზირო მაგა პირსა გული კრული ვით მოგთმინდეს?
რკინა, ჩემი მონაცვალე, ხამს, გაცვილდეს, არ გაგინდეს;
ვერ გარდვიხდი ცრემლთა მისთა, ჯეონიცა თვალთა მდინდეს,
მომეხმარე, ნუთუ ჩემგან მოხმარება შენცა გინდეს.

752 (750)

"არ გამიშვეს, გავიპარვი, წავალ მათგან შეუგებლად;
ვითა მნუკევეს, ეგრე დავპრთო გული ცეცხლსა მოსაღებლად
ვიცი, ჩემთვის არას გიბამს, თუ არ უნდი გასაძებლად;
თქვი, რა გინდა წაგეკილოს, თავი დაღევ საწამებლად!"

753 (751)

ვაზირმან თქვა: "შენი ცეცხლი მეცა ცეცხლად მომეღების,

ველარ ვუჭვრეც ცრემლთა შენთა, სოფელიმცა გაქარლების!
ზოგი თქმა სჯობს არა-თქმასა, ზოგი თქმითაც ღამავლების.
ვიტყვი, მოვკვლუ არა მგამა, ჩემი მშეცა თქვენ მოგხვლების!"

754 (752)

რა ვაზირმან ესე უთხრა, აღგა, ღარბაზს გაემართა.
მეფე ღახვლა შეკამბული, პირი მშეებრ ეწაღმართა.
შეუშინდა, საწყენლისა მოხსენება ვერ შეჰმართა,
დაყრით ღაღა, იგონებლა არ საქმეთა საომართა.

755 (753)

მეფემან ნახა ვაზირი ღაღრეჯით, ღაყმუნვებული,
უბრძანა: "რა გჭირს, რა იცი, რად მოხვე შეჭირვებული?"
მან ჰკაღრა: "არა ვიციო, მართ ვარ თავისა ვებული,
მართალ ხართ, მომკლათ, რა გესმას ამბავი გაკვირვებული.

756 (754)

"ჩემი ჭმუნვა ჭირსა ჩემსა არცა ჰმაგს და არცა სდილობს;
მეშინიან, თუცა შიშსა მოციქული არ ღაჰრილობს.
აწ ავთანღილ გეთხოვების, მოაჯეობს არ წამკილობს,
უმისყმისოლ სოფელსა და საწუთროსა მისთვის ფლილობს".

757 (755)

რაცა იცოლა, ყველაი ჰკაღრა მოშიშრად ენითა,
კვლა მოახსენა: "რამცა სცან სიტყვითა ესოღენითა.
თუ რაგვარ მყოფი მინახავს, თუ რაგვარ ცრემლთა ღენითა!
მართალ ხართ, თუ-მცა რისხვანი ჩემთვის იანაზღენითა".

758 (756)

რა მეფემან მოისმინა, გაგულსდა, გაავცნობდა,
ფერი ჰკრთა და გასაშიშრდა, შემხედველთა შეაშთობდა;
შეუბახნა: "რასთვის ჰშმაგობ, მაგას სხვამცა ვინ მითხრობდა?
ავსა კაცსა ურჩენია, ავსამცა რას აღრე სცნობდა!

759 (757)

"ვითამც რამე სიხარული საქმე მითხარ ვითა აღრად!
მაგას მეტი რა ვინ მიყოს, თუ არ მომკლას მუხთლად, ღაღრად?
შმაგო, ენა ვით იხმარე აწ მაგისა ჩემად კაღრად?
აგრე შმაგი არ ვაზირად, არა ვარგ ხარ არცა სხვად რად!

760 (758)

"ხაშა, კაცმან პაგრონისა საწყინარსა არ ღახენეს,
ოღენ სიტყვა უმეცარი უმეცრულად ღაიყბენეს?!
მე მაგისად მოსმენამღის რად არ ყური შემეჭენეს?
შენ თუ მოგკლა, სისხლნი შენნი ჩემმან ქელმან მიიქენეს!"

761 (759)

კვლა უბრძანა: "თუ-მცა მისგან აწ არ იყავ მოგზავნილი,
თავმან ჩემმან, თავსა მოგკვეთდ, არა უნდა ამას ცილი!
წა, უკუღეგ! ავი, შმაგი, უმეცარი, შლეგი, წილი!
შაბამ სიტყვა, შაბამ კაცი, შაბამ საქმე, მისგან ქმნილი!"

762 (760)

ღაღრკა, სკამნი შემოსტყორცნა, ჰკრნა კელელსა, შეაღეწნა;
ღაღატუნნა, მაგრა მისთვის ააღმასნა, არ აძეწნა:
"ვით შიამბე წასლეა მისი, ვინ ალვისა მორწი ხე წნა!"
ვაზირისა ცრემლმან ცხელმან ღაწენი თეთრნი აახეწნა.

763 (761)

ვაზირმან, გლახ, გამოჰრიდნა, მართ ველარას ვერ იძრწიენებს;
გამოდრწა და გამომელდა, გულსა წყლულსა მოიმკვიენებს;
შეის ხასობს, გაის ქუშობს, ენა ასრე მოაყიენებს,
მგური მგერსა ვერას აენებს, რომე კაცი თავსა იენებს.

764 (762)

თქვა: "ცოდვითა ჩემთა მსგავსი ღმერთმან მეტი რა მიჩვენოს?
რად მოვლორდი, რად დაუბნელდი, ნეტარ, ვინლა გამითენოს!
ვინცა კაცმან კანდიერად პაგრონსა რა მოახსენოს,
ჩემნი ღლენი მასმცა აღგან, რაძი ვითა გაისვენოს!"

765 (763)

ვაზირი გაწბილებული მივა ბელითა შავითა;
ავთანდილს უთხრა ღალრეჯით, პირითა გამქუშავითა;
"მაღლი რა გკალრო, აწ თქვენგან გაეხასლი მე მაშა ვითა,
ვაჲ, კარგი თავი უებრო ღაეკარგე ღაფაშავითა!"

766 (764)

ქრთამსა სთხოვს და ამხანაგობს, თუცა ცრემლსა არ იწურვებს;
მიკვირს, რად სცალს წყლიანობად რად არ გულსა შეიურვებს!
"ვინ არ მისცემს ქაღებულსა, მოურავსა მოიმღურვებს,
თქმულა: "ქრთამი საურავსა ჯოჯოხეთსცა ღაიურვებს".

767 (765)

"ვით გამხალა, რა მიბრძანა, არ ეგების ჩემგან თხრობა:
რა სიავე რა სირეგენე, რა შლუობა, რა შმაგობა!
მე თვით კაცალ აღარ ვარგ ვარ, აღარა მიც თავსა ცნობა;
ესე მიკვირს, რად არ მომკლა, მისცა თურე ღმერთმან თმობა.

768 (766)

"მეცა ვიცოდი, რაცა ვქმენ, ცთომით არ წამკილებია;
ვიაზრე, გამიწყრებოდა, ჭმუნვა მით გამდილებია;
განგებით ქმნილსა რისხეასა ვერაფინ დაპრილებია!
შენთვის სი კვლილი ღხინად მიჩს, ჭირი არ გამცულებია".

769 (767)

ემაზან უთხრა: "აღარ წასლვა არ ეგების ჩემგან აროს.
იალონი მაშინ მოკვლეს, ოღეს ვარღმან იღამჭნაროს.
ხამს, უებნოს ცვარი წყლისა, მისთვის თავი ყოფლგან აროს,
ვერ უპოვოს, რა ქმნას ანუ გული რათა ღაიწყნაროს!

770 (768)

"უმისოდ მყოფი ვერ გავსძლებ ჯლომასა, ვერცა წოლასა,
მართ ნადირთაებრ გაჭრასა ვირჩევე, მათ თანა რბოლასა;
ასრე გასრულსა რად მნუკევეს მისთა მებრძოლთა ბრძოლასა"
სჯობს უყოლობა კაცისა მომღურავისა ყოლასა.

771 (769)

"მოფახსენებ ერთხელ კვლაცა, აწ რაზომცა მეფე წყრების,
ნუთუ გაბრჭოს, გული ჩემი ვით იწვის და ვით ენთების;
არ გამიშვეს, გავიპარვი, რა იმელი გარღმიწყლებს,
მე თუ მოკვდე, ჩემი კერძი სოფელიმცა გარღიფხვრების!"

772 (770)

მოიუბნეს. ვაზირმან ქმნა ჭამა-სმანი მათნი ფერნი,
უმასპინძლა, ძღვენი უძღვნა შეენიერსა შეენიერნი,
მისნი მყოლნი ა-ვე-ავსნა, მოყმენი და თუნდა ბერნი.

გაიყარნეს, ყმა წავიდა, სახლად ჩადგეს მზისა წვერნი.

773 (771)

შეკრა წითელი ასი ათასი პირად მშემან და განად სარომან,
სამასი თავი სტავრა-ატლასი უხემან, ნიაღვ მიუმცთარომან
სამოცი თვალი ლალ-იაგუნდი ფერად მართ ვითა მიუმხვლარომან.
კაცი გაგზავნა ვაზირისასა, ესე ყველაი მისთვის არო მან.

774 (772)

შესთვალა, თუ: "რაცა გმართებს, ვით მოგცე და ვით გაქონო,
ვალთა შენთა გარდსახდელად რა ნაცვალი მოვიგონო?
თულა დავრჩე, შენთვის მოგკვდე, თავი ჩემი დავამონო,
სიყვარული სიყვარულსა შეგიცალო, შეგიწონო".

775 (773)

მე ვითა ვთქვა უებრობა, სიკეთე და ქება მისი!
კაცი იყო საქმისადა შესაფერი, შესაგყვისი;
ასრე უნდა მოხმარება, გაჰვილოდეს ვისცა ვისი.
ოღეს კაცსა დაეჭირვოს, მაშინ უნდა ძმა და თვისი.

ავთანდილისგან შერმალინის საუბარი

776 (774)

შერმალინს ეგყვის, უბრძანებს პირ-მშე, ნათელთა მფენელი:
"ესე დღე არის იმედი, ჩემის გულისა მლხენელი,
შენგან თავისა შენისა საჩემოდ გამოშენელი".
მქებრად ამბვისა მათისა ხამს მკითხველი და მსმენელი.

777 (775)

იგყვის: "როსგან არ გამოიშვა, არცა სიგყვა მომისმინა;
მან არ იცის, რათა, ვინა და სულ-ღმრული ვისგან ვინა-;
უმისომცა ნუ ცოცხალ ვარ ნუცა გარე, ნუცა შინა!
რაცა საქმე უსამართლო ღმერთმან ვისმცა შეარჩინა?"

778 (776)

თქვა თუ: "მისი არ-გაწირვა ჩემგან მტკიცობს, არ სათუობს,
ყოფი ცრუ და მოღალატე ღმერთისა ჰგმობს და აგრე ცრუობს:
გული, მისი უნახავი, გირს და სულთქვამს, ვაუბს, უობს,
ლხინსა არას არ იახლებს, კრთების, კუშტობს, ვახშობს, კსუობს.

779 (777)

"სამი არის მოყვრისაგან მოყვრობისა გამოჩენა:
პირველ ნღობა სიახლისა, სიშორისა ვერ-მოთმენა,
მიცემა და არას შური, ჩუქებისა არ-მოწყენა,
გაფლენა და მოხმარება, მისად რგებად ველთა რბენა.

780 (778)

"რადღა ვაგრძელებ სიგყვასა? კამია შემოკლებისა!
აწ გაპარვია წამბალი ამა გულისა ლებისა.
რასაცა გვედრებ, ისმენდი, ვირე ღრო გქონდეს ხლებისა;
შენ გაამაგრე დაჭირვა ჩემისა ნასწავლებისა.

781 (779)

"აწ მეფეთა სამსახურად პირველ თავი დაამზადე,
სიკეთე და უკლებლობა შენი ერთობ გააცხადე;
სახლი ჩემი შეინახე, სპათა ჩემთა ეთავადე,
სამსახური აქამდისი, კელა გაფლენა გააკვლადე.

782 (780)

"მგერთა ჩემთა ენაპირე, ძალი ნუმცა მოგაკლდების,
ერთგულთათვის კარგი ნუ გშურს, ორგულიმცა შენი კვდების!
შემოვიქცე, შენი ჩემგან ვალი კარგად გარდიხდების;
პაგრონისა სამსახური არაოღეს არ წახდების".

783 (781)

ესე ესმა, ცრემლი ცხელი შერმაღინსა თვალთა სდინდი;
მოახსენა: "მარტოებით ჭირსა რადმცა შეუუშინდი!
მაგრა რა ვქმნა უშენომან, ღამეცემის გულსა ბინდი!
წამიგანე სამსახურად, მოგეხმარო, რადცა გინდი.

784 (782)

"ვის ასმია მარტოსაგან ღარიბობა ეგზომ ღიდი?
ვის ასმია პაგრონისა ჭირსა შიგან ყმისა რიდი?
დაკარგულსა გიგონებდე, რა ვიქმნები აქა ფლიდი?
ყმამან უთხრა: "ვერ წაგიგან, რაზომსაცა ცრემლსა ჰღვრიდი.

785 (783)

"შენგან ჩემი სიყვარული ვითმცა არა ღამეჯერა,
მაგრა საქმე არ მოხდების, ეამი ასრე ღამეგერა!
ვის მივანლო სახლი ჩემი, შენგან კილე ვინმე მეფერა?!
გული ღაღეფ ღაიჯერე, ვერ წაგიგან, ვერა, ვერა!

786 (784)

"თუ მიჯნური ვარ, ერთი ვხამ ხელი მინდორთა მე რეზად;
არ მარტო უნდა გაჭრილი ცრემლისა სისხლსა ფერეზად?
გაჭრა ხელია მიჯნურთა, რად სცალს თავისა ბერეზად!
ასრეა ესე სოფელი, შესჯერდი კვლა შეჯერეზად!

787 (785)

"რა მოგშორდე, მახსენებდი, სიყვარული ჩემი გქონდეს;
არ ვეშიშვი მგერთა ჩემთა, თავი მონად მომიმონდეს.
ხამს, მამაცი გაგულსდეს, ჭირსა შიგან არ დაღონდეს.
მძულს, რა კაცსა სააუგო საქმე არად არ შესწონდეს.

788 (786)

"მე იგი ვარ, ვინ სოფელსა არა მოვჰკრეფ კიგრად ბერად,
ვის სიკვდილი მოყვრისათვის თამაშად და მიმიხს მღერად;
ჩემსა მშესა ღაღეფხოვე, გაუუშვივარ, ღაღეფე მე რად?
მას თუ ღაღეფთობ, სახლსა ჩემსა ველარ ღაღეფთობ ვისსა ვერად?

789 (787)

"აწ ანღერძა ჩემსა მოგცემ, როსგანს წინა დაწერილსა;
შენ შეგვეღრებ, დაგიჭიროს, ვითა გმართებს ჩემსა ბრდილსა.
მოვევდე თავსა ნუ მოიკლავ, საგანასგან ნუ იქმ ქმნილსა,
ამას მელა იგირებდი, ღაღეფბლი თვალთა მილსა".

ანღერძი ავთანდილისა როსგევან მეფის წინაშე

790 (788)

ღაღაღა წერად ანღერძისად, საბრალოსა საუბრისად;
"ჰე მეფეო, გავიპარე ძებნად ჩემგან საძებრისად;
ვერ ღაღეფები შეუკრულად ჩემთა ცეცხლთა მომღებრისად;
შემინდეუ და წამაგანე მოწყალეუბა ღმრთიებრისად.

791 (789)

"ვიცი, ბოლოდ არ ღამიგმობ ამა ჩემსა გამზრახულსა.

კაცი ბრძენი ვერ გასწირავს მოყვარესა მოყვარულსა;
მე სიგყვასა ერთსა გკადრებ, პლატონისგან სწავლა-თქმულსა:
"სიცრუე და ორპირობა ავნებს ხორცსა, მერმე სულსა".

792 (790)

"რათგან თავია სიცრუე ყოვლისა უბაღობისა,
მე რად გავწირო მოყვარე, ძმა უმტკიცესი ძმობისა?!
არა ვიქმ, ცოდნა რას მარგებს ფილასოფოსთა ბრძნობისა!
მით ვისწავლებით, მოგვეცეს შერთვა ზესთ მწყობრთა წყობისა.

793 (791)

"წაგიკითხავს, სიყვარულსა მოციქულნი რაგვარ წერენ?
ვით იგყვიან, ვით აქებენ? ცან ცნობანი მიაფერენ.
"სიყვარული აგვაბაღლებს", ვით ეყვანნი, ამას კერენ,
შენ არ ჯერ ხარ, უსწავლელნი კაცნი ვითმცა შევაჯერენ!

794 (792)

"ვინ დაბადა, შეძლებაცა მანვე მომცა ძლეველ მტერთად;
ვინ არს ძალი უხილავი შემწველ ყოვლთა მიწიერთად,
ვინ საზღვარსა დაუსაზღვრებს, მის უკვლავი ღმერთი ღმერთად,
იგი გაჰხდის წამის-ყოფით ერთსა ასად, ასსა ერთად.

795 (793)

"რაცა ღმერთსა არა სწაღდეს, არა საქმე არ იქმნების.
მზისა შუქთა ვერ-მჭვრეგელი ია ხმების, ვარდი ჭნების,
თვალთა გურფა საჭვრეგელი ყველა რამე ემეღინების;
მე ვით გავსძლო უმისობა, ან სიცოცხლე ვით მეთნების!

796 (794)

"რაბომცა სწყრები, შემინდე შეცვლა თქვენისა მცნებისა.
ძალი არ მქონდა გყვე-ქმნილსა მე მაგისისა თნებისა;
აწ წასვლა იყო წამალი ჩემთა სახშილთა გზნებისა;
საღა გინდ ვიყო, რა მგამა, ყოფამცა მქონდა ნებისა!

797 (795)

"არას გარგებს სიმძიმელი, უსარგებლო ცრემლთა დენა;
არ გარდავა გარღვევალად მომავალი საქმე ზენა;
წესი არის მამათაგან მოჭირვება, ჭირთა თმენა,
არვის ძალ-უც ხორციელსა განგებისა გარდავლენა.

798 (796)

"რაცა ღმერთსა გაუგია თავსა ჩემსა გარდასავლად
გარღამხდეს და შემოვიქცე, აღარ დამრჩეს გული ავლად;
თქვენვე გნახნე მხიარულნი ღიღებით და ღავლა-მრავლად;
მას რა ვარგო, ღიღებად და კმარის ესე ჩემად ღავლად.

799 (797)

"მეფეო, ესე თათბირი, მომკალ, ვინ დამიწუნოსა!
მეფეო, ნუთუ წასლვამან თქვენ ჩემმან დაგაჭმუნოსა?
ვერ ვეცრუვები, ვერ ვუზამ საქმესა საძაბუნოსა,
პირის-პირ მარცხვენს, ორნივე მივალთ მას საუკუნოსა.

800 (798)

"არ-ღავი წყება მოყვრისა აროდეს გვიბამს მიანსა;
ვკგმობ კაცსა აუგიანსა, ცრუსა და ღალატანსა.
ვერ ვეცრუვები, ვერ ვუზამ მას ხელმწიფესა მზიანსა.
რა უარეა მამაცსა სულ-ღიღსა, წასლვა-გვიანსა!

801 (799)

"რა უარეა მამაცსა ომშიგან პირის მხმეჭელსა,
შემდრკალსა, შეშინებულსა და სიკვდილისა მეჭველსა!
კაცი ჯაბანი რათა სჯობს ღიაცსა ქსლისა მბეჭველსა?
სჯობს სახელისა მოხევეჭა ყოველსა მოსახვეჭელსა!

802 (800)

"ვერ ღაბიჭირავს სიკვდილსა გზა იწრო, ვერცა კლდოვანი;
მისგან გასწორდეს ყოველი, სუსტი და ძალ-გულოვანი;
ბოლოდ შეყარნეს მიწამან ერთგან მოყმე და მხცოვანი.
სჯობს სიცოცხლესა ნამრახსა სიკვდილი სახელოვანი!

803 (801)

"მერმე ვიშიშვი, მეფეო, თქვენდა კადრებად ამისად:
სცთების და სცთების, სიკვდილსა ვინ არ მოელის წამისად,
მოვა შემყრელი ყოველთა ერთგან ღლისა და ღამისად,
თუ ვერა გნახე ცოცხალმან, სიცოცხლე გქონდეს უამისად.

804 (802)

"თუ საწუთრომან ღამამხვას, ყოველთა ღამამხობელმან,
ღარიბი მოეკვდე ღარიბად ვერ ღამიჭიროს მშობელმან
ველარ შემსუღრონ ღამრდილთა და ვერცა მისანდობელმან,-
მუნ შემიწყალოს თქვენმანვე გულმან მოწყალე-მღმობელმან.

805 (803)

"მაქვს საქონელი ურიცხვი, ვერვისგან ანაწონები,
მიეც გლახაკთა საჭურჭლე, ათავისუფლე მონები,
შენ ღამდიღრე ყოველი ობოლი, არას მქონები:
მიღეწიან, მომიგონებენ, ღამლოცვენ, მოვეგონები.

806 (804)

"რაცა თქვენთვის არ ვარგ იყოს საჭურჭლესა ღასადებლად,
მიეც მოგი ხანაგათა, მოგი ხილთა ასაგებლად;
ნურა ნუ გშურს საქონელი ჩემი ჩემთვის წასაგებლად!
შენგან კდე არვინ მივის ცეცხლთა ცხელთა ღამავსებლად.

807 (805)

"ამას იქით ჩემგან ჩემი ამბავიცა არ გეცნევის,
ამად გვეღრებ სულსა ჩემსა, წიგნი გაკადრებს, არ გეთნევის,
არა არგებს, ეშმაკისა საქმეთაგან ღაეძლევის,
შემინდე და შემივეღრე, მკვლარსა რაღა გარღმეხლევის!

808 (806)

"გვეღრებ, მეფეო, შერმაღინს, მონასა ჩემსა რჩეულსა, -
ნაკად აქვს ჭირი სამისოდ ამა წელიწადს წლეულსა,
ნუგეშინის - ეც წყალობით, ჩემგან წყალობა-ჩვეულსა,
ნუ ღაღინებ თვალთაგან ცრემლსა, სისხლითა ფრქვეულსა.

809 (807)

"გასრულდა ჩემი ანღერძი, ჩემგან ნაწერი ხელითა.
აჰა, გამშრლელო, მოგშორდი, წავე გულითა ხელითა.
ნუ სჭმუნავთ ჩემთვის მეფენი, ნუ ხართ მოსილნი ბნელითა,
სუფევით ხართმცა თავითა, მგერთაგან საკრძაღველითა!"

810 (808)

მისცა ანღერძი შერმაღინს, რა გაათავა წერითა,
უთხრა: "ჰკადრეო მეფესა საქმითა მეცნიერთა,

შენ და გამეგებს ვერაფერს მსახურებითა ვერითა".
მოეხვია და აგირდა ცრემლითა სისხლთა ფერითა.

ლოცვა ავთანდილისა

811 (809)

ილოცავს, იტყვის: "მაღალო, ღმერთო ხმელთა და ცათაო,
ზოგჯერ მომცემო პატივთა, ზოგჯერ კეთილთა მზათაო,
უცნაურო და უთქმელო, უფალო უფლებათაო,
მომეც დათმობა სურვილთა, მფლობელო გულის-თქმათაო!

812 (810)

ღმერთო, ღმერთო, გვაჯები, რომელი ჰფლობ ქვენათ ზესსა.
შენ დაჰბადე მიჯნურობა, შენ აწესებ მისსა წესსა,
მე სოფელმან მომაშორვა ჩემსა შვესა უკეთესსა,
ნუ ამოჰხვრი სიყვარულსა, მისგან ჩემთვის დანათესსა!

813 (811)

"ღმერთო, ღმერთო მოწყალო, არვინ მივის შენგან კიდე,
შენგან ვითხოვ შეწვენასა, რაზომსაცა გმასა ველიდე:
მგურთა ძლევა, ბღვათა ღელვა, ღამით მაენე გამარიდე!
თულა ღავრზე, გმსახურებდე, შენდა მსხვერპლსა შევსწირვიდე".

814 (812)

რა ილოცა, ცხენსა შეჯღა, მაღვით კარნი გაიარნა,
შერმაღინმა დაბრუნვა, თუცა ვამნი აზიარნა;
მონა გონა და მკერდა იცემს, საბრალომან ცრემლი ღვარნა;
პატრონისა ვერა-მჭკრეგმან ყმამან რაღმცა გაიხარნა!

ცნობა როსტეგან მეფისაგან ავთანდილის გაპარვისა

815 (813)

აწ ამბავი სხვა ღვიწყო, ყმას არ წაეჰყვე წამაგაღსა.
არ შეექმნა ღარბაზობა მას ღლე როსტგანს გულ-გამწყრაღსა;
რა გათენდა, ქუში ადგა, ჰგავს, თუ აღენს პირით აღსა,
ხმობა ბრძანა ვაზირისა, მიიყვანდეს შიშით მკრძაღსა.

816 (814)

რა ვაზირი მოწიწებით დარბაზს ნახა შემოსრული,
როსტგან უთხრა: "არა მახსოვს გუშინდელი შენგან თქმული.
მაწყინე და გამარისხე, ვერ ღვიდე ღიღხან სული,
აზომ რომე გაგათრე შენ, ვაზირი გულის-გული.

817 (815)

"თულა გახსოვს, რა უნლოდა, ისრე ავად რად გაგხადე?
მართლად უთქვამს მეცნიერსა: "წყენაო ჭირთა ბადე";
ესეგვარსა ნუოღეს იქმ, საქმე ხოლე გაიცადე.
აწ მითხარ, თუ რას იტყვი, თქვი და სიტყვა გააკვლადე."

818 (816)

კვლა მოახსენა ვაზირმან სიტყვა ნაგუშინდელევი,
რა გაიგონა, შესთვალა პასუხი არ-ნაგრძელევი:
"შენ თუ უშმაგო მგონიხარ, ვარმცა ურია მე ლევი!
კვლა მაგის მეტად ნუ მასმენ, თვარა მე სრულად გელევი!"

819 (817)

რა გამოვიდა, ვაზირმან ძებნა, ვერ პოვნა მინანი,

მართ გაპარვასა უთხრობდეს მონანი, ცრემლთა მდინანი.
მან თქვა: "მე ღარბაჲს ვერ შევალ მახსოვან ღლენი წინანი,
ვინცალა ჰკადრებს, მან ჰკადროს; რაცა ვთქვი, მასცა ვინანი."

820 (818)

რა ვაზირი არ შევიდა, კელა მეფემან კაცი გზაგნის;
კაცმან ცნის და გარეთ დაღვის, წასლვა ვერვინ გაამკლავნის;
როსტანს ეჭვა შეუვიდა, ჭმუნვა ამით გაათავნის;
თქვა: "უცილოდ გაიპარა, ვინ მარგომან ასთა აენის."

821 (819)

თაგ-ღაღრეკით იგონებდა, გულსა ჰქონდა ჭმუნვა ღიღი,
უში ქმნა და აიხელნა, უბრძანებდა მონას: "მიღი,
მოვიდეს და აწ მიაბზოს, შემოვიდეს იგი ფილიღი!"
რა ვაზირი შემობრუნდა, ფერი ჰკრთა და ჰქონდა რიღი.

822 (820)

კელა შევა ღარბაჲს ვაზირი ღაღრეკით, არ-მხიარულად;
მეფემან ჰკითხა: "წასრულა მზე დაუღვრომლად, მთვარულად?"
მან მოახსენა ყველაი, ვით წასრულიყო და რულად:
"მზე აღარ მზეობს ჩვენთანა, ღარი არ ღარობს ღარულად!"

823 (821)

რა მეფემან მოისმინა, ღაიზახნა მეგის-მეგნი;
პირსა ხოკით, წვერსა გლეჯით გააკვირვანა მისნი მჭერეგნი,
მოსთქვამს, იცყვის: "ვაჲ, გაზრდილო, ველარ გნახვენ თვალნი რეგნი!
სად წაჰხე და სად დაჰკარგენ სინათლისა ეგე სვეგნი?"

824 (822)

თუ თავი შენი შენ გახლავს, ღარიბად არ იხსენები,
მაგრა მე რა ვქმნა, გაზრდილო? აწ სახლად მმართებს სენები!
გამაღარიბე, დამაგლე; გულსა, გლახ, ვისთვის ენები?
შენად შეყრამღის პატიყთა ჩემთა ვერ იცყვის ენები!

825 (823)

"ოდეს გნახავ მხიარულსა ნადირობით შემოსრულსა?
ველარ გიჭვრეგ ნაბურთალსა, განსა მჭევერსა, ჯავარ-სრულსა.
ველარ ვისმენ ხმასა შენსა, სასმენელად მე მას რულსა,
აწ უშენოდ, გლახ, რა ვუყო საჯლომსა და სრასა სრულსა?"

826 (824)

"ვიცი, არ მიგკლავს შიმშილი, რაზომმცა ღია ირები;
შენ შენი მშვილდი ღაგარჩენს, შენთა ისართა პირები,
ხუთუ კელა ღმერთმან წყალობით გაგიაღვილოს ჭირები,
მაგრა, თუ მოეკვდე, გაზრდილო, ვისგანდა ღაგიჭირები?"

827 (825)

ზარი გაისმა, შემოკრბა ჯარი მრავალი კაცისა,
ღარბაჲს ხასთაგან ჯარია ხელითა წვერთა გაცისა,
იგლეჯს და იცემს ყველაი, ხმა ისმის თავსა გკაცისა;
თქვეს: "ბნელი გმართებს ღლე-კრულთა, რათგან მზე მიგვიღრკა ცისა!"

828 (826)

რა მეფემან ღიღებულნი ნახნა, სულთქემით შემოსგირნა,
უთხრა: "ჰხედავთ, მგემან ჩვენმან შუქნი სრულად ღაგვიძვირნა!
რა ვაწყინეთ, რა შეესცოლეთ, რად ღაგვიყარნა, რად გაგეწვირნა?
სპანი, მისგან ღაჭირულნი, ვინმცალა ვით ღაგვიჭირნა?"

929 (827)

ყოფნი გიროდეს, მოსთქმიდეს, მერმე დაწყნარდეს გვიანად,
მეფემან ბრძანა: "იკითხეთ, მარგო ანუ ყმიანად?"
მოვიდა მონა შერმადინ მოშიშრად, სირცხვილიანად,
ანდერძი ჰკადრა, აგირლა, სიცოცხლე უნდა ზიანად.

830 (828)

მოახსენა: "საწოლს ვკოვე ესე მისგან დანაწერი;
დგეს მონანი ნაგირეზნი, ლეგლიჯა თმა და წვერი;
იგი მარგო გაპარულა, ყმა არ ახლავს არცა ბერი.
მე თუ მოძკლათ, მემართლებით, სიცოცხლე მჭირს შეუფერი!"

831 (829)

რა ანდერძი წაიკითხეს, კვლა იგირეს დიდი ხანი;
მერმე ბრძანა: "მხიარულსა ნუ ჩაიყმენ ჩემნი სპანი,
ვამლოცველნეთ დავრდომილნი, ობოლნი და ქვრივნი სხვანი,
შევეწივნეთ, მშვიდობისა ნუთუ მისცნეს ღმერთმან გზანი!"

წასლვა ავთანდილისგან გარიელის შეყრად მეორედ

832 (830)

მთვარე მშვესა მოეშორვოს, მოშორევა გაანათლებს,
რა ეახლოს, შუქი დასწავს, გაეყრების, ვერ იახლებს,
მაგრა ვარდსა უმშეობა გაახზობს და ფერსა აკლებს,
ჩვენ ვერჭვრეტა საყვარლისა ჭირსა ძველსა გაგვიახლებს.

833 (831)

აწყა დავიწყებ ამბავსა, მის ყმისა წამაელობასა:
მივა და მიტირს გულ-მდულრად, ვერ ვიგყვი ცრემლთა მცრობასა,
წამ-წამ მობრუნდის, იაჯდის მისთვის მმისავე მშობასა,
უჭვრეტდის, თვალი ვერ მოჰხსნის, თუ მოჰხსნის, მიჰხდის ცნობასა.

834 (832)

რა მიეახლის დაბნელად, ვერ ხელ-ყვის გაძრვად ენისად,
მაგრა სდის ცრემლი თვალთაგან მსგავსად დიჯლისა დენისად,
ზოგჯერ დაბრუნდის, იჭვრეტდის ღონელ პატიკითა თმენისად,
რა გაემართის, არ იცის, მას თუ არბეელის ცხენი სად.

835 (833)

თქვა: "ჩემო, შენი შორს მყოფი კრულია, ვინცა დაღუნდეს,
რათგან შენ დაგრჩა გონება, გული შენევე დაბრუნდეს,
თვალთა მტირალთა შეხედვა შენივე სწადდეს და უნდეს
სჯობს, საყვარელსა მოყვარე რაზომც არ დაუძაბუნდეს!

836 (834)

"მე რა ვქმნა შენად შეყრამდის, ანუ რას ვეჭვლე ლხენასა?
თავსა მოვიკლაჯ მე თუ-მცა შენგან არ ვეჭვდი წყენასა,
მაგრა შენ გაწყენ ჩემისა არ-სიცოცხლისა სმენასა,
მოდი და მიესცნე ცოცხალმან თვალნი ცრემლისა დენასა!"

837 (836)

იგყვის: "ჰე, მშვეო, ვინ ხატად გოქვეს მზიანისა დამისად,
ერთ-არსებისა ერთისა, მის უქამოსა ჯამისად,
ვის გმორჩილებენ ციერნი ერთის იოგის წამისად,
ბელსა ნუ მიქცევ, მიაჯე, შეყრამდის ჩემად და მისად!

838 (837)

"ვის ხატად ღმრთისად გიგყვიან ფილასოფოსნი წინანი,

შე მიშველე რა გყვე-ქმნილსა, ჯაჭენი მადიან, რეინანი!
ბროლ-ბაღაზისა მძებნელმან სათნი ღვეკარგენ, მინანი;
მაშინ ვერ გაგსძელ სიახლე, აწ სიმორესა ვინანი".

839 (838)

ამას მოსთქმოდის, იწვოდის, ვითა სანთელი ღნებოდის,
ღაყოენებისა მოშიში ისწრაფდის, იარებოდის;
რა შეუღამდის, ვარსკვლავთა ამოსლეა ეამებოდის,
მას ამსგავსებდის, ილხენდის, უჭვრეგდის, ეუბნებოდის.

840 (839)

მთვარესა ეგყვის: "იფიცე სახელი ღმრთისა შენისა!
შენ ხარ, მომცემი მიჯნურთა მიჯნურობისა სენისა,
შენ გაქვს წაშალი მისისა მოთმინებისა თმენისა,
მიაჯე შეყრა პირისა, შენ გამო შენებრ მშვენისა!"

841 (840)

ღამე აღხენდის, ღღე სჯიდის, ელის ჩასლევასა მშისასა;
რა წყალი ნახის, გარღახდის, უჭვრეგდის ჭავლსა წყლისასა,
მას თანა-ჰრთიდის ნაკალსა სისხლისა ცრემლთა ტბისასა,
კვლა გაემართის, ისწრაფდის წავლასა მისვე გმისასა.

842 (841)

მარგო მოსთქმოდის, გიროდის განაღ აღვისა ხიანი,
მინდორს თხა მოკლის, საღაცა აღგილი ღაჭვენდის კლდიანი,
შეწვის, ჭამის ღა წავიდის პირ-მზე, გულ-მარხიანი,
იგყვის: "ღავეარენ ვარღნი ღა, აჰა მე, ვაგლახ, იანი!"

843 (842)

აწ ვერ ვიგყვი მაშინღელსა მე მის ყმისა ნაუბარსა;
მიუბნობდის, რას მოსთქმოდის, რას გურფასა, რაზომ გვარსა!
მოგან თოელი გაეწითლის ვარღსა, ბრჭკლითა ნახოკარსა.
ქვაბნი ნახნა, გაეხარენს, ზე გავიღა ქვაბთა კარსა.

844 (843)

რა ასმათმან ღაინახა, მოეგება, ცრემლი სწვთების,
ვით ეამა, სისარულსა მართ ველარას ვერ მიჭვლებს;
ყმა გარღახდა, მოეხვია, აკოცებს ღა ეუბნების.
კაცი კაცსა მოელოდეს, მოსლეა ღია ეამების.

845 (844)

ყმა ქალსა ეგყვის: "პაგრონი, ნეგარ, საღ არის ღა ვითა?"
ქალი აგორღა ცრემლითა, ზღვითაცა შესართავითა,
ეგყვის: "რა წახვე, გაიჭრა, ქვაბს ყოფა მისჭირღა ვითა;
აწ მისი არა არ ვიცი არ ნახვით, არ ამბავითა".

846 (845)

ყმა ღაჭმუნღა, ვითამც რამე ჰკრეს ღახვარი გულსა შუა;
ქალსა ეგყვის: "აჰა, ღაო, ეგეთიმცა კაცი ნუა!
იგი ფიცი ვით გაგენა! არ ვეცრუე, ვით მეცრუა?
ვერ იქმოდღა, რაღ მიქაღა? თუ მიქაღა, რაღ მიგყუა?"

847 (846)

"მე უმისოდ სოფელს ყოფა რაგან ჩირაღ არ მიღირღა,
რაღ ღავეიწყდი, რა მიესციღდი? რაღ ვერ გასძლო, რა მისჭირღა?
მან გაგენა შენარისა რაღ შეჰმართა, ვით გაპირღა?
მაგრა ავის ბუღისაგან ჩემი რამცა გამიკვირღა!"

848 (847)

კვლა ქალა ეგვიპტის: "მართალ ხარ მაგისა და მძიმეობასა,
მაგრა, რა გაგებრჭო მართალი, ნუ მეჭვ რასაცა თნებისა:
არ გული უნდა ფიცის და პირისა გასრულებასა?
იგი უგულო მოელის მართ ღლეთა შემოკლებასა.

849 (848)

"გული, ცნობა და გონება ერთმანერთზედა ჰკიდიან
რა გული წავა, იგიცა წაველენ და მისკე მიდიან;
უგულო კაცი ვერ კაცობს, კაცთაგან განაკიდიან.
შენ არ გინახვან, არ იცი, მას რომე ცეცხლნი სწვიდიან.

850 (849)

"შენ უმართლე ხარ, ეძღურვი, შენ გაეყარე ძმობილსა,
მაგრა ვით ითქმის, ვით გახდა, ვითა გაიმბო ცნობილსა!
ენა დაშვრების, გაცეთების, გულსა შეელმის ღმობილსა,
ამას მით ვამრობ, მინახავს მე უბელურსა შობილსა.

851 (850)

"ჯერთ მისი მსგავსი სასჯელი არცა ვის ამბვალ ჰსმენია:
არა თუ კაცთა, სასჯელი ქვათაცა შემადრწენია,
ღიჯალაღცა კმარის, მას რომე თვალთაგან ცრემლი სღენია;
თვით რაცა ჰპრძხნოთ, მართალ ხართ: სხვა სხვისა ომსა ბრძენია.

852 (851)

"მას წამბავალსა ვჰკითხვედი, დამწვარსა, ცეცხლ-მოღებულსა:
მოვიდეს, რა ქმნას ავთანდილ? მისსა დამვედრე ღებულსა".
მიბრძანა: "მო-ლა-მნახვიდეს მე, მისთვის გაცუღებულსა,
ამათ არ დავჰყრი არეთა, არ გავსგენ მას ქაღებულსა.

853 (852)

მას შენაარსა არ გავსგენ, მას ფიცსა არ ვეცრუები,
მად პაემნამდის მოვიცდი, რაზომ-მცა გამდის რუები;
თუ მკვლარი მნახოს, დამმარხოს, თქვას ვაგლახი და უები,
ცოცხალი დავჰხვდე, უკვირდეს, სიცოცხლე არს სათუები".

854 (853)

"ჩემთვის გარდახდა მას აქით გაყრა მშისა და ქედისა;
ოდენ მოდენა ცრემლისა მჭირს, ველთა მოსაღბელისა.
მსჯის გამრავლება ხელ-ქმნილსა სულთქემისა შელას-მელისა,
დაფიწყებივარ სი კვილისა, ნახეთ ნაქმარი ბელისა!

855 (854)

"ესე არაკი მართალი ჩიხს ქვასა ბელა სწერია:
ვინ მოყვარესა არ ეძებს, იგი თავისა მგერია".
აწ ზაფრანია, ვის წინას ვერ ვარლი ჰგვანდის, ვერ ია;
თულა მოჰნახავ, მონახე, ქმენ რაცა შენი ფერია".

856 (855)

ემამან უთხრა: "უმართლე ხარ, არ მამართლო მღურვალ მისად.
მაგრა გაბრჭე, რა მიქმნია სამსახური გყვესა გყვისად:
გამოჭრილ ვარ სახლით ჩემით, ვით ირემი ძეზნად წყლისად
მას ვეძებ და მას ვიგონებ, ვიარები ველთა ვლისად.

857 (856)

"ბროლ-სადაფნი მარგალიგსა ღალის-ფერსა სცევენ და ჰბურვენ,
მას მოვჰშორდი, ვერ ვეახელ, ვერ მისურვეს, ვერ ვასურვენ,
გამოპარვით წამოსლვითა ღმრთისა სწორნი მოვიმღურვენ

ნაცვლად მათა წყალობათა გულნი მათნი შევაურევენ.

858 (857)

"პატრონი ჩემი გამმრღელი, ღმრთითა და ღმრთულეზრ ცხოველი, მშობლური, ტკბილი, მოწყალე, ცა წყალობისა მთოველი, მას ეუორგულე, წამოვე, მართ ღვევიწყე ყოველი; მისი შემცოლე ღმრთისაგან კარგსა რასადა მოველი?"

859 (858)

"ესე ყველაი ასრე მჭირს, ღაო, ბელითა მისითა, არა ვუტყუვე, მოსრულ ვარ მგზავრი ღმით და ღღისითა; აწ იგი საღმე წასრულა, ვიწვი ცეცხლითა ვისითა, ცულ-მაშვრალი და მჭირალი ქვე ვზი პირითა მქისითა."

860 (859)

"ღაო, მეგსა საუბარსა აღარ მომცემს ჟამი და ღრო, არ ვინანი გარღასრულსა, ბრძენთა სიგყვა გაეაღადრო; წაეაღ, ვძებნი, ანუ ვპოვებ, ან სი კელილი მოვიადრო, თვარა ბელი აზომ თურე მიკვეთს, ღმერთსა რაღა ვჰკადრო!"

861 (860)

ამის მეტი აღარა თქვა, აჭირდა და წამოვიდა, ქვაბი ჩავლო, წყალსა გახდა, შამბი გავლო, ველს გავიდა; ქარი, ველთა მონაქროლი, ღლის-ფერსა ვარღსა ზრვიდა; "რად მიმეცო ამა ჭირსა?" ბელსა ამას უზრახვიდა.

862 (861)

იგყვის: "ღმერთო, რა შეგცოლე შენ, უფალსა, არსთა მხელსა, რად გამყარე მოყვარეთა, რად შემასწარ ამა ბელსა? ერთი ორთა მგონებელი ვარ საქმესა წასაწყმელსა, მოვეკლე, თავი არ მეწყალვის, სისხლნი ჩემნი ჩემსა ქელსა!"

863 (862)

"მოყვარემან ვარღის კონა გულსა მკრა და ღამიწყულელა, იგი ფიცა, ჩემგან სრული, მან აღარა გამისრულა; მას თუ გამყრი, საწუთროლო, ჩემი ღხინი გარღასრულა, სხვა მოყვარე თვალსა ჩემსა გაკიცხულა, გაბასრულა".

864 (863)

კელა იგყვის: "მიკვირს ნაღელი კაცისა ჭკუიანისა. რა მჭმუნვარებღეს, რას არგებს ნაკალი ცრემლთა ბანისა? სჯობს გამორჩევა, აზრობა საქმისა ღასაგვანისა, აწ მეცა მიჯობს მონახვა მის მზისა, ღერწამ-განისა".

865 (864)

ჟმა გაემართა საძებრად მჭირალი, ცრემლთა მფრქვეველი, ეძეპს, უბახის, უყვის ღღეზრ ღამეთა მთეველი; სამ ღღემღის მოვლო მრავალი ხევი, შამბნარი, ტყე ველი; ვერ პოვა, მივა მჭმუნვარე, ვერას ამბეისა მცნეველი.

866 (865)

იგყვის: "ღმერთო, რა შეგცოლე, ეგზომ ღილი რა გაწყინე? რად შემასწარ ბელსა ჩემსა? რა სასჯელი მომივღინე! გამკითხველო, გამიკითხე, აჯა ჩემი შეისმინე, ღამოკლენ ღღენი ჩემნი, ჭირი ჩემი გამიღხინე!"

პოვნა ავთანღილისაგან ღბზნეღილის გარიელისა

867 (866)

მივიდლოდ, მიუბნობდა ყმა მგირალი, ფერ-შეცვლილი,
ქელსა რასმე გარდაღვა, ველი აზნდა მზიან-ჩრდილი;
ნახა, შავი შამბთა პირსა ღვა საღავე-უკუყრილი;
თქვა: "უცილოდ იგიაო, არა უნდა ამას ცილი".

868 (867)

რა შეხედნა, ყმასა გულმან გაუფეთქნა, გაუნათლა,
აქა ლხინი ღარეჯილსა უათასლა, არ უათლა;
ვარდმან ფერი გაანათლა, ბროლი ბროლდა, სათი სათლა,
ვით გრივალმან ჩაირბინა, არ მოსცალდა ჭვრეგად მათლა.

869 (868)

რა ტარიელ ღაინახა, განაღამცა ღაღლიჯა:
ახლოს მყოფი სიკვილისა ჯდა და პირი დაებღიჯა,
საყელნი გარღეხივნეს, თავი სრულად გაეგლიჯა,
მას აღარა შეესმოდა, სოფლით გაღმა გაებიჯა.

870 (869)

ერთკე უც ღომი მოკლეული და ხრმალი სისხლ-მოცხებული,
კვლა სხვაგნით - ვეფხი უსულო, მკვდარი, ქვე-ღანარცხებული.
მას წყაროსაებრ თვალთაგან ცრემლი სდის გაფიცხებული.
მუნ აგრე გულსა უნთებლა ცეცხლი მცხინვარე, ცხებული.

871 (870)

თვალთა აზმაღვა მარ-ელვა, სრულად მიჰხლოდა ცნობასა,
მახლებოდა სი კვლილსა, მოჰშორებოდა ნობასა.
ყმა სახელ-ღებით უყვიის, ღამის სიგყვითა კრთობასა,
ვეღარ ასმინა, გარღიჭრა; ძმა გამოაჩენს ძმობასა!

872 (871)

ხელითა ცრემლსა უწურავს, თვალთა ავლებდა სახელსა,
ახლოს უმის და უზახის მართ სახელ-ღებით სახელსა;
ეგყვის: "ვერ მიცნობ ავთანდილს, შენთვის გაჭრილსა და ხელსა?
მას არა ღია შეესმის რეგსა, თვალ-ღაუფახელსა.

873 (872)

ესე ყველაი ასრეა, რაცა აწ ჩემგან თხრობილა.
ცრემლნი მოსწურნა თვალთაგან, ცოგად-რე მოაცნობილა.
მაშინღა იცნა, აკოცა, მოეჭლო, მოეძმობილა.
ვიმოწმებ ღმერთსა ცხოველსა, მათებრი არეინ შობილა!

874 (873)

უთხრა: "ძმაო, არ გიგყუე, გიყავ, რაცა შემოგფიცე
გნახე სულთა გაუყრელმან, ფიცი ასრე ღავამტკიცე;
აწ ღამეხსენ სი კვლილამის ვიგირო და თავსა ვიცე
მაგრა გვეღრებ ღამარხვასა, მხეცთა საჭმლად არ მივიცე".

875 (874)

ყმამან უთხრა: "რას შიგან ხარ, შენ საქმესა რად იქმ ავსა?
ვინ მიჯნური არ ყოფილა, ვის სახმილი არა სწავსა?
ვის უქმნია შენი მსგავსი სხვასა კაცთა ნათესავსა?
რად საგანას წაუღიხარ, რად მოიკლაგ ნებთი თავსა?"

876 (875)

"თუ ბრძენი ხარ, ყოელნი ბრძენნი აპირებენ ამა პირსა:
ხამს მამაცი მამაცური, - სჯობს, რამომცა ნელად გირსა.
ჭირსა შიგან გამაგრება ასრე უნდა, ვით ქვიტკირსა.

თავისისა ცნობისაგან ჩაფარლების კაცი ჭირსა.

877 (876)

"ბრძენი ხარ და გამორჩევა არა იცი ბრძენთა თქმულეჲ,
მინდორს სგირ და მხეცთა ახლავ, რას წადილსა აისრულეჲ?
ვისთვის ჰკვლები, ვერ მიჰხვლები, თუ სოფელსა მოიძულეჲ,
თავსა მრთელსა რად შეიკრაჲ წყლულსა ახლად რად იწყლულეჲ?"

878 (877)

"ვინ არ ყოფილა მიჯნური, ვის არ სახმილნი სლებიან?
ვის არ უნახავნ პაგიუნი, ვისთვის ვინ არა ბნლებიან?
მითხარ, უსახო რა ქმნილა, სულნი რად ამოგხლებიან?
არ იცი, ვარლნი უეკლოდ არავის მოუკრებიან!"

879 (878)

"ვარლსა ჰკითხეს: `ეგზომ გურუა რამან შეგქმნა ტანად, პირად?
მიკვირს, რად ხარ ეკლიანი? პოენა შენი რად-ა ჭირად?~
მან თქვა: `ტკბილსა მწარე ჰპოვეს, სჯობს, იქმნების რაცა ძვირად:
ოღეს გურუა გაიფულეს, აღარა ღირს არცა ჩირად~."

880 (879)

"რათგან ვარლი ამას იტყვის უსულო და უსაკო
მაშა ლხინსა ვინ მოიძკის პირველ ჭირთა უმუშაკო?
უბოროტო ვის ასმია რაც-ა კარგი საემშაკო
რად ემღურვი საწუთროსა? რა უქმნია უარაკო?!"

881 (880)

"ისმინე ჩემი თხრობილი, შეჯე წავიდე თნებასა,
ნუ მიჰყოლიხარ თავისისა თათბირსა, გაგონებასა,
რაცა არ გწადლეს, იგი ქმენ, ნუ სდეგ წადილთა ნებასა,
ასრე არ სჯობდეს, არ გეგყვი, რად მეგვე რასაცა თნებასა!"

882 (881)

მან უთხრა: "ძმაო, რა გითხრა, ძრვაცა არ ძალ-მიც ენისა,
ძალი არა მაქვს ხელ-ქმნილსა შენთა სიტყვათა სმენისა;
რად აღვილად გიხს მთომენა ჩემთა სასჯელთა თმენისა?
აწ მისწურვი ვარ სიკვდილსა, ღრო მომეახლა ლხენისა.

883 (882)

"ამას მოკვდავი ვილოცავ აროდეს ვითხოვ, არ ენით:
აქა გაყრილნი მიჯნურნი მუნამცა შევიყარენით,
მუნ ერთმანერთი კვლა ვნახეთ, კვლა რამე გავიხარენით!
მოა, მოყვარეთა ღამმარხეთ, მიწანი მომყარენით!"

884 (883)

"საყვარელმან საყვარელი ვით არ ნახოს, ვით გაწიროს!
მისკე მივალ მხიარული, მერმე იგი ჩემკე იროს,
მივეგებე, მომეგებოს, ამიგირდეს, ამაგიროს.
ჰკითხე ასთა, ქმენ გულისა, რა გინდა ვინ გივაზიროს!"

885 (884)

"მართ ვარღა წყვედით იცოლი, გეგყვი მართალსა პირასა:
სიკვდილი მახლავს, ღამეხსენ ხანსალა დაჰყოფ მცირასა;
არ ცოცხალ ვიყო, რას მაქმნე? რა ღაფრჩე ხელსა მხლი რასა?
ღამშლიან ჩემნი კავშირნი, შეეპრთვივარ სულთა სირასა.

886 (885)

"რა სთქვი, რას იტყვი, არ მესმის, არცა მცალს სმენად ამისად,

სიკვდილი მახლავს ხელ-ქმნილსა, სიცოცხლე არის წამისად;
აწ გამიარმდა სიცოცხლე მეტად ყოელისა ჟამისად,
მუნ მეცა მივალ, ცრემლისა მიწალ სალ გამლის ლამი, სალ.

887 (886)

"ბრძენი? ვინ ბრძენი, რა ბრძენი? ხელი ვითა იქმს ბრძნობასა?
ეგ საუბარი მაშინ ხამს, თუ-მცალა ვიყავ ცნობასა;
ვარდი ვერ არის უმზეოდ; იყოს, ღაიწყებს ჭნობასა;
მაწყენ, ღამეხსენ არა მცალს, არცალა ვახლავ თმობასა".

888 (887)

კვლა ეუბნების ავთანდილ სიგყვითა მრავალ-ფერთა,
ეგყვის: "რა მოჰკვდე, გერგების სიგყვითა რა ოხერთა?
ნუ იქმ, არა სჯობს საქმითა, ნუ ხარ თავისა მტერთა!"
ვერ წაიყვანა, ვერა ქმნა სიგყვითა ვერა-ვერითა.

889 (888)

მერმე უთხრა: "აჰა, რათგან არ მომისმენ არას, არა,
ალარ გაწყენს ენა ჩემი, აქამლისცა ცულად მცთარა;
თუ სიკვდილი გიჯობს, მოკვე, ვარდი ღაჭნეს, ღა-მცა-მჭნარა!
ერთსა რასმე გეაჯები, მიყავ!" - ცრემლი ამღულარა.

890 (889)

"სალა ინლონი ბროლ-ვარდსა სარვენ გიშრისა სართა,
მას მოვეშორვე, წამოვე, სიჩქართ, არ სიწყნართა;
ვერ ღამიჭირა მეფემან მშობლურად საუბნართა,
შენ არ შემეყრი, გამიყრი, აწ ჩემი ღხინი ვთქვა რითა?"

891 (890)

"ნუ გამგზავნი გულ-მოკლულსა, ერთი მიყავ საწალელი,
ერთხელ შეჯე, ცხენოსანი გნახო ჩემი სულთა მხლელი,
ნუთუ მაშინ მოვიქარვო სეველა ესე აწინლელი;
მე წავალ ღა შენ ღაგაგლებ, იქმნას შენი საქალელი!"

892 (891)

ეხვეწებოდა: "შეჯეო", აჯას ხვეწნითა არეებდა,
იცოლა, რომე შეჯლომა კაეშანს მოაქარეებდა,
ლერწმისა სარსა ღასდრეკდა, გიშერსა ღაიკარეებდა.
ღაიმორჩილა, ეამა, არ ივაგლახა, არ ვებდა.

893 (892)

ცხალად უთხრა: "შეჯდებიო, მომიყვანე ცხენი წინა".
მან მოჰგვარა, წყნარად შესვა, არ სიჩქართ ააქმინა;
მინლორთაკე წაიყვანა, ჭანი მჭევრი აძრევეინა,
ხანი წავლეს, სიარულმან მოჯობება ღაჩინა.

894 (893)

შეაქცევს ღა ეუბნების საუბნართა შეენიერთა,
მისთვის სძრეიდა სასაუბროლ მათ ბაგეთა ძოწის-ფერთა,
მისი სმენა გააყმობდა მსმენელისა ყურთა ბერთა;
მოიშორვა კაეშანი, ღათმობავე შეაერთა.

895 (894)

რა შეაგყვა მოჯობება მან, სეველისა მუფარახმან,
გაანათლა პირი-ვარდი სიხარულმან ღუსახმან
ცნობიერთა ღასგაქარმან უცნობითა ოხრვა-ახმან;
ცნობიერი სიგყვა უთხრა უცნობოსა რასმე მშრახმან.

896 (895)

შერასმე-ჰყვეს საუბნარსა, სიგყვა ჰკადრა არ-მაღული:
"ერისა რასმე მოგახსენებ, გამიცხადე დაფარული:
ეგე სამხრე მისეული, შენ გაჩნია ვისგან წყლული,
რაგვარ გიყვარს, რაგვარ გიღირს? თქვი, ღვილო მერმე სული".

897 (896)

მან უთხრა: "სახე რა გითხრა მის უსახოსა სახისა!
ესეა ჩემი სიცოცხლე, ჩემი მომცემი ახისა,
მჯობი ყოელისა სოფლისა, წყლისა, მიწისა და ხისა;
არ-სასმენლისა მოსმენა არს უმეავესი წმახისა".

898 (897)

ავთანდილ უთხრა: "ვლამოდი მართ მაგისისა თქმევასა;
აწ რათგან გითქვამს, პასუხსა გკადრებ და ნუ მეჭვ თნევასა:
სჯობს ასმათისა არ-ლევა მაგა სამხრის არ-ლევასა,
ამად არ გიქებ საქმისა უარესისა რჩევასა.

899 (898)

"სამხრე გაბია ოქროსა, ოქრომჭედლისა ღნობილი,
უასაკო და უსულო, არ სიგყვიერი, ცნობილი;
აღარად გინდა ასმათი - ნახე მართალი ბრჭობილი! -
პირველ გლახ, მისი ნაჭკერეგი, თვით მერმე შენი ღობილი.

900 (899)

"თქვენს შუა მქმნელი საქმისა, შენგან ნახმობი ღობისა,
თქვენნი შემყრელი მსახური, შენგან ღირს-ქმნილი ხმობისა,
მისი გამზრდელი, გამზრდილი, მისთვის მიხილი ცნობისა,
გლახ, ღაგიგლია, არ ჰნახავ, მბაშ მართლისა ბრჭობისა!"

901 (900)

მან უბრძანა: "რაცა გითქვამს, უმართლე ხარ მეგის-მეგად:
საბრალო ასმათ მისად მგონებლად და ჩემად მჭკერეტად;
მე სიცოცხლე არ მეგონა, შენ მომესწარ ცეცხლთა შრეტად,
რათგან ღაგრძი, გვალე, ვნახოთ, თუცავე ვარ ჯერთცა რეტად".

902 (901)

ლაჰმორჩილდა. გაემართნეს ავთანდილ და ამირბარი.
ვერ მიგია ქება მათი, ვერა ქება საქებარი:
კებილი - ვითა მარგალიტნი, ბაგე - ვარლი ნაპობარი.
გველსა ხვრელით ამოიყვანს ენა ტებილად მოუბარი.

903 (902)

ამას ეტყვის: "შენთვის ღაესლებ გონებასა, სულსა, გულსა,
მაგრა შენცა ნუ აგრე ხარ, ნუ იწყლულებ ახლად წყლულსა;
არას გარგებს სწავლებული, თუ არა იქმ ბრძენთა თქმულსა:
არ იხმარებ, რას ხელსა ჰხლი საუნჯესა დაფარულსა?"

904 (903)

"არას გარგებს შეჭირვება: რომ სჭმუნვილე, რა გარგების?
არ თურ იცი, უგანგებოდ არათ კაცი არ მოკვდების.
მზისა შუქთა მომლოდინე ვარდი სამ ღლე არ დაჭნების.
ბელი ცლავა, გამარჯვება, ღმერთსა უნდეს, მო-ცა-გხვდების".

905 (904)

მოახსენა: "ეგე სწავლა ჩემთვის ყოელად სოფლად ღირდეს, -
გონიერთა მწვრთელი უყვარს, უგუნურთა გულსა ჰგმირდეს, -
მაგრა რა ვქმნა, რაგვარ გაესძლო, მეგის-მეგი რა მიმჭირდეს!"

შენცა გვირან ჭირნი ჩემნი, არ მამართლო, არ მიკვირდეს?

906 (905)

"ცვილსა ცეცხლის სიმხურვალე უგავს, ამაღ აენთების,
მაგრა წყალსა არსით ახლავს, თუ ჩავარდეს, ღა-ცა-შრგების;
რაცა ვისცა საქმე თვით სჭირს, სხვათათვისცა ევარგების,
თავიღალმა რად არ იცი, გული ჩემი რაგვარ ღნების!"

მზობა გარიელისგან ლომ-ვეფხთ დახოცისა

907 (906)

რა წამეკიდა, ყველაი წვრილად გაიმბო ენითა,
მერმელა გაბრჭვე მართალი მაგა გულითა ბრძენითა;
შენ მოგელთი, მიმჭირდა მოლოდინითა შენითა,
ქვაძს ვეღარ გაესძელ მინდორთა მოვლა მომინდა ცხენითა.

908 (907)

"იმა ქელსა გარდავადეგ, შამბნი ისი მომეარნეს;
ერთი ლომი, ერთი ვეფხი შეკრბეს, ერთად შეიყარნეს,
ჰგვანდეს რაიმე მოყვარულთა, მათი ნახვა გამეხარნეს,
მათ რა უყვეს ერთმანერთსა, გამიკვირდეს, შემემარნეს.

909 (908)

"ქელსა გარდავადეგ, ლომ-ვეფხნი მოვიღეს ორგნით რებულნი, -
სახელ ვამსგავსენ მიჯნურთა, ცეცხლნი დამეფსნეს ღებულნი, -
შეიყარნეს და შეიბნეს, იბრძოდეს გამწარებულნი,
ლომი სღევს ვეფხი მიურბის, იყენეს არ ჩემგან ქებულნი.

910 (909)

"პირველ ამოდ ილაღობეს, მერმე მეღვრად წაიკიღნეს:
თვითო გოგი ერთმანერთსა ჰკრეს, სიკვდილსა არ დაჰრიღნეს,
გამოჰრიღნა ვეფხმან გული, - დელათა-მცა გამოჰრიღნეს! -
ლომი მეღვრად გაეკიდა, იგი ვერეინ დაამშეიღნეს.

911 (910)

"ლომსა დავუგმე ნაქმარი, ვარქვი: "არა ხარ ცნობასა,
შენ საყვარელსა რად აწყენ? ფუ მაგა მამაცობასა! "
ხრმალ-გამოწვლილი გავუხე, მივეც ლახვართა სობასა,
თაფსა გარდავჰკარ, მო-ცა-ეკალ, ღავჰსენ სოფლისა თმობასა.

912 (911)

"ხრმალი გავსტყორცე, გარდვიჭერ, ვეფხი შევიპყარ ხელითა:
მის გამო კოცნა მომინდა, ვინ მწვავეს ცეცხლითა ცხელითა;
მიღრინვიდა და მაწყენდა ბრჭკალითა სისხლითა მღვრელითა,
ვეღარ გავუძელ, იგიცა მოეკალ გულითა ხელითა.

913 (912)

"რაზომსაცა ვამშეიღებდი, ვეფხი ვერა ღავამშეიღე
გავეგულისდი, მოვიქნივე, ეჰკარ მიწასა, ღავაწყვიდე;
მომეგონა, ოდეს ჩემსა საყვარელსა წავეკიდე;
სულნი სრულად არ ამომხდეს, რად გიკვირს, თუ ცრემლთა ვჰღვრიდე!

914 (913)

"აჰა, ძმაო, მითხრობია ჭირი ჩემი, რაცა მჭირდა;
სულთა ღმაცა არა მმართებს, ასრე გასღვა რად გიკვირდა?
სიცოცხლესა გავეყარე, სიკვდილიცა დამიძვირდა".
ესე სიგვეა დაასრულა, ყმაზან სულთქენა, ა-ცა-გირდა.

915 (914)

ავთანდილესა მას თანავე გიროლა და ცრემლსა ჰღვრიდა;
უთხრა: "ღამე, ნუ მოჰკვდები, გულსა სრულად ნუ დასჭრიდა!
ღმერთი მაგას მოწყალებს, თუცა ჭირმან არ გაგრიდა;
თუ-მცა უნდით გასაყრელად, პირველ ერთად არ შეგყრიდა.

916 (915)

"სღვეს მიჯნურსა ფათერაკი, საწუთროსა დახანღვლებს;
მაგრა ბოლოდ ლხინსა მისცემს, ვინცა პირველ ჭირსა გასძლებს;
მიჯნურობა საჭიროა, მით სიკვდილსა მიგვაახლებს,
გასწავლულსა გააშმაგებს, უსწავლულსა გაასწავლებს".

ტარიელისგან და ავთანდილისგან ქვაბს მისლვა და ასმათის ნახვა

917 (916)

იგირეს და გაემართნეს, ქვაბისაკე თავნი არნეს;
რა ასმათმან ღაინახნა, განაღამცა გაეხარნეს!
მოეგება, მოგვიროდა, ცრემლთა მისთა კლდენი ღარნეს,
აკოცეს და ა-ცა-ტირდეს, კვლა ცნობანი ააჩქარნეს.

918 (917)

ასმათ თქვა: "ღმერთო, რომელი არ ითქმი კაცთა ენითა,
შენ ხარ სავსება ყოველთა, აღგავსებ მზეებრ ფენითა;
გაქო, ვით გაქო, რა გაქო, არ-საქებელო სმენითა!
ღიღება შენდა, არ მომკალ ამისთვის ცრემლთა ღენითა!"

919 (918)

ტარიელ ეგყვის: "აჰ, ღაო, მით ცრემლი აქა მდინია,
საწუთრო ნაცვლად გვაგირებს, რაც ოდეს გაგვიცინია.
ძველი წესია სოფლისა, არ ახლად მოსასმინია.
ვაჰ შენი ბრაღი, დაჯ თვარა სიკვდილი ჩემი ღხინია!"

920 (919)

"სწყუროდეს, წყალსა ვით ღაღვრის კაცი უშმაგო, ცნობილი?
მე თვალთა ჩემთა მით მიკვირს, რად ვარ ცრემლითა ღტობილი!
უწყლობა ჰკლავს, წყალი სდის, აროდეს არ გახმობილი.
ვაჰ, წახდა ვარლი პობილი, ვაჰ, მარგალიტი წყობილი!"

921 (920)

ავთანდილესა მოეგონა მისი მზე და საყვარელი;
იგყვის: "ჩემო, ვით ვეგები მე უშენოდ სულთა მღგმელი?
შენ არ გახლავ, ჩემი ჩემთვის სიცოცხლეა სახანელი,
გითხრამცა ვინ, რა მჭირს, ანუ რა ცეცხლი მწვავს, რაგვარ ცხელი!"

922 (921)

"ვარლი ამას ვით იაზრებს: მზე მომშორდეს, არ ღავბრეო,
ანუ ჩვენ, გლახ, რა გვერგების, რა ჩასვენდეს გორსა მზეო?
გულო, ვიჯობს, გაუმბარდე, თავი სრულად გაიკლდეო,
ნუთუ მოგხედეს ნახვა მისი, სულთა სრულად ნუ დაჰლეო".

923 (922)

სული ღაიდეს, ღაღუმდეს, ორთავე ცეცხლი სღებოდა;
ასმათი შეჰყვა, შევიდა, ცეცხლი მათებრვე ჰგებოდა,
ღაუგო გყავი ვეფხისა, რომელ კვლა მიწყვი ჰგებოდა;
ორნივე დასხდეს, უბნობდეს, რაცა მათ ეამებოდა.

924 (923)

წვადი შეიწვეს, შეიქმნა პურობა მსგავსი ჯამისა,

მუნ უპურობა პურობა, არ-სილიაღე ჯამისა,
მას შეეხვეწნეს: "ჭამეო", ძალი არ ჰქოდა ჭამისა,
გასცოხნის, ლუკმა გასცოხრის, წონა ძლივ ჩანთქის ღრამისა.

925 (924)

ამოა, რომე კაცი კაცს ამოსა ეუბნებოდეს!
მან გაუგონოს, რაცა თქვას, არ ცუდად წაუხლებოდეს,
ცოტად ეგრეცა დაუესებს, ცეცხლი რაზომცა სდებოდეს.
ღიღი ლხინია ჭირთა თქმა, თუ კაცსა მოუხლებოდეს.

926 (925)

მას ღამესა ერთგან იყვნეს იგი ლომნი, იგი გმირნი,
იუბნეს და გააცხადნეს თავის-თავის მათნი ჭირნი.
რა გათენდა, კვლავ დაიწყეს საუბარნი სიგყვა-ხშირნი;
ერთმანერთსა გაუგონნეს ფიცნი პირველ ღანაპირნი.

927 (926)

გარიელ ეგყვის: "რად უნდა სიგყვისა თქმა მრავალისა?
რაცა შენ ჩემთვის გიქმნია, ღმერთი მზღველია ვალისა;
კმა მენაარი მენარად, არ ნაქმარია მთრვალისა,
არ ღაივიწყე მოყვრობა მოყვრისა წარმავალისა.

928 (927)

"აწ შემხვეწე, ნუ ღამწვაგ კვლავ წვითა უცხელესითა;
მე რომე ცეცხლი მეღების, არ-ანაგზები კვესითა,
ვერ დაჰმრეგ, შენცა დაიწვი სოფლისა ქმნისა წესითა.
წალი, ღაბრუნდი, შეიქეც მუნითვე, შენი მზე სით-ა.

929 (928)

"ვინ ღამბაღა, განკურნება ჩემი უჩანს მასცა ძნელად,
ვისცა გესმის, გაიგონეთ, მით გაჭრილ ვარ ხელი ველად;
რაცა ჰმართებს გონიერთა, ერთხელ ვიყავ მეცა მქმნელად,
აწ ნობათი ხელობისა მომხელომია, მით ვარ ხელად".

930 (929)

ავთანდილ ეგყვის: "რა გითხრა პასუხი მაგა თქმულისა!
შეხვე თქვი, ეგვა სიგყვა კაცისა ბრძნად სწავლულისა:
ღმერთსამცა ვით არ შეეძლო კვლავ განკურნება წყლულისა?
იგია მზრდელი ყოვლისა ღანერგულ-ღათესულისა!

931 (930)

"ღმერთსამცა ესე რად ექმნა, ეგეთნი ღაბდაღენით,
აღარ შეგყარნა, გაგყარნა, თვალნი ცრემლისა ღაღენით!
სღვეს ფათერაკი მიჯნურსა, გაჭვრიტეთ, გაიცაღენით,
თქვენ ერთმანერთი არ მოგხვდეს, მე სულნი ამომხაღენით!

932 (931)

"ნეტარ, მამაცი სხვა რაა, არ გასძლოს, რაცა ჭირია!
ჭირსა გაღრეკა რად უნდა, რა სასაუბრო პირია!
ნუ გემის ღმერთი უხვია, თუცა სოფელი ძვირია,
რასცა მიწვრთიხარ, იწვართე; გკადრო, უწვრთელი ვირია.

933 (932)

"თუ რა გესმის, გაიგონე, ესე კმარის სწავლა სწავლად;
ჩემსა მზესა ღვეთხოვე თქვენს წინაშე წამოსავლად,
მოვახსენე: "რათგან ჩემი შეუქმნია გული ავლად,
არას ვარგებ, არ ღაღვდები, სხვად ვიუბნო რაღა მრავლად?"

934 (933)

"მან მიბრძანა: "მადლიერ ვარ, კარგად ხარ და მამაცურად,
მაგა შენსა გავლენასა მე ღაფიჩენსამსახურად".
მისით კითხვით წამოსრულ ვარ, არ-მთრვალი და არ-მანხურად,
მივბრუნდე და რა ვუამბო, რად მოვეო ჯაბან-ხრდლურად?"

935 (934)

"მაგ საუბარსა ესე სჯობს, ისმინე ჩემი თხრობილი:
მქმნელი საქმისა ძნელისა კაციმცა იყო ცნობილი;
ვერას ვერა იქმს ნაყოფსა ვარდი უმზეოდ ჭნობილი.
შენ ვერას ირგებ, მე გარგებ, ძმა ძმისა უნდა ძმობილი!"

936 (935)

"სალაგა გწაღდეს, მუნ იყავ მითვე წესითა მაგითა,
გწაღდეს - გულითა ბრძენითა, გწაღდეს - ცნობითა შმაგითა,
მაგა ქცევითა გურფითა, ანაგებითა ნაგითა,
ოღენ გამაგრლი, არ მოჰკედე, არ დასდნე ცეცხლთა ღაგითა."

937 (936)

"ამის მეტსა არას გნუკვე: წელიწადსა ერთსა მსგეფსა
აქა ქვაბსა მომნახველი მე, ამბავთა ყოვლგნით მკრეფსა;
ამა კამსა ნიშნად მოგცემ, ღროსა ამას ვარღ-იეფსა;
ვარდთა ნახვა გაგაკრთობდეს, მართ ვითა-მცა ძალი ყეფსა."

938 (937)

"ამა ღროსა გარდავსცილდე, აქავ ქვაბსა არ მოვიდე,
ცან, ცოცხალი არ თურე ვარ, უღონოდ მოგცევი კიდე;
ეს ამისად ნიშნად კმარის, შენ თუ ჩემთვის ცრემლსა ჰღვრიდე,
მაშინ გწაღდეს - იხარებდი, გწაღდეს - ჭმუნვა გაიდიდე."

939 (938)

"აწ რაცა გკადრე, ამისთვის ნუთუ შენ იყო მჭმუნავი.
მოგმორღები და არ ვიცი, თუ ცხენი ღამცემს, თუ ნავი;
არ, უთქმელობა არ ვარგ-ა, არ პირუტყვი ვარ მჭმუნავი,
არ ვიცი, ღმერთი რას მიზამს, ანუ ცა მიწვივ მბრუნავი".

940 (939)

მან უბრძანა: "აღარ გაწყენ, არცა სიგვეა გამეჭადდეს,
არ მომისმენ, რაზომ გინდა საუბარი მიდიადდეს;
თუ არ მოგყვეს საყვარელი, შენ მას მიჰყევი, რაცა სწაღდეს,
ბოლოდ ყოელი დამალული საქმე ცხადად გამოცხადდეს."

941 (940)

"არ ღაჯერო, მაშინ სცნა ჩემთა საქმეთა ძნელობა;
ჩემთვის ყველაი სწორია, გაჭრა და გაუჭრელობა;
შენ რაცა გითქვამს, მაგას ვიქმ, მრჯის რაზომ გინდა ხელობა,
უშენოდ მომხედეს, რაღა ვქმნა, არ ღია ღღეთა გრძელობა!"

942 (941)

საუბარი გარდასწვიდეს, დააპირეს ესე პირი;
ცხენსა შესხდეს, მოიარეს, თვითო მოკლეს ველს ნადირი;
შემოიქცეს, ააგირეს გული, კვლავა ანაგირი,
ხვალე გაყრის გონებამან სხვა მიჰმატა ჭირსა ჭირი."

943 (942)

ლექსთა მკითხველო, შენნიმცა თვალნი ცრემლისა მღვრელია!
გულმან, გლახ, რა ქმნას უგულოდ თუ გულსა გული ელია?!
მოშორვება და მოყვრისა გაყრა კაცისა მკლველია,

ვინცა არ იცის, არ ესმის, ესე ღლე რაგვარ ძნელია!

944 (943)

ღილა გათენდა, შესხლეს და მას ქალსა გაესალმნეს.
ტარიელ ასმათ, ავთანდილ თვალთაგან ცრემლნი დაღამნეს;
სამთავე დაწვთა ალაბნი არღაგნის ფერად ალაამნეს,
მათ ლომთა, მიწყიე მხეც-ქმნილთა, თავნი მხეცთავე ალაამნეს.

945 (944)

ქვაბი ჩაელეს და წაიღეს ბაზილით ცრემლთა მღენანი,
ასმათ გირს, მოსიქვამს: "ჰე ლომო, ვისნი ვით მოგთქმენე ნანი!
მშემან დაგწუნა და დაგდაგნა ცისა მნათობნი ბენანი,
ვაჲ, ჭირნი ჩემნი ებომნი! ვაბსიცოცხლისა თმენანი!"

946 (945)

მათ ყმათა, მუნით წასრულთა, იგი ღლე ერთგან იარეს,
ზღვის პირს მივიღეს, მუნ დაღვეს, არ ხმელთა არე იარეს,
არ გაიყარნეს მას ღამე, კვლა ცეცხლი გაიბიარეს,
ერთმანერთისა შორს ყოფა იგირეს, იმგლოვიარეს.

947 (946)

ტარიელს ეგყვის ავთანდილ: "რუ გახმა ცრემლთა ღენისა!
რად მოიშორე შენ ფრიღონ, მომცემი მაგა ცხენისა?
მუნით იცნობის ამბავი, ღონე მის მშისა ლხენისა,
აწ მე მუნ მივალ მასწავლე გზა ძმაღ-ფიცისა შენისა".

948 (947)

ტარიელს იცეცით ასწავლის მხარსა ფრიღონის გმისასა,
მართ გააგონა, რაც ღლენ შეუძლო ძალსა თქმისასა:
"აღმოსავლითკე წალიო, პირსა იარე ზღვისასა,
თუ ჰნახო, ჩემი უამბე, გკითხავს ამბავსა ძმისასა".

949 (948)

თხა მოკლეს და მიითრიეს, ცეცხლი შექმნეს ზღვისა პირსა,
სეფს და ჭამეს, რაცა ჭამა შეჰფერობდა მათსა ჭირსა;
მას ღამესა ერთად იყვნეს, ერთგან მიწვეს ხეთა ძირსა.
ვჰგმობ მუხთალსა საწუთროსა, ზოგჯერ უხვსა, ზოგჯერ ძვირსა.

950 (949)

ცისკრად აღვეს გასაყრელად, ერთმანერთსა მოეხვივნეს;
მაშინ მათგან ნაუბარნი, დაღნეს, ვინცა მოისმინნეს;
თვალთა, ვითა წყაროს თვალნი, ცრემლნი ველთა მოადინნეს,
ღილხან ღგანან შეჭელილნი, მკერდი მკერლსა შეარკინეს.

951 (950)

გაიყარნეს ტირილით და პირსა ხოკით, თმათა გლეჯით,
ერთი აღმა, ერთი ჩაღმა, უგზოდ მივლენ შამბთა ეჯით;
ვირე უჩნდა ერთმანერთი, იმახდიან პირსა ბღნეჯით;
იგი ნახნეს ღაღრეჯილნი, მზე ღაღრეჯს მისით ღრეჯით.

ასლეა ავთანდილისგან ფრიღონისასა

952 (951)

ვაჰ, სოფელო, რას შიგან ხარ, რას გვაბრუნევე, რა მზე გჭირსა!
ყოფილი შენი მონღობილი ნიადაგმცა ჩემებრ გირსა!
სად წაიყვან საღაურსა, სად აუფხვერი საღათ ძირსა!
მაგრა ღმერთი არ გასწირავს კაცსა, შენგან განაწირსა.

953 (952)

აეთანდლე მისი გაყრილი გირს, ხმა ასწვთების ა-, ცამდის, იტყვის, თუ: "ღვარი სისხლისა კვლაცა მღენია, კვლაცა მღის; აწ აგრე გაყრა ძნელია, ვით მაშინ შეყრა ღა-ცამდის. კაცი არ ყველა სწორია, დიდი ძეს კაცით კაცამდის".

954 (953)

ველს მაშინ მხეცი ძლებოდეს სისხლითა მუნ ნაგირითა: ვერ ღაივებდა სახმელსა, იწვის ცეცხლითა ხშირითა; კვლა თინათინის გონება ავსებს უფრო-რე ჭირითა; ბაგეთა ვარლსა ანათობს ბროლი ძოწისა ძირითა.

955 (954)

ვარდი ჭნებოდა, ღერებოდა, ალვისა შგო ირხეოდა; ბროლი და ღალი გათლილი ლაქვარლად გარდიქცეოდა; გაჰმაგრებოდა სიკვდილსა, ამისთვის არ უმხნეოდა; იტყვის, თუ: "ბნელი რას მიკვირს, რათგან ღამაგღე მშეო, ღა-!"

956 (955)

მშესა ეტყვის: "მშეო, გიტყვი თინათინის ღაწვთა ღარად, შემე მას ჰგავ და იგი მუნ გგავს, თქვენ ანათობთ მთად და ბარად; ხელსა მალხენს ნახვა შენი, ამაღ გიტყვრეგ არ-ღამცთარად, მაგრა ჩემი რად ღაგღეთ გული ცივად გაუმთბარად?"

957 (956)

"თუ ერთისა მოშორება მშისა ბამთრის გაგვამცივნებს, მე, გლახ, ორნი ღამიყრიან, გული ამაღ რად არ ივნებს? მაგრა კლდესა არად შესწონს, არაოდეს არ იმტკივნებს; წყლულსა ღანა ვერა ჰკურნებს, გაჰკვეთს, ანუ გააშისივნებს".

958 (957)

მიმავალი ცასა შესგირს, ეუბნების, ეტყვის მშესა: "აჰა, მშეო, გეაჯები შენ, უმძლესთა მძლეთა მძლესა, ვინ მღაბალთა გაამალღებ, მეფობისა მისცემ სვესა, მე რე გამყრი საყვარელსა, რე შემცივლი ღამელ ღღესა!"

959 (958)

"მო, ზუალო, მომიმაგე ცრემლი ცრემლსა, ჭირი ჭირსა, გული შავად შემიღებე, სიბნელესა მიმეც ხშირსა, შემომყარე კაეშისა გვირთი მძიმე, ვითა ვირსა, მას უთხარ, თუ: `რე გასწირავ, შენია და შენთვის გირსა`-.

960 (959)

"ჰე მუშთარო, გეაჯები შენ, მართალსა ბრჭესა, ღმრთულსა, მო და უყავ სამართალი, გაებრჭობის გული გულსა; რე ამრუღებ უმართლესსა, რე წაიწყმელ ამით სულსა! მართალი ვარ, გამიკითხე! რად მაწყლულებ მისთვის წყლულსა?"

961 (960)

"მოდი, მარისო, უწყალოდ ღამჭერ ღახვრითა შენითა, შე-ცა-მღებე და შემსვარე წითლად სისხლისა ღენითა, მას უთხრენ ჩემნი პატიუნი, მას გააგონენ ენითა, რაგვარ გასრულ ვარ, შენ იცი, გული აღარას ღხენითა-ა.

962 (961)

"მოდი, ასპირობ, მარგე რა, მან ღამწვა ცეცხლთა ღაგითა, ვინ მარგალიგსა გარეშე მოსცავს ძოწისა ბაგითა; შენ ღააშვენებ კეკლუცთა ღაშვენებითა მაგითა,

ვისმე ჩემებრსა ლაგლებ, გაჰხლი ცნობითა შმაგითა.

963 (962)

"ოგარილო, შენგან კილე არვის მიგავს საქმე სხვასა:
მზე მამბრუნეებს, არ გამიშვებს, შემიყრის და მიმცემს წვასა;
ლაჯე წერად ჭირთა ჩემთა, შელნალ მოგცემ ცრემლთა ტბასა,
კალმალ გიკვეთ გაწლობილსა ტანსა, წერილსა ვითა თმასა.

964 (963)

"მო, მთვარეო, შემიბრაღე, ვილევე და შენებრ ვმჭლდები,
მზე გამაფსებს, მზევე გამლევს, მოგჯერ ვსხვდები, მოგჯერ ვწვდები;
მას უამბუნ სჯანი ჩემნი, რა მჭირს, ანუ რაგვარ ვბნდები,
მიდი, უთხარ, ნუ გამწირავს, მისი ვარ და მისთვის ვკვდები.

965 (964)

"აჰა, მმოწმობენ ვარსკვლავნი, შვილნივე მემოწმებინ:
მზე, ოგარილი, მუშთარი და ზუალ ჩემთვის ბნდებინ,
მთვარე, ასპირომ, მარიხი მოვლენ და მოწმად მყვებინ,
მას გააგონენ, რანიცა ცეცხლი უშრეგნი მღებინ".

966 (965)

აწ გულსა ეგყვის: "ვითამცა გღის ცრემლი, არ გაგხმობია,
რას გარგებს მოკლეა თავისა? ეშმა ძმად თურე გძმობია;
მეც ვიცი, ჩემსა ხელ-მქმნელსა თმად ყორნის ბოლო სთმობია,
მაგრა თუ ჭირსა არ დასთმობ, ლხინი რა დასათმობია!

967 (966)

"თუ ლავრეო, ესე მიჯობს – სიცოცხლისა იგყვის თუსა –
ნუთუ მომხვლეს ნახვა მზისა, ნუ ვიზახი მიწვივ უსა".
მიიმღერდის ხმასა ტკბილსა, არ დასწყედლის ცრემლთა რუსა,
მისსა ხმასა თანა ხმაცა ბულბულისა ჰგვანდის ბუსსა.

968 (967)

რა ესმოდის მღერა ყმისა, სმენად მხეცნი მოვიდიან,
მისვე ხმისა სიგბოსაგან წყლით ქვანიცა გამოსხდიან,
ისმენდიან, გაჰკვირდიან, რა ატირდის, ატირდიან;
იმღერს ლექსთა საბრალოთა, ღვარისაებრ ცრემლნი სდიან.

მისლვა ავთანდილისგან ფრიდონისასა

969

ყმა მტირალი სამოც-ათ ღღე მღვისა პირსა მივა გზასა;
შორით ნახა, მენავენი მოვილოლეს შიგან მღვასა;
მოიცადა, ჰკითხა: "ვინ ხართ, თქვენ ამისსა გნუკევ თქმასა,
ეს სამეფო ვისი არის, ან ჰმორჩილობს ვისსა ხმასა?"

970

მათ მოახსენეს: "გურფო სახით და ანაგებითა,
გვეუცხოვე და გვეკეთე, მით გეუბნებით ქებითა;
აქამდის მღვარი თურქთაა, მოზღვრე ფრიდონის ზღვეებითა;
ჩვენცა ვისნი ვართ, გაამბობთ, თუ ჭერეგით არ დაეზნდებითა.

971

"ნურადინ ფრიდონ მეფეა ამა ქვეყნისა ჩვენისა,
მოყმე მხნე, უხვი, ძლიერი, ფიცხლა მომსხლტომი ცხენისა;
ვენება არავის არ ძალ-უც მის მზისა ოღნად მშვენისა,
იგია ჩვენი პატრონი, მსგავსი ცით შუქთა მფენისა".

972

ყმაზან უთხრა: "ძმანო ჩემნო, კარგთა კაცთა გარდგეკიდე;
მე მეფესა თქვენსა ვეძებ, მასწავლეთ, თუ სით წავიდე,
რა ვიარო, ოდეს მივაღ, ან გზასა აქვს რა სიდიდე?"
მენავეთა უწინამძღვრეს, არ დააგდეს გზამდის კიდე.

973

მოახსენეს: "ესე გზაა მულანწანწარს მიმავალი,
მუნ დაგხვდების მეფე ჩვენი მშვილდ-ფიცხელი, მახვილ-ხრმალი;
აქაღაღმა ათ ღლე მიხვალ ნაკეთად სარო, ფერად ლალი;
ვაჲ, რად დაგვწვენ, უცხოს უცხო რად მოგვიღვე ცეცხლებერ ალი?"

974

ყმაზან უთხრა: "მიკვირს, ძმანო, რად ხართ ჩემთვის გულ-მოკლეული,
ანუ აგრე ვით გეკეთნეს ბამთრის ვარდნი ფერ-ნაკლეული!
თქვენმცა მაშინ გენახენით, ლაღნი ვლეგით, არ საპყრულნი!
ჩვენნი მჭერეგნი ღაფაშეენით, ჩვენგან სხლიან მხიარულნი".

975

იგი წავიდე; დაბრუნდა ყმა გზასა თავის-წინასა,
ვისი ჰგავს ჭანი საროსა და ვისი გული - რკინასა;
მიაცორეგებს და მიუბნობს, მოსთქვამს მისსავე ღხინასა,
ნარგისნი ქუხან, ცრემლსა წვიმს, ჩარცხის ბროლსა და მინასა.

976

ვინცა გზას ნახნის უცხონი, ჰმსახურებდიან ჰყმობდიან,
მოეხევიანიან საჭერეგლად მას ზელა სტრფიალობდიან,
ემნელებოდის გაშეება, გაყრასა ძლივ დასთმობდიან,
გზის ყოლა უბი მისციან, ჰკითხის რა, უამბობდიან.

977

მულანწანწარს მიეახლა, აღრე დაჰლევს გზასა გრძელსა;
მინლორს ნახა სპა ლაშქართა და ნაღირთა ჰგვანდეს მსრველსა,
ყოფლგნით ალყა შემოეკრა, მოსდგომოდეს გარე ველსა,
ისრიან და იზახიან, მხეცსა სჭრიან ვითა მჭელსა.

978

კაცი ემთხვია; მას ჰკითხა ამბავი მის ლაშქარისა,
უბრძანა: "ისი ვისია ხმა ბათქისა და შარისა?"
მან უთხრა: "ფრიდონ ხელმწიფე, მეფე მულანწანწარისა,
იგი ნაღირობს, შეუკრავს ნაპირი ველ-შამბნარისა".

979

მათ ლაშქართავე წავიდა მით უსახოთა ქცევითა,
გამხიარულდა; შეენება მის ყმისა ვთქვიმცა მე ვითა!
მისთა გამყრელთა დაბრობს, შემყრელთა დასწვავს მზე ვითა;
ნახონ, მჭერეგელთა ახელებს, ჭანი ლერწამობს რხევითა.

980

მათ ლაშქართა ყოლბსა შუა ორბი სითმე გამოფრინდა;
ყმაზან ცხენი შეუტევა, გაამაყდა, არ შეშინდა,
შესტყორცა და ჩამოაგლო, დაეცა და სისხლი სდინდა,
გარდახდა და ფრთენი დასჭრნა, წყნარად შეჯდა, არ აქშინდა.

981

იგი რა ნახეს, მესროლნი სროლასა მოეშლებოდეს,
ალყა დამალეს, მოვიდეს, მოეხვეოდეს, ბნდებოდეს,
იქით და აქით უელიდეს, ზოგნი უკანა ჰყვებოდეს,

ვერცა ჰკადრებლეს: "ვინ ხარო", ვერცა რას ეუბნებოსლეს.

982

მინდორსა შუა გორი ღვა, ფრიღონ მას ბელა ღვებოლა;
ღირსი მას თანა სროლასა ორმოცი კაცი ჰხლებოლა;
მუნ ღაემართა ავითანდილ მას თანა ყოლბი ჰყვებოლა.
ფრიღონს უკვირდა: "რა ქმნესო", მისთა სპათათვის წყრებოლა.

983

ფრიღონ მონა გამოგზაენა: "წა, ნახენო ისი სპანი,
რა ქმნეს, ალყა რად ღაშალეს, საღ წადიან ვითა ბრმანი?"
მონა ფიცხლა მოეგება, ნახა სარო, მორჩი ტანი,
ღადღა, თვალინ გაურეგლეს, ღაავიწყლეს სიგყვის თქმანი.

984

ავთანდილ ცნა, თუ: "ისია მოამბველ ჩემად რებული.
უთხრა: "არქვი შენს პაგრონსა ეს ჩემი ღავეღრებული:
ვარ უცხო ვინმე ღარიბი, საყოფთა მოშორებული,
ძმაღ-ფიცი გარიელისი, თქვენს წინა მომგზავრებული".

985

მონა წავილა ფრიღონის თხრობად ამბვისა მისისად
უთხრა: "მზე ვნახე მოსრული, ჩანს მანათლობად ღღისისად;
ვაბრობ, იგიცა ღაშმაგლენ, თუ ბრძენთა ნახონ ისი საღ;
"ვარ ძმაო გარიელისი შეყრად ფრიღონის მქისისად".

986

რა "გარიელ" მოისმინა, ფრიღონს ჭირი უსუბუქდა,
თვალითა ცრემლინ გარღმოსცვივლეს, გული უფრო აუჩუქდა,
მონაქროლმან ვარდი ღაბრა, წამწამთაგან ბუქი ბუქდა;
შეიყარნეს, ერთმანერთი მათგან იქო, არ გაუქდა.

987

ფიცხლა იგი ქელი ჩაელო, ჩაეგება ფრიღონ წინა;
რა შეხელნა, ესე თქვა თუ: "თუ არ მზეო, ისი ვინ-ა?"
მას ჰმეგობლა, რაცა ქება მონისაგან მოესმინა;
ერთმანერთსა გარღაუხლეს, ღღინმან ცრემლი აფრქვევინა.

988

მოეხვიენეს ერთმანერთსა, უცხოებით არ ღაჰრიღონ;
თვით უსახოდ ფრიღონს ყმა ღა მოეწონა ყმასა ფრიღონ;
რა მჭერეგელთა იგი ნახონ, მზე მათ თანა გააფლიღონ,
მომკალ ბაზარს სხვა მათებრი ივაჭრონ რა, ანუ ყიღონ

989

ფრიღონისებრნი მოყმენი ვინმცა ვით ვინ ეგებიან!
მაგრა მას ახლვან ქებანი, მართ მეგნი არ მიჰხვდებიან;
მზე უჩინო იქმს მნათობთა, რა ახლოს შეიყრებიან,
ღღისით ვერ ნათობს სანთელი ღა ღამით შუქნი ჰკრთიებიან.

990

ცხენთა შესხლეს, გაემართნეს, ფრიღონისსა მივლენ სრასა.
ღაიშალა ნადრობა, მოეშალნეს მხეცთა სრვასა;
ავთანდილის ჭვრეგად სპანი იქით-აქათ იქმან ჯრასა,
თქვეს: "ასეთი ხორციელი შეუქმნია რაგვარ რასა?"

991

ყმა ფრიღონს ეგყვის: "ისწრაფვი, ვიცი, ამბვისა თხრობასა,

გიაზბო, ვინ ვარ, სით მოვალ - ვინათგან ჰლამი ცნობასა –
ანუ სით ვინობ გარიელს, ანუ რად ვიგყვი ძმობასა,
იგი ძმად მიხმობს, ძმა ხარო, თუცა ძლივ ღირს ვარ ყმობასა.

992

"მე ვარ ყმა როსტან მეფისა, მოყმე არაბეთს მრდილობით,
ლიდი სპასპეტი, სახელად მიხმობენ ავთანდილობით,
ძე დიდებულია დიდ-გვართა, მრდილი მეფეთა შვილობით,
საკრძალავი და უკადრი, მყოფი არვისგან ცილობით.

993

"ღელსა ერთსა მეფე შეჯდა, ნადირობად გამოვიდა;
მინღორს ენახეთ გარიელი, ცრემლთა ღვრიდა, ველთა რწყვიდა,
გაგვიკვირდა, გვეუცხოვა, ვაწვიეთ და არ მოვიდა,
ჩვენ გვეწყინა, არ ვიცოლით, მას თუ ცეცხლი რაგვარ სწვიდა.

994

"მეფემან სპანი შეპყრობად შეუზახნა და წყრებოდა;
მან უჭირველად დახოცნა, ომი არ მისჭირდებოდა,
ზოგსა მხარ-თეძო დაჰლეწა და ზოგსა სული ჰხდებოდა;
მუნღა ცნეს, ეტლი მთვარისა რომე არ დაბრუნდებოდა.

995

"მათ სპათაგან ვერ-შეპყრობა ცნეს მეფეთა მეგად მწყრალობა,
თვით შესხდეს და შეუტევეს ამაყთა და არას მკრძალთა.
რა გარიელ მეფე იცნა, მუნღა დაჰკრთა მათთა ხრმალობა,
ცხენსა მისცნა საღავენი, დაგვეკარგა წინა თვალთა.

996

ვძებნეთ და კვალი ვერ ვპოვეთ, ღვსწამეთ ეშმაურობა.
მეფე დაჭმუნდა, დაშალა სმა, ნადიმობა, პურობა.
მე ველარ გაესძელ მისისა ამბვისა არ-ღასგურობა.
გამოვიპარე საძებრად: მწვიდა ცეცხლი და მურობა.

997

"იგი ვძებნე წელსა სამსა, არ ვიამე არცა ძილი.
მათ მასწავლეს, ხატაელნი ენახენ მისგან დაკოლილი;
ვპოვე ვარლი მოყვითანე, შუქ-მკრთალი და ფერ-მიხილი,
შემიტკობ და შემეყვარა, ვითა ძმა და ვითა შვილი.

998

"ქვაბი წაუხმან დევითთვის, სრულად გაჰმესისხლებია;
მუნ ასმათ ახლავს მარტოსა, სხვა არვინ უახლებია;
მას მულამ ძველი ცეცხლი სწვავს, არ ახალ არ ახლებია,
ვაჰ ჰმართეძს მისსა გაყრილსა, შავი ხლა თავსა ჰხლებია.

999

"ქალი მარტო ქვაბსა შიგან მის მგირალი, ცრემლ-ნაწითომი:
ყმა ნადირსა უნადირებს, ლომის ლეკვსა ვითა ლომი,
მიართვამს და აგრე არჩენს იგი ერთგან ვერ-ღამდგომი,
მისგან კიდე სანახავად არა უნდა კაცთა გომი.

1000

"მე უცხოს უცხო მანატრა მოსმენა სანატრელისა,
მითხრა ამბავი მისი და მისისა სასურველისა.
რა ჭირნი ღათმნა, ვერ იგყვის აწ ენა ესე ხელისა,
ჰკლავს სურვილი და ვერ-ჭვრეგა მისისა ღამმარხველისა.

1001

"ვითა მთვარე დაუდგომლად იარების, არ დადგების;
მასვე ცხენსა შენეულსა ზის, აროდეს გარდაჰხლებს;
არას ნახავს პირ-მეგყველსა, ვით პირუტყვი კაცთა ჰკრთების.
ვაჰ მე, მისსა მგონებელსა, ვაჰ მას, ვინცა მისთვის კვლების!

1002

მის ყმისა ცეცხლი მელების, ღამწვა ცეცხლითა მისითა;
შემებრალნეს და გაეშმაგლი, გაგხე ცნობითა ვისითა;
მომინდა მისთა წამალთა ძებნა ზღვითა და ქვიშითა;
შევიქეცე, ვნახენ მეფენი, მყოფნი გულითა მქისითა.

1003

"დავეთხოვე და გამიწყრეს, მეფე მიეცა ჭმუნვასა.
დავყარენ ჩემნი ლაშქარნი, მით იზახიან მუნ ვასა;
გამოვიპარე, დავეხსენ სისხლისა ცრემლთა წურვასა,
აწ ვეძებ მისთა წამალთა, ვიქმ იქით-აქით ბრუნვასა.

1004

"შენი მან მითხრა ამბავი, მისგან ძმობისა შენისა,
აწ მიპოვინხარ უებრო შენ, საქებელი ენისა;
გამომირჩიე, სით მიჯობს ძებნა მის მზისა შენისა,
მისთა მჭვრეტელთა ლხინისა, ვერ-მჭვრეტთა ამამრზენისა".

1005

აწ ფრიღონ იწვის სიგყვითა მის ყმისა ნაუბართა;
ორნივე სწორად მოსთქმედეს მოთქმითა საქებართა,
გულ-ამოს კვინილი გულითა გირან ვერ-ღამთმობართა,
მუნ ვარდსა წყლითა ცხელითა რწყვენ გევრთა საგუბართა.

1006

ლაშქართა შიგან შეიქმნა ხმა გირილისა ღიდისა,
ზოგთაგან ხოკა პირისა, ზოგთაგან სრევა რიდისა.
ფრიღონ გირს, მოსთქვამს ხმა-მაღლად, გაყრილი წლისა შვიდისა:
"უხანობა და სიცრუევე ვაჰ, საწუთროსა ფლიდისა!"

1007

ფრიღონ მოსთქვამს: "რა შეგასხათ, ვერ-საქებო, ვერ-სათქმელო!
ხმელთა მზეო, სამყაროსა მზისა ეგლთა გარდამხმელო,
მოახლეთა სალხინო, სიცოცხლეო, სულთა მდგმელო,
ცისა ეგლთა სინათლეო, ღამწველო და ღამანთქმელო!

1008

"რა მოგეშორევე, მას აქათ სიცოცხლე მომძულებია;
თუმცა შენ ჩემად არა გცალს, მე შენთვის მომსურვებია;
შენ უხემობა ლხინად გიწს, მე ღია მიმჭირეებია,
ოხერ სიცოცხლე უშენოდ, სოფელი გამარმებია!"

1009

ფრიღონ თქვენა ესე სიგყვანი მოთქმითა შევნიერთა;
სული ღაიდეს, დაღუმდეს, მივლენ არ თურე მღერითა.
ავთანდილ მჭვრეტთა ამევენეს გურფითა აერ-ფერთა,
მელნისა ტბათა მიჯარვით ჰბურავს გიშრისა ჭერთა.

1010

ქალაქს შევიდეს, მუნ დაჰხვდა სრა მოკამბული სრულითა,
სახელმწიფოთა ყოვლითა გასაგებლითა სრულითა;
მონანი გურფად მოსილნი წესითა იყენეს რულითა!
შეჰფრფინედიან ავთანდილს გულითა სულ-წასრულითა.

1011

შევიდეს და დიდი შექმნეს ჯალაბობა, არ ხალვითი:
იქით-აქით დიდებულნი წარიგებით ათჯერ ათი;
თვით ორნივე ერთგან დასხდეს; ვითა ვინ თქვას ქება მათი!
ბროლ-ბაღახშსა აშვენიებლა ზოგან მინა, ზოგან სათი.

1012

დასხდეს, შეიქმნა პურობა, გაამრავლებდეს მახალსა,
უმასპინძლებდეს აეთანდილს, ვითა მზახალი მზახალსა,
მოიღებდინ ჭერჭელსა გურფასა, ახალ-ახალსა,
მაგრა მის ყმისა მჭვრეგელთა გული მიეცა, გლახ, აღსა.

1013

მას დღე სვეს, ჭამეს, გარდახდა ნადიმი მსმელთა დასისა.
გათენდა, ბანეს აეთანდილ, რიცხვი ძეს მუნ აგლასისა,
შესამოსელი შეჰმოსნეს დრაჰკინისა ბევრ-ათასისა,
შეარგყეს წელთა სარგყელი, დაუღებელი ფასისა.

1014

ყმაზან დაყენა დღენი რამე, თუცა ყოვნას ვერა სთმობდა,
ფრიდონს თანა ნალირობად გავიდის და თამაშობდა,
სწორად ჰხოცდა შორს და ახლოს, თუ რას ხელსა მიაპყრობდა,
მისი სროლა მშვილდოსანსა ყველა კასა აწბილობდა.

1015

ყმა ფრიდონს ეგყვის: "გესმოდეს ჩემი აწ მონახსენები:
მე შენი გაყრა სიკვდილად მიხს და მით თავსა ვევენები,
მაგრა არა მცალს დღე-კრულსა, ცეცხლი მწვავს მოუთმენები,
გზა გრძელი, საქმე სასწრაფო მიც, ღია დავეყენები.

1016

"მართალ-ა, შენი გამყრელი თვალი თუ ცრემლსა ღვრიდესა,
დღეს წაუვალი ვერა ვარ, მით ცეცხლი სხვატა მწვიდესა;
დგომი მგზავრისა ცთობაჲ, კარგსა იქმს, თავსა სწვრთიდესა;
სადა გინახავს იგი მზე, წამომყევ მღვისა კიდესა".

1017

ფრიდონ უთხრა: "დასა მღელი ჩემგან არა არ გეთხრობის;
ვიცო, რომე აღარა გცალს, შენ ლახვარი სხვა გესობის:
წადი, ღმერთი გიწინამდღერებს, შენი მგერი ღაემხობის,
მაგრა თქვი, თუ უშენობა ჩემგან ვითა ღაითმობის?"

1018

"ამას გკადრებ, არ ეგების მარგოსაგან წასღვა შენი;
თანა ყმათა წამოგატან, იმსახურენ, იახლენი,
აბჯარი და საგებელი, ერთი ჯორი, ერთი ცხენი;
არ წაიტან, გაირჯები დაწვი-ვარდი, ცრემლთა მღენი".

1019

მოასხნა ოთხნი მონანი, მისანდობლნი გულითა,
სრული აბჯარი საკაცო ქაფითა, საბარკულითა,
სამოცი ლიგრა წითელი აწონით, არ-ნაკლულითა,
ერთი ტაიჭი უებრო მით უნაგირითა სრულითა.

1020

ერთსა ჯორსა წვივ-მაგარსა საგებელი აუკიდა;
წაიღა და ფრიდონ შეჯდა, მას თანავე გამოვიდა.

აწ გაყრისა მომლოდნესა ედებოდა ცეცხლი, სწვიდა,
მოსთქვამს: "თუშცა მზე გვეახლა, ჩვენ ბამთარი ვერ ლაგვზრვიდა".

1021

ბარი მის ყმისა წასლვისა გახდა, მიეცნეს წუხილსა.
მოაგყდეს მოქალაქენი, ლარსა ვინ ჰყიდა თუ ხილსა;
ხმა ბახილისა მათისა ჰგვანდა ჰაერთა ქუხილსა,
იგყოდეს: "მწესა მოვჰმორღით, მო, თვალნი მივსცნეთ წუხილსა!"

1022

ქალაქი გავლეს, მივიდეს პირსა ღღისა ბღვისასა,
მაშინ ფრიღონის ნახულსა, ნასაჯლომევსა მშისასა,
მუნ ღაღენდეს ნაკალსა სისხლისა ცრემლთა გბისასა,
ფრიღონ უამბობს ამბავსა მის მნათობისა გყვისასა:

1023

"აქა მათ ბანგთა მონათა მზე მოიყვანეს ნავითა,
კბილ-თეთრი, ბაგე-ბაღანში, სახელავითა შავითა;
ცხენი გავქუსლე, გავაგე წაგვრა ზრმლითა და მკლავითა,
შორს მნახეს, აღრე გამექცნეს, ნავი მფრინვალე ჩნდა ვითა".

1024

მოუხვიენეს ერთმანერთსა, გაამრავლენეს ცრემლთა ღვრანი,
აკოცეს და გაუახლდეს მათ ორთავე მათნი წვანი,
გაიყარნეს გაუყრელნი ძმად-ფიცნი და ვითა ძმანი,
ფრიღონ ღაღვა, ყმა წავიდა, შემხედველთა მკლაველი განი.

წასლვა ავთანდილისგან ნესტან-ღარეჯანის საძებრად და ქარავანთა შეყრა

1025

ყმა მიმავალი მიუბნობს, მსგავსი მთვარისა სრულისა.
არს თინათინის გონება მისად სალხენლად გულისა;
იგყვის: "მოგმორღი, სიცრუე, ვაჟ, საწუთროსა კრულისა!
შენ გაქვს წამალი ჩემისა მამრთელებელი წყლულისა".

1026

"რად სიცხე გულსა ნიბაგ მწვავს გმირსა სამს ალებისა?
რად გული კლდისა გინისა შემქმნია სამ სალებისა?
არ შეუძლია ლახვარსა ღაჩენა სამსა ლებისა,
შენ ხარ მიზეზი სოფლისა ასრე გასამსალებისა".

1027

ავთანდილ მარგო ბღვის პირსა მივა ოთხითა მონითა,
წამალსა გარიელისსა ეძებს ყოვლითა ღონითა,
ღღისით და ღღით მჭირალი იღვრების ცრემლთა ფონითა,
ჩაღად უწს ყოვლი ქვეყანა მისვე ჩაღისა წონითა.

1028

სალაცა ნახნის, ეუბნის, მგზავრნი ბღვის პირსა რებულნი,
ჰკითხის მის მშისა ამბავი; ღღენი ვლნა გაასებულნი.
ქელსა გარღაღეს, აქლემნი აუჩნდეს ღარ-კიდებულნი.
მოქარავნენი ბღვის პირსა ღაყრით ღგეს, შეჭირვებულნი.

1029

მუნ ქარავანი ურიცხვი მისღგმოდა ბღვისა კიდესა.
შეიჭირვებდეს, ჰმუნვიდეს, ვერა ღგეს, ვერცა ვლიდესა.
ყმამან სალაში უბრძანა, ქებასა შეასხმიდესა,
ჰკითხა, თუ: "ვინ ხართ, ვაჭარნო?" - მათ საუბარი ჰკიდესა.

1030

უსამ იყო ქარავნისა უხუცესი, კაცი ბრძენი.
მოახსენა ხოგბა სრული, დალოცა და უქნა მზენი.
ჰკადრეს: "მზეო, სიცოცხლე და შენ ამოჰხე ჩვენი მღვინი,
დაჩამოხე და მოგახსენოთ ამბავი და საქმე ჩვენი".

1031

გარდახდა. ჰკადრეს: "ჩვენ ვართო მობაღდადენი ვაჭარნი,
მაჰმადის სჯულის მჭირაენი, აროლეს გეისმან მაჭარნი,
ზღვითა მეფისა ქალაქსა სავაჭროდ გამონაჭარნი,
საქონელ-სრულნი, მდიდარნი, არ ლარნი გქონან ნაჭარნი.

1032

"ჩვენ აქა ეპოვეთ ზღვის პირსა კაცი უსულოდ მღებარე,
ვუშველეთ, ენა მოეცა სიგყვისა გამომგებარე;
ეპკითხეთ, თუ: `ვინ ხარ, ღარიბო, რასა საქმესა მძებარე?~
გვითხრა: `თუ შენვალთ, დაგხოცენ; კიდე ცოცხალ ვარ მე ბარე?!"

1033

"თქვა: `ქარავანი ეგვიპტით გამოვემართეთ ერთი,
ზღვასა შევედით გვირთულნი ღარიბთა მრავალ-ფერთა,
მუნ მეკობრეთა დაგვხოცნეს ძელით, სახნისის წვერითა;
ყველაი წახდა, არ ვიცი, აქა მოსრულვარ მე რითა!~

1034

"ლომთ და მზეო, ესეა მიზეზი აქა დგომისა,
დაბრუნვებითა გვეცემის ზიანი არ-სამომისა;
შევიდეთ, ვაჲ თუ დაგვხოცნენ, ძალი არა გვაქას ომისა,
ვერცა ელგათ, ვერცა წასრულვართ, ღონე წაგესლვია რწომისა".

1035

ყმაღანი უთხრა: "ვინცა ჭმუნავს, ცულია და ცულად სცთების!
რაცა მოეცა საქმე მენა, მომავალი არ აგვეცთების;
მე მივიწოდებ სისხლთა თქვენთა, შემოვისხამ, და-ცა-მწვთების,
ვინცა გებრძვის, ხრმალი ჩემი მბრძოლთა თქვენთა დააცვთების".

1036

მოქარავნენი აივსნეს სიხარულითა დიდითა,
თქვეს: "ყმა ვინმეა ჭაბუკი, არა ჩვენებრვე რილითა,
აქეს თავისაგან იმელი, ვიყვნეთ გულითა მშვიდითა".
შევიდეს, ჩასხდეს ხვამალდსა, გაჰმართეს ზღვისა კილითა.

1037

სიამოვნისა ღარიბთა იარეს, არ სიძნელითა.
მათი ბაღრაგა ავთანდილ უძღვის გულითა ქველითა.
გამოჩნდა ნავი მეკობრე ღროშითა მეგალ გრძელითა,
მას ნავსა ნავთა სალუწლად სახნისი ჰგია ძელითა.

1038

კიოლეს და მოვილოლეს, იმახდეს და ბუკსა ჰკრესა;
შეუშინდა ქარავანი მათ ლაშქართა სიდილესა;
ყმაღანი უთხრა: "ნუ იშიშვით თქვენ იმათსა სიალფესა,
ანუ დაგხოც იმ ყველასა, ან სიკვდილი ჩემი დღეს-ა.

1039

"უგანგებოდ ვერას მიმენ, შე-ცა-მეზენ ხმელთა სპანი;
განგებაა, არ დაგრჩები, ლახვარნი ჩემთვის მზანი;

ვერ ღამსნიან ვერ ციხენი, ვერ მოყვასნი, ვერცა ძმანი; -
ვინცა იცის ესე ასრე, ჩემებრევა გულოვანი.

1040

"თქვენ, ვაჭარნი, ჯაბანნი ხართ, ომისაცა უმეცარნი,
შორს ისრითა არ ღაგხოცნენ, ჩაიხშენით თანა კარნი;
მარგო მნახეთ, ვით შეეება, ვით ვიხმარნე ლომნი მხარნი!
მეკობრისა ნავისანი სისხლნი ჰნახნეთ მონადვარნი".

1041

ჩაიცვა ტანსა აბჯარი ქცევითა ვეფხებრ მკრჩხალითა.
მას ხელთა კეტი რკინისა ჰქონდა ხელითა ცალითა;
ნავისა თავსა გულითა წადგა შიშ-შეუვალითა,
ვითა მჭკრეგელნი ჭვრეგითა, მტერნი ღახოცნა ხრმალითა.

1042

კიოლეს იგი ლაშქარნი, ხმა მათი არ გაწყლებოდა,
ამგერეს ძელი, რომელსა მეღა სახნისი ჰგებოდა"
ემა ნავის თავსა უშიშრად ქვე ღგა, არ თურე კრთებოდა,
კეტი ჰკრა, ძელი მოსტება, სხვით არათ არ მოსტყლებოდა.

1043

ძელი მოსტყდა და ავთანდილ ღარჩა ნაფ-დაულეწავი;
შეშინდეს იგი ლაშქარნი, გმა ძებნეს გარდასხეწელი;
ველარ გარდესწრნეს, გარდუხლგა მტერთა მი და მო მლეწელი;
არ ღარჩა კაცი ცოცხალი მუნ მისგან დაუფრეწელი.

1044

მათ ლაშქართა გულ-უშიშრად ასრე ჰხოცდა, ვითა თხასა;
ბოგი ნავსა შეანარცხის, ბოგსა ჰყრიდა შიგან მღვასა;
ერთმანერთისა შემოსტყორცის, რვა ცხრასა და ცხრა ჰკრის რვასა;
ღამალუნნი მკვლართა შუა იმაღვიან, მაღვენ ხმასა.

1045

გაუმარჯვდა ომი მათი, ვითა სწაღდა მისსა გულსა.
ბოგთა ჰკადრეს ბენარი: "ნუ დაგვხოცო, შენსა სჯულსა!"
არ ღახოცნა, ღაიმონნა, ღაჰრჩომოღა რაცა წყლულსა.
მართლად იგყვის მოციქული: "შიში შეიქმს სიყვარულსა".

1046

კაცო, ძალსა ნუ იქაღი, ნუცა მოჰკეც ვითა მთრვალი!
არას გარგებს ძლიერება, თუ არ შეგწეეს ღმრთისა ძალი!
ღიღითა ხეთა მოერევის, მცირე ღასწავს ნაბერწკალი,
ღმერთი გფარავს, სწორად გაჰკვეთს, შეშა ვის ჰკრა, თუნდა ხრმალი.

1047

მუნ ავთანდილ საჭურჭლენი მათეულნი ღიღნი ნახნა,
ნავი ნავსა შეაგყუბა, ქარავანსა დაუმახნა.
უსამ ნახა მხიარილუმან, - გაეხარნეს, არ იახნა,
ჰკადრა ხოგბა ქებაღ მისად, სასახენი ღიღნი სახნა.

1048

ავთანდილის მაქებელთა ათასიმცა ენა ენდა!
ვერმცა მათ თქვეს, ნომრობა რაგვარ გურფად დაუმეცნდა;
ქარავანმან იმრიალნა, თქვეს: "უფალო, მაღლი შენდა!
მგემან შექნი შემოგვაღგნა, ღამე ბნელი გაგვითენდა".

1049

მოგებებს, აკოცებებს თავსა, პირსა, ფერხთა, ხელსა;
ჰკადრეს ქება უსამომო მას გურფასა საქებელსა,
ვისი ჭვრეგა გააშმაგებს კაცსა ბრძენსა, ვითა ხელსა:
"შენგან ღაღჳრჩით ჩვენ ყველანი ფათურა კა ეზომ მნელსა".

1050

ყმაზან უთხრა: "მაღლი ღმერთსა, შემოქმედსა, არსთა მხალსა,
ვისგან ძალნი მცეიერნი გააგებენ აქა ქმნაღსა,
იგი იქმან ყველაკასა, იღუმალსა, ზოგსა ცხალსა;
ხამს ყოვლისა ღაჯერება, ბრძენი სჯერა მოწვენაღსა.

1051

"ღმერთმან სულსა ეგოდენსა თქვენ გათნია სისხლი თქვენი.
მე, გლახ, რა ვარ? - მიწა ცული; თავით ჩემით რამცა ვქმენი?
აწ ღაგზოცენ მგერნი თქვენნი, გაგასრულენ, რაცა ვთქვენი;
ნავი სრულად საქონლითა მომიღია, ვითა ძღვენი".

1052

ამოა, კარგსა მოყმესა რა ომი გაჰმარჯვებოდეს,
ამხანაგათვის ეჯობნოს, ვინცა მას თანა-ჰხლებოდეს,
მიულოცვიდენ, აქებდენ, მათ აგრე მყოფთა სწებოდეს,
ჰშვენოდეს ღაკოდილობა, ცოგაი რამე ჰვნებოდეს.

1053

იგი ნავი მეკობრეთა მას ღღე ნახეს, არ ახვალეს,
მუნ ღებულთა საჭურჭლეთა ამარიმცა ვით ღათვალეს!
მათსა ნავსა გარღმოდეს, ნავი სრულად გარღმოდეს;
ღაღეწეს და ზოგი ღაწვეს, შეშა ღრამად არ გაცვალეს.

1054

ავთანდილს უსამ მოართვა ვაჭართა შემოთვლილობა:
"შენგან ვართ გამაგრებულნი, ჩვენ ვიცით ჩვენი ფრდილობა;
რაცა ვაქქეს, იგი შენია, ამას არ უნდა ცილობა,
რასაცა მოგვეცემ, გვიბოძე, გვიქმნია აქა ყრილობა".

1055

ყმაზან შესთვალა: "ჰე ძმანო, წელანცა მოგისმენია,
ღმერთსა შეესმა, ნაკალი რაცა თქვენ თვალთა გღენია,
მან ღაგარჩინა; მე რა ვარ? მე, გლახ, რა მომიღენია!
რა გინდა მომცეთ, რას ვაქმნევ? მე ვარ და ჩემი ცხენია!

1056

"მე თუ-მცა რაცა მინლოდა საჭურჭლე ღასაღებელი,
ჩემსაცა მქონდა ურიცხვი, უსახო ღარ-საგებელი;
რას ვაქმნევ თქვენსა რას-გინდა? ოღენ ვარ თანა-მხლებელი;
სხვაგან რამე მიც სხვა საქმე თავისა წასაგებელი.

1057

"აწ რაცა აქა ვიმოვე საჭურჭლე ღაუთვალავი,
რაცა ვის გინდა, წაიდეთ, არვისი ვიყო მღალავი,
ერთსა ვიაჯი, მათჯეთ სააჯო არ-საკრძალავი;
საქმე რამე მიც თქვენ შიგან თავისა ღასაღალავი.

1058

"კამაღის ჩემსა ნუ იგყვით არ თქვენსა პაგრონობასა,
"თვით თავალია ჩვენი--თქვა, ნუ მიხმობთ ჭაბუკობასა
მე სავაჭროსა ჩავიცვამ, ღაღიწყებ ჯუბაჩობასა;
თქვენ შემინახეთ ნამუსი, თქვენსა და ჩემსა ძმობასა!"

1059

ესე საქმე ქარავანსა გაეხარნეს მეტად ღია;
მოვიდეს და თაყვანის-სცეს, ჰკადრეს: "ჩვენი იმედია,
რაცა აჯა ჩვენ გემართებდა, იგი თქვენვე გაიჯაია,
მას ვჰმსახუროთ, ვისი პირი მზისა პირად გაგვიცლია".

1060

მუნთ წავიდე, იარეს, არ თურე ხანსა მმილიან
მიჰხედეს ტაროსსა ამოსა, ნიაღაგ ამოდ ვლილიან;
შეჰფრფინვილიან ავთანდილს, ქეზასა შეასხმილიან,
მას მარგალიტსა მას ყმასა, კბილთავე ფერსა, სძღვნილიან.

ამბავი ავთანდილისა გულანშაროს მისლვისა

1061

ზღვა გაიარა ავთანდილ, მივა განითა მჭკვერითა.
ნახეს ქალაქი, მოცეული გარე ბაღისა გვერითა,
გვარად უცხონი ყვაილინი ფერთა ბევრის ბევრითა.
მის ქვეყანისა სიგურუფე რა გაგაგონო მეე რითა!

1062

მათ ბაღთა პირსა დააბეს ნავი საბლითა სამითა;
ავთანდილ ტანსა ჯუბანი ჩაიცივნა, ღაჯლა სკამითა;
მოასხნეს კაცნი მზილაგნი, ღამიზღებულნი დრამითა;
იგი ყმა ვაჭრობს, თავაღობს და თავსა მალავს ამითა.

1063

მოვიდა მისი მებაღე, ბაღსა ეახლნეს რომელსა,
მას ყმასა უჭვრეტს შეფრფინვით პირსა, ელვათა მკრთომელსა;
ავთანდილ უხმო, ეუბნა კაცსა არ სიგყვა-მცთომელსა:
"ვისნი ხართ, ვინ ხართ, რა ჰქვიან მეფესა აქა მჯღომელსა?"

1064

"წერილად მითხარ ყველაკაი, - ყმა მას კაცსა ეუბნების, -
რა ღარია უფრო ძვირად, ან იეფად რა იხსნების?"
ჰკადრა: "ეხედავ, პირი შენი მზისა პირად მემეცნების;
რაცა ვიცი, მართლად გკადრებ, მრუდი არა არ გემცნების.

1065

"ესეა ზღვათა სამეფო თვისა ათისა სავლითა,
თვით გულანშარო ქალაქი, სავსე გურფითა მრავლითა;
აქ მოდის გურფა ყველაი ზღვა-ზღვა ნავითა მავლითა;
მელიქ სურხავი ხელმწიფობს, სრული სევითა და ღაველითა.

1066

"აქა მოსლვითა გაყმლების, კაციცა იყოს ბერები:
სმა, გახარება, თამაში, ნიაღაგ არს სიმღერები,
ზამთარ და ზაფხულ სწორად გვაქვს ყვაილი ფერად-ფერები;
ვინცა გვიცნობენ, გენატრიან, იგიცა, ვინ-ა მტერები.

1067

"ღიდ-ვაჭარნი სარგებელსა ამისებრსა ვერ ჰპოვებენ;
იყიდიან, გაჰყიდიან, მოიგებენ, წააგებენ;
გლახა თვე ერთ გამდიდრების, სავაჭროსა ყოვლგნით ჰკრებენ
უქონელნი წელიწადსა საქონელსა დაიღებენ.

1068

"მე ვარ მებაღე უსენის, ვაჭართა უხუცესისა;
ესეცა გკადრო ამბავი, საქმე მისისა წესისა;
თვით ესე ბაღი მისია, თქვენი საღვთი დღესისა;
პირველ მას ჰმართებს ჩვენება ყოვლისა უკურფესისა.

1069

"რა შემოვლენ დიდ-ვაჭარნი, მას ნახეც და ძღვენსა სძღვნიან,
უჩვენებენ, რაცა ჰქონდეს, სხვაგან ღარსა ვერ გახსნიან
უკურფესთა სეფელ დასხმენ, ფასსა მუნვე დაუთვლიან;
მათ მაშინვე ააზაგებს, ვითა სწადეს, დაჰყილიან.

1070

"თქვენებრთა საპაგიოთა მას ჰმართებს გამოსვენება;
დამყენებელთა უბრძანებს, ჰმართებდეს ვის დაყენება.
აწ იგი აქა არ არის, რას მარგებს მისი ხსენება!
გამოგებება, წაყვანა მას ჰმართებს, თქვენი ქენება.

1071

"ფაგმან ხათუნ შინა არის, ხათუნი და ცოლი მისი,
პურად კარგი მასპინძელი, საყვარელი, არ თუ მქისი;
მას ვაცნობო მოსლვა თქვენი, წაგიყვანოს ვითა თვისი;
წინა კაცთა მოგაგებებს, ქალაქს შეხვალ ნთლივ, დღისი".

1072

ავთანდილ უთხრა: "წადიო, აგრე ქმენ, რაცა გწადიან".
მებაღე მირბის, ახარებს, ოფლნი ქვე მკრღამლის ჩასდიან.
ხათუნსა უთხრა ამბავი: "მე ესე დამიქადიან:
ემა მოვა, მისთა მჭვრეტელთა შუქნი მზედ გაიცადიან.

1073

"ვაჭარი ვინმე პაგრონი არს ქარაენისა დიდისა,
საროსა მსგავსი ნაზარდი და მივარე დღისა შვიდისა;
ჰშენის ჯუბა და მოხევეა ძოწეულისა რიდისა.
მე მისმო, მკითხა ამბავი და ნირი ღართა სყიდისა".

1074

ფაგმან ხათუნს გაეხარნეს, გააგება მონა ათი,
მოუკამზნა ქარვანსრანი, დააყენა ბარგი მათი.
შემოვიდა ღაწვი-ვარდი, ბროლ-ბაღანში, მინა-სათი;
მისთა მჭვრეტთა დაუსახეს ვეფხსა გოგი, ლომსა-თათი.

1075

ბარი გახდა, შემოაკრბეს ქალაქისა ერნი სრულად,
იქით-აქით იჯარვოდეს: "ვუჭვრიტოთ ამას რულად!"
ზოგნი ნლომით შეჭვრფინვიდეს, ზოგნი იყენეს სულ-წასრულად:
მათთა ცოლთა მოიძუღვენეს, ქმარნი ღარჩეს გაბასრულად.

1076

ფაგმან, ცოლი უსენისი, გაეგება კართა წინა,
მხიარულმან უსალამა, სიხარული დაიჩინა;
ერთმანერთი მთი კითხეს, შევიდეს და დასხდეს შინა;
ფაგმან ხათუნს მოსლვა მისი, შე- ვით-ვაგყვე, არ ეწყინა.

1077

ფაგმან ხათუნ თვალად მარჯვე, არ-ყმაწვილი, მაგრა მშმელი,
ნაკეთად კარგი, შავ-გრემანი, პირ-მსუქანი, არ პირ-ხმელი,
მუჭრიბთა და მომღერალთა მოყვარული, ღვინის მსმელი;
ღია ედვა სასალუქო დასაბურავ-ჩასაცმელი.

1078

მას ღამესა ფაგმან ხათუნ უმასპინძლა მეტად კარგა.
ყმაზან უძღვნა ძღვენი გურფა, მიმღებელთა თქვეს, თუ: "ვარგ-ა".
ფაგმანს მისი მასპინძლობა უღირს, ღმერთო, არ დაკარგა;
სვეს და ჭამეს, დასაწოლად ყმა გავიდა ღამით გარ, გა.

1079

დილასა ღარი ყველი უჩვენა, გაახსნეინა,
გურფანი სეფედ გარდასხნეს; ფასიცა ღათეფეინა,
ვაჭართა უთხრა: "წაიღეთ"! აჰკილა, გააწვეინა,
თქვა: "ვითა გინდა, ვაჭრობლით, ნუ გამაცხადებთ, მე ვინა".

1080

ყმა ვაჭრულად იმოსების, არ ჩაიცვამს არას მისსა.
ზოგჯერ უხმის ფაგმან მისსა, ზოგჯერ იყვის ფაგმანისსა;
ერთგან სხლიან, უბნობლიან საუბნარსა არა-მქისსა;
ფაგმანს ჰკლვიდა უმისობა, რამინისი ვითა ვისსა.

ფაგმანისგან ავთანდილის გამიჯნურება

1081

სჯობს სიშორე ღიაცისა, ვისგან ვითა ღათობის:
გილიბებს და შეგიკვეთებს, მიგინდობს და მოგენდობის,
მართ ანაზღად გიღალბებს, გაჰკვეთს, რაცა ღაესობის,
მით ღიაცსა სამალავი არას თანა არ ეთხრობის.

1082

ფაგმან ხათუნს ავთანდილის გულსა ნდობა შეუვიდა,
სიყვარული მეგის-მეგი მოემატა, ცეცხლებს სწვიდა.
ღამალავსა ეცლებოდა, მაგრა ჭირთა ვერ ჰმაღვიდა,
იგყვის: "რა ვქმნა, რა მერგების?" - აწვიმებდა, ცრემლთა ჰღვრიდა.

1083

"მიღმა ვუთხრა, ვაჲ თუ გაწყრეს, შეხედვაცა ღამიძვირდეს!
თუ არა ვთქვა, ვეღარ გაესძლებ, ცეცხლი უფრო გამიხშირდეს.
ვთქვა და მოგკვლე, ანუ ღავრზე, ერთი რამე გამიპირდეს;
მას მკურნალმან ვერა ჰკურნოს, თუ არ უთხრას, რაცა სჭირდეს".

წიგნი ფაგმანისა ავთანდილს თანა სამიჯნურო

1084

ღაწურა წიგნი საბრალო, მის ყმისა მისართმეველი,
მისისა მიჯნურობისა, მისთა პატიუთა მცნეველი,
მისთა მსმენელთა გულისა შემძრველი, შემარყეველი,
უსტარი შესანახავი, არ ცუდად დასახეველი:

1085

"ჰე მზეო, ღმერთსა ვინათგან მმედ სწადლი დასაბადებლად,
მით შეგქმნა მოშორებულთა ღბინად, არ ჭირთა მწადებლად,
ახლოს შემყრელთა ღამწველად, მათად ცეცხლისა მადებლად,
მნათობთა შენი შეხედვა ტკიბლად უნს, დასაქადებლად.

1086

"შენ გტრფილობენ მჭვრეტელნი, შენთვის საბრალოდ ბნდებიან,
ვარდი ხარ, მიკვირს, ბუღბუღნი რად არ შენ მეღა კრფებიან!
შენი შევენება ყვავილთა აჭნობს, ჩემინცა ჭნებიან,
სრულად ღამწვარ ვარ, თუ მზისა შექნი არ მომესწრებიან.

1087

"ღმერთი მყავს მოწმად, ვიშიში თქვენსა ამისა თხრობასა,
მაგრამ რა ვირგო ღლეკრულმან? სრულად გაეჰყრივარ თმობასა,
გული ვერ გასძლებს ნიადაგ შავთა წამწამთა სობასა,
თუ რას მეწვივი, მეწვიე, თვარა მივჭხლები ცნობასა!"

1088

"მე ვირე ამა წიგნისა პასუხი მომივილოდეს,
ესცნობდე, გინდოდე საკლავად, ან ჩემი რა გაგვილოდეს,
მუნამდის გავსძლო სულთა ღგმა, გული რაზომცა მტკიოდეს,
სიცოცხლე ანუ სიკვდილი გარდმიწყდეს, ნეტარძი, ოდეს!"

1089

ფაგმან ხათუნ დაწერა და გაუგზავნა წიგნი მისი.
ყმაზან ასრე წაიკითხა, და ვინწეა ანუ თვისი;
თქვა: "არ იცის გული ჩემი, ვინ მაშიკობს, ვისა ვისი,
რომე მიმიხს სამიჯნუროდ, რათ ვამსგავსო მე მას ისი!"

1090

თქვა: "ყვავი ვარლსა რას აქმნევს, ანუ რა მისი ფერია!
მაგრამ მას ბეღა ბუღბუღსა ჯერო ტკბილად არ უმღერია.
უმსგავსო საქმე ყველაი მოკლე და მით ოხერია.
რა უთქვამს, რა მოუწმხავს, რა წიგნი მოუწერია!"

1091

ესეგვარი საზრახავი დაუმრახა გულსა შინა;
მერე იგყვის: "ჩემგან კიდე ჩემი შემწე არავინა;
რასათვისცა გამოჭრილ ვარ, მისი ძეგნა რათგან მინა,
რათაცა ვით ვჰპოვებ, მას ვიქმ, გულმან სხვა-მცა რა ისმინა!"

1092

"ისი ღიაცი აქა მის, კაცთა მნახავი მრავალთა,
მოსაღგურე და მოყვარე მგზავროთა, ყოველგნით მავალთა;
მივჰყევ, მიამბობს ყველასა, რაზომცა ცეცხლი მწვავს ალთა,
ნუთუ რა მარგოს, მე მისი გარდახდა ჩემგან ვცნა ვალთა".

1093

თქვა: "ღიაცა ვინცა უყვარს, გაექსვის და მისცემს გულსა,
აუგი და მოყივნება არად შესწონს ყოლა კრულსა;
რაცა იცის, გაუცხადებს, ხვამიადსა უთხრობს სრულსა,
მიჯობს, მივჰყევ, განალ რასმე ესცნობ საქმესა ღამალულსა".

1094

კვლად იგყვის: "ვერვინ ვერას იქმს, თუ ეტლი არ მოსთმინდების;
მით რაცა მინდა, არა მაქვს, მაქვს რაცა, არ მომინდების;
ბინდის გვარია სოფელი, ესე თურ ამად ბინდების,
კოკასა შიგან რაცა ღვას, იგივე წამოღინდების!"

წიგნი ავთანდილისა ფაგმანს თანა

1095

მიუწერა: "წავიკითხე შენი წიგნი, ჩემი ქება.
შენ მომასწარ, თვარა შენგან მე უფრო მჭირს ცეცხლთა ღება:
შენცა გინდა, მეცა მინდა გაუწყველად შენი ხლება,
შეერა არის პირიანი, ორთავეა რათგან ნება".

1096

ფაგმანისსა ვერ გაიმბობ, მოემბა რა სიაზე!
მოუწერა: " კმარის, რაცა უშენომან ცრემლი ვლამე,
აწ ვიქმნები თავის წინა, აქა მოვე მარგო სამე,
მომისწრაფე შეყრა შენი, რა შელამდეს, მოლი ღამე".

1097

მას ღამითვე საწვეველი რა მიართვეს წიგნი ყმასა,
შეღამა ღა წა-ცა-ვიღა; სხვა ემთხვია მონა გმასა:
"ამას ღამე ნუ მოხვალო, ვერა მპოვებ შენთვის მზასა".
მას ეწყინა, არ ღაბრუნდა, თქვა, თუ: "ჰგავსო ვე რასა?"

1098

წვეული აღარ ღაბრუნდა კვლა ბევე უკუწვევითა.
ფაგმან ბის წყენით, შევიღა ავთანდილ მარგო ხე ვითა,
ღიაცსა წყენა შეაგყვა, ნახა შესლევითა, შე- ვითა,
ვერ ღაიზინა შიშითა ღა მისითავე თნევითა.

1099

ერთგან ღასხდეს ღა ღაიწყეს კოცნა, ღაღობა წყლიანი;
შემოღა კარსა ყმა ვინმე კეკლევი, ტან-ნაკვითანი,
შემოვლო ახლოს, შემოჰყვა მონა ხრმალ-ღარაკიანი,
ღაჰკრთა, რა ნახა ავთანდილ: ჰგავსო, თუ გზაა კლდიანი.

1100

ფაგმან რა ნახა, შეშინდა, ძრწის ღა მიეცა ძრწოლასა.
მან გაკვირვებით უჭვრიტა მათსა ღაღობა-წოლასა;
უთხრა: "არ გიშლი, ღიაცო, ფერთა მი ღა მო კრთოლასა,
გამითენდების, განანებ მაგა მოყმისა ყოლასა!"

1101

"გამეციხე, ბოზო ღიაცო, ღა ღამდეგ გასათრეველად:
მაგრა სცნობ ხვალე პასუხსა მაგა საქმისა მზღვეველად:
ვარ შენთა შეილთა შენითა კბილთა ღამაჭმეველად;
ღაეშალო, წვეერთა ფუ მიყავ, ხელიღა ვრბოლე მე ველად!"

1102

ესე თქვა ღა კაცმან წვეერთა მოიზინდა, გავლნა კარნი.
ფაგმან შექმნა თავსა ცემა, ღაწენი ესხნეს ნახოკარნი;
ცრემლთა მისთა შეეყარნეს, წყაროსაებრ ისმნეს წკარნი;
თქვა: "ღამქოლეთ, მოღით, ქვითა, მომაღევით მომაკარნი.

1103

მოსტქვამს: "მოვკალ, ჰაჰ -ჰაჰ, ქმარი, ამოვწყვიდენ წვრილნი შვილნი,
იავარ-ყვავ საქონელი, უსახონი თვალნი თლილნი,
გავეყარე საყვარელთა, ვაჰ გამზრდელნი, ვაჰ გამზრდილნი!
ბოლოღ ვექმენ თავსა ჩემსა, სიგყვანია ჩემნი წბილნი".

1104

ამას ყველასა ავთანდილ ისმენდა გაცბუნებული;
უბრძანა: "რა გჭირს, რას იტყვი, რასთვის ხარ აგრე ვებული?
რას ღაგექაღ იგი ყმა, რა ნახა შენგან კლებული?
ღაღუბდი, მითხარ, ვინ იყო, ანუ რად საქმელ რებული?"

1105

ღიაცმან უთხრა: "ჰე ლომო, ხელი ვარ ცრემლთა ღენითა,
ნურას ნუ მკითხავ ამბავსა, ვერცა რას გითხრობ ენითა;
ღაფხოცენ შვილნი ხელითა, მით ვარ აღარას ღხენითა.
თავი მოვიკალ უთმინოღ სიყვარულითა შენითა.

1106

"ესეგვარი ღია მიჰხედეს სიგყვა-მცთარსა, ენა-მეგსა,
ხვაშიაღთა ვერ-მმაღავსა, უჭკუოსა, შმაგსა, რეგსა;
ვაგლახითა მეწიენით, გეგყვი ყოვლსა ჩემსა მჭერეგსა,
მკურნალმანცა ვერა ჰკურნოს თავისისა სისხლის მჭერეგსა.

1107

"ორისაგან ერთი ქმენით, ამის მეგსა ნურას ჰლამით:
მო- ვითა-ჰკლავ იმა კაცსა, წადი, მოკალ მალვით ღამით,
მე და სრულად სახლი ჩემი დახოცასა დაგვხსენ ამით!
მოხვალ, გითხრობ ყველაკასა, მო- ვით-გითხრა ცრემლთა ღამით.

1108

"თვარა ღამითვე გვირთები შენი წაიღე ვირითა,
ღააგლე ჩემი მიღამო სრულად მიკრიფე, მი-, რითა.
ვეჭვ რომე ჩემთა ცოლვითა შენცა აგავსონ ჭირითა,
თუ ღარბაშს მივა ისი ყმა, შეილთა დამაჭმევს პირითა".

1109

რა ესე ესმა ავთანდილს ღალსა, ბუნება-ზიარსა,
აღვა და ღახტი აიღო რა გურფა რამე მხნე არსა!
"ამა საქმისა ვერ-ცნობა, - თქვა, - ჩემი სიბუნტე არსა".
ნუ ვჭვ სულ-ღგმულსა ქვეყანად, თუ ვითმე მისებრი არსა!

1110

ფატმანს უთხრა: "კაცი მომეც მასწავლეულად, წინამძღვარად,
გზასა მართლად წამიყვანოს, თვარა მეშვლად მინდა არად;
იმა კაცსა ვერა ვხელავ მეომარად ჩემად ღარად,
რაცა ვუყო, მოგახსენებ, მომიცალე, იყავ წყნარად".

1111

მას მისცა მონა დიაცმან წინამძღვრად, წა-ცა-მყვანულად,
კვლავე შეჰყიელა: "ვინათგან ცეცხლი აწ ცხელი-ა ნელად,
თუ მო- ვითა -ჰკლავ იგი ყმა ჩემად გულისა მფხანულად,
ბეჭელი ჩემი აცვია, მას გველრებ მოსაჭანულად".

1112

ავთანდილ გავლო ქალაქი მით უებროთა განითა;
ზღვის პირსა სახლნი ნაგებნი ღგეს ქვითა წითელ-მწვანითა,
ქვეშეთვე სრითა გურფითა, კვლა ზელათ ბანის-ბანითა,
დიდროვანითა გურფითა, მრავლითა თანის-თანითა.

1113

მუნ მიჰყავს პირ-მზე ავთანდილ მას, მისსა წინამძღომელსა;
ხმა-მღაბლად ჰკადრებს: "ისია სრა მისი, ეძებ რომელსა".
უჩვენებს, ეტყვის: "ჰხელაო ბანსა მე და ქვე მღგომელსა?
იქი წევს ძილად, იცოლი, ანუ ქვე ჰპოვებ მჯღომელსა".

1114

კარსა წინა ღარაჯანი ორნი უწეს მას, გლახ ყმასა.
ყმა გავიდა, გაეპარა, ღააგლებდეს ვირე ხმასა,
თვითო ხელი ყელსა მიჰყო, მუნვე მისცა სულთა ხლასა,
თავი თავსა შეუტაკა, გაურია გვინი თმასა.

1115

იგი ყმა საწოლს მარგო წვა გულითა ჯავრიანითა;
ხელ-სისხლიანი ავთანდილ შეღვა განითა ჯანითა;

ველარ აესწრა, იღუმალ მოკლა, ვერცა თუ ვცანითა,
ხელი მოჰკიდა, მიწასა ღაასკენა, ღაკლა ღანითა.

1116

მჭერეგელთა მზე და მებრძოლთა მხეცი და ვითა ბარია.
ბეჭლითურთ თითი მოჰკეცეთა, ქვესკნელს მიწათა გარია,
ზღვით კე სარკმელთა გასტყორცა, ზღვისა ქვიშათა ღარია,
მისთვის არცაღა სამარე, არცა სათხარად ბარია.

1117

ხმა მათისა ღახოცისა არ გაისმა არსით არა.
წამოვიღა ვარლი ტკბილი, რასამცა ვით გაემწარა!
ესე მიკვირს, სისხლი მათი ასრე ვითა მოიპარა!
რომე წელან წამოეცლო, გზა იგივე წაიარა.

1118

რა ფაგმანისსა შევიღა ლომი, მზე, მოყმე წყლიანი,
უბრძანა: "მოეკალ, მან ყმა მან ღლე ველარ ნახოს მზიანი,
თვით მონა შენი მოწმად მყავს, ფიცი აფიცე ღმრთიანი,
აჰა თითი და ბეჭელი, და ღანა მაქვს სისხლიანი.

1119

"აწ მითხარ, თუ: რას იტყოლი, რას გაშმაგლი ისრე რეგალ?
რას გექაღდა ისი კაცი? მესწრაფების მეტის-მეგალ".
ფაგმან ფერხთა მოეხვია: "არ ღირს ვარო პირსა ჭერეგალ,
გამიმრთელდა გული წყლული, აწღა ღავჯე ცეცხლთა შრეგალ.

1120

"მე და უსენი შვილითურთ აწ ახლად ღავიბაღენით;
ღომო, ქებანი შენნიმცა ჩვენ ვითა ვაღიაღენით!
ვინათგან სისხლთა იმისთა დაღერევა ღავიქაღენით,
თავითგან გითხრობ ყველასა, თქვენ სმენად ღავიბაღენით".

ფაგმანისგან ნესტან-ღარეჯანის ამბვის მობა

1121

"ამა ქალაქსა წესია: ღღესა მას ნავროზობასა
არცა ვინ ვაჭრობს ვაჭარი, არცა ვინ წაუა გლობასა;
ყოველნი სწორად ღავიწყებთ კამმასა, ღამამობასა,
ღღესა შეიქმან მეფენი პურობა-ღარბამობასა.

1122

"ჩვენ ღღ-ვაჭართა მეღა-გვაც ღარბამს მიღება ძღვენისა,
მათ საბოძერისა ბოძება ჰმართებს მსგავსისა ჩვენისა;
ათ ღღემღის ისმის ყოველგნით ხმა წინწილისა, ებნისა,
მოელანს მღერა, ბურთობა, ღგრიალი ცხენთა ღგენისა.

1123

"ქმარი ჩემი ღღ-ვაჭართა წაუძღვების უსენ, წინა,
მათთა ცოლთა მე წავასხამ, მაწვეველი არად მინა;
ღღლოფალსა ძღვენსა ვუძღვნი, მღღარი თუ გლაზა ვინ-ა,
ღარბამს ამოღ ვავიხარებთ, მხიარულნი მოვალთ მინა.

1124

"ღღე მოვიღა ნავროზობა, ღღლოფალსა ძღვენი ვსძღვენით;
ჩვენ მივართვით, მათ გვიბოძეს, ავავსენით, ავივსენით;
კამიერად მხიარულნი წამოვეღით ნებით ჩვენით,
კვლა ღავსხელით გახარებად, უნებურნი არ ვიყენით.

1125

"ბაღსა შიგან თამაშობად საღამოსა გავე კამსა,
გავიგანე ხათუნები, - მათი ჭმევა ჩემგან ხამსა;
მომყებოდეს მომღერალნი, იგყოდინ ტკბილსა ხმასა,
ვიმღერდი და ვყმაწვილობდი, ვიცვალელები რიღე-თმასა.

1126

"იქ ბაღსა შიგან გურფანი სახლნი, ნატიფად გებულნი,
მაღალნი, ყოვლგნით მხელველნი, ზღვას ზელა წაკილებულნი,
მუნ შევიგანენ ხათუნნი, იგი ჩემ თანა ხლებულნი,
კვლა დავიღვეით ნაღმი, დავსხელით ამოდ შევებულნი.

1127

"ვაჭრის ცოლთა მხიარულმან ვუმასპინძლე ამოდ, ღურად;
სმასა ზელა უმიზნოდ გავხე რაღმე უგემურად;
რა შემაგყვეს, გაიყარა, სხლომილ იყო რაცა პურად
მარგო დაერნი, სეველ რამე შემომექცა გულსა მურად.

1128

"უკმოვახვენ სარკმელნი და შევაქციე პირი გზასა,
ვიხელვიდი, ვიქარევები კაეშნისა ჩემგან ბრღასა;
შორს ამიჩნდა ცოტა რამე, მოცურვიდა შიგან ზღვასა,
მფრინველად ვთქვი ანუ მხეცად, სხვას ვამსგავსე მე-ცა რასა!

1129

"მაშორვიდა, ვერად ვიცან; მომეახლა, იყო ნავი;
ორთა კაცთა, ტანად შავთა, თვით პირიცა ეღვა შავი;
იქით-აქათ მოსდგომოდეს, ახლოთ უჩნდა ოდენ თავი,
გამოიღეს, გამიკვირდა იგი უცხო სანახავი.

1130

გამომიღნეს იგი ნავი, გამოიღეს ბაღსა წინა,
მიიხელნეს, მოიხელნეს, ვინ გვიჭვრეტსო, საღა, ვინა,
ვერა ნახეს სულიერი, ვერცა რამან შეაშინა;
მე იღუმაღ ვიხელვიდი, სულ-ღებული ვიყავ შინა.

1131

"მით ნავიდაღმა მათ რომე გარდმოსევს კილობანითა,
აჰხადეს, ქალი გარდმოხდა უცხოთა რათმე ტანითა,
თაესა რიღითა შავითა, ქვემეთ მოსილი მწვანითა,
მშესა სიგურუელ ეყოფის, იყოს მისითა გვანითა.

1132

"რა მობრუნდა ქალი ჩემკე, შემოადგეს სხივნი კლდესა,
ლაწვთა მისთა ელვარება ელვარება ხმელთა, ზესა;
დავიწუხენ თვალნი, ყოლა ვერ შევადგენ, ვითა მშესა,
უკმოვიხმ კარი, ჩემგან მათი ჭვრეტა ვერა ცნესა.

1133

"მოვიხმენ ოთხნი მონანი, ჩემსა წინაშე მღლომელნი,
ვუჩვენე: "ხელავთ, ინლოთა გყველ ჰყვანან შუქნი რომელნი?
ჩაეპარენით, ჩაელით წყნარად, ნუ ჩქარად მხლგომელნი,
მოგყილონ, ფასი მიეცით, რასაცა იყვნენ მნლომელნი.

1134

"თუ არ მოგცენ, ნულარ მისცემთ, წაჰგვარეთ და დახოცენით,
მოიყვანეთ ისი მოვარე, ქმენით კარგად, ეცადენით! "

ჩემი ყმანი ზელაღაღმა ჩაეპარნეს, ვითა ფრენით,
ლავეჭრნეს, არ მოჰყიდეს, შავნი ვნახენ მეგალ წყენით.

1135

"მე სარკმელთა გარღვაღეგ, რა შევიგენ, არ მოჰყიდეს,
შევეუბახენ: "დახოცენით!", ლაიპყრნეს და თავსა სჭრიდეს;
იგი ბღვასა შეასრიფნეს, შემოადგეს ქალსა, სცვიდეს;
ჩავეგებე, გამოეპგვარე, ბღვის პირს ხანსა არ დამიდე.

1136

"რა გაიბო ქება მისი, რა სიგურფე, რა ნაზობა!
ვფიცავ, რომე იგი მზეა, არა ჰმართებს მზესა მზობა!
ვინ გაიცდის შუქთა მისთა, ვინ-მცა ვით ქმნა ნახაზობა!
მე თუ დამწვავს, აჰა მზა ვარ, აღარ უნდა ამას მზობა!"

1137

ესე სიგყვა დაასრულა, ფაგმანი იკრნა პირსა ხელნი;
აეთანდლისცა აეგირნეს, გარდმოყარნა ცრემლნი ცხელნი;
ერთმანერთი ღაფიწყდა, მისთვის გახდეს ვითა ხელნი,
ღვარმან, ბელათ მოღენილმან, გააწყალნა ფიფქნი თხელნი.

1138

მოიგირეს, ყმამან უთხრა: "ნუღარ გასწყველ, გაასრულე."
ფაგმანი იგყვის: "მივეგებე გული მისთვის ვაერთგულე,
გარდუკოცნე ყოელი ასო თავი ამაღ მოვაძულე,
მელა ღავსვი გახტსა ჩემსა, შევეკვეთე გავესულე.

1139

"ვჰკადრე: "მითხარ, ვინ ხარ, მზეო, ანუ შვილი ვისთა გომთა?
იმა ზანგთა სით მოჰყვანდი შენ, პაგრონი ცისა ხომთა?"
მან პასუხი არა მითხრა მე სიგყვათა ესემომთა,
ას-ნაკეცი წყარო ვნახე ცრემლთა, მისგან მონაწითომთა.

1140

"რა მივაჭირფე კითხვითა, მეგითა საუბნართა,
გულ-ამოხვინწვით აგირდა მით რათმე ხმითა წყნართა;
ბროლ-ლალსა ღვარი ნარგისთა მოსდის გიშრისა ღართა;
მისი მჭვრეგელი ღაფიწვი, გავხე გულითა მკვლართა.

1141

"მითხრა: "შენ ჩემთვის, ღელაო, ხარ უმჯობესი ღელისა,
რას აქმნე ჩემსა ამბავსა, მლაპარი არის ყბელისა!
ღარიბი ვინმე, შემსწრობი ვარ უბელსა ბელისა;
თუ რაცა მკითხო, ძალი-მცა გიგმია არსთა მხელისა!"

1142

"ვთქვი: "უკამოდ არ წესია მოყვანა და მშისა ხმობა:
მომყვანელი გაშმაგლების და წაუვა ერთობ ცნობა;
ხმობა უნდა ეამიერად, სააჯოსა ყოვლსა თხრობა.
რად არ ვიცი ამა მშისა საუბრისა უკამობა?"

1143

"ავიყვანე იგი პირ-მზე ნაქები და ვერ ვთქვი უქი;
სურვილმან და მზემან მისმან, ძლივ დაემალე მისი შუქი,
ჩამოეპბურე მრავალ-კეცი სგავრა მძიმე, არ-სუბუქი;
ცრემლსა სეგყვს და ვარდა ამრობს, წამწამთაგან მოქრის ბუქი.

1144

"მოვიყვანე შინა ჩემსა იგი პირ-მზე ტანით ალვით,
მოუკაპზე სახლი ერთი, შიგან ღვსვი მეტად მალვით;
არვის ვუთხარ სულერსა, შევინახე ფარვით, კრძალვით,
ერთი მანგი ვამსახურე; მე შევიდი, ვნახი ხალვით.

1145

"ვით გაიბო საკვირველი მე, გლახ, მისი ყოფა-ქცევა,
ლღე და ღაბე გაუწყველად გირილი და ცრემლთა ფრქვევა!
შევეხეწი: "ღალუმილი", წამ ერთ ჰქონდის ჩემი თნევა.
აწ უმისოდ ვით ცოცხალ ვარ, ჰაჲ -ჰაჲ ჩემთვის, ვაგლახ მე, ვა!

1146

"შინა შევიდი, მას წინა ეღვის ცრემლისა გუბეზი,
შიგან სისხლისა მორევსა ეყრდნის გიშრისა შუბეზი,
მელნისა ტბათა იღვრების საფე სათისა რუბეზი,
შუა ძოწსა და აკიკსა ჭვირს მარგალიტი გუბეზი.

1147

"კამი ვერ ვპოვე კითხვისა ნიადაგ ცრემლთა ღვრისაგან,
თუ-მცა მეკითხა: "ვინ ხარ და ეგრე გასრული რისაგან?"
მჩქეფრად სისხლისა ნაკალი მოსდის ალვისა ხისაგან,
მას ხორციელი რა გასძლებს სხვა, კილეგანი ქვისაგან!

1148

"არად უნდის საბურავი, არცა წოლა საგებლითა,
მიწვივ იყვის რილითა და მით ერთითა ყაბაჩითა,
მკლავი მისი სასთაულად მიიღვის და მიწვის მითა,
ძლივ ვაჭამი ცოტა რამე ათასითა შეხვეწითა.

1149

"სხვა გაიბო საკვირველი რილისა და ყაბაჩისა;
ვარ მნახავი ყოელისავე უცხოსა და ძვირფასისა,
მაგრა მისი არა ვიცი, ქმნილი იყო რაგვარ რისა:
სილბო ჰქონდა ნაქსოვისა და სიმტკიცე - ნაჭელისა.

1150

მან გურფამან სახლსა ჩემსა ეგრე ღაყო ხანი დიდი;
ვერ გავანდე ქმარსა ჩემსა, შესმენისა მქონდა რიდი;
ვთქვი: "თუ ვუთხრობ, ვიცი ღარბაშს გაამქლავნებს ისი ფლიდი".
ესე მეყო საგონებლად, კვლა შევიდი, კვლა გავიდი.

1151

ვთქვი: "თუ არ ვუთხრა, რა ვუყო, ჩემგან რა მოეგვარების?
არცა რა ვიცი, რა უნდა, რა ვისგან მოეხმარების;
ქმარი რა მიგრძნობს, მო-ცა-მკლავს, ველარა მომეფარების;
ვითა ღაგმალო ნათელი, ვინ მშესა ღაელარების?!"

1152

"მე, გლახ, მარტომან რა ვუყო, მიმატებს ცეცხლთა ღებასა!
მო და გავანდო, ნუ შევალ უსენის შეცოდებასა;
არ გაამქლავნოს, ვაფიცო, თუ მომცემს იმეღებასა,
სულსა ვერ წასწყმელს, ვერა იქმს ფიცისა გაცუღებასა.

1153

"მივე მარტო, ქმარსა ჩემსა ველალობე ველაციცე,
მერმე ვუთხარ: "გითხრობ რასმე, მაგრა პირველ შემომფიცე,
არვის უთხრა სელიერსა, საფიცარი მომეც მტკიცე".
ფიცი ფიცა საშინელი: "თავიცაო კლდეა ვიცი!"

1154

"რაცა მითხრა, სიკვდილამდის არვის ვუთხრა სულიერსა,
არა ბერსა, არა ყმასა, მოყვარესა, არცა მგერსა".
მერმე ვუთხარ ყველაკაი უსენს, კაცსა ღმობიერსა:
"მოდი, მომყევე აქა სამე, მო, გიჩვენებ მზისა ფერსა".

1155

"აღგა, ამყევა ღა წაველით, შეველენით კარნი სრისანი.
უსენ გაჰკვირდა, გა-ცა-კრთა, რა შუქნი ნახნა მზისანი;
თქვა: "რა მიჩვენე, რა ვნახე, რანია, ნეგარ, რისანი?!
თუ ხორციელი არის-მცა, თვალნი-მცა მრისხვენ ღმრთისანი!"

1156

"ვთქვი, თუ: "არცა რა მე ვიცი ამისი ხორციელობა,
რაცა არ გითხარ, მის მეტი მაქვს არცა მეცნიერობა;
მე ღა შენ ვჰკითხოთ, ვინ არის, ვისგან სჭირს ისი ხელობა,
ნუთუ რა გვითხრას, ვეაჯნეთ, ქმნას ღიღი ღმობიერობა".

1157

"მიველით, გვექონდა ორთავე კრძალვა მისისა კრძალისა;
ვჰკადრეთ, თუ: "მზეო, სახშილი გველების შენგან ალისა,
გვითხარ, რა არის წამალი მთვარისა შუქ-ნამკრთალისა?
რას შეუქმნიხარ გაფრანად შენ, ფერად მსგავსი ღალისა?"

1158

"რაცა ვჰკითხეთ, არა ვიცი ესმა ანუ არ ისმენდა:
ვარდი ერთგან შეეწება, მარგალიტსა არ აჩენდა;
გველი მოშლით მოეკეცნეს, ბაღი შეღმა შე-რე-შენდა,
მზე ვეშაჟსა ღებნელა, ზელა რაღმცა გაგვითენდა!

1159

"ვერა ღავჰყარეთ პასუხი ჩვენ საუბრითა ჩვენითა:
ვეფხი-ავაზა პირ-ქუშად მის, წყრომა ვერ ვუგრძენითა.
კვლაცა ვაწყინეთ, აგირდა, მჩქეფრად ცრემლისა ღენითა,
"არა ვიციო, მიმიშვით!" - ეს ოღენ გვითხრა ენითა.

1160

"ღავსხელით ღა მას თანავე ვიგირეთ ღა ცრემლი ვლამეთ,
რაცა გვეთქვა, შევინანეთ, სხვამცა რაღა შევიწამეთ!
ძლივ ვიაჯეთ ღალუმება, ღავალუმეთ, ღავაამეთ;
ჩვენ მივართვით ხილი რამე, მაგრა ვერა ვერ ვაჭამეთ.

1161

"უსენ იგყვის: "ბევრ-ათასნი ჭირნი ამან ამიხოცნეს;
ესე ღაწვნი მზისად ხმანან, კაცთაგანმცა ვით იკოცნეს!
უმართლეა, ვერ-მჭერეგელმან თუ პატიენი იასოცნეს,
მე თუ შეილნი მირჩენიან, ღმერთმან იგი ღამიხოცნეს!"

1162

"მას ვუჭვრიტეთ ღიღი ხანი, წამოველით სულთქემით, ახით;
შეყრა გვიჩნდის სიხარულად, გაყრა ღიღად ვივაგლახით;
ვაჭრობისა საქმისაგან მოვიცალით, იგი ვნახით,
გულნი ჩვენნი გაუშვებლად ღვეტყვევნეს მისით მახით.

1163

"რა გარღახდა ხანი რამე, გამოვიღეს ღამე-ღღენი,
უსენ მითხრა: "არ მინახავს ძოღანდითგან მეფე ჩენი.

მივაზივრებ, წავალ ვნახავ ვულარბაზო ვუძღვნა ძღვენი".
მოვახსენე: "ღია, ღმერთო ბრძანებაა ეგე თქვენი!"

1164

"უსენ ტაბაკსა დააწყო მარგალიტი და თვალეები.
დაგჰვედრე: "ღარბაზს დაგხვდების ღარბაზის ერი მთრვალები;
ამა ქალისა ამბავსა, მომკალ, თუ არ ეკრძალები".
კვლა შეემოძიე: "არ ვიგყვი, თავსაცა მეცეს ხრმალები!"

1165

"უსენ მივილა, ხელმწიფე დაჰხვდა ნადიმად მჯღომელი -
უსენ არიფი მეფისა, მეფეა მისი მნღომელი -
წინა მიისვა, შეიძღვნა, ძღვენი მიართვა რომელი.
აწ ჰნახო მთრვალი ვაჭარი, ცქაფი, უწრფელი, ჰრომელი.

1166

"რა მეფემან უსენს წინა სვა მრავალი ღოსტაქანი,
კვლა შეესევს და კვლა აუესნეს სხვა ფარნი და სხვა ჭიქანი.
დაავიწყდა იგი ფიცი; რა მუსაფი, რა მაქანი!
მართლად თქმულა: "არა ჰმართებს ყვავსა ვარდი, ვირსა რქანი".

1167

"უთხრა დიდმან ხელმწიფემან უჭკუოსა უსენს, მთრვალსა:
"ღია მი კვირს, საძღვნოდ ჩვენად სით მოიღებ ამა თვალსა,
მარგალიტსა ღიდროფანსა, უმსგავსოსა ჰპოვებ ღალსა?
ვერ გარღვიხდი, თავმან ჩემმან, ძღვენითა შენთა ნაათაღსა".

1168

"თავყანის-სცა უსენ, ჰკადრა; "ჰე მაღალო ხელმწიფეო,
ბეცით შექტა მომფენელო მარჩენალო არსთა, მზეო!
რაცა სხვა მაქვს, ვისი არის ოქრო, თუნდა საჭურჭლეო?
ღელს მუცლით რა გამოძყვა? მბოძებია თქვენგან მეო.

1169

"ამას გკადრებ, თავმან თქვენმან, არა გმართებს მაღლი ძღვნისა;
სხვა რაზე მითქს სასძლო თქვენი, შესართავი თქვენის ძისა;
მას უცილოდ ღამიმადლებო, ოღეს ჰნახოთ მსგავსი მზისა,
მაშინ მეგად გაამრავლოთ თქვენ ბრძანება ნეტარძისა".

1170

"რას ვაგრძელებდე! გაგება ფიცი, სიმტკიცე სჯულისა,
უამბო პოენა ქალისა, მჭერეგთაგან მზედ სახულისა.
მეფესა მეგად ეამა, მიეცა ღხინი გულისა,
უბრძანა ღარბაზს მოყვანა, სრულ-ქმნა უსენის თქმულისა.

1171

"მე აქა ჩემსა ამოდ ვჯე, მუნამღის არ მიკენესია.
შემოღვა კარსა მეფისა მონათა უხუცესია,
თანა ჰყვა მონა სამოცი, ვით ხელმწიფეთა წესია,
მოვიღეს; მეგად გავეკვირდი, ვთქვი: "რამე საქმე ზესია".

1172

"მისაღამეს, "ფაგმან! - მითხრეს - ბრძანებაა ღმრთისა სწორთა:
ღელს რომელი უსენ შესძღვნა ქალი, მსგავსი მზეთა ორთა,
აწ მოგვეგარე, წავიყვანოთ, ვლა არ გვინდა გზათა შორთა".
ესე მესმა, ღამცქედს ცანი, რისხვა ღმრთისა ეცა გორთა.

1173

მე გაკვირვებით კვლავ ვპკითხე: `რა ქალი გინდა, რომელი?"
მათ მითხრეს: "უსენ შემოსძენა პირი ელვითა მკრითომელი".
არას მარგებლა, ღავასკვენ დღე ჩემი სულთა მხლომელი.
ავთროლოლი, ავლეგ ველარა, ვერცა ქვე ვიყავ მჯლომელი.

1174

"შევე, ვნახე იგი გურჯა მგირალად და ცრემლ-ღასხმულად,
ვპკალრე: "მზეო, ბედმან შავმან ვით მიმუხთლა, ჰხელაგ რულად!
ცა მობრუნდა რისხვით ჩემკე, იავარ-მყო, ამფხერა სრულად
შემასმინეს, მეფე გითხოვს, ვარ ამისთვის გულ-მოკლულად".

1175

"მან მითხრა: "ღაო, ნუ გიკვირს, ევე რაზომცა ძნელია!
ბელი უბელო ჩემზელა მიწყივ ავისა მქმნელია.
კარგი რა მჭირდეს, გიკვირდეს, ავი რა საკვირველია!
სხვა-ღასხვა ჭირი ჩემზელა არ ახალია, ძველია".

1176

"თვალთა ვითა მარგალიტი გარდმოყარა ცრემლი ხშირი,
აღვა ასრე გულ-უშიშრად ვეფხი იყო ანუ გმირი,
ლხინი ლხინად არად უჩნდა, მართ აგრევე ჭირად ჭირი.
მთხოვა, გარე აჯილითა მოიბურა განი, პირი.

1177

შევე საჭურჭლეს, რომელსა ფასი არ ღაელებოდა,
თვალ-მარგალიტი ავიღე, რაც ოღენ ამელებოდა,
თვითო და თვითო თვითოსა ქალაქსა ეფასებოდა.
მივე მას წელთა შევარცვი, შავ-გული ვისთვის კვლებოდა.

1178

"ვარქვი: "ჩემო, განალ საღმე გეხმარების ესეგვარი".
მათ მონათა ხელთა მივეც იგი პირი, მზისა ღარი.
ცნა მეფემან, მოეგება; ჰკრეს გაბლასა, გახლა მარი;
იგი მივა თავ-მოდრეკით წყნარი, არას მოუბნარი.

1179

"ზელა მოატყლა მჭვრეგელი, გახლა ბათქი და მარები,
ვერ იჭირვიდეს სარანგნი, მუნ იყო არ-სიწყნარები;
იგი რა ნახა მეფემან, საროსა მსგავსი ნარები,
გაკრითომით უთხრა: "ჰე მზეო, აქა ვით მოიგვარები?"

1180

"ვით მზემან, მისნი მჭვრეგელნი შექმნნა თვალისა მფახველად;
მეფემან ბრძანა: "გამხალა ნახული მე უნახველად,
ღმრთისაგან კილე ვინ-მც იყო კაცი ამისად მსახველად!
ჰმართებს ამისთა მიჯნურთა, ხელნი თუ რობოდენ, ახ, ველად!"

1181

"გვერდსა ღაისვა, ეუბნა ტკბილითა საუბნართა:
"მითხარო, ვინ ხარ, ვისი ხარ, მოსრული ვისთა გვართა?"
მან არა გასცა პასუხი პირითა, მზისა ღართა;
თავ-მოდრეკილი ღაღრეჯით ქვე მის ცნობითა წყნართა.

1182

"არ ისმენდა მეფისასა, რასა გინდა უბრძანებლა,
სხვაგან იყო გული მისი, სხვასა რასმე იგონებდა;
ვარლი ერთგან შეეწება, მარგალიტს არ უჩვენებდა,
მჭვრეტნი მისნი გააკვირენა, რასა-მცა ვინ იაზრებდა!

1183

"მეფე ბრძანებს: "რა შევიგნათ, გული ჩვენი რათ იხსნების?
ამა ორთა კიდეგანი ამრი არა არ იქმნების:
ან ვისიმე მიჯნურია, საყვარელი ეგონების,
მისგან კიდე არვისად სცალს, ვეღარცა ვის ეუბნების.

1184

"ანუ არის ბრძენი ვინმე, მაღალი და მაღლად მხელი,
არცა ლხინი ლხინად უჩანს, არცა ჭირი ზედას-ზედი;
ვით ზღაპარი, ასრე ესმის უბელობა, თუნდა ბელი,
სხვაგან არის, სხვაგან ფრინავს, გონება უც ვითა ტრელი.

1185

"ღმერთმან ქმნას, შინა მოვიდეს ძე ჩემი გამარჯვებული,
მე დაჯახვედრო ესე მზე, და-, მისთვის დამზადებული;
მან ათქმევინოს ნუთუ რა, ჩვენცა ვცნათ გაცხადებული,
მუნამდის მთიარე შუქ-კრთომით ჯდეს, მზისა მოშორებული".

1186

"ხელმწიფისა შეილსა გითხრობ კარგსა ყმასა, გულოვანსა,
უებროსა მნელ და თვალად, შევნიერსა პირსა, ტანსა;
მაშინ ლაშქარს წასრულ იყო, მუნ დაჰყოფდა ღიღსა ხანსა,
მამა მისთვის ამზადებდა მას, მნათობთა დასაგვანსა.

1187

"მოიღეს, ტანსა ჩააცვეს შესამოსელი ქალისა,
მას ზელა შუქი მრავალი ჩნდა მნათობისა თვალისა,
დაადგეს თავსა გვირგვინი ერთობილისა ლაღისა,
მუნ ვარდსა ფერი ამევენეს ბროლისა გამჭვირალისა.

1188

"მეფემან ბრძანა: "მოკაზმეთ საწოლი უფლის-წულისა!"
ლაუღგეს ტახტი ოქროსა, წითლისა მაღრიბულისა;
აღვა თვით ღიღი ხელმწიფე, პაგრონი სრისა სრულისა,
მას ზელა დასვა იგი მზე, ლხინი მჭვრეტელთა გულისა.

1189

"უბრძანა ცხრათა ხალუმთა დადგომა მცველად კარისად;
ხელმწიფე დაჯდა ნადიმად, მსგავსად მათისა გვარისად;
უბოძა უსენს უზომო მუქფად მის მზისა ღარისად.
სცემენ ბუკსა და გაბლა ესა მოსამაგებლად ზარისად

1190

"გააგრძელეს ნადიმობა, სმა შეიქმნა მეტად გრძელი,
ქალი პირ-მზე ბელსა ეტყვის: "რა ბელი მიც ჩემი მკველელი!
საღაური სად მოსრულ ვარ, ვის მივჰხვლედი ვისთვის ხელი,
რა ვქმნა, რა ვყო, რა მერგების, სიცოცხლე მჭირს მეტად ძნელი!"

1191

"კვლაცა იტყვის: "ნუ დავაჭნობ შევნებასა ვარდთა ფერსა,
ვეცადო რას, ნუთუ ღმერთმან მომარიოს ჩემსა მტერსა!
სიკვდილამდის ვის მოუკლავს თავი კაცსა შეცნიერსა?
რა მისჭირდეს, მაშინ უნდან გონებანი გონიერსა!"

1192

"ხალუმნი უხმნა, უბრძანა: "ისმენდით, მოლით ცნობასა!
მოლორებულ ხართ, დამცთარ ხართ თქვენ ჩემსა პაგრონობასა,

ღამეთარა თქვენი ხელმწიფე, ჩემსა თუ ლამის სძლობასა,
ჩემთვის ბუკსა ღაბლაკსა ცუდად, გლახ, იცემს, ნობასა.

1193

"არ ვარვ ვარ თქვენად ღელოფლად, ჩემი გზა კიდეგანია;
მაშოროს ღმერთმან მამაცი, პირად მზე, სარო-განია!
სხვასა რად მნუკვეთ საქმესა? ჩემნი საქმენი სხვანია!
თქვენ თანა ჩემი სიცოცხლე არ ჩემი შესაგვანია.

1194

"უცილოდ თავსა მოვიკლავ, გულსა ღავიცემ ღანასა,
თქვენ ღაგხოცს თქვენი პატრონი, სოფელს ვერ ღაჰყოფთ ხანასა;
ესე სჯობს: მოგცე საჭურჭლე, მძიმე მარტყია ჭანასა,
მე გამაპარეთ, გამიშვით, თვარა ღაიწყებთ ნანასა".

1195

"შემოიხსნა მარგალიტი, შემოერგყა რაცა თვალი,
მოიხალა გვირგვინიცა გამჭვირალი ერთობ ღალი;
მისცა, უთხრა: "გამომიღეთ, გვაჯები ვულ-მხურვალი,
მე გამიშვით, ღმერთსა თქვენსა მიაგაღეთ თქვენი ვალი".

1196

"მონათა მიჰხელა სიხარბე მის საჭურჭლისა ძვირისა,
ღაჰვიწყლა შიში მეფისა, ვითა ერთისა გვირისა,
გამოპარება ღაასკენეს მის უებროსა პირისა.
ნახეთ, თუ ოქრო რასა იქმს, კვერთხი ეშმაკთა ძირისა!

1197

"რა ოქრო მისთა მოყვასთა აროდეს მისცემს ღხენასა,
ღლელ სიკვილაღმდის სიხარბე შეაქმნევს კბილთა ღრჭენასა,
შესღის ღა გასღის, აკლია, ემღურვის ეტლთა რბენასა,
კვლა აქა სულსა ღააბამს, ღაუშღის აღმაფრენასა.

1198

"რა ხალუმთა აუსრულეს საქმე მისი საწადელი,
ერთმან განსა აიხალა, მისცა მისი ჩასაცმელი,
სხვანი კარნი გამორჩეს, იჯარეოღა ღარბამს მსმელი.
ღარჩა მთვარე გველისაგან გავსებული, ჩასანთქმელი.

1199

"მონანიცა გარღიხეწნეს, გაიპარნეს მასვე თანა.
ქალმან კარსა ღამირეკა, ფაჭმანობა ჩემი ბრძანა.
გავე, ვიცან, მოვეხვიე, გამი კვირღა მეცა განა!
შინა ყოღა არ შემომყვა: "რად მაწვეო?", შემანანა.

1200

"მიბრძანა: "თავი ვიყიდე მოცემულითა შენითა,
მუქაფა ღმერთმან შემოგზღოს მოწყალებითა ზენითა!
ვეღარ ღამმალავ, გამიშვი, ფიცხლა გამგზავნე ცხენითა,
საღამდის სცნობღეს ხელმწიფე, კაცთა მომწვეღეს რბენითა".

1201

"შევე ფიცხლა საჯინბოს, ავხსენ ცხენი უკეთესი,
შევეკამმე, ზელა შეესვი მხიარული, არ მოკენესი;
ჰგვანღა, ოღეს ღომსა შეჯღეს მზე, მნათობთა უმეგესი.
წახღა ჩემი ჭირნახული, ვერ მოვიმკე, რაცა ვსთესი.

1202

"ღლე მიიყარა, ხმა გახდა, მოვიდა მისი მღვდარი,
მოიცევს შიგან ქალაქი, შეიქმნა მოსაწვევარი;
მე მკითხეს, ვარქვი: "თუ ჰპოვოთ მუნ სახლსა, სადა მე ვარი,
მეფეთა ვიყო შემცოდე და მათთა სისხლთა მმღვევარი!"

1203

"მონახეს, ვერა შეიგნეს, შეიქცეს დაწბილებულნი,
მას აქათ იგლოეს ხელმწიფე და ყოვლნი მათნი ხლებულნი,
დაჰხედენ დარბაზის ერთა! შევლენ ისფრითა ღებულნი:
"მზე მოგვემორვა, მას აქათ ჩვენ ვართ სინათლე-კლებულნი".

1204

"მის მთვარისა საღაობა კელა გიამბო, საქმე კვლაცი;
აწ უწინა ესე გითხრა, რას მექალდა ისი კაცი:
მე, გლახ, ვიყავ მისი ნეზვი, იგი იყი ჩემი ვაცი.
კაცსა დასვრის უგულობა და დიაცსა ბოზი ნაცი.

1205

"მით არ ჯერ ვარ ქმარსა ჩემსა, მჭლე არის და თვალად ნასი.
ისი კაცი ჩაშნიგირი დარბაზს იყო მეტად ხასი;
ჩვენ გვიყვარდა ერთმანერთი, არ მაცვია თუცა ფლასი,
ნეტარძი ვინ სისხლი მისი შემახვრიტა ერთი თასი!

1206

"ესე ამბავი მას თანა ვთქვი ღიაცურად, ხელურად:
ჩემსავე მოსლვა მის მზისა და გაპარება მელურად.
გამქლავნებასა მექალდა არ მოყვარულად, მტერულად,
აწ ისრე მკვლარსა ვიგონებ, იმ, თავი ვიხსენ მე რულად!

1207

"ღამექალის, რაზომჯერცა წავიკიღნით თავის წინა.
ოღეს მეხმე, არ მეგონა მე იმისი ყოფა შინა;
მოსრულიყო, მოსლვა ეთქვა; შენცა მოხვე, შემეშინა,
ამად გაადრე: "ნუ მოხვალო", მოგაგებე მონა წინა.

1208

"ღარ ღაჰბრუნდით, მოხვედით, შუქნი თქვენ ჩემთვის არენით;
შეიყარენით ორნივე, ჩემებლა ღაჯარენით;
ამად შეეშინდი, ღონენი ველარა მოგაგვარენით,
იმას, გლახ, ჩემი სიკვდილი გულითა სწაღდა, არ ენით.

1209

"თუ-მცა ისი არ მოგეკლა, მისრულიყო დარბაზს ვითა,
შემასმენლა ჯავრიანი, გული ეღვა ცეცხლებრ წვითა;
მეფე მწყრალი გარღასწმელდა სახლსა ჩემსა გარღავითა,
შვილთა, ღმერთო, ღამაჭმეკლა, ღამქოლვიღა მერმე ქვითა!

1210

"მუქაფა ღმერთმან შემოგზღოს! – მაღლსა გაადრებლე მე რასა -
რომელმან ღამხსენ მშვილობით იმა გველისა მშერასა!
აწ ამას იქით ვჰნაგრიდე ჩემსა ეგლსა და წერასა,
ღარ ვიშიშვი სიკვდილსა, ჰაჰ-ჰაჰ, ჩავიჭერ ქვე რასა!"

1211

ავთანღილ უთხრა: "ნუ გემის, წიგნსაცა აგრე სწერია:
მოყვარე მტერი ყოვლისა მტრისაგანც უფრო მტერია;
არ მიენღობის გულითა, თუ კაცი მეცნიერია.
ნუღარ იშიშვი იმისგან, აწ იგი მკვლართა ფერია.

1212

"იგივე მითხარ, მას აქათ, ქალი გაჰგზავნე შენ ოლეს,
რაცაღა გეცნას ამბავი, ანუ რა მისი გსმენოდეს".
კვლა იგყვის ფაგმან ტირილით, კვლა თვალით ცრემლნი სდენოდეს:
"წახლესო შუქნი, რომელნი მზისაებრ ველთა ჰფენოდეს!"

ამბავი ნესტან-დარეჯანის ქაჯთაგან შეპყრობისა ფაგმანისგან მზობა ავთანდილს თანა

1213

ვაჟ, საწუთროლო, სიცრუევით თავი საგანას აღარე!
შენი ვერავინ ვერა ცნას, შენი სიმუხთლე სად არე;
პირი მზისაებრ საჩინო სად უჩინო ჰყავ, სად არე?
მით ვხელავ, ბოლოდ სოფელსა ოხრად ჩანს ყოელი, სად არე!

1214

ფაგმან იგყვის: "მომეშორება მზე, მნათობი სრულად ხმელთა,
სიცოცხლე და სულ-ღმრულობა, მონაგები ჩემთა ხელთა;
მას უკანით გაუწყველად ღება მჭირდის ცეცხლთა ცხელთა,
ვერ გავახში წყარო ცრემლთა, თვალითა ჩემთა გაღამღვრელთა.

1215

"სახლნი და შვილნი მომტულდეს, ვჯდი უგულოთა გულითა,
მას ვიგონებდი მღვიძარე, რა მიმეძინის ლულითა;
უსენ, გამტეხი ფიცისა, მიხს უსჯულოთა სჯულითა,
ვერ მიმიახლოს საახლოდ კრულმან პირითა კრულითა.

1216

"ღლესა ერთსა, სადამო-ქამ - ჩასლვა იყო ოდენ მზისა –
წაუღეგ წინა ღარიჩათა, კარი მიჩნდა ხანაგისა;
ვიგონებდი, სევდა მკლვიდა მისისავე გონებისა,
ვთქვი: "კრულია მენაარი ყოელისა-მცა მამაცისა".

1217

მოვიდა სითმე ღარიბი მონა მოყვსითა სამითა,
მონა მონურად მოსილი, სხვანი მგზავრულად ხამითა;
სასმელ-საჭმელი მოიღეს, ქალაქს ნასყიდი ღრამითა,
სმიდეს, ჭამდეს და უბნობდეს, სხლეს მხიარულნი ამითა.

1218

"მე ვუყურებდი, ვუჭვრეგლი; თქვეს: "ამოდ გავიხარენით,
მაგრა ჩვენ აქა მოყვასნი უცხონი შევიყარენით,
არცა რა ვიცით, ვინ ვინ ვართ, ანუ სით მოვიარენით,
ხამს, ერთმანერთსა ამბავი ჩვენცა ვუთხრათ ბარ ენით".

1219

"მათ სხვათა მათი ამბავი თქვეს, ვითა მგზავრთა წესია;
მონამან უთხრა: "ჰე ძმანო, განგება რამე მესია,
მე მარგალიგსა მოგიმკი, თქვენ ქვრიმი ღაგითესია,
ჩემი ამბავი ამბავთა მაგათგან უკეთესია.

1220

"მე ვარო მონა მეფისა მაღლისა, ქაჯთა მფლობლისა;
მათ მიჰხვდა ცემა სენისა, მათისა დამამხობლისა;
მოგვიკვლა შემწე ქვრივისა, შემწყალებელი ობლისა,
აწ შვილთა მისთა და მისი ბრდის, უკეთესი მშობლისა.

1221

"ღულარღუხგ არის ღიაცი, მაგრა კლდე, ვითა ლოღია,
ვისცა არ ღაჰკოღს, ყმა მისი ვერაღის ღაუკოღია;
მას უსხენ წვრიღნი ძმის-წულნი: როსან ღა ერთი როღია, -
აწ იგი ჰაჯეთს მორჭმული ქვე მის, ხელმწიფე სწოღია.

1222

"გეღსმა ამბავი, ზღვთ იქით სიკეღლი ღისა მათისა,
შეიჭირეღბღს ვაზირნი, ღაშაღეს ქმნა ხაღვათისა:
"ვითა ვჰკადროთო ღავსეღა პირისა, ხმელთა მნათისა?"
როშაქ მონაა, თაღალი მონისა ბეღრის ათისა.

1223

"როშაქ ბრძანა: "მოცა- ვინ - მკლას, მე გირიღსა არ ღავჰხეღები.
მინღორს წავაღ, ვიმეკობრეღ ალაღითა ავიღსეღი,
შინა მოღალ შოღეღული, აღრე მეღა მოღესწრეღი,
მეფე ღისა ღაგირეღბაღ წავიღოღეს, წა-ცა-ვჰყეღები".

1224

"გეღთხრა მისთა ხეღისათა: "წავაღ, თანა წამომყეღით!"
წავეღტანა მონა ასი, ყვეღაკაი მისგან რჩეღით.
ღღისით, მმისით ვმეკობრობღით, ღამეღთაღა ვიყეღნით თეღით;
ღია ვღეწეღთ ქარაღვანი, ღარი ჩვენკე გარღმოღეღეღით.

1225

"მინღორ-მინღორ მოღიღლოღით ჩვენ ღამეღსა ღია ბნეღსა,
ღღინი რამე სინათღენი გამოგვიჩნღეს შუა ვეღსა;
ვთქეღით, თუ: მზეღა, ნუთუ ბეღით ჩამოჭრიღლი ბეღა ხმეღსა!
ღაბნეღული მივეღენით გონეღბსა ჩვენსა მსჯეღსა.

1226

"ზოღთა ვთქეღით: არის ცისკარი; ზოღთა ვთქეღით: არის მთეღარეღ;
მას ღარაზმულთა მივჰმართეღთ, ახღოს-მცა ვნახეღთ ბარეღო!
შორს მოღუარეღთ, მივეღღით, შემოღვალეღით გარეღო;
მით ნათღიღაღმა გამოხღა ხმა, ჩენი მოუბნარეღო.

1227

"გეღთხრა: "ვინ ხარო, ცხენოსანო? თქვენ სახეღნი თქვენნი თქვენით;
გულანშართი მოციქული ჰაჯეთს მივაღ, მერიღენით!
ესე გეღსმა, მოღაღეღით, აღყაღ გარე მოვერგყენით,
პირ-მზე რამე ცხენოსანი გავიცაღეთ თვაღით ჩენით.

1228

"ვუჭვრიგეთ პირსა მნათობსა, ეღვათა მაღეღვარეღსა;
მისი ციმციმი მმისაღებრ ეფინეღოღა არეღსა;
ძვირ-ძვირად გეღეღბნეღოღა სიგყეღებსა რასმე წყნარეღსა,
კბიღთაგან შუქი შეაღღა ბეღა გიშრისა სარეღსა.

1229

"კეღა ვეღბენით მას მზეღსა გკბიღ-მოუბრითა ენითა.
არ მონა იყო გყუოღა, ჩვენ ესე შევიღენითა;
როშაქ შეაგყვა ჰაღობა, გვერღსა წაუღღა ცხენითა,
აღარ გაღეღმეღით, ღაჭირეღა ვჰკადრეღთ ხეღითა ჩვენითა.

1230

"კეღა ვჰკითხეღთ: "გეღთხარ მართაღი საქმე შენ მზეღბრ ნათეღისა,
ვისი ხარ ვინ ხარ სით მოხეღალ მანათობეღლი ბნეღისა?"
მან არა გეღთხრა, გაუშეღა წყარო ცრემღისა ცხეღისა.
რა საბრაღოღა გაღსიღი მთეღარეღ, ჩანთქმული გეღღისა!

1231

"არცა რა ცხადი ამბავი, არცა რა ღასამაღავი,
არა არ გვითხრა, ვინ იყო, ან ვისგან ნამუხთაღავი;
ქუშ-ქუშად გვეუბნებოდა კუშგი, თავისა მკრძალავი,
ვითა ასპიგი, მჭვრეგელთა მისთა თვალითა მღაღავი.

1232

"როშაქ გვიბრძანა: "ნუ ჰკითხვით, აწ თურე არ-სათქმელია,
ამისი საქმე უცხოა, საამბობლადც ძნელია;
ბედი მეფისა ჩვენისა არსთაგან სანაგრელია,
მით რომე ღმერთი მას მისცემს, რაც უფრო საკვირეელია.

1233

"ესე ღმერთსა მისაგვრელად მისად ჩვენთვის მოუცითა,
მიეუგანთ არმაღანად, ღაგვიმაღლეშ მეგად ღია.
ნუ ღავმაღავთ, გაგმკლავნებით, მეფე ჩვენი ამაყია,
პირველ - მათი შეცოდება, მერმე ღიდი აუგია".

1234

"მივემოწმენით, თათბირნი არ კილე გავა კილენით;
ღაგებრუნლით, ქაჯეთს მივჭმართეთ, მას წინა მოვეკილენით,
არცა რა ვჰკადრეთ ხელდახელ არცა თუ წავეკილენით;
იგი გირს, ღაწესა გულ-მღულრად ჩაჰრცხის ცრემლისა კი ღენით.

1235

"მე რომაქს ვჰკადრე: "გამიშვი კვლა აღრე თქვენი მხლებელი;
აწ გულანშაროს ქალაქსა ვარ საქმის რასმე მღებელი".
მან გამოშიშვა, აქ საღმე ღარი მიც წასაღებელი,
თანა წავიგან, წა-ცა-ვალ მე ბელა-მსწრებელი".

1236

"მათ კაცთა ღია ეამა ესე ამბავი მონისა.
მე გავიგონე, შე-რე-მშრა ნა კადი ცრემლთა ფონისა,
მენიშნა, ყოელი ნიშანი ვიცან ჩემისა ღონისა,
ცოტაი ღხინი მომეცა, მსგავსი ღრამისა წონისა.

1237

"მოვიყვანე იგი მონა, ახლოს ღავსვი ჩემსა წინა,
ვჰკითხე: "მითხარ, რას იტყოლი? გაგონება მეცა მინა".
მან იგივე კვლა მიაბო, რაცა მუნით მომესმინა,
ამ ამბავმან გამაცოცხლა, სულთ-მობრძავი ღამარჩინა.

1238

"მე ორნი შავნი მონანი მყვანან სავსენი გრძნებითა:
უჩინოდ მივლენ, წამოვლენ მათითა ხელოვნებითა;
მოვასხენ, ქაჯეთს გაგვბავნენ ვარქვი, თუ: "ნუ ღასღებითა,
მაცნობეთ მისი ამბავი თქვენითა მოქმელებითა".

1239

"სამ ღლე მოვიღეს, მიაბებს, ფიცხლა ებიჯა გმისაღა:
"მიუგვრიაო მეფისად, ზღვით იქით წამავლისაღა;
ვერვის შეუღგმან საჭვრეგლად თვაღნი, მართ ვითა მმისაღა,
ქვე ღაუწინღავს საცოლეღ როსან ცოტასა ყმისაღა.

1240

"როსანს შევპრთითო - ღელარღუხტს მეფესა უბრძანება -
ჯერთ ქორწილობად არა მცალს, აწ გული ცეცხლ-ნადებია;

შემოვიქცევი, შევისძლობ, ვინ ცისა მზედ ნაქება".
ცინეს დაუსვამს, ხალუმი ერთი უახლებია.

1241

"ყოელი მცოდნელი გრძნებისა მას თანა წაუტანია,
მით რომე გზა საჭიროა, მგერნი საომრად მზანია,
ქვე დაუყრია მოყმები, ვინც უფრო გულოვანია,
დაეყოვნების: წასრულა, ჯეროთ ცოგაი ხანია.

1242

"ქაჯთა ქალაქი აქამდის მგერთაგან უბრძოლველია:
ქალაქსა შიგან მაგარი კლდე მაღალი და გრძელია,
მას კლდესა შუა გვირაბი, ასაძვრომელი ხერულია,
მუნ არის მარტო მნათობი, მისთა შემყრელითა მწველია.

1243

"გვირაბის კარსა ნიაღაგ მოყმე სცავს არ პირ-ნასები,
ათი ათასი ჭაბუკი ღვას, ყველა კაი ხასები,
ქალაქის კართა სამთავე – სამათას-სამათასები.
გულო, გაგსაჯა სოფელმან და, გლახ, არ ვიცი, რას ები!"

1244

ესე ამბავი ავთანდილ პირ-მზემან მაგარ-ვაღამან,
რა მოისმინა, ეამა, სხვად არა გაუცხადა მან,
შესწირა ღმერთსა მაღლობა გურფამან დანაბაღამან:
"ამბავი ჩემი სალხინო მითხრაო ვისმანღა ღამან!"

1245

ფაგმანს უთხრა: "საყვარელო, კმა ხარ ჩემგან სასურველად
მე ამბავი სანაგრელი მომასმინე არ პირ-ბნელად,
მაგრა საქმე ქაჯეთისა გამაგონე უფრო მრთიელად,
ქაჯი ყველა უხორცოა, რამან შექმნა ხორციელად?"

1246

"მის ქალისა სიბრალული ამანთებს და მიღებს აღსა,
მაგრა ქაჯნი უხორცონი რას აქმნევენ, მიკვირს, ქალსა?!"
ფაგმან უთხრა: "მომისმინე, მართლად გხედავ მანღა მკრთალსა,
არ ქაჯნია, კაცნიაო, მიჰნლობიან კლდესა სალსა.

1247

"ქაჯნი სახელად მით ჰქვიან, არიან ერთად კრებულნი
კაცი, გრძნებისა მცოდნელნი, ზედა გახელოვნებულნი,
ყოველთა კაცთა მავნებნი, იგი ვერვისგან ვნებულნი;
მათნი შემბმელნი წამოვლენ დამბრმალნი, დაწბილებულნი.

1248

"იქმან რასმე საკვირველსა, მგერსა თვალთა დაუბრძობენ,
ქართა აღსძრვენ საშინელთა, ნავსა ზღვა-ზღვა დაამხოზენ,
ვითა ხმელსა გაირბენენ, წყალსა წმიდად დააშრობენ,
სწადლეს - ღლესა ბნელად იქმან, სწადლეს - ბნელსა ანათლობენ.

1249

"ამისთვის ქაჯად უხმობენ გარეშემონი ყველანი,
თვარა იგიცა კაცნია ჩვენებრვე ხორციელანი".
ავთანდილ მაღლი უბრძანა: "ცეცხლნი დამივსენ ცხელანი,
ლიდად შეამნეს ამბავნი, სიგყვანი აწინდელანი".

1250

გულითა ღმერთსა აღიღებს ავთანდილ ცრემლითა მღენელი;
თქვა: "ღმერთო, გმადლობ, რომელი ხარ ჭირთა მოძალახენელი,
ყოფილი, მყოფი, უთქმელი, ყურთაგან მოუსმენელი,
წყალობა თქვენი იხქითად არს ჩვენი გარდმოშენელი!"

1251

მის ამბვისა ცნობისათვის ცრემლით ღმერთსა აღიღებდა.
ფაგმან ეჭვდა თავისათვის, ამაღ ცეცხლსა კვლა იღებდა;
ყმა ნამუსსა ინახვიდა, სიყვარულსა იფერებდა;
ფაგმან ყელსა ეხეოდა, პირსა მზესა აკოცებდა.

1252

მას ღამე ფაგმან იამა ავთანდილს თანა წოლითა;
ყმა უნდომ-გვარად ეხვევის ყელსა ყელითა ბროლითა,
ჰკლავს თინათინის გონება, ძრწის იღუმლითა ძრწოლითა,
გული მხეც-ქმნილი გასჭრია მხეცთავე თანა რბოლითა.

1253

ავთანდილ მალვით ცრემლსა სწვიმს, სდის მღვთა შესართავისად
შოგან მელნისა მორევსა, ცურავს გომრისა ნავი საღ;
იგყვის, თუ: "მნახეთ, მიჯნურნო, იგი, ვინ ვარდი-ა ვისად,
უმისოდ ნეხეთა ზელა ვბი ბულბული მსგავსად ყვავისად!"

1254

მუნ ცრემლნი, მისგან ნაღენნი, ქვისაცა დასაღბონია;
გომრისა გეფრი აგუბებს, ვარდისა ველსა ფონია;
ფაგმან მას ზელა იხარებს მართ ვითა იაღონია.
თუ ყვაფი ვარდსა იშოვეს, თავი ბულბული ჰგონია.

1255

გათუნდა. ბანად წავიდა მზე, სოფელს შუქ-ნაკილები;
ღიაცმან უძღვნა მრავალი კაბა, ყაბაჩა, რიდეები,
მრავალი ფერი სულნელი, გურფა პერანგი, წმიდეები:
"რაცა გწაღდესო, ჩაიცვი, მე ნურას ნუ მერილები".

1256

ავთანდილ თქვა: "საქმე ჩემი გავაცხადო ამა ღღესა!"
სამოსისა ვაჭრულისა ცმა აქამდის ღაეწესა;
მას ღღე ყოფილი საჭაბუკო შეიმოსა ტანსა მხნესა,
მოიმატა ღაშვენება, ღაემსგავსა ღომი მზესა.

1257

ფაგმანს პური შეეკაზმა ავთანდილის საწვეველად;
ყმა შევიდა მხიარული, მხიარულად, არ პირ-ბნელად;
ფაგმან ნახა, გაუკვირდა ვაჭრულისა უმოსელად,
შემოსცინნა: "აგრე სჯობსო შენთვის ხელთა სასურველად".

1258

ფაგმან მისსა შევენებასა მეგის-მეგალ ჰკვირებოდა.
მან პასუხი არა გასცა, თავის წინა ღიმღებოდა:
"შეეგყვების, არ მიცნობსო", რა რეგვნად ღა რა გვარ ჰხმობდა!
თუცა რასმე იფერებდა, მეტი არა გაჰვიდოდა.

1259

პური ჭამეს, გაიყარნეს, ყმა მივიდა მისსა შინა,
ღვინო-სმული, მხიარული ღაწვა, ამოდ ღაიძინა;
საღამო-ყამ გაიღვიძა, შუქი ველთა მოაფინა,
ფაგმან უხმო: "მოდი, მნახე, მარგო ვარო, თავის წინა".

1260

ფაგმან მივიდა, აეთანდილს ხმა ესმა მისგან ოხისა;
იგყოლა: "მომკლავს უცილოდ განი ალვისა, მო-, ხისა!"
გვერდსა დაისვა, ბალიში მისცა მისისა ნოხისა,
ვარდისა ბაღსა უჩრდილობს ჩრდილი წამწამთა ქოხისა.

1261

აეთანდილ ბრძანა: "ჰე ფაგმან, ვიცი ეს საქმე შენია,
ლაპკრთები ამა ამბავსა, მართ ვითა გველ-ნაკებნია,
მაგრა აქამდის მართალი შენ ჩემი არა გსმენია,
ჩემნი მომკლველნი წამწამნი შავნი გიშრისა ხენია.

1262

"გგონივარ ვინმე ვაჭარი, პაგრონი ქარავანისა;
მე ვარ სპასპეგი მაღლისა მეფისა როსტეგანისა,
თავადი სპისა ღიღისა, მათისა შესაგვანისა,
მაქვს პაგრონობა მრავლისა საჭურჭლე-მარაღხანისა.

1263

"შენ გიცი კარგი მოყვარე, ერთგული, მისანდობელი.
მათ უვის ერთი ასული, მზე ხმელთა მანათლობელი,
იგია ჩემი ღამწველი და ჩემი ღამაღნობელი,
მან გამომგზავნა, ღვაგლე პაგრონი, მათი მშობელი.

1264

"რომე შენ ქალი გყოლია, მე ძებნად მისვე ქალისად
მივლია ყოველი ქვეყანა, მის მშისა მონაცვალისად;
მისთვის გაჭრილი მინახავს, წევს ლომი ფერ-ნამკრთალი სად,
გამცულებულად თავისა, მის გულისა და ძალისად".

1265

აეთანდილ ფაგმანს ყოველი უთხრა ამბავი თავისა,
ამბავი - გარიელისგან შემოსა ვეფხის ტყაივისა;
უბრძანა: "შენ ხარ წამალი ჯერთ შენგან უნახავისა,
ღონე წამწამისა ხშირისა, ყორნის ფრთებრ ნაფუშავისა.

1266

"მოდი და, ფაგმან, მეწიე, ვეცადნეთ მათსა რგებასა,
ვუშველოთ, იგი მნათობნი ნუთუ მიეცნენ შვებასა;
ვინცა სცნობს, კაცი ყველაი ჩვენსა დაიწყებს ქებასა,
ნუთუ კვლა მიჰხვდენ მიჯნურნი ერთმანერთისა ხლებასა.

1267

"მომგვარე, ქაჯეთს გაგზავნით იგივე მონა გრძნეული,
ქალსა ვაცნობთ ყველაი, ამბავი ჩვენგან ცნეული;
მანცა გვაცნობოს მართალი, ვქმნათ მისი გამორჩეული,
ღმერთმან ქმნას, ქაჯთა სამეფო მოგესმას ჩვენგან ძლეული!"

1268

ფაგმან თქვა: "ღმერთსა ღიღება, საქმენი მომხვდეს, მო-, რანი,
ღღეს რომე მესმნეს ამბავნი, უკვლავებისა სწორანი!"
მოჭვარა მონა გრძნეული, შავი მართ ვითა ყორანი;
უბრძანა: "ქაჯეთს გაგზავნი, წა, გზანი გისხენ შორანი!"

1269

"აწ გამოჩნლების სახმრობა ჩემთვის შენისა გრძნებისა,
ფიცხლა ღამივსე სახმილი შენ ჩემთა ცეცხლთა გზნებისა,

მას მშენსა ჰკალრე მიზევი მისისა განკურნებისა".
მან უთხრა: "ხეაღე მოგართვა ყოელი ამბავი ნებისა".

წიგნი ფაგმანისა ნესტან-ღარეჯანს თანა

1270

ფაგმან სწერს: "აჰა, მნათობო სოფლისა მშეო მენაო,
შენთა შორს მყოფთა ყოველთა დამზრელო, ამამზრენაო,
სიგყვა-მჭევრო და წყლიანო, გურფაო ლამაზ-ენაო,
ბროლო და ლალო - ოროვე კელა ერთგან შენათხმენაო!

1271

თუცა თუ შენი ამბავი შენ არა მომასმენიე,
მე ეგრეცა ვცან მართალი, მით გულსა მოვალხენიე;
შენთვის ხელ-ქმნილსა გარიელს ამბავითა, მო, ალხენიე,
ორნივე მიჰხედეთ წაღილსა, იგი ვარლობდეს, შენ იე.

1272

"მოსრულა შენად საძებრად მისი ძმაღ-შეფიცებული,
ავთანდილ, მოყმე, არაბი, არაბეთს შიგან ქებული,
სპასაქეტი როსტან მეფისა, ვერვისგან დაწუნებული;
შენ სწერლი შენსა ამბავსა, ლაღი, ბრძნად გაგონებული.

1273

"ჩვენ ამისთვის ესე მონა გამოგზავნეთ თქვენსა წინა,
ვცნათ ამბავი ქაჯეთისა: მოსრულანა ქაჯნი შინა?
მანლაურთა მეომართა ანგარიში წერილად გვინა:
ვინ არიან მცველნი შენნი, ან თავადი მათი ვინა?"

1274

"რაცა იცი მანლაური, მოგვიწერე, გაამქლავნე;
მერმე შენსა საყვარელსა ნიშანი რა გაუგზავნე!
შენი ყველა აქამდისი ჭირი ლხინსა გაათავნე,
ღმერთსა უნდეს, მოყვარენი შესაფერნი შეგაზავნე!"

1275

"წაღი, უსტარო, ისწრაფე, თუ მუხლი გქონდეს მალეღი;
დაგნატრი, მიხვალ, დაგხედების ბროლი, სათი და ლაღეღი;
ბეღად შენ მჯობხარ, უსტარო, გნახვენ დამწველის თვაღეღი,
შენს უკან ჩემი სიცოცხლე, თუ გესმის, არ გებრალეღი?"

1276

ფაგმან მისცნა დაწერილნი მას გრძნეულსა ხელოვანსა:
"ესე წიგნი მიართვიო ქალსა, მშისა დასაგვანსა!"
მან გრძნეულმან მოლი რამე წამოისვა ბეღა განსა,
მასვე წამსა დაიკარგა, გარღაფრინდა ბანით-ბანსა.

1277

წავიღა ვითა ისარი კაცისა მშვილდ-ფიცხელისა.
რა ქაჯეთს შეხდა, ქმნილ იყო ოდენ ბინდ-ბანდი ბნელისა.
უჩინოდ მველო სიმრავლე მოყმისა, კართა მცველისა,
მას მშენსა ჰკალრა ამბავი მისისა სასურველისა.

1278

ციხისა კარნი დახშულნი შევლნა მართ ვითა ღიანი,
შევიღა განგი პირ-შავი, თმა-გრძელი, გან-ნაბღიანი;
იგი მზე დაჰკურთა, ეგონა სამისო რამე ზიანი,
შეცვალა ვარდი ზაფრანად, ლაქვარდის-ფერად - იანი.

1279

ზანგმან უთხრა: "ვინ გგონივარ, ანუ აგრე რად დაჰბნდები?
მე ვარ მონა ფაგმანისი, თქვენს წინაშე ნამგზავრები;
ამა წიგნმან გამამართლოს, არ გყუვილად გეუბნები,
მზისა შუქნი მოიცადენ, ვარდო, აღრე ნუ დასჭნები!"

1280

პირ-მზე გაჰკვირდა ფაგმანის ამბებითა საკვირველითა,
ნუში გააპნა, შეიძრნეს სათნი გიშრისა წნელითა.
მას იგი წიგნი მონამან მისცა თავისა ხელითა;
სულთქვაშს, იკითხავს უსტარსა, ალგობს ცრემლითა ცხელითა.

1281

მონასა ჰკითხა: "შიამბე, ვინ არის ჩემი მძებნელი?
ანუ ვინ მიცის ცოცხალი, მიწასა ზელა მტკუნელი?"
მან მოახსენა: "ვიკადრებ რასცა ოდენ ვარ მცნებელი,
რა წამოსრულ ხარ, მას აქათ შენგან ჩენია მზე ბნელი.

1282

"ფაგმანის გული მას აქათ ლახვართა შენახევია;
მას რომე ცრემლნი სლიოლეს, ზღვათაცა შენართევია;
მე ერთხელ შენი ამბავი მისთვის კელა მიმირთმევია,
ღმერთსა ვიმოწმებ, მას აქათ გირილი არ დაჰლევია.

1283

"აწ ვინმე მოყმე მოვიდა შვენეერთა პირითა,
მან უთხრა წვრილად ყველაი, თქვენ ხართ რათაცა ჭირითა.
იგია შენი მძებნელი მკლავითა ვითა გმირითა;
მე გამომგზავნეს, ღამველრეს სწრაფა სწრაფითა ხშირითა".

1284

ქალმან უთხრა: "მემართლები, ყმაო, შენი ნაუბარი!
ფაგმან ჩემი არ იცოდა, ვიყავ ვისი წანაგვარი.
უღლონიოდ არის სადმე ჩემი ცეცხლითა მომღებარი,
მე მივეუწერ, შენცა ჰკადრე, ვარ ვითაცა გულ-მღუღარი".

წიგნი ნესტან-ღარეჯანისა ფაგმანს თანა

1285

"პირ-მზე ვწერ: აჰა, ხათუნო, ღელისა მჯობო ღელაო!
მისგან გყვე-ქმნილსა სოფელმან რა მიყო, ამას ჰხელაო?
მე, გლახ, მათ ჩემთა პატიუთა სხვაცა ღამერთო ზელაო,
აწ ვნახე შენი უსტარი, მე ღიღად მეიმელაო.

1286

"შენ ორთა ღამსენ გრძნეულთა, გამიაღვილე ჭირები,
აწ აქა სრულთა ქაჯთაგან ვარ ასრე ღანაჰჭირები:
ერთსა მცავს ერთი სამეფო, ბევრჯერ ათასი გმირები,
აგად მომიხლა თათბირი ღა ჩემი ღანაპირები!

1287

"სხვად ამბავი აქაური მეტი რა-მცა მოგიწერე:
ქაჯთა მეფე არ მოსრულა, არცა მოვლენ ქაჯნი ჯერე,
მაგრა სპანი უთვალავნი მცვენ და მათი სიალფერე,
რასა ჰქვიან ძებნა ჩემი? არ ეგების, ღაიჯერე!

1288

"ვინცაღა ჩემი მძებნელი მოსრულა, ცულ-მაშვრალია, იჭირვის, იწვის, ენთების, ჩემი სწვავს ცეცხლებერ ალია, მაგრა მას ვჰნაგრი, უნახავს მზე, ამაღ არ-ღამშრალია, უმისოღ ჩემი სიცოცხლე, ვამბე, რა ღიღი ბრალია!

1289

"შენ ამბავი არ გიამბე, მაშინ ამაღ ღაგიმაღე, ვერ იტყოღა ენა ჩემი, თავი ჭირთა გავაკრძაღე; გეხეწები, საყვარელსა შემახეწე, შემიბრაღე, ნუ წამოღა ძებნაღ ჩემაღ, მიუწერე შე-ცა-სთვალე.

1290

"მე რომ მჭირს, კმარის, ნუ მომკლავს ამისითავე სწორითა: მას მკვლარსა ვნახავ, მოკეღეღები მე სიკვდილითა ორითა. ვერას ვინ მარგებს, დასტურად ვიცი, არ რამე ჭორითა, არ ღაგმორჩიღღეს, ღამქოღე შავისა ქვისა ყორითა.

1291

"გეთქვა ნიშნისა გავბავნა, აწ ესე განამქლავნია. მისეულთავე რიღეთა ნაკვეთი გამიგბავნია; ესენი ჩემთვის მის გამო ტურფანი სანახავნია, თუცა თუ ფერად ბელისა ჩემისა მსგავსად შავნია".

წიგნი ნესტან-ღარეჯანისა საყვარელსა თანა

1292

აწ საყვარელსა მიუწერს გულ-ამოსკენიღი, მჭირალი, მისმანვე ცრემღმან ღაუესის, ვის ეღებოღის კირ-აღი! ღაწურა წიგნი, მსმენელთა გულისა გასავღირალი, ვარღი გააპის, გამორჩიღის მუნ ბროღი გამომჭვირალი.

1293

"ჰე ჩემო, ესე უსტარი არს ჩემგან მონაღვაწები, ტანი კაღმად მაქეს, კაღამი - ნაღღელსა ამონაწები, მე გუღი შენი ქაღაღღად გულსავე ჩემსა ვაწები, - გუღო, შავ-გუღო, ღამბუღლხარ, ნუ აეხსნები, აწ ები!

1294

"ჰხეღავ, ჩემო, სოფელი რათა საქმეთა მქმნელია? რაზომცა ნათობს სინათლე, ჩემთვის ეგრეცა ბნელია. ბრძენნი იცნობენ, სწუნობენ, მით მათგან საწუნელია; უშენოღ ჩემი სიცოცხლე, ვამბე, რა ღიღი ძნელია!

1295

"ჰხეღავ, ჩემო, ვით გავყვარნა სოფელმან ღა კამმან კრულმან! ვეღარ გნახე საყვარელი მხიარული მხიარულმან, ნეტარ, რა ქმნას უშენომან გულმან, შენგან დაღახერულმან! გაგიცხაღა ღამაღული გონებამან ღაფარულმან

1296

"შენმან მზემან, აქანამღის შენ ცოცხალი არ მეგონე; ჩემი მეთქვა: გარღასრულღა სიცოცხლე ღა ყოველი ღონე; აწ რა მესმა, შემოქმეღი ვაღიღე ღა ღმერთსა ვჰმონე, ჩემი ყვეღა აქამღისი ჭირი ღახინსა შევაწონე.

1297

"შენი სიცოცხლე მეყოფის ჩემად იმეღად გუღისაღ, გუღისაღ ერთობ წყლუღისა ღა ასრე ღაღაგუღისაღ!

მომიგონებდი, გახსოვდა მე შენთვის და კარგული საღ;
ვგი მზრდელად სიყვარულისა, მის ჩემგან დაწერგულისად.

1298

"სხვად, ჩემო, ჩემი ამბავი ჩემგან არ მოგეწერების
ენა დაშვრების, მოსმენით არვისგან დაიჯერების.
ფაგბან წამგვარა გრძნეულთა, ღმერთი-მცა მას ეგერების!
აწ კვლა ქმნა იგი სოფელმან, რაცა მას შეეფერების.

1299

"აწ სოფელმან უარესი ჭირი ჭირსა დამისართა,
არ დასჯერდა ბელი ჩემი მათ პატიუთა მრავალ-გვართა,
კვლაცა მიმცა შესაპყრობლად ქაჯთა, ძნელად საომართა;
ბელმან გვიყო ყველაკაი, ჩემო, რაცა დაგვემართა!

1300

ცხეს ვგი ეგვომ მაღალსა, თვალნი ძლიე გარდასწვლებიან,
გმა გვირახბითა შემოვა, მცველნი მუნ მეღა-ღგებიან
ღლისით და ღამით მოყმენი ნობათსა არ დასცლებიან,
მათთა შემბმელთა დაჰხოცენ, მართ ცეცხლად მოელბიან.

1301

"ნუთუ ესენი გეგონენ სხვათა მებრძოლთა წესითა!
ნუცა მე მომკლავ ჭირითა, ამისგან უარესითა;
შენ მკვლარსა გნახავ დავიწვი, ვითა აბელი კვესითა;
მოგმორდი, ღამთმე გულითა, კლდისაცა უმაგრესითა!

1302

"შენ საყვარელო, ნუ სჭმუნავ ჭმუნვითა ამისთანითა,
ჩემი სოქვა: სხვათა მიჰხვლების იგი ალვისა განითა.
არამ სიცოცხლე უშენოლ! ვარ აქამდისცა ნანითა;
ან თავსა კლდეთა ჩავექცევ, ანუ მოვიკლავ ღანითა.

1303

"შენმან მგემან, უშენოსა ვერვის მიჰხვლეს მთვარე შენი,
შენმან მგემან, ვერვის მიჰხვლეს, მო-ცა-ვიდენ სამნი მშენი!
აქათ თავსა გარდავიქცევ ახლოს მახლვან დილნი კლდენი,
სული ჩემი შეივლდრე, ბეცით მომხვლენ ნუთუ ფრთენი.

1304

"ღმერთსა შემვედრე, ნუთუ კვლა დამხსნას სოფლისა შრომასა,
ცეცხლსა, წყალსა და მიწასა, ჰაერთა თანა ძრომასა;
მომცნეს ფრთენი და აუფრინდეს, მივჰხვდე მას ჩემსა ნდომასა,
ღლისით და ღამით ვჰხვდილე მშისა ელვითა კრთომასა.

1305

"მზე უშენოდ არ იქმნების, რათგან შენ ხარ მისი წილი,
განაღამცა მას ეახელ მისი ეგლი, არ თუ წბილი!
მუნა გნახო, მადვე ესახო, გამინათლო გული ჩრდილი,
თუ სიცოცხლე მწარე მქონდა, სიკვდილი-მცა მქონდა ტკბილი!

1306

"მე სიკვდილი აღარ მიმძიმს, შემოგვედრებ რათგან სულსა,
მაგრა შენი სიყვარული ჩავეგანე, ჩამრჩა გულსა;
მომეგონოს მომორება, მემატების წყლული წყლულსა;
ნუცა მგირ და ნუცა მიგლოვ, ჩემო, ჩემსა სიყვარულსა!

1307

"წალი, ინდოეთს მიჰმართე, არგე რა ჩემსა მშობელსა,
მგერთაგან შეიწრებულსა, ყოვლგნით ხელაუპყრობელსა,
გულსა აღხინე ჩემისა მოშორებისა მთმობელსა,
მომიგონებლი მგირალსა, შენივის ცრემლ-შეუშრობელსა!

1308

"რაცა ვიხივლე ბედისა ჩემისა, კმა საჩივარად;
ცან, სამართალი მართალი გულისა გულსა მივა რად;
შენთვის მოვეკვლები, გაეხლები ყორანთა დასახივარად,
ვირე ცოცხალ ვარ, მეყოფი საგირლად და სატკივარად.

1309

"აჰა, ინიშნე ნიშანი შენეულისა რილისა!
გარღმიკვითა ალაში, ჩემო, ერთისა კილისა,
ესელა დაგრჩეს სანაცვლოდ მის იმელისა ღილისა.
რისხვით მობრუნდა ბორბალი ჩვენ ზელა ცისა შეილისა".

1310

ესე წიგნი, საყვარელსა მისსა თანა მინაწერი,
რა დაწერა, გარდაჰკვეთა მათ რიღეთა ერთი წვერი.
თაჲ-მოხლილსა დაუშვენდა სისხო, სიგრძე, თმათა ფერი,
აღვისაგან სული მოქრის, ყორნის ფრთათა მონაბერი.

1311

იგი მონა წამოვიდა, გულანშაროს მიმავალი,
წამ-ერთ მიხდა ფაგმანისსა, ღლე იარა არ-მრავალი.
რა ავთანდილს გაუსრულდა საქმე მისი სასურვალის,
ხელაუპყრობით ღმერთსა შმაღლობს ცნობა-სრული, არა მთრვალი;

1312

ფაგმანს უთხრა: "გამისრულდა ეამად საქმე საწადელი,
ღილი შენი მოჭირვება ჩემგან არის გარდუხლებელი,
წავალ, ღგომად აღარა მცალს, ღრო მოსრულა შარშანღელი,
ფიცხლა ქაჯეთს მოვიყვანო მათი მომსაობ-ამწყვეღელი".

1313

ხათუნმან უთხრა: "ჰე ღომო, ცეცხლი აწ უფრო ცხელდების;
მოემორვების ნათელსა, გული ამისთვის ბნელდების;
ისწრაფე, ჩემი ნუ გაგვა, ხელი ეგრეცა ხელდების,
თუ ქაჯნი მოგესწრებიან, მუნ მისლვა გაგიძნელდების".

1314

ემაზან ფრიღონის მონანი უხმნა, მას თანა ხლებულნი,
უბრძანა: "მკვდარნი აქამდის აწლა ვართ დაცოცხლებულნი,
რაცა გეინდოდა, მისითა სმენითა გაახლებულნი,
ჩვენთა მგერთანი გიჩვენე წყლულნი მით ვაგლახ-ლებულნი!

1315

"მიღით და ფრიღონს უამბეთ ამბავი არ-ნაცქაფავი;
მე ვერა ენახავ, ვისწრაფი, გზა ჩემი არს ნასწრაფავი.
მან გაახაფოს ხმა ხაფი, კვლა უფრო გასახაფავი,
თქვენ მოგცე ღარი ყველაი მე, ჩემი ნაალაფავი.

1316

"ჩემსა ზელა ღილი არის ვალი, თქვენგან ღანადები;
მაღლსა სხვაებრ გარდავიხდი, თულა ფრიღონს შევეყრები;
აწ წაიღეთ ყველაკაი, მეკობრეთა წანადები,
ამის მეგსა ვერას მოგცემ, ვიცი, ამაღ გეძუნწები.

1317

"სახლი არ მახლავს, არ ძალ-მიც გაცემა საბოძვარისა".
მისცა მართ სავესე ხვამალდი, რიცხვი გურუათა ჯარისა,
უბრძანა: "წადით, წაიღეთ, გზა წავლეთ მისვე არისა,
ფრილონს მიათვით უსტარი ჩემგან ძმალ-ნაფიცარისა".

წიგნი ავთანდილისა ფრილონს თანა

1318

ლაწერა: "ფრილონ მაღალო, სვე-სრულო მეფეთ-მეფეო,
ლომისა მსგავსო ძალ-გულად მზეო შუქ-მოიფეო,
მოვლენილო და მორჭმულო, მგერთა სისხლისა მჩქეფეო,
უმცროსმან ძმამან შორი-შორ სალამი დავიყეფეო!

1319

"ჭირნი ვნახენ და მო-ცა-მხელა ნაცვალი ჭირ-ნახულისა,
კარგა მოხლომა საქმისა ჩემისა გამრახულისა;
მიცნია მართლად ამბავი პირისა მზედ სახულისა,
ღამარჩენელი ლომისა მის, ქვესკენელს ღამარხულისა.

1320

"იგი მზე ქაჯთა მეფესა ჰყავს, ქაჯეთს პატიმარია.
მუნ მისლვა მიმის თამაშად, თუცა გზა საომარია.
ნარგისთა წვიმა ბროლისა წვიმს, ვარდი ნაწვიმარია,
ჯერთ ქალსა ქაჯნი არ ახლვან, მაგრა სპა უამარია.

1321

"გულ-მხიარული ვიხარებ, ამაღ არ ცრემლი მმიღლებს,
საღაცა შენ და შენი ძმა ხართ, ძნელი გაადვილებს;
რაცა მოგინდეს, უცილოდ იქმთ, იგი არ აგცილებს,
არ თუ ვერ კაცმან დაგიღწეს ვეჭვ, კლდეცა გაგიღბილებს.

1322

"აწ შემიძღვე, ვერა გნახე შორს ამისთვის წავიარე
გზა-გზა ყოენად აღარა მცალა, პატიმრად-ა იგი მთვარე;
აღრე მოვალთ მხიარულნი, ჩვენი ნახვა, გაიხარე,
ამის მეტი რაღა გკადრო, ძმასა ძმურად მოეხმარე.

1323

"ამა მონათა ჩემ მეღა გარდაუხდელი გულია:
ამოდ მშახურეს, თქვენი-მცა გული ამითთვის სრულია!
ქება რად უნდა მას, ვინცა თქვენ თანა ხან-ღამმულია?
მსგავსი ყველაი მსგავსსა შობს~, ესე ბრძენთაგან თქმულია".

1324

ესე უსტარი ღაწერა, შეკრა და წა-ცა-ხვია მან,
მისცა ფრილონის მონათა ვარდმან და ვითა იამან;
შესთვალა ბეპირ, რაცა ხმდა სრულად, მართ ვითა ჰგია, მან
მათ მარგალიტი უჩვენის ძოწისა კარმან ღიამან.

1325

მონახა, პოვა ავთანდილ ნავი მისისა მხარისა,
გამოემართა იგი მზე, პირია სავესე მთვარისა,
მაგრა ღაგლება უმძიმდა ფაგმანის გულ-მწუხარისა;
მისთა გამყრელთა ნაკალი ჩასდის სისხლისა ღვარისა.

1326

ფაგმან, უსენ და მონანი გირან ცრემლითა ცხელითა,
იგყვიან "მშეო, რა გვიყავ?" და გვწვენ ცეცხლითა მწველითა!
რად და გვაბნელენ შენისა მოშორებისა ბნელითა,
ცა-გვმარხენო ხელითა ჩვენისა ღამმარხველითა?"

წასლვა ავთანდილისა გულანშაროთ და გარიელის შეყრა

1327

გამოვლნა ბღვანი ავთანდილ მგზავრითა რათმე ნავითა,
პირ-მხიარული აცორეებს მართ ოღენ მარგო თავითა;
მას შეყრა გარიელისი უხარის მით ამბავითა,
ხელ-განჯყრობილი გულითა არს ღმრთისა საესავითა.

1328

მოწურვილ იყო ზაფხული, ქვეყნით ამოსლვა მწვანისა,
ვარდის ფურცლობის ნიშანი, დრო მათის პაემანისა,
ეგლის ცვალება მშისაგან, შეჯლომა სარაგანისა.
სულთქენა, რა ნახა ყვაველი მან, უნახაემან ხანისა.

1329

აგრგვინდა ცა და ღრუბელნი ცროლეს ბროლისა ცვართა;
ვარდთა აკოცა ბავითა, მითვე ვარდისა ღართა;
უბრძანა: "გიჭგრეტ თვალითა, გულ-ტკბილად შემხედვართა,
მისად სანაცვლოდ მოვილხენ თქვენ თანა საუბნართა".

1330

რა მოეგონის მოყვარე, სდინდიან ცრემლნი მწარენი.
გარიელისკე იარნა მან გზანი საწყინარენი,
უღაბურნი და უგბონი, უცხონი რამე არენი,
სადაცა ნახნის, ღახოცინს ღომ-ვეფხნი მომამბნარენი.

1331

ქვაბნი გამოჩნდეს, ეამა, იცნა, თქვა: "იგი კლდენია,
სადა-ა ჩემი მოყვარე და ვისთვის ცრემლი მღენია;
ღირს ვარმცა, ვნახო პირის-პირ, ვუამბო, რაცა მსმენია,
არ მოსრულ იყოს, რაღა ვქმნა? ცულ ჩემი განავლენია!

1332

თუ მოსრულა, უღონოდ შინა ხანსა არ დაჰმშიდა,
მინღორს საღმე წავილოდა, მხეცისაებრ ველთა ვლიდა;
სჯობს, თუ შამბ-შამბ წავიარო", - იგონებდა, იხედვიდა,
ესე თქვა და მიუქცია, მინღორთა კე წამოვიდა.

1333

მიაცორეებს და იმღერის მხიარულითა გულითა,
მართ სახელ-ღებით უყივის ხმითა მით სახარულითა.
ცოტაი წავლო, გამოჩნდა მზე სინათლითა სრულითა:
შამბისა პირსა გარიელ ღვა ხრმლითა მომახულითა.

1334

გარიელს ღომი მოეკლა, მით ხრმალსა სისხლი სცხებოდა;
შამბისა პირსა ქვეითი ღვა, ცხენი არა ჰხლებოდა;
ყივილი ავთანდილისი ესმოდა, ეოცებოდა,
შეხედნა, იცნა, გაიქცა, მისკე მირბოდა, ხლგებოდა.

1335

ხრმალი გასცორცნა გარიელ მიჰმართა მისსა ძმობილსა.
ემა ცხენისაგან გარღიჭრა, ჰგვანდა ეგლისა სწრობილსა.

მათ ერთმანერთსა აკოცეს, ჰგვიანან ყელ-გარღაჭლობისა,
ხმა შაქრის-ფერად გაუხლა ვარდსა, ხშირ-ხშირად პობილსა.

1336

ტარიელ მოთქვა გირილით სიგყვა ნაგიფი, მჭევრები:
სისხლისა ღვარძან შელება წითლად გიშრისა გევრები,
ალევისა წყარო ცრემლისა მორწყავს, ნაკალი ბევრები, -
"რათგან შენ გნახე, რა მგამა, პატივი მჭირდეს მევ რები!"

1337

ტარიელ გირს და ავთანდილ სიცილით ეუბნებოდა;
გლიმდის, ძოწნი გააპნის, კბილთაგან ელვა ჰკრთებოდა;
ეგყოლა: "ვცანო ამბავი, შენ რომე გეამებოდა,
აწ გაახლდების ყვაილი, ვარლი აქამდის ჭნებოდა".

1338

ტარიელ უთხრა: "ჰე ძმაო, კმა არს, ღღეს რაცა მლხენია,
ყოველი ჩემი სალხინო მინახავს, - ნახვა შენია;
სხვა ნუ ყოს ღმერთმან წამალი, არცა რა მოგისმენია:
კაცმან-მცა სოფელს ვით პოვა, რაცა არ საქმე მენია!"

1339

რა ტარიელ არ შესჯერდა, ავთანდილცა არ დაწყნარდა,
მის ამბვისა დაყოვნება ვედარ გასძლო, აუჩქარდა,
გამოიღო რიდე, მისცა, ვინ ბაგეთა ვარლი ვარდა.
რა ტარიელ ნახა, იცნა, გამოულო, შემოვარდა.

1340

წიგნი და კიდე რილისა იცნა და გა-ცა-შალა მან
პირსა ღაიღვა, ღაეცა, ვარდმან ფერთა მკრთალამან,
სულნი გაექცეს, მოღრიკა თავი გიშრისა ტალამან.
მისნი ვერ გასძლნეს პატიყნი ვერ ყაენ ვერცა სალამან.

1341

ავთანდილ უჭვრეტს ტარიელს, უსულოდ ქვე-მღებარესა,
შეფრინდა, შევლად მიჰმართა მას, გკბილად მოუბარესა,
ვერა ვერ არგო დამწვარსა, სრულად ცეცხლ-ნაღებარესა;
მისთა ნიშანთა სიცოცხლე მართ მისი მიიბარესა.

1342

ავთანდილ ღაჯდა გირილად, გირს ხმითა შეენიერთა,
ყორანსა გაჰგლეჯს ხშირ-ხშირად, აფრთხობს ბროლისა ჭვერთა,
გახეთქა ღალი გათლილი ანღამაგისა კვერთა,
მუნით წყარონი გამოხდეს, ძოწსა ვამსგავსენ ფერთა.

1343

პირსა იხოკს, დაწვთა სისხლი ჩასლიოდა მისსა მჭევრესა:
"რაცა ვქმენო, არ უქმნია არცა შმაგსა, არცა რესა;
წყალი სწრაფით რად დაფასხი ცეცხლსა, ძნელად დასაშრესა!
ჩქარად ეცეს, ვერ გაუძლებს გული ღხინსა მეგის-მეგსა.

1344

"მე მოვკალ ჩემი მოყვარე; რა მმართებს გაწბილებულსა?
თავსა ვაბრალობ საქმესა, არ ღასმით გაგონებულსა!
ცრუ კაცი კარგად ვერას იქმს საქმესა გაძნელებულსა,
თქმულა: "სიწყნარე გმობილი სჯობს სიჩქარესა ქებულსა!"

1345

უცნობო-ქმნილი გარიელ ძეს მსგავსად ნაგუსაღისად,
აეთანდელ აღგა, გამოვლნა შამბნი საძებრად წყაღისად
მან პოვა სისხლი ლომისა, მოაქეს სავსებლად აღისად,
მკერდსა დაასხა, გა-ვე-ხდა ლაქვარდი ფერად ლღისად.

1346

აეთანდელ მკერდსა დაასხა მას ლომსა სისხლი ლომისა;
გარიელ შეკრთა, შეიძრა რაბში ინდოთა გომისა,
თვალნი აახუნა, მიეცა ძალი გე წამოჯლომისა.
ლურჯად ჩანს შუქი მთვარისა, მზისაგან შუქ-ნაკრთომისა.

1347

ზამთარი ვარდსა გაახმოძს, ფურცელნი შთამოსცვივიან,
ზაფხულის მზისა სიახლე დასწვავს, გვაღუასა ჩივიან,
მაგრა მას გედა ბულბულნი გურფასა ხმასა ყივიან, -
სიცხე სწვავს, ყინვა დააბროძს, წყლულნი ორჯერვე სტკივიან

1348

აგრევე გული კაცისა მოსაგვარებლად ძნელია,
ჭირსა და ღზინსა ორსავე გედა მართ ვითა ხელია,
მიწვივ წყლულდების, საწუთრო მისი აროდეს მრთელია,
იგი მიენდოს სოფელსა, ვინცა თავისა მგერია!

1349

გარიელ ნახა ნაწერი კელაცა მკლეელისა მისისა,
იკითხავს, თუცა აშეთებს კითხვა წიგნისა მისისა;
დაუყვის ცრემლმან სინათლე, ბნელად ჩანს შუქი ღღისისა.
აეთანდელ აღგა, დაუწყო თხრობა სიგვისა მქისისა.

1350

იგყვის, თუ: "ნაქმრად არ ვარგა კაცისა გასწავლიღისად,
აწ რაღდა გემართებს გირილი? ხამს, ღავსხდეთ ქმნად ღმიღისად;
აღეგ, წავიღეთ საეძებრად მის მზისა წახლომიღისად!
აღრე მიგიყვან, მიყვანა არს შენგან მონღომიღი საღ.

1351

"ვითა გემართებს გახარება, პირველ აგრე გავიხარნეთ,
მერმე შევსხდეთ, გავემართნეთ, ქაჯეთისკე თავნი ვარნეთ,
ხრმაღნი ჩვენნი ვიწინამძღვრნეთ, მათნი ზურგით ღავიყარნეთ,
უჭირველნი შემოვიქცეთ, იგი მძორთა ღავადარნეთ".

1352

მერმე გარიელ ამბავსა ჰკითხავს, აღარა ბნდებოღა.
შეჰხედნის, თვალნი აჰმართნის, შავ-თეთრი ეღვა ჰკრთებოღა,
მართ ვითა ღაღსა მზისაგან, მას ფერი ეზარდებოღა;
ვინ ღირს-ა, თუ-მცა წყაღობით ცა მიწვივ მობრუნდებოღა!

1353

აეთანდელს მაღლი უბრძანა, ქმნა უყო საუბარისა:
"მე შენი ქება ვითა ვთქვა, ბრძენთაგან საქებარისა!
ვითა გე-მთისა წყარომან, მომრწვე ყვავიღი ბარისა,
ღამწვიღე ღენა ცრემლისა, ნარგისთა ნაგუბარისა.

1354

"მე ვერა გიყო, ნაცვაღსა ღმერთი გარღიღღის ციერი,
გეგარღმით მისით შემოგზღღოს მუქაღა ჩემ-მაგიერი!"
შესხდეს და შინა წავიღეს, მათ ღზინი ჰქონდა ძღიერი;
აწ გა-ვე-ადღო სოფელმან ასმათ, აღრითგან მშიერი.

1355

ქვაბისა კარსა ასმათი მარგო მის, არ-ბარგოსანი.
შეჰხელნა, იცნა ტარიელ, თანა ყმა ჭარმაგოსანი, -
ორნივე ტურფად იმღერდეს, ვით იაღონი მგოსანი, -
მაშინვე იცნა, ავარდა მოშლილი, პერანგოსანი.

1356

აქამდის მიწვიე ენახა ქვაბს მისლვა მოგირალისა,
აწ გაუკვირდა ღანახვა სიცილით მომღერალისა.
ზარ-ადებული ავარდა, ცნობა უც ვითა მთრვალისა,
არ იცის სმენა ამბვისა ჯერთმისგან სასურვალისა.

1357

მათ რა ნახეს, შემოჰყვიელეს სიცილით და კბილთა ჩენით:
"ჰე ასმათო, მოგვივიდა მოწყალეზა ღმრთისა ბენით:
ეპოეეთ მთვარე და კარგული, რაცა გეწადა, იგი ვქმენით,
აწ გაეხელით ბედისაგან ცეცხლთა შრეგით, ჭირთა ლხენით!"

1358

ავთანდილ ცხენსა გარდაჰხდა ასმათის მოსახვეველად;
მან მიჰყო ხელი ალვასა, შგო მოჰყვა მოსარხვეველად,
ყელსა და პირსა აკოცებს, არის ცრემლისა მფრქვეველად:
"რა სცანო, რა ჰქმენ, მიაბბე, ვგირ შენი მოაჯე ველად".

1359

ავთანდილ ასმათს უსტარი მისცა მისისა მრდილისა,
ალვისა შგო-ღამჭნარისა, მოვარისა ფერ-მიხდილისა;
უთხრა, თუ: "ნახე ნაწერი მის პატიჟ-გარდახდილისა;
მზე მოგვეახლა, მოგვეცა ჩვენ მოშორეება ჩრდილისა".

1360

ასმათ რა ნახა უსტარი, ცნა მისი ღანაწერობა,
გაკვირდა, ზარმან აილო, ათროთლეპს, ვითა ხელობა,
ტერფით თხემამდის გაუხდა მას მეტი საკვირველობა;
იგყვის: "რა ვნახე, რა შესმის? არს-მცა ამისი მრთელობა?!"

1361

ავთანდილ უთხრა: "ნუ გეშის, ეგე ამბავი მრთელია;
ლხინი მოგვეცა, მოგეშორდა ყოველი ჭირი ძნელია,
მზე მოგვეახლა, უკუნი ჩვენთვის აღარა ბნელია,
ბოროტსა სძლია კეთილმან, არსება მისი გრძელია!"

1362

ინლით მეფე მხიარული ასმათს რასმე უბრძანებდა;
ერთმანერთსა ეხვეოდეს, სიხარული ატირებდა;
ვარდსა ზელა ყორნის ბოლო ნამსა თხელად აკკურებდა.
კაცსა ღმერთი არ გასწირავს, თუ-მცა კაცი შეიგებდა.

1363

ღმერთსა მისცეს ღიღი მაღლი, თქვეს: "გვიყო, რაცა სჯობდა".
"აწლა ვცანით, უარესსა პირი თქვენი არ გაჰბრჭობდა",
ინლით მეფე მხიარული ხელ-განპყრობით ამას ხმობდა.
ქვაბს შეევიღეს მხიარულნი, ასმათ რასმე მასპინძლობდა.

1364

ტარიელ ეგყვის ავთანდილს: "ისმინე სიგყვა ასები,
გიაბობ რასმე ამბავსა, მოამბველ ნუ გენასები:

მე ოდეს ქვაბნი წაუხვეენ ღაფხოცე ღვეთა ღასეზი,
მას აქათ მათი აქა ძეს საჭურჭლე ძვირ-ნაფასეზი.
1365

"მე აგრე არა მინახავს, მართ ვითა არა მნლომია;
მოლი ღა გავხსნათ, შევიგნეთ, საჭურჭლე თუ რა ზომია".
ეამა, აღგეს ორნივე, არცა ქვე ასმით მჯლომია,
ღალეწეს კარი ორმოცი, მათგან არ ზელა ომია.

1366

პოვეს საჭურჭლე უსახო, კელა უნახავი თვალისა,
მუნ იღვა რიყე თვალისა, ხელ-წმიღად განათალისა,
ჩნდის მარგალიტი, ოღენი ბურთისა საბურთალისა;
ვინმცა ქმნა რიცხვი ოქროსა, ვერვისგან ღანათვალისა!

1367

იგი სახლი ორმოცივე შიგან იყო გაგენილი.
პოვეს ერთი მარაღხანა, აბჯრისათვის სახლად ქმნილი;
მუნ აბჯარი ყოვლიფერი ასრე იღვა, ვითა მწნილი,
შიგან ერთი კილობანი ღაბეჭლეული, არ-გახსნილი.

1368

ზელა ეწერა: "აქა ძეს აბჯარი საკვირველიო,
ჯაჭვი-მუზარაღი აღმასი, ხრმალი ბასრისა, მჭრელიო;
თუ ქაჯნი ღვეთა შეებნენ, იყოს ღლე იგი ძნელიო!
უმისქამისოდ ვინც გაჰხსნის, არის მეფეთა მკლველიო".

1369

კილობანი გახსნეს, პოვეს მუნ აბჯარი სამი ტანი,
რასაცა ვით შეიმოსენ მეომარნი სამნი ყმანი:
ჯაჭვი, ხრმალი, მუზარაღი, საბარკული მათი მგვანი, -
ზურმუხგისა ბუღებითა იყენეს ვითა ლესკუმანი.

1370

თვითომან თვითო ჩაიცვეს, თავის თავეს გამოსცლიღან,
ჯაჭვი-მუზარაღსა, აბჯარი მართ ვერა ვერ მოჰკიღიან;
ხრმალი რკინასა მოჰკრიან, ვით ბამბის მკელსა სჭრიღიან,
მათ უღირს ყოვლად ქვეყანად შევატყვე, არ გაჰყიღიან

1371

თქვეს: "ესე ნიშნად გვეყოფის, ვართო კარგითა ბელითა;
ღმერთმან მოგეხედნა თვალითა, ზეგარღმით მონახელითა".
აიღეს იგი აბჯარი თავის-თავისა ქელითა,
თვითო მათ, ერთი ფრიღონის საძღვინობლად შეკრეს ღველითა.

1372

ოქროც რამე წაიგანეს, მარგალიტი ღარიბები;
გამოვიღეს, გამობეჭდეს ორმოცივე საჭურჭლეები.
ავთანდილ თქვა: ამას იქით ღავამაგრო ხრმალსა ნები,
ამას ღამე არსად წავალ, რა გათენდეს, არ ღავღები".

ტარიელისა ღა ავთანდილისგან წასლეა ფრიღონისასა

1373

რა გათენდა, გაემართნეს, წაიგანეს ასმით თანა,
ნურაღონის ქვეყანამდის შეისვიან მათ უკანა;
მუნ ვაჭარმან ოქროს ფასად ცხენი მისცა, არ უძღვანა;
ავთანდილ კმა ყოლაზუზად, სხვა-მცა ვინღა წაიგანა!

1374 (1375)

იარეს და ზედა შეჰხლეს ნურადინის მეჯოგეთა;
ჯოგი ნახეს, მოეწონა, ფრილონისთვის ეაგეთა.
მუნ ავთანდილს ინლო ეტყვის: " გაქმნევე კარგთა სიშმაგეთა,
მოლო, ფრილონს ველალობნეთ, ჯოგსა მისსა მოვადგეთა!

1375 (1376)

"ჯოგი წაგულოთ, მოსრულნი ვესმით ჯოგისა წაღებად,
გამოემართვის საომრად, ველთა სისხლითა დაღებად,
ანაზღად გვიცნობს, გაკრთების, გულსა შეჰლაზმის დაღებად, -
ამთა კარგი ლაღობა, ლაღსა შე-ვე-იქმს ლაღებად".

1376 (1377)

ლაუწყეს პყრობა ჭაიჭსა ფრილონის უკეთესებსა.
მუნ მეჯოგეთა ფანოსი შეექმნა, ეკრა კვესებსა;
უყიფელს: "ვინ ხართ, მოყმენო, ვინ იქმთ საქმესა ზესებსა?
ჯოგი მისია, ვინ მტერსა ჰკრავს ხრმაღსა, არ აკენესებსა".

1377 (1378)

მათ მშვილდები დაიწვადეს, მეჯოგეთა გაეკიდნეს.
მეჯოგენი მიიბახდეს, ხმანი მათნი გააღიდნეს:
"გვიშველეთო, გვიშველეთო, მეკობრეთა ამოგვწყვიდნეს!"
ხმა შეიქმნა, შეიყარნეს, ფრილონს ჰკაღრეს, არ დაჰრიდნეს.

1378 (1379)

შეეკამზა ფრილონ, შეჯდა, შეკამზული გამოვიდა.
ხმა შეიქმნა, შეიყარნეს, რაზმი ველთა დაჰშარვიდა.
იგი მზენი მოეგებნეს, ვის ბამთარი ვერ დაჰშრვიდა;
დაეხურა ბარაღები, პირსა მათსა უფარვიდა.

1379 (1380)

რა ჭარიელ ფრილონ იცნა, თქვა: "ენახეო, ვინცა მინა".
მუზარაღი მოიხადა, გაიღიმნა, გაიცინა;
ფრილონს უთხრა: "რასა ჰლაში, ჩენი მოსლეა რას გეწყინა?
პურად ავი მასპინძელი მოგვეგებვი ომაღ წინა!"

1380 (1381)

ფრილონ ფიცხლა გარდაიჭრა, ღავარდა და თაყვანის-სცა.
იგინიცა გარდახლეს და მოეხევიენეს, აკოცესცა.
ფრილონ ღმერთსა ხელ-აპყრობით უსაზომო მადლი მისცა;
დიღებულნი აკოცებდეს, იცნობდიან იგი ვისცა.

1381 (1382)

ფრილონ უთხრა: "რასა სდეგით? მოგელოდი უწინარე,
მე მზა ვარო, სამსახური თქვენი რა-მცა დავიზარე!"
ჰგვანდა, თუ-მცა შეყრილ იყვნეს ორნი მზენი, ერთი მთვარე,
ერთმანერთი დააშვენეს, გაემართნეს, იქცეს გარე.

1382 (1383)

ფრილონის სახლსა გარდახლეს ორნივე, ჭურფად გებულსა.
ჭარიელ დაჯდა საჯლომსა, ოქსინო-გარდაგებულსა,
ახლოს დაისვამს ავთანდილს, მისსა ძმაღ-შეფიცებულსა;
მათ უძღვნეს იგი აბჯარი ფრილონს, ჭაბუკად ქებულსა.

1383 (1384)

უთხრეს: ჯეროთ ეამად არა გვაქვს სხვა შენთვის არმაღანია,
მაგრა ჭურფანი მრავალნი ქვე სამე გვიხსენ სხვანია".
მან დასლეა პირი მიწასა, არ დაიყოვნა ხანია:

"ჩემთვის ამისი ბოძება არს თქვენი შესაგვანია".

1384 (1385)

გამოსვენეს მას ღამით ფრილონის მასპინძლობითა;
აბანოს ბანა, აავსნა შესამოსლისა ძღვნობითა,
ღამოსნა გურფათ-გურფითა, ერთმანერთისა მჯობითა,
თვალ-მარგალიტი ღარიბი უძღვნა ოქროსა გობითა.

1385 (1386)

უთხრა, თუ: "ესე სიგყვამა ავისა მასპინძელისა,
ჰგავს, მომწყენოლეს სჯუმრობა თქვენ ბრძნისა, ვითა ხელისა,
მაგრა აწ ყოვნა არ ვარგა, წავლა სჯობს გმისა გრძელისა,
თუ ქაჯნი მოგვესწრებიან, საეჭვი არს სიძნელისა.

1386 (1387)

"ღიღო რას ვაქმნევთ ღამქართა? კარგნი გვინდან და ცოგანი;
სამასი კაცი გვეყოფის, წაიღეთ ვით მეოგანი;
ჩვენ ქაჯეთს ქაჯთა მეომართ, ღვაგნეთ ხრმაღთა კოგანი,
მას აღრე ვჰპოვებთ, ვისიცა მოგვეკლავს ალვისა, მო-, ტანი.

1387 (1388)

"ქაჯეთს ერთხელ მეც ყოფილ ვარ, ჰნახავთ, თქვენცა გემაგრების:
ყოფლგნით კლდეა, გარეშემო მტერი ვერა მოადგების;
თუ იღუმალ არ შეეუვალთ, ცხადად შებმა არ ეგების,
მით ღამქარი არად გვინდა, - რაზმი მალვით ვერ მოგვეების".

1388 (1389)

იგინცა ღამეოწმნეს ამა მისსა ნაუბარსა.
მუნ ღაგადეს ქალი ასმათ, ფრილონ მისცემს საჩუქარსა.
თვით სამასსა ცხენოსანსა წაიგანდეს, გმირთა ღარსა.
ბოლოლ დმერთი გაუმარჯვეს ყოფლსა, პირველ შენაზარსა.

1389 (1390)

ზღვა გაიარეს სამთავე ერთგან ძმად შეფიცებულთა;
ფრილონ გზა იცის, იარეს, ღღისით და ღამით რებულთა.
ფრილონ თქვა: "ვახლავთ არეთა ჩვენ, ქაჯეთს მიახლებულთა,
აქათგან ღამით ვლა გვინდა მით არას გამქლავებულთა".

1390 (1391)

ამა ფრილონის თათბირსა სამნივე ერთგან ზმიღიან:
რა გაუთენდის, ღაღიან და ღამით ფიცხლა ვლიღიან;
მივიდეს, აჩნდა ქალაქი, მცველთა ვერ ღასთვალვიღიან,
გარე კლდე იყო, გუმბათა ხმა ჯარვით გააღიღიან.

1391 (1392)

გვირაბის კარსა ჭაბუკი ათი ათასი მცველია.
მათ ღომთა ნახეს ქალაქი, მთვარე ღვას მუნ ნათელია;
თქვეს: "ვითათბიროთ, ვითა ვქნათ, აწ გამოირჩევა ძნელია;
ასი ათასსა აჯობებს, თუ გამორჩევით მქმნელია".

თათბირი ნურადინ-ფრილონისა

1392 (1393)

ფრილონ თქვა: "ვიტყვი სიტყვასა, ვეჭვ ჩემი არ ღამცღარია:
ჩვენ ცოგანი ვართ, ქალაქი ღიღთაგან საომარია;
პირის-პირ ომი არ ძალ-გვიც, არ ქაში საკვეხარია,
ათას წელ ვერსით შეუვალთ, თუ მეღ ღაგვიხმან კარია.

1393 (1394)

"ჩემსა სიმცროსა გამზრდელნი სამუშაითოლ მზრდილიან,
მასწავლენს მათნი საქმენი, მახლგუნეზებლიან, მწვრთილიან;
ასრე გავიდი საბელსა, რომ თვალი ვერ მომკიდიან,
ვინცა მჭვრეტლიან ყმაწვილნი, იგიცა ინაგრილიან.

1394 (1395)

"აწ ვინცა ვიცით უკეთე შეგყორცა საგლეზელისა,
მან ერთსა ბურჯაა გარდვაგლოთ წვერი საბლისა გრძელისა,
მას ზელა გავლა ასრე მიხს, ვითა გარბენა ველისა,
თქვენ ჭირად გიყო შიგანთა პოვნა კაცისა მრთელისა.

1395 (1396)

"აბჯრითა გავლა, არად მიხს ჭირად, გაგანა ფარისა;
შიგან ჩავლხტები კისკასად, ვეცემი მსგავსად ქარისა,
ლაშქართა დაეხოც, გაეხვამ, ნახოთ გალება კარისა!
თქვენცა მუნ მოლით, სალაცა გესმას მრიალი ზარისა".

თათბირი ავთანდილისა

1396 (1397)

ავთანდილ უთხრა: "ჰე ფრილონ, მოყვასნი ვერ გიჩივიან:
ლომთა მკლავთაგან იმელი გაქვს, არა წყლულნი გტკივიან;
სთათბირობ ძნელსა თათბირსა, მგერთა ივაგლახ-ივიან
მაგრა თუ გესმის, გუშაგნი რა ახლო-ახლო ყივიან!

1397 (1398)

"რა გახვიდოდე, გუშაგთა ესმის აბჯრისა ჩხერება,
გიგრძნობენ, თოკსა მოჰკვეთენ, ამისი ხამს დაჯერება;
წავიხლეს ცუდად ყველაი, დაგრჩეს ცუდილა ფერება,
ვევ თათბირი არ ვარგა, სხვაებერ ვქმნათ თავის გერება.

1398 (1399)

"სჯობს, დადევით დამალულნი თქვენ აღგილსა იღუბალსა,
ისი კაცნი არ იჭირვენ მგზავრსა, ქალაქს შემავალსა,
საფაჭროთა შევეკამბეი, ვიქმ საქმესა მე მუხთალსა,
ერთსა ჯორსა გარდავჰკილებ მუზარალსა, ჯაჭვსა, ხრმალსა.

1399 (1400)

"სამთავე შესლეა არ ვარგა, თუ გვიგრძნან, არს სათუები;
მე მარტო შევალ ვაჭრულად და კარგად შევეტყუები,
მაღვით ჩავივებამ აბჯარსა, გაეჩნდები, გავეცრუები,
ღმერთმან ქმნას, უხვად ვაღინო შიგნით სისხლისა რუები!

1400 (1401)

"შიგანთა მცველთა მოვიცლი მე უნახავად ჭირისად
თქვენ გარეთ კართა ეცენით ყოველნი მსგავსად გმირისად;
კლიტთა დაველეწ, გაეხვამ, დამიდგამს ვერ ქვიტკირი სად.
თუ რა სხვა სჯობდეს, თქვენ ბრძანეთ, ვარ მრჩეველად ამა პირისად".

თათბირი გარიელისა

1401 (1402)

გარიელ უთხრა: "მე თქვენი ვცან გმირთა მეტი გმირობა,
თქვენსა ძალ-გულსა თქვენივე ჰგავს თათბირობა, პირობა;
ვიცი, გწადს ომი ფიცხელი, არ ცული ხრმალთა ღირობა,
კაციმცა მაშინ თქვენ გახლავს, რა ომმან ქმნას გაჭირობა.

1402 (1403)

"მაგრა იყვებით ჩემთვისა საქმისა რასმე რჩევითა:
ხმა ესმას ჩემსა ხელ-მქმნელსა, ზელა გარდმოღვეს მზე ვითა,
თქვენ გქონდეს ომი ფიცხელი, უომრად მნახოს მე ვითა?
ესე მე ღამსვრის, ნუ უბნობთ სიტყვითა თქვენ სათნევითა.

1403 (1404)

"მაგა თათბირსა ესე სჯობს, ვქმნათ ჩემი მონახსენები:
გაიყოთ კაცი ას-ასი, რა ღამე ჩნდეს ნათენები,
სამთავე სამგნით მიემართოთ, ფიცხლად ღავსხლიგოთ ცხენები;
მოგვეგებვიან, ვემცრობით, ჩვენ ხრმალსა მივსცეთ მძლე ნები.

1404 (1405)

"ფიცხლა შევებნეთ, შეესჯარნეთ, ვერ მოგვასწრებენ კარებსა,
სამთაგან ერთი შეუვალთ, სხვა გარეთ ვსცემლეთ გარებსა,
მან ერთმან შიგნით შიგანნი მივსცნეთ სისხლისა ღვარებსა,
ხელი კელა ვხალოთ აბჯარსა, მას ჩვენგან მძლელ ნახმარებსა".

1405 (1406)

ფრიღონ უთხრა: "შემიგნია, გამიგია, ვიცი მე რა:
მაგა ცხენსა ჩემეულსა მოასწრებენ კართა ვერა;
ოღეს გიძღვენ, არ ვიცოდი, ქაჯეთს გვინდა ქაჯთა მშენრა,
თვარა ყოლა არ გიძღვნიდი, ჩემი გითხრა სიძუნწე რა".

1406 (1407)

ფრიღონ ლალი ამხანაგობს საუბართა ესოდენთა.
ამას ზელა გაიცინნეს მათ წყლიანთა, სიგყვა-ბრძენთა,
ერთმანერთსა ელალობნეს ღალღობათა მათთა მშვენთა,
გარღახდეს და ღაეკამზნეს, უკეთესთა შესხდეს ცხენთა.

1407 (1408)

კელა ერთმანერთსა მიუგეს სიტყვები არ პირ-მკვახები,
დაასკენეს იგი თათბირი, გარიას განაზრახები:
გაიყვეს კაცი ას-ასი, ყველაი გმირთა სახები,
ცხენებსა შესხდეს, აიღეს მათ მათი ჩაბალახები.

1408 (1409)

იგი ჭაბუკნი შუქითა ვნახენ მზისაცა მეტითა;
მათ სამთა შეიღნი მნათობნი ჰფარევენ ნათლისა სვეტითა;
ტარიელ შაესა ზელა მის ტანითა მით წერწეტითა,
ღალიენეს მტერი ომითა, ვითა მჭერეგელნი ჭერეგითა.

1409 (1410)

ჩემი აწ ესე ნათქვამი მათი სახე და ღარია:
რა ზელა წვიმდენ ღრუბელნი და მათთა აგყდეს ღვარია,
მოვა და ხვეთა მოგრაგნის, ისმის მათქი და ზარია,
მაგრა რა ზღვათა შეერთვის, მაშინ ეგრეცა წყნარია.

1410 (1411)

თუცა ფრიღონ და ავთანდილ სიკეთე-მიუწვდომნია,
მაგრა გარიას შეზმანი არუისგან მოსანდომნია;
მზე მნათობთაცა დაჰფარავს, არცაღა ნათლად ხომნია.
აწ იყურებდით, მსმენელნი, გესმენ ფიცხელნი ომნია!

1411 (1412)

სამთავე სამად გაიყვეს - თვითომან თვითო კარები;
თანა ჰყვა კაცი სამასი, ყველაი გმირთა ღარები.
მას ღამით უქმნეს საღარნი, უცრუო, ანაჩქარები,

გათენდა, გაჩნდეს, მიჰმართეს, თავის-თავ ჰქონდა ფარები.

1412 (1413)

პირველ ამოდ მიდიოდეს მგზავრთა რათმე მაგიერად,
მათ შიგანთა ვერა უგრძნეს, ვერცა დახვედეს გულ-ხმეურად;
გულსა შიში არა ჰქონდა, ამოდ ღგეს და ნებიერად,
მიღგეს გარეთ, მუზარაღნი დაიხურნეს კამიერად.

1413 (1414)

ანაზღად ცხენი გაქუსლეს, მათრახმან შექმნა წრიალი.
რა ნახეს, კარნი გაახეხეს, ქალაქით გახდა ზრიალი,
სამთავე სამგნით მიმართეს, თავსა მით უყვეს რიალი,
იკრეს ნობსა და დაბღაბსა, შეიქმნა ბუკთა ტკრციალი.

1414 (1415)

მაშინ ქაჯეთს მოიწია უსაზომო რისხვა ღმრთისა:
კრონოს, წყრომით შეხელულმან, მოიშორვა სიგებო მშისა;
მათევე რისხვით გარღუბრუნდა ბორბალი და სიმგრგველე ცისა,
ველნი მკვლართა ვერ იგვედეს, გაღიაღდა ჯარი მკვლრისა.

1415 (1416)

კაცსა უკრავად დაბნედდის ხმა გარიელის ხაფისა,
აბჯარსა ფრეწლის, გაცუღდა სიმაგრე ჯავშან-ქაფისა.
სამგნითვე კართა შესჯარნეს, ჭირნი არ ნახეს კაფისა,
რა ქალაქს შეხედეს, შეიქმნა სიმხარკე ციხეს სწრაფისა.

1416 (1417)

აეთანდელ და ლომი ფრიღონ შიგნით ერთგან შეიყარნეს,
მგურნი სრულად აეწყვიდნეს, სისხლნი მათნი მოეღვარნეს,
უყიფლეს და ერთმანერთი ნახეს, დიდად გაეხარნეს,
თქვეს: "გარიელ რა იქნაო?" მისად ჭვრეგად თვალნი არნეს.

1417 (1418)

ერთმანცა არა იცოდა, ვერა ცნეს გარიერისა.
ციხისა კარსა მიმართეს, რიდი არ ჰქონდა მგერისა;
მუნ ნახეს რიყე აბჯრისა, ნალეწი ხრმალთა წვეერისა,
ათი ათასი ნობათი, უსულო, მსგაჟსი მგვეერისა.

1418 (1419)

ციხისა მცველი ყველაი იღვა მართ ვითა სნეული,
თავით ფერხამდის დაჭრილი, აბჯარი მუნ დახეული,
ციხისა კარნი განხმულნი, კართა ნალეწი სრეული;
ცნეს ნაქმრად გარიელისად, თქვეს: "საქმე არს მისეული".

1419 (1420)

გზანი დაჰხვედეს შეკაფულნი, შეეიფეს და გაძერეს ხერელსა,
ნახეს, მშისა შესაყრელად გამოეშვა მთვარე გველსა,
მუზარაღი მოეხადა, შვენის აკრვა თმასა ლელსა,
მკერდი მკერდსა შეეწეზა, გარღაჟლო ყელი ყელსა.

1420 (1421)

უხეოდეს ერთმანერთისა, აკოცეს და ცრემლნი ღვარნეს;
ამას ჰგვანდეს, ოდეს ერთგან მუშთარ, მუალ შეიყარნეს.
მზე რა ვარდთა შემოაღგეს, დაშეენდენ და შუქნი არნეს,
აქანამდის ჭირ-ნახულთა ამას იქით გაიხარნეს.

1421 (1422)

მათ ერთმანერთისა აკოცეს, ღგანან ყელ-გარღაჟლობილნი.

კვლა შეეწებნეს ხშირ-ხშირად ვარდნი ბაგეთათ პობილნი.
აწ ესენიცა გავილეს, შეკრბეს სამნივე ძმობილნი,
მას მშესა მისცეს სალამი, წაღგეს მართ ვითა ხმობილნი.

1422 (1423)

მზე მოეგება პირითა გურჯითა, მოცინართა,
აკოცა მისთა მეშველთა ლალმან ცნობითა წყნართა,
მათ მდაბლად მადლი უბრძანა სიგყვითა მით ნარნართა,
ორნივე ერთგან უბნობლეს გურჯითა საუბნართა.

1423 (1424)

გარიელსცა უსალამეს, მას ალვისა მორჩსა ვით ხეს,
მიულოცეს გამარჯვება, ერთმანერთი მოიკითხეს;
არა სჭირდა, არ ინანეს, რომ აბჯარი არ გაითხეს,
თაფნი მათნი გაალომნეს, მათი მბრძოლი იშველ-ითხეს.

1424 (1425)

სამასისა კაცისაგან ას-სამოცი შეჰყოლოდა;
ფრიდონს უმბიმს სპათა მისთა, მაგრა ერთ-კერძ უხაროდა;
მონახეს და არ აცოცხლეს, რაცა მბრძოლი დაჰრჩომოდა,
რომე პოვნეს საჭურჭლენი, აწმცა თვალვით ვით ითქმოდა!

1425 (1426)

მოკრიფეს ჯორი, აქლემი, რაცა ვით პოვეს მალეები;
სამიათასსა აჰკილეს მარგალიტი და თვალეები,
თვალი ყველი დათლილი, იაგუნდი და ლალეები,
იგი მზე შესვეს კუბოსა, არს მათგან განაკრძალეები.

1426 (1427)

სამოცი კაცი დააგდეს ქაჯეთს ციხისა მცველია,
წამოიყვანეს იგი მზე, მათილა წაგერა ძნელია;
მღვთა ქალაქსა დაჰმართეს, თუცა გზა მუხით გრძელია,
თქვეს: "ფაგმან ენახოთ, მუქაფა გვაც მისი გარლუხელია".

გარიელისგან მღვთა მეფისას მისლვა

1427 (1428)

მღვთა მეფისა წინაშე გაგმაუნა მახარობელი,
შესთვალა: "მოვალ გარიელ, მტერთა მძლე, მოსრვით მსპობელი;
ქაჯეთით მომყავს ჩემი მზე, ჩემი ლახვართა მსობელი;
მწალიან გნახე პატივით, ვითა მამა და მშობელი.

1428 (1429)

"აწ მე მაქვს ქაჯთა ქვეყანა და მათი ღანაღებია;
მეფეო, კარგი ყველია მე თქვენგან წამკილებია;
ფაგმანს უხსნია ჩემი მზე, სდელებია და სდეებია,
ამისად მუქფალ რა გიძლენა? მძულს ცული ნაქაღებია.

1429 (1430)

"მოლი გვნახენ, გავიარდეთ ქვეყანასა შენსა ვირე,
სრულად ქაჯთა სამეფოსა გიძლენი, ჩემგან შეიწირე,
კაცნი შენნი შეაყენენ ციხე მაგრად ღაიჭირე,
მე ვისწრაფი, ვერა გნახავ, შენ წამოლი, ჩემ კერძ ირე.

1430 (1431)

"თქვენ უბრძანეთ ჩემ მაგიერ უსენს, ქმარსა ფაგმანისსა,
გამოგმაუნოს, ეამების ნახვა მისი ხსნილსა მისსა;
მისგან კიდე ინაგრიდა ჭერეგასა-მცა სხვაღდა ვისსა,

ვინ მშესაცა უნათლეა, ასრე ვითა ბროლი ფისსა!"

1431 (1432)

რა კაცი ტარიელისი ეს გუმრა ზღვითა მფლობელსა, -
წესია, გული გაჰკრთების ამბავსა გასაკრთობელსა, -
მისცა მაღლი და ღიღება ღმერთსა, მართლისა მბრჭობელსა,
მაშინვე შეკვდა, არ უნდა მისლევა სხვასაღა მხმობელსა.

1432 (1433)

ბარგი აჰკიდა, გააგო ქმნა ქორწილისა მათისა,
მას მიაქვს რიცხვი გურფითა, არ-სილიდე სათისა;
ფაგმან ჰყავს თანა, იარა სავალი ღლისა ათისა;
უხარის ნახვა ღომისა და მშისა, ხმელთა მნათისა.

1433 (1434)

შორს გაეგებნეს სამნივე ღიღსა მეფესა ზღვითასა,
გარდახლეს, მღაბლად აკოცეს, გა-რე-სწყლეს ჯარსა სპათასა;
შეასხეს ქება ტარიელს, მან მაღლი გაუათასა;
ქალი რა ნახა, სკრფიალობს შუქსა მას ბროლ-ბაკმათასა.

1434 (1435)

ფაგმან ხათუნს, მისსა მჭვრეტსა, ეღებოლა ცეცხლი ნელი,
მოუხვია, გარღუკოცნა ხელი, ფეხი, პირი, ყელი;
იგყვის: "ღმერთო, რა გამსახურო, განმინათლდა რათგან ბნელი!
ეცან სიმოკლე ბოროტისა, კეთილია შენი გრძელი".

1435 (1436)

ქალი ფაგმანს ეხვეოლა, გუბილად იგყვის, არ გამწყრალი:
"ღმერთმან გული განმინათლა გახეთქილი, გა-ცა-მწყრალი,
აწ აგრე ვარ გაესეხული, წინას ვიყავ ვითა მცხრალი,
მშემან შუქნი შემომადგნა, ვარლი მით ვჩან არ-ღამმრალი".

1436 (1437)

ზღვითა მეფე გარდაიხდის მუნ ქორწილსა მეგად ღიღსა.
ქაჯეთიცა დაუმადლა, არ გაუშვა ღღესა შვილსა;
უხვად გასცემს საბოძვარსა, საჭურჭლესა ანა კილსა,
პერპერასა და ფანტულსა ზელა სცევეთენ ვითა ხილსა.

1437 (1438)

მუნ იღვის გორი ღარისა, სტაგრისა და აგლასისა;
ტარიელს უძღვნა გვირგვინი, ვერ-ღანადები ფასისა,
იაგუნდისა მრთელისა, ყეთელისა, მეგად ხასისა,
კვლა ერთი გახტი ოქროსა, წითლისა მართ ხალასისა.

1438 (1439)

ნესტან-ღარეჯანს ყაბაჩა უძღვნა, შემკული თვალითა,
იაგუნდითა წითლითა, ბაღანშითა და ღალითა.
ღასხლეს ორნივე ქალ-ყმანი პირითა ელვა-მკრთალითა,
მათნი მჭვრეტელნი ღაიწენეს ცეცხლითა მართ ახალითა.

1439 (1440)

ავთანდილს და ფრილონს უძღვნა უსამომო ღიღი ძღვენი:
ძვირფასისა უნაგირი, უკეთესი თვითო ცხენი,
თვითო კაბა თვალბანი, უცხო ფერთა შუქთა მფენი,
მოახსენეს: "მაღლი რა ვთქვათ, სვიანიმც-ა და ვლა თქვენი!"

1440 (1441)

ტარიელ მაღლსა გარდაიხდის გურფა სიგყვითა ენითა:

"დიდად ვიამე, მეფეო პირველ ნახვითა თქვენითა,
მერმე, აგვაესენ მრავლითა გურფა ფერთა ძღვენითა,
ვიცი, შორი-შორ არ-ჩაველა ჩვენ თქვენი კარგა ვქმენითა".

1441 (1442)

ზღვათა მეფე მოახსენებს: "ხელმწიფეო, ლომო, ქველო,
მოახლეთა სიცოცხლეო, ვერა-მჭვრეტთა შორით მკლველო,
მსგავსი თქვენი რა-მცა მეძღენა, შევნიერო სანახველო!
რა მოგშორდე, რა მერგების, საჭვრეტელად სასურველო?!"

1442 (1443)

ტარიელ ფაგმანს უბრძანა: "მე თავი შენი მიდია;
დავ გული შენი ჩემზედა გარდა უხელი, დიდია;
აწ რაცა ქაჯთა საჭურჭლე ქაჯეთით ამიკილია,
მომიცივია, წაილე, არ კიდე მომიცილია".

1443 (1444)

ფაგმან ხათუნ თაყვანის-სცა, ჰკადრებს მალღსა მეტის-მეტსა:
"მე, მეფეო, ნახვა შენი მიღებს ცეცხლსა დაუშრეტსა;
რა მოგშორდე, რა ვიქმნები? მე ღამაღებ ვითა რეტსა.
ახ, ნეტარძი მოახლეთა! ვაგლახ თქვენსა ვერა-მჭვრეტსა!"

1444 (1445)

ზღვათა მეფესა ეტყვიან ორნივე შუქთა მაფენი,
კბილნი ბროლნი და ბაგენი საღაფთა მოსაღაფენი:
"უთქვენოდ მყოფთა არ გვინდან ნიშაგნი საჩანგლაფენი,
მაგრა გაგვიმვენ, კამია, წავიდეთ, ვართ მოსწრაფენი.

1445 (1446)

"შენ იყავ ჩვენი მშობელი, ჩვენგან ღმრთად საქსავიო,
მაგრა ამასცა ვიჯით, გვიბოძო ერთი ნავიო".
მეფემან ბრძანა: "არა მშურს სამიწოდ თქვენად თავიო,
რათგან ისწრაფი, რა გკადრო? წა, გიწინამდღერდეს მკლავიო!"

1446 (1447)

მეფემან ნავი-ხვამალდი მოჰკამმა ზღვისა კიდეცა.
გამოემართა ტარიელ გამყრელნი ცრემლსა ღვრიღესა,
თაფსა იცემდეს, იგლეჯდეს, თმა-წვერსა გაიყრიდესა,
ფაგმანის ცრემლთა შეღენით თვით ზღვაცა გააღიღესა.

1447 (1448)

გამოელნეს ზღვანი სამთავე, ერთგან ძმად შენაფიცართა,
კვლა ამტკიცებდეს სიტყვითა, მათ პირველ ღანაშტკიცართა;
ჰშვენის მღერა და სიცილი მათ, მისთა არ-უიცართა,
ბაგეთათ შუქი შეადგის ბელა ბროლისა ფიცართა.

1448 (144)

მუნთ კაცი ასმათს თანა მათ გაგზავნეს მახარობლად,
კვლა ფრიღონის თაგაღთასა - ნაომართა მათთა მთხრობლად:
"მანღა მოვა, მოიმაღლებს მზე მნათობთა მამაგრობლად,
ჩვენ ღამზრალნი აქანამდის, აწ გაეხედით დაუმრობლად".

1449 (1450)

იგი მზე შესვეს კუბოსა, იარეს გზა ზღვის პირისა,
მიყმაწვილობდეს, უხარის მათ გარღახლომა ჭირისა;
მივიდეს, საღა ქვეყანა იყო ნურადინ გმირისა,
მოეგებნიან, ისმოდის ხმა სიმღერისა ხშირისა.

1450 (1451)

მუნ მიეგება ყოველი ფრიდონის ღიღებულები.
ასმათი, საესე ლხინითა, ვის აღარ აჩნდა წყლულები,
ნესტან-ღარეჯან მოიჭლო, რომე ვერ გაჰხსნის ცულები,
აწ გაუსრულა ყოველი მან მისი ნაერთგულები.

1451 (1452)

ნესტან-ღარეჯან ეხვევის, პირსა აკოცებს პირითა;
უბრძანა: "ჩემო, ვაგლახ მე, შენცა აგავსე ჭირითა,
აწ ღმერთმან მოგვცა წყალობა, ვცან, მისი არ-სიძვირითა-;
მე გულსა შენსა ეზომსა, არ ვიცი, გარღვიხდი რითა!"

1452 (1453)

ასმათ ჰკადრა: "მაღლი ღმერთსა, ვარღნი ვნახენ არ-ღაბრულნი,
ბოლოდ ასრე გააცხადნა გონებამან დაფარულნი:
სიკვილიცა სიცოცხლედ მიხს, ოღეს გნახნე მხიარულნი".
სჯობან ყოველია მოყვარულია პაგრონ-ყმანი მოყვარულნი.

1453 (1454)

ღიღებულთა თაყვანის-სცეს, მოახსენეს ღიღი ქება:
"რომე ღმერთმან გაგვახარნა, კურთხეულა მისი ღმრთება!
ჩვენ გვიჩვენა პირი თქვენი, აღარა გვწვავს ცეცხლთა ღება,
წყლულსა, მისგან დაკოლილსა, მასვე ძალ-უც განკურნება".

1454 (1455)

მოვიდეს და პირი ხელსა დასდევს, აგრე გარდაჰკოცნეს.
მეფე ეგყვის: "ძმათა თქვენთა თავნი ჩვენთვის დაიხოცნეს,
იგი შვევა საუკუნო ცხადად პოვეს, არ იოცნეს,
ერთსა მიჰხედეს საზიაროდ - ღიღებანი იასოცნეს.

1455 (1456)

"თუცა მე მათი დახოცა მტკივის და სატკივარია,
მაგრა მათ მიხვდა უკვლავი მუნ ღიღი საჩუქარია".
ესე თქვა, ნელად ატირდა და წვიმა თოვლსა არია,
ნარგისთათ იძრვის ბორიო, ვარღსა მრავს, იანვარია.

1456 (1457)

მუნ ატირდეს ყველა კანი, რა გირილად იგი ნახეს,
რაცა ვისცა დაჰკლებოდა, მათ გირილით, სულთქმით ახეს;
დაღუმდეს და მოახსენეს: "რათგან ბრძენთა მზეებრ გსახეს,
თქვენთა მჭერეგთა მღერა ჰმართებს, რასათვის-მცა ივაგლახეს!"

1457 (1458)

"ვინ ღირს-ა თქვენგან ეგზომსა გირილსა, შეჭირვებასა!
თქვენთვის სიკვილი ღია სჯობს მიწათა გელა რეზასა".
კვლა ფრიდონ ჰკადრა მეფესა: "ნურად იქმთ გამწარებასა,
ღმერთი-მცა მუქჟად მოგიზღავს ათასსა გახარებასა!"

1458 (1459)

აეთანღილცა მიუმტკიენა, ეგყვის ღიღსა სიმძიმისა;
მათ შეასხეს ქება, უთხრეს: "თავნი მივსცნეთ აწ ღიღილსა,
რათგან მიჰხვდა დაკარგული ღომი მზესა წახლომილსა,
აღარა ესტირთ სატირალსა, აღარ დაესდებთ თვალთა მილსა".

1459 (1460)

მივიდეს, სადა ქალაქი ღიღი მულღაზნარია;
სცემდეს ბუკსა და გაბლასა, გახდა მათქი და მარია,
დაბდაბისა და ქოსისა ხმა გურჟად შენათხზარია,

მოაგყდეს მოქალაქენი, ღააგდეს მუნ ბაზარია.

1460 (1461)

შუკათა მოღგეს ვაჭარნი, ყოვლგნით მჭვრეგელთა ჯარია;
შორს უარებდეს სარანგნი, ხელთა აქეს მათ აბჯარია;
მოიჯრებოდეს ჯალაბნი, სარანგთა ღამსაჯარია,
მათად საჭვრეგლად მიშეება მუნ მათგან ნააჯარია.

1461 (1462)

გარღახდეს ღა ფრიღონისსა სრა ნახეს მოსაწონები.
გამოეგება მრავალი ოქროს სარგყლითა მონები,
ფერხთა საფენლად ოქსინო მართ მათგან არს ნაქონები,
თავსა აყრიდეს ოქროსა, ხვეგს ჯარი მუნ ნარონები.

ქორწილი გარიელისა ღა ნესგან-ღარეჯანისა ფრიღონისგან

1462 (1463)

მათ ქალ-ყმათათვის საჯლომი ღაედგა თეთრ-ძოწეული,
წითელ-ყვითლითა თვალთა ზელა კეკლუტად ფრქვეული;
აეთანღილისთვის - ყვითელი ღა შავი ერთგან რეული;
მოვიდეს, ღასხდეს; მჭვრეგელი ვცან მათი სულ-ღაღეული.

1463 (1464)

მგოსნები მოღგეს, ისმოღა ხმა სიმღერისა ტკბილისა;
ქორწილი ქმნეს ღა გამრავლდა ძღვნობა ღარისა ღბილისა
ფრიღონის პურად კარგისა, არ მასპინძლისა წბილისა;
ნესგან-ღარეჯანს უშვენის ღმილი, ჩენა კბილისა.

1464 (1465)

მოიღეს ძღვენი უსახო ფრიღონის არ-აღქატისა,
ცხრა მარგალიტი, სიღიღით მართ ვითა კვერცი ბატისა,
კვლა ერთი თვალღი, სამსგავსო მზისა შუქ-მონამატისა,
მას წინა ღამით ძალ-ედვის მხატვარსა ხატვა ხატისა.

1465 (1466)

კვლა უძღვენა თვითო ფარღული, გარღასაყრელი ყელისა,
მგრგულად ღათიღისა თვალისა, იაგუნღისა მრთელისა;
კვლა მოაქეს ერთი ტაბაკი, მძღედ საჭირავი ხელისა,
აეთანღილისთვის ღომისა ძღვენი ფრიღონის ქვეღისა.

1466 (1467)

იგი ტაბაკი სავესეა მარგალიტითა სხვიღითა.
აეთანღიღს უძღვენა ყვეღაი არა სიგყვითა წბიღითა.
აივსო სახღი სგავრითა ღა ოქსინოთა ღბიღითა,
ტარიელ მადღი უბრძანა ღაღმან სიგყვითა ტკბიღითა.

1467 (1468)

ფრიღონისგან უსაზომო ქორწიღა ღღესა რეასა;
ყოვღთა ღღეთა მიართმიღის უფასოსა ძღვენსა მზასა;
ღღე ღა ღამე არ გასწყვეღღის ჩაღანა ღა ჩანგი ხმასა.
აჰა, მიჰხვეღს შესაფერნი ყმა ქალსა ღა ქალი ყმასა.

1468 (1469)

ტარიელ ფრიღონს უბრძანა ღღე-ერთ სიგყვები გუღისა:
"არს გული თქვენი საჩემოდ უფროსი ძმისა სრუღისა,
არ გემუქფების სიცოცხლე, არცა მოცემა სუღისა,
მე თქვენგან ვაოფე მოკეღავმან ჩემი წამალი წყღუღისა.

1469 (1470)

"ავთანდილისგან შენც იცი ჩემთვის თავისა დაღება,
აწ მე მაქვს ნაცვლად მისისა მოხმარებისა წაღება:
შენ მიდი, ჰკითხე, რა უნდა, მან ქმნას ამისი ცხადება,
ვითა ღამივსო სახმილი, ეგრე მისიცა კმა ღება.

1470 (1471)

"უთხარ: `მზაო, რა გარღიხდის შენგან ჩემსა ჭირ-ნახულსა!
ღმერთი მოგცემს წყალობასა, მისგან ბეცით შესახულსა!
თუ ვერა ვიქმ საწადელსა შენსა, შენთვის გაზრახულსა,
არა ვნახავ სახლსა ჩემსა, არ ღარბაზსა, არცა ხულსა.

1471 (1472)

"აწ მითხარ, ჩემგან რა გინდა, ანუ რათ მოგეხმარები?
ვარჩევ: წავიღეთ არაბეთს, იყავ ჩემიცა მარები;
ტკბილი სიგყვითა გავმართოთ და ხრმლითა - საომარები:
თუ შენ შენს ცოლსა არ შეგრთავ, მე ჩემსა არ ვექმარები".

1472 (1473)

რა ფრიღონ უთხრა ავთანდილს გარიას მოციქულობა,
მას გაეცინეს, გაღიძდა, ჰშვეწოლა მხიარულობა;
თქვა, თუ: "მეშვეელი რად მინდა? მჭირს არავისგან წყლულობა!
ჩემი მზე არცა ქაჯათა ჰყავს, არცა სჭირს ლხინ-ნაკლულობა.

1473 (1474)

"ჩემი მზე გახგსა ბელა ზის, მორჭმული ღმრთისა ნებითა,
საკრძალავი და უკადრი, ლალი, არვისგან ვნებით-ა,
არცა რა უმძიმს ქაჯათაგან, არცა გრძნეულთა გრძნებითა;
მას ბელა შველა რად მინდა? რად მეჭვ რასაცა თნებითა?

1474 (1475)

"რა მოვა ჩემთვის განგება, ბეცით მოსრულნი ბენანი,
ღმერთი იწადებს, მომივლენ გულსა სახმილთა ლხენანი;
მაშინდა მომხვლენ მოკვდავსა მზისა ელვათა ფენანი,
უმისეამისოდ ცულნია ჩემგან მი და მო რბენანი.

1475 (1476)

"მიდი და ჰკადრე გარიელს პასუხი, ჩემგან თხრობილი:
"მაღლი რად უნდა, მეფეო, ხარ რაბომ გინდა ღმობილი?
ვარ მუცლითგანვე ღელისათ თქვენად სამონოდ შობილი,
ღმერთმან მუნამდის მიწა მყოს, ვირ მეფე იყო ცნობილი.

1476 (1477)

"გებრძანა: "შეყრა მწადიან საყვარელისა შენისა".
ეგე არს მსგავსი გულისა ღმობიერისა თქვენისა;
მუნა მე ხრმალი არ მიკვეთს, არცა სივრცელე ენისა,
მიჯობს მოლოღნა საქმისა მის განგებისა შენისა.

1477 (1478)

"ესეა ჩემი საწადი და ჩემი მოსანდომარე:
ინდოეთს განხო მორჭმული, საჯლომთა ბელა მჯდომარე,
გვერდსავე გიჯდეს მნათობი, პირი ელვათა მკრთომარე,
მებრძოლნი თქვენნი მოგესრნენ, არვინ ჩნდეს მუნ მეომარე.

1478 (1479)

"რა გამისრულდენ ესენი ჩემნი გულისა ნებანი,
მაშინდა მივალ არაბეთს, მომხვლენ მის მზისა ხლებანი;
ოღესცა სწადეს, ღამივსნეს ამა ცეცხლისა ღებანი.

სხვად თქვენგან არა არ მინდა, მძულან რასაცა თნებანი".

1479 (1480)

რა ფრიღონ ჰკადრა გარიელს ესე სიგყვანი ყმისანი,
მან ბრძანა: "მაგას არა ვიქმ, ამას არ უნდა მისანი!
ვითა მან პოვნა მიზეზნი ჩემისა სულთა ღვმისანი,
ეგრევე მანცა სამისოდ ნახნეს ძალ-გულნი ძმისანი!

1480 (1481)

"მიღი, უთხარ ჩემ მაგიერ სიგყვა ჩემგან არ-ნათნები:
"მე შენისა გამზრდელისა უნახავად არ ღაღვგები.
ვეჭვ მრავალი ღამეხოცოს მონა, მისგან საყვარლები,
ვითხოვ ხოლე შენდობასა, ეგეთივე მოვბრუნლები".

1481 (1482)

"ესე უთხარ: ამის მეტსა ჰმოციქულობ ნურას ნუო,
ხვალე წასლეა არ ღაღვშალო, არცა საქმე გაგათუო;
მე არ მიბამს არაბთ მეფე რომე სიგყვა გაგაცრუო,
ამოდ ვსთხოვო ქალი მისი, შევეხვეწო შევაგუო".

1482 (1483)

უამბო ფრიღონ აეთანდილს გარიას მოციქულობა:
"არ ღადგებისო, ცუღია შენგან ცღისაღა თქმულობა".
მას ღაუმიძმა, მოედო კელა გულსა კვამლ-აღმულობა.
ასრე ხაშს რიღი მეფეთა, ყმათაგან მოკრძალულობა!

1483 (1484)

აეთანდილ მივა მუხლ-მოყრით გარიას შესახვეწელად,
ფერხთა ეხვევის, აკოცებს, აღარ შეჰხელავს ბე წელად,
ეგყვის: "კმა, რაცა შევსცოლე როსგანს წლეულად მე წელად
კვლა ნუ მიქმ ერთგულობისა გამტეხლად, ღა-ცა-მლეწელად

1484 (1485)

"რასაცა ჰლამი, არ მოგცემს მას ღმრთისა სამართალია,
გამზრდელსა ჩემსა ვით ვჰკადრო მე საქმე სამუთალია!
მე მისთვის ხელი ვით გაეძრა, ვინ ჩემთვის ფერ-ნამკრთალია!
ვით მოხმაროს მონამან პატრონსა ზელა ხრმალია!

1485 (1486)

"ეგე საქმე მე ღა ჩემსა საყვარელსა შეგვამღურვებს,
ვაბ თუ გაწყრეს, გაგულისღეს, კუშტი გულსა შეაურევს,
ამბავსაცა ღამიძვირებს, ჭერეგისათვის მომასურვებს,
შენდობასა ხორციელი კაცი ვერა ღამიურვებს".

1486 (1487)

გარიელ უთხრა სიცილით, მან მზემან შექ-ნაფენამან,
ხელი მოჰკიღა აეთანდილს, აჰმართა, ააყენა მან:
"მიყოლო კარგი ყველაი მომართებამან შენამან,
მაგრა სჯობს, შენცა გაღხინოს ჩემმან შენითა ღხენამან.

1487 (1488)

"ღია მძულს მეტი მოყვრისა შიში, კრძალვა ღა რიღობა,
მძულს გაუწყველად კუშტობა ღა სულ-მძიმობა, ღიღობა;
თუ მოყვარეა, გულისა ქმნას ჩემკე მონაზიღობა,
თვარა მე ჩემღა, იგ მისღა, ღია სჯობს კიღის-კიღობა.

1488 (1489)

"მე ვიცი გული საშენოდ შენისა საყვარელისა,

არ ეწყინების სკუმრობა შენისა ჩემ შემყრელისა.
რად-მცა რა ვჰკადრე მეფესა თხრობა რასაცა ჭრელისა!
ოღენ ნახვისა მათისა ნაგრა მაქვს სანაგრელისა.

1489 (1490)

"ამას ოღენ მოვასხენებ მუღარით და შეპოვნებით,
რომე მოგცეს ქალი მისი მან მისითა მოგონებით,
რათგან ბოლო შეყრაგება, სიშორესა ვით ეთნებით?
დააშვენეთ ერთმანერთი, თავის-თავის ნუ დასწნებით".

1490 (1491)

რა ავთანდილ გარიასგან ცნა, წასლვასა არ დაჰშლიდა,
არა ჰკადრა შეცილება, საუბარსა ბელა ჰრთვიდა;
ფრიღონ კაცსა ღარჩეულსა სათანადო გარდასთელიდა,
თანა წაჰყვა, განაღა-მცა მათ თანავე გზასა ვლიდა.

სამთაგანვე ქვაბსა მისლვა და მუნით არაბეთს წასლვა

1491 (1492)

ამ საქმესა ღაფარულსა ბრძენ ღიონოს გააცხადებს:
ღმერთი კარგსა მოავლინებს, ავ-ბოროტსა არ დაჰბადებს,
ავსა წამ-ერთი შეამოკლებს, კარგსა ხან-გრძელად გააკვლადებს,
თავსა მისსა უკეთესსა უზალო-ჰყოფს, არ აზადებს.

1492 (1493)

ფრიღონისით გაემართნეს იგი ლომნი, იგი მზენი,
თანა მიჰყავს პირი მზისა, ქალი მჭერეგთა ამაზრზენი,
ჰკიდავს ბროლსა ყორნის ბოლო დაწყობილი, ღანთხზენი,
მუნ ბაღახშსა აშვენებლეს სინაგიფე-სინაზენი,

1493 (1494)

იგი მზე უჯდა კუბოსა და ეგრე არონინებლეს;
მინაღირობლეს, ნადირსა მუნ სისხლსა დაადინებლეს;
სადაცა დაჰხელის ქეყყანა, მჭერეგელთა მოაღზინებლეს,
მოეგებნიან, სძღვნობდიან, აქებლეს, არ ავინებლეს.

1494 (1495)

მას ჰგვანდეს, თუ-მცა სამყაროს მზე უჯდა შუა მთვარეთა;
იარნეს ღღენი მრავალნი ღაღთა, ბრძნად მოუბნარეთა;
შიგან მათ ღიღთა მინღორთა, ყოფლგნით კაც-მიუმხედარეთა,
სად ყოფილიყო გარიელ, მიჰხედეს მის კლდისა არეთა.

1495 (1496)

გარიელ ბრძანა: "მე მმართებს ღღეს თქვენი მასპინძელობა;
მუნ მივალ, სადა ყოფილ ვარ, მჭირდა საღამდის ხელობა;
მუნ გვიმასპინძლოს ასმათმან, მას უც ხორცისა ხმელობა,
მე რომე გიძღენი გურფათა, აქით ღარისა ჭრელობა".

1496 (1497)

მივიდეს, შიგან გარდახდეს ქვაბსა მას ღიღთა კლდეთასა.
ასმათს უც ხორცი ირმისა, იქმს მასპინძლობა-კვეთასა.
ამხანაგობლეს, ღაღობლეს წასლვასა მათ საქმეთასა,
ღმერთსა ჰმადლობლეს შეცვლასა ღზინად ჭირისა ღღეთასა.

1497 (1498)

მოიარეს ქვაბოვანი, თამაშობლეს მხიარულნი,
პოუნეს იგი საჭურჭლენი, გარიასგან დაბეჭლულნი,
ვერცა ვისგან ღანათვალნი, ვერცა ვისგან შეგებულნი;

არ იგყვიან, არა გვაქვსო, იგ ამისთვის გულ-ნაკლულნი.

1498 (1499)

უბოძა გურფა მრავალი მათ-მათი შესაღარები,
კვლა ფრილონისნი ააესნა, სპა ჰყვა თუ სპასაღარები.
აიესო კაცი ყველაი, მაშინ მათ თანა ნარები,
მაგრა ძეს რომე საჭურჭლე, ჰგვანდა კაც-ლაუკარები.

1499 (1500)

ფრილონს უთხრა: "ვალი შენი ჩემგან ძნელად გარდინდების,
მაგრა თქმულა: "კარგის მქმნელი კაცი ბოლოდ არ წახდების";
აწ საჭურჭლე რაზომიცა აქა ძეს და ანიდების,
შენი იყოს ყველაკაი, შენ წაიდე, ვითა გხვდების".

1500 (1501)

ფრილონ მდაბლად თაყვანის-სცა, ჰკაღრა მაღლი მეტის-მეტი:
"მე, მეფეო, რად გგონივარ უჭკუო და აგრე რეგი?
მტერი ყოელი ჩაღად გიჩანს, ვინ-მცა იყო ვითა კეტი,
ჩემი ლხინი მუნამდის-ა, ვირე ვიყო შენი მჭერეტი!"

1501 (1502)

ფრილონ კაცი დაბრუნა მოსასხმელად აქლემისად,
სახლსა მისსა მისაღებლად მის ყველასა საჭურჭლისად;
აწ მუნითცა გაემართნეს არაბეთით მივლად გმისად,
ავთანდილ-ა გალეული შესაყრელად მთვარე მშისად.

1502 (1503)

მიჰხვდეს არაბთა სამღვარსა, რა ვლეს მრავალი ხანები.
დაჰხვდა სოფლები, ციხეები, ხშირ-ხშირად, თანის-თანები,
მუნ შიგან მყოფსა ემოსა ტანსა ლურჯი და მწვანები,
ავთანდილისთვის ყველაი ცრემლითა არს ნაბნები.

1503 (1504)

ტარიელ კაცი გაგზავნა წინაშე როსტან მეფესა,
შესთვალა: "გკადრებ, მეფეო, სურვილთა სიიფესა;
მე მოვალ, მეფე ინდოთა, დარბაზსა თქვენსა სეფესა,
გჩვენებ ვარდსა კოკობსა, უფრჭენელსა, მოუკრეფესა.

1504 (1505)

"მაშინ თქვენ ჩემი გეწყინა ნახვა მიწისა შენისა,
ცლა შეპყრობისა ავი ჰქმენ, შემოგვევა ცხენისა;
მე შენთა სპათა ვაჩვენე ნიშანი რამე წყენისა,
დაეხოცე მონა მრავალი, მსახური სრისა თქვენისა.

1505 (1506)

"აწ ამოდ მოვალ წინაშე, დავეარენ ჩემნი გზანია,
შემინდოთ, რაცა შეგცოდე, ჰქმნეთ გაწყრომისა კმანია.
ძღვენი არა მაქვს, მმოწმობენ ფრილონ და მისნი სპანია,
ოღენ ძღვენად თქვენი ავთანდილ მე თქვენთვის მომიგანია".

1506 (1507)

რა მიუვიდა მეფესა მახარობელი ჟამისა,
ვით გაეხარნეს, ვერ იგყვის ენა ერთისა წამისა;
თინათისს დაწვთა ემატა ელეა შუქისა სამისა,
ბროლსა და ლაღსა აშვენებს მუნ ჩრდილი წარბ-წამწამისა.

1507 (1508)

ტაბლა კაა ჰკრეს და გაისმა სიცილი თქართქარებისა.

ლაშქარნი როლეს მი ღა მო, ქმნა სწაღლა მათკე რებისა.
ლაიწყეს მოსხმა ცხენისა, მოღება უნაგრებისა,
შესხლა სიმრავლე მოყმისა მკლავ-ფიცხელ - გულ-მაგრებისა.

1508 (1509)

მეფე შეჯღა, გაეგებნეს თავადნი და სრულად სპანი.
ვისცა ესმის, მოვილიან მას წინაშე სხვაგნით სხვანი.
ყველა კაი ღმერთსა შმალობს, გაამაღლნეს მათნი ხმანი,
თქვეს: "ბოროტსა უმყოფო, კეთილნია შენთვის მზანი!"

1509 (1510)

რა ერთმანერთი აუხნდა მიგებულ-მოსაგებავთა,
ავთანდილ ეტყვის გარიელს სიტყვათა დანაზებავთა:
"აგერა ჰხელავ მინდორთა, მტვერითა შენაღებავთა?
ამად მეღების სახმილი, გულსა ეცხელა, ებავთა.

1510 (1511)

"ისია ჩემი გამზრდელი და თქვენდა მოგებებულა.
იქი ვერ მივალ, მრცხენიან, გულსა სახმილი ღებულა,
ჩემად არა კად სულ-ღგმული კაცი არ გაწბილებულა,
რასაცა მიზამთ, თქვენ იცით, ფრიღონ თქვენ თანა ხლებულა".

1511 (1512)

გარიელ უთხრა: "კარგსა იქმ შენ პაგრონისა კრძალვასა.
აწ ღადეგ, იქი ნუ მოხვალ იქმ-მცა უჩემოდ ხალვასა.
მე მივალ ვუთხრობ მეფესა შენგან თავისა მალვასა,
ვეჭვ ღმრთითა აღრე შეგყარო მზესა მას, განად აღვასა".

1512 (1513)

მუნ ღადგა ღომი ავთანდილ, ღადგა მცირე კარავი.
ნესტან-ღარეჯან მუნვე ღგას, იგია მჭვრეტთა მზარავი,
მისთა წამწამთა ნიავი ქრის, ვითა ქარი არავი,
წავიღა მეფე ინღოთა მისრული, მიუპარავი.

1513 (1514)

ფრიღონ წაჰყვა. განაღამცა გაველს ველი ღიღსა ხანსა,
ცნა მეფემან, გარიელ-ა მარტო მოვა, მოჰხრის ტანსა,
გარღახდა და თაყვანის-სცა მას უკაღრსა, ღომებრ ჯანსა.
სღებს პატივსა ინღოთ მეფე, მართ მამისა შესაგვანსა.

1514 (1515)

გარიელცა თაყვანის-სცა, მივა კოცნად სასალამოდ;
მეფე ყელსა აკოცებდა მართ ბაგისა ღასალამოდ,
გაკვირვებით ეუბნების, არის მისგან სათამამოდ:
"შენ მზე ხარო, შენი გაყრა არის ღღისა შესალამოდ".

1515 (1516)

გაეკვირვა მეფე მისსა თვალღობა-სიგურფესა,
პირსა უჭვრეტს გაკვირვებით, უქებს მკლავთა სიაღვესა;
კელა ფრიღონცა უსალამა, თაყვანის-სცა მან მეფესა,
მას მეფესა, ავთანდილის ნახვისათვის მოსწრაფესა.

1516 (1517)

მეფე გარიას ქებასა დაჰკრთების, ღადღონების.
გარიელ ეტყვის: "მეფეო, აწ გული შენ გემონების;
მიკვირს, თუ ეგრე სიკეთე თქვენ ჩემი რად გეგონების!
რათგან ავთანდილ შენია, სხვა რად ვინ მოგეწონების?"

1517 (1518)

"ნუ გიკვირს მისი ვერ-ნახვა და დაყოფნება ხანისა!
მოდი და დაესხლეთ, მეფეო, ამოა კორდი მწვანისა,
გკალრო მიზეზი მისისა თქვენს წინა ვერ-მოგანისა,
ვიაჯ რასმე და აწ მმართვეს მოთხოვა მე ფარმანისა".

1518 (1519)

დასხდეს მეფენი, მოადგა გარე სიმრავლე რაზმისა.
ტარიელს პირსა ციმციმი ათქს უნათლესი ბაზმისა;
ჭვრეტა ახელეს მჭვრეტელთა ყოფა-ქცევისა და ზმისა;
დაუწყო თხრობა მეფესა სიკცვისა, ბრძნად ნაკაზმისა:

1519 (1520)

"მეფეო, ავი მეტყრობის მე მისად მოსახსენებლად,
მაგრა მოსრული თქვენს წინა ვარ შემომხვეწლად, მქენებლად;
თვით იგი იაჯს, რომელი ჩანს მზეებრ შუქთა მფენებლად;
ვინ არის ჩემად სინათლედ და ბნელთა გამათენებლად.

1520 (1521)

"აწ ამას გკალრებთ ორნივე ხვეწნით და შემუღარებით:
ავთანდილ დამღვა წამალი მისგან თავისა ღარებით,
დაჰვიწყდეს. რომე პაგიენი სჭირდეს ჩვენთავე ღარებით;
არ გაწყენ, გრძელი ამბავი არს ჩვენგან მიუმხვლარებით.

1521 (1522)

"თქვენთა უყვარს ერთმანერთი, ქალი მას და იგი ქალსა,
მით ვიგონებ საბრალოსა, მგირალსა და ფერ-ნამკრთალსა;
მუხლ-მოყრილი გეაჯები, ნულარ აწვევ იმათ ალსა,
რომე მისცეთ ქალი თქვენი მკლავ-მაგარსა, გულ-ფიქალსა.

1522 (1523)

"ამის მეგსა არას გკალრებ, არ მოკლესა, არცა გრძელსა".
ამოილო ხელ-მანდილი, მოინასკვა იგი ყელსა,
აღვა, მუხლნი დაუყარნა, ეაჯების ვითა მზრდელსა.
გაუკვირდა ყოვლსა კაცსა, მის ამბვისა მომსმენელსა.

1523 (1524)

რა ტარიელ მუხლ-მოყრილი ნახა, მეფე შეუბარდა,
შორს უკუღვა, თაყვანის-სცა, ქვე მიწამდის დაუვარდა,
მოახსენა: "ხელმწიფეო, ლხინი ყოვლი გამიქარდა,
თქვენმან აგრე სიმლაბლემან ნახვა თქვენი ჩამალარდა.

1524 (1525)

"ვით ეგების, რაცა გწაღდეს, რომე კაცი არ მოგთმინდეს,
ანუ მშურდეს ქალი ჩემი, საკლავად და გყველცა გინდეს;
გებრძანამცა სახლით თქვენით, ცრემლი არცა მაშინ მდინდეს;
სხვა მისებრი ვერა პოვოს, ცათამდისი გა-ცა-ფრინდეს!

1525 (1526)

"მე სიძესა ავთანდილის უკეთესა ვჰპოვებ ვერა;
თვით მეფობა ქალსა ჩემსა მივეც, აქვს და მას ეფერა;
ვარდი ახლად იფურჭენების, მე ყვაფილი დამებერა,
რად-მცა ვჰკალრე შეცილება, რასცა ოდენ იგი სჯერა!

1526 (1527)

"თუ შეგერთო ერთი მონა, თქვენთვის არცა მაშინ მშურდა.
ვინ-მცა გკალრა შეცილება, უშმაგო-მცა ვინ მოგმღურდა!
თუ ავთანდილ არ მიყვარდა, ასრე მისთვის რად მომსურდა?

ღაღია, ღმერთო, წინაშე ვარ, ესე ჩემგან ღაღასგურღა".

1527 (1528)

რა გარიელ მეფისაგან ესე სიგყვა მოსმინა,
ღაღრკა, მღაბღაღ ეთაყვანა, პირსა ზეღა ღაღეფინა.
კეღა მეფემან თაყვანის-სცა, წამო-რე-ღლო, წაღგა წინა,
ერთმანერთი მოიმადღეს, მართ ერთსაცა არ ეწყინა.

1528 (1529)

ფრიღონ შეჯღა, აეთანღიღის მახაროზღაღ გაეწანა,
ესღენ ღიღი სიხარული გაეხარნეს მასცა განა!
წაღიღა ღა წამოუღღღა, მოიყვანა, მოჰყვა თანა,
მაგრა ირცხვის მეფისაგან, შუქი ბნელად მოეყანა.

1529 (1530)

მეფე აღგა, მოეგება; ყმა გარღახღა, რა მიღიღა,
ხეღთა ჰქონღა ხელ-მანღიღი, პირსა მითა იფარეღიღა.
მზე ღრუბელსა მოჰფარეღღა, ქუშღებოღა, ვარღსა ზრეღიღა,
მაგრა მისსა შეენებასა რა-მცა ვითა ღაჰფარეღიღა?!

1530 (1531)

მეფე კოცნასა ჰღამოღა, აღარა ცრემღნი სღენიან;
აეთანღიღ ფერხთა ეხეევის, შუქნი ქვე ღაუფენიან;
უბრძანა: "აღეგ, ნუ ირცხვი, შენ ზნენი გამოგჩენიან
რათგან მერწიო, ნუ მერცხვი, გაე, რასაღა გრცხვენიან!"

1531 (1532)

მოეხვიღ, გარღეკოცნა მან პირისა არე-მარე:
"ღამიღსეო ცეცხღი ცხელი, მაგრა წყაღი არე, მარე;
ვინ გიშერი ღააჯოგა ღა წამწამი არემა-რე,
გვაღე, შეგყრი, ღომო, მზესა, თაღი მისკე არე, მარე".

1532 (1533)

მეფე ყელსა ეხეეოღა მას ღომსა ღა ვითა გმირსა,
ახღოს უზის, ეუბნების, აკოცებს ღა უჭვრეღს პირსა;
იგი მზე ღა ხელმწიფობა ასრე მიჰხვღა, ვითა ღირს-ა.
მაშინღაღა ღხინი ამო, რა გარღიხღის კაცი ჰირსა.

1533 (1534)

ყმა მეფესა მოახსენებს: "მიკვირს, სხვასა რად რას ჰბრძანებ!
რად არ გინღა ნახეღა მზისა, ანუ რადღა აგვიანებ?
მიეგებეღი მხიარული, სახღსა თქვენსა მოიყვანებ,
შემოიმოს შუქთა მისთა, ნათღად გარე მოივანებ".

1534 (1535)

გარიელსცა მოახსენა. შესხღეს, ქაღსა მიეგებნეს.
მათ სამთავე გოღიითთა მზისა ფერად ღაწენი ღებნეს,
მიჰხვღეს მათსა საწაღელსა, იგი პოვეს, რაცა ჰებნეს,
ხელი ჰხაღეს ხრმაღთა მათთა, არა ცუღად წეღთა ებნეს.

1535 (1536)

მეფემან ქაღს უსაღამა, მან შორით გარღახღლომიღმან.
ღაუყენა თეაღნი ეღვამან, მისთა ღაწვთაგან კრთომიღმან
გამოეგება, აკოცა კუბოსა შიგან ჯღომიღმან,
ღაუწყო ქება მეფემან, თვით ვერას ვერ-მიხვღომიღმან

1536 (1537)

ეგყვის: "მზეო, ვითა გაქო, ნათეღო ღა ღარიანო!"

შენთვის ხელნი გონებანი არა ცუდად არიანო,
მზიანო და მთვარიანო, ეგლად რაო და რიანო,
ღათქვენ საჭვრეგლად აღარ მიხლით, არ ვარდნო და არ იანო".

1537 (1538)

გაჰკვირდეს ყოველნი მხედველნი მისთა ელევათა ფენასა;
ვით მშემან, ღაყენა მჭვრეგელთა თვალნი ნათლისა ჩენასა;
მისგან ღამწვარნი მისცნიან გულნი ჭვრეგითა ლხენასა,
სითცა გამოჩნდის, იქმოდეს ჯარნი მუნითკე რბენასა.

1538 (1539)

შინა წავიდეს ყოველნი, შესხდეს თავისა ღარებად,
ჰქონდეს შვიდნივე მნათობნი მის მზისა დასაღარებლად,
არ მიიხვლომის სიგურფე, არს მათგან მიუძხვდარებად,
აღრე მივიდეს მეფისა სახლად საყოფად, არებად.

1539 (1540)

შევიდეს, ნახეს თინათინ, მჭვრეგთა მიმცემი ჭირისა;
სკიპტროსან-გვირგვინოსანსა ჰშვენოდა ცმა პორფირისა,
მოსრულთა პირსა შეაღვა ელევა მისისა პირისა;
შევიდა მეფე ინდოთა, იგი მზე, მსგავსი გმირისა.

1540 (1541)

გარიელ და ცოლმან მისმან ქალსა მღაბლად უსალამეს,
მოეგება; აკოცეს და საუბარი ღააამეს,
იგი სახლი გაანათლეს, არ ნათელი შეაღამეს,
ბროლ-ბაღანში გააღაწვეს და გიშერი აწამწამეს.

1541 (1542)

თინათინ ბელა აწვიენა გახტა მეფეთა ბეთასა,
გარიელ უთხრა: "შენ ღაჯე, სწადიან ბრჭესა ბრჭეთასა,
ღღეს გახტი შენი შენი გმართებს მეგად ყოველთა ღღეთასა,
მე ღომი ღომთა ღაგისვა გვერდსა შენ, მზესა მზეთასა".

1542 (1543)

ორთავე ხელი მოჰკიდეს და დასვეს გახტა თავისსა,
გვერდსა დაუსვეს ავთანდილ, სურვილსა მოეკლა ვისსა;
უნახავსა და ნახულსა, სჯობს ყოველსა სანახავისსა,
ნუ ეჭვ მიჯნურთა მათებრთა ნუცა თუ რამინს და ვისსა.

1543 (1544)

ქალსა შესწბა, გაუკვირდა ავთანდილის გვერდსა ჯდომბა,
ფერი ჰკრთა და გაუფიცხა შე და გამო გულმან კრთომბა.
მეფე ეტყვის: "შვილო, ჩემგან გაქვს სირცხვილი თუ რა ზომბა,
ბრძენთა უთქვამს სიყვარული, ბოლოდ მისი არ-წახლომბა".

1544 (1545)

"აწ, შვილო, ღმერთმან თქვენ მოგცეს ათას წელ ღღეთა გრძელობა,
სვე-სვიანობა, ღღობა, კვლა ჭირთა გარღუხდელობა!
ცა-მცა ნუშეგველის, მოგხედების თვით მისებრ შეუცვლელობა!
თქვენით ხელითა მელირსოს მიწათა შემომყრელობა!"

1545 (1546)

მართ მეფემან სპათა ბრძანა ავთანდილის თაყვანება:
"ესეაო მეფე თქვენი, ასრე იქმნა ღმრთისა ნება,
ღღეს ამას აქვს გახტი ჩემი, მე - სიბერე ვითა სნება,
ჩემად სწორად ჰმსახურებდით, ღაჭირეთ ჩემი მცნება!"

1546 (1%47)

ლაშქარი და დიდებული დარეკეს, მდაბლად ეთაყვანნეს,
მოახსენეს: "მიწად ვექმნეთ, ვინცა მიწად მიგვიყვანნეს,
მოჭილ-ქმნილი დაგვადიდნეს, ურჩნი მკვლართა დაგვაგვანნეს,
მგურთა მკლავნი შეაძუნტნეს, გულნი ჩვენნი აგულვანნეს".

1547 (1548)

გარიელვა უთხრა ქებით იმედისა გათავება;
ქალსა ეტყვის:" შემოყრიხართ, აღარა გწევას ცეცხლთა ღება,
ქმარი შენი ძმაა ჩემი, მწაღს ეგრევე თქვენი ღება,
ორგულთა და შემცილეთა თქვენითა მე ვქმნა გაფილღება".

ქორწილი ავთანდილისა და თინათინისა არაბთა მეფისგან

1548 (1549)

მას ღღე ავთანდილ პატრონად მის და ხელმწიფე მენია,
მას თანა მჯდომსა გარიელს შვენიანსინაზენია;
ღარუჯან ახლავს თინათინს, ვინ მჭერეგთა ამამრზენია,
შავას, თუ ცა მოღრკა ქვეყანად, შეყრილან ოთხნი მზენია.

1549 (1550)

ღაიწყეს მორთმა პურისა ლაშქართა მის სისავსისა,
ზროხა და ცხვარი დაკლული არს უმრავლესი მხავსისა,
შეიქმნა ძღვნობა ძღვენისა, მათისა შესამსგავსისა,
მათ ყოვლთა შუქი ანათობს პირისა მზისა მსგავსისა.

1550 (1551)

იაგუნდისა ჯამები, იყვის ღალისა ჭიქები,
კვლა უცხოფერთა ჭურჭელთა სხდის უცხო-უცხო სიქები.
მის ქორწილისა მამები კაცი ბრძენთაგან იქები,
მჭერეგლო გულსა ეტყოლი: "ნუ აეხსნები, იქ ები!"

1551 (1552)

მუჭრიბნი მოღგეს ყოველგნით, ისმოდის ხმა წინწილისა;
შეყრით ძეს გორი ოქროსა და ბაღახშისა თლილისა;
მსმელთათვის წყარო ღვინისა ასგან ღის, მსგავსი მილისა,
ბინდით ცისკრამდის სმა იყო, გარღახდა კამი ღილისა.

1552 (1553)

არა ღარჩა უსაბოძვარო არ კოჭლი და არ საპყარი;
მოლიობა მარგალიტი მოფანტული, მონაყარი;
გაბედითა წასაღებლად აგლასი და ოქრო მყარი.
სამ ღღე იყო ინდოთ მეფე ავთანდილის ვით მაყარი.

1553 (1554)

ხვალისა მეფე არაბთა კვლა პურობს, არ ღაფალია;
გარიელს უთხრა: "შენი მზე საჭერეგად საგურუგალია.
მეფე ხარ ყოვლთა მეფეთა და ეგე ღელოფალია;
ხამს, ყურთა გვეგლოს საყურად ჩვენ თქვენი ნაგერუგალია.

1554 (1555)

"აწ, მეფეო, არ ეგების ჩვენი სხდობა თქვენად სწორად".
სახელმწიფო საჯდომი და სხვა დაუღვა ტახტი შორად.
ქვემოთ დასხნა ავთანდილ და ცოლი მისი მათად სწორად.
პირველ ძღვენი გარიასთვის მოიღიან, იღვის გორად.

1555 (1556)

არაბთა მეფე მასპინძლობს, იქმს ოღენ არიფობასა,

ზოგჯერ მათ ახლავს, ზოგჯერ მათ, არ იხმობს ხელმწიფობასა,
გასცემს და უქექს ყველაი უხეობა-იეფობასა,
ფრილონ მის ახლოს აეთანდილს, ჩვეულ-ა ვით მეფობასა.

1556 (1557)

მეფესა ქმრითურთ პატივი ჰქონდა ინლოთა ქალისა,
სიყვარული და ჩუქება, ვით სიძისა და სძალისა;
რომე სძღვნა, არა ეგების თქმა არცა ნათათლისა,
თვითო სკიპტრა და პორფირი და გვირგვინები თვალისა.

1557 (1558)

კვლ უძღვნა ძღვენი ორთავე, მსგავსი მათისა ბედისა,
ათასი თვალი, ნაშობი რომანულისა ღედისა,
კვლ მარგალიტი ათასი, მართ ვითა კვერცი ტრედისა,
ათასი ცხენი გაიჭი, სილიდით მსგავსი ქედისა.

1558 (1559)

ფრილონს უძღვნა ცხრა გაბაკი მარგალიტი თავ-შედგმული,
ცხრა გაიჭი, ძვირფასითა უნაგრითა შეკამმული.
ინლოთ მეფე თაყვანის-სცემს ლალი, ბრძენი, არ მახმული,
მაღლი ჰკადრა ფხიბელურად, თუცა იყო ღვინო-სმული.

1559 (1560)

რას ვაგრძელებდე? გარდახდეს ღვინი ერთისა თვისანი.
თამაშობდიან, არ იყენეს ყოლა გაყრანი სმისანი.
გარიელს სძღვნიან უცხონი თვალნი ლალისა ქვისანი,
მათ ყოვლთა მათნი ელვანი ჰფარვენ მართ ვითა მზისანი.

1560 (1561)

გარიელ ჰგვანდის ვარდა და იყვის ფიფქისა მთოველად
ავთანდილ როსტანს წინაშე გაგზავნა დასათხოველად,
შესთვალა: "შენი სიახლე კმა ჩემად ღვინად ყოველად,
მგერთა აქვს ჩემი სამეფო, ვიცი მუნ შიგან მძოველად.

1561 (1562)

"უცებნი მოსრნის მცოდნელთა ცოდნამან, ხელოვნებამან.
ვეჭვ, მოგვს თქვენცა დაღრეჯა ჩემმან რასაცა ვნებამან,
წავიდე, ავი არ მიყოს მე აქა დაყოვნებამან,
აღრე კვლა გნახნე მორჭმულნი, ინებოს ღმრთისა ნებამან".

1562 (1563)

როსტევეანს ეთქვა: "მეფეო, რად ხართ რასაცა რიდიო?
რაცა გიჯობდეს, იქმოლეთ, გასჭვრეტლით, გაიცლიდით,
ავთანდილ თანა წამოგყვეს, წადით დაშქრითა დიდითა,
თქვენთა მგერთა და ორგულთა დაჭურეწდით, და-ცა-სჭრიდითა".

1563 (1564)

ავთანდილ უთხრა გარიელს ესე სიგყვები ორები.
მან უთხრა: "გაე, ნუ უბნობ, შეცევე ბროლისა ყორები,
ახალ შერთულსა მთვარესა, მშეო, ვით მოეშორები?"
ავთანდილ უთხრა: "მაგითა შენგან არ მოვილორები.

1564 (1565)

"არ ღია გინდა ღამაგლო, წახვიდე ჩემად მშრახავად!
"ცოლი უყვარსო გამწირა", იყო ამისად მსახავად;
მე დაგრჩე შენი გაყრილი თავისა მევაგლახავად?
კაცსა მოყვრისა გაწირვა, ახ, მოუხლების, ახ, ავად!"

1565 (1566)

ტარიელს უგავს სიცილი ბროლისა ვარდთა ფრქვევასა;
უბრძანა: "ვიტყვი უშენოდ შენისა უფრო მე ვასა;
რათგან გწაღიან წამომყევ, ღამწამებ ნურას თნევასა".
ავთანდილ ბრძანებს ღამწამართა ყოვლგნით მის თანა წვევასა.

1566 (1567)

შეყარნა სპანი არაბეთს, აღარა ხანსა მშუღია,
კაცი თთხმოცი ათასი, ყველაი და კამშუღია.
კაცსა და ცხენსა ემოსა აბჯარი ხვარაშმუღია.
არაბთა მეფე მათითა გაყრითა ნავლე-ჭმუღია.

1567 (1568)

ერთმანერთისა გაყრილნი ქალნი ორნივე, ღობილნი,
ერთმანერთისა ღად-ფიცნი, სიგყვისა გამონღობილნი,
მკერდითა მკერდსა შეკრულნი, ყელითა გარდაჭლობილნი,
ტიროლეს, მათთა მჭერეგელთა გულნი-მცა ესხნეს წრიობილნი.

1568 (1569)

მთვარე ცისკრისა ვარსკვლავსა რა თანა-შეესწოროსა,
ორნივე სწორად ნათობენ, მოშორლეს, მოეშოროსა;
არა თუ იგი მოშორლეს, მართ ცამან მოაშოროსა,
მათად საჭერეგლად მჭერეგელმან ხამს, თავი იქედგოროსა.

1569 (1570)

მათთავე სახედ, რომელსა ესენი დაუბდიან,
იგივე გაპყრის, სიშორე არა თუ ნებით სწაღიან,
ვარდსა სწებენ და აპობენ, გირან და ცრემლნი ჩასდიან
მათთა გამყრელთა ყოველთა სიცოცხლე არ იქაღიან.

1570 (1571)

ნესტან-ღარეჯან თქვა: "ნეგა-მც ყოლა არ შემოგმცნებოდი,
მშისა გამყრელი გაყრითა აწ ასრე არ ღაუბნდებოდი.
ამბაესა სცნევი, მაცნევი, წიგნითა მეუბნებოდი,
ვითა მე შენთვის ღამწვარ ვარ, აგრევე შენ ჩემთვის სღნებოდი".

1571 (1572)

თინათინ უთხრა: "ჰე მზეო, შენთა მჭერეგელთა ღხინებო,
რად-მცა გაგწირე, თუ ვითა გაყრასა მოვითმინებო!
ღმრთისაგან ღღეთა თხოვისა ნაცვლად სიკელი ვინებო!"
აგრე-მცა მივი, რაზომსა მე ცრემლსა ღავიღინებო!"

1572 (1573)

კვლა აკოცეს ერთმანერთსა, გაიყარნეს იგი ქალნი;
ქვე ღამღომმან წამაღალსა ვერ მოსწყვიღნა ყოლა თვალნი;
იგი იჭვრეტს უკულმავე, ეღებოღეს ამით აღნი.
რომე მწაღღეს, ვერ ღავწერენ მე სიგყვანი ნათათალნი.

1573 (1574)

როსტან მათითა გაყრითა ხელთაგან უფრო ხელღების,
ათასჯერ იტყვის ვაღახსა, არ სულთქემა უერთხელღების,
ცხელი სღის წყარო ცრემლისა, მართ ვითა ქვაბი ცხელღების;
ტარიელ არის ღღარეჯით, ფიფქი ნასღების, თხელღების.

1574 (1575)

ტარიელ ვარდსა დაუტყლეს მეფე ხევენით და კოცებით;
იტყვის, თუ: "თქვენი სიახლე მინს აქამღისცა ოცებით;
რათგან მოგშორდი, ღავრჩები პატიყთა გაასოცებით,

შენგან მოგვეცა სიცოცხლე, შენგანვე დავიხოცებით".

1575 (1576)

ტარიელ შუკლა, მეფისა გამყრელი, გამომსალამე;
სრულად ლაშქართა სდიოლა ცრემლი, მინდორთა საღამე;
"მზე შენ გლამისო საომრად და თავი შენ მას ალაშე".
უბრძანა: "თქვენთვის მტირალსა ყოლ არად მიხნდეს სალა მე!"

1576 (1577)

გაემართნეს და წაიღეს ღია სპითა და ბარგითა,
ტარიელ ფრილონ, ავთანდილ თავითა მეგალ კარგითა,
კაცი ოთხმოცი ათასი ჰყვა ცხენებითა ვარგითა,
მივლენ სამნივე გულითა ერთმანერთისა მარგითა.

1577 (1578)

სამი თვე ვლეს, - ღმერთმან მათებრი სხვა ნურა ნუ დაჰბადოსა!
მოეგებნინა, მტერობა ვერაგინ დაიქალოსა!
მინდორსა შიგან სადილად გარდახდეს უდილალოსა,
ვითა ჰმართებდა, პურობდეს, ღვინოსა სმიდეს, არ დოსა.

1578 (1537)

ტარიელს და ცოლსა მისსა მიჰხვლა მათი საწადელი -
შივილი ტახტი სახელმწიფო, საშეებელი გაუცდელი.
მათ პატივითა დაავიწყებს ღვინო ესე აწინდელი,
ყოლა ღვინოთა ვერ იამებს კაცი ჭირთა გარდუხდელი.

1579 (1638)

თვით ორნივე ერთგან მსხლომნი ჰნახნეთ, მზეცა ვერა სჯობდეს;
ბუკსა ჰკრეს და მეფულ დასვეს, ქოსნი ხმათა დაატკობდეს;
მისცა კლიტე საჭურჭლეთა, თავთა მათთა მიანდობდეს.
"ესეაო მეფე ჩვენი", - იზახდეს და ამას ხმობდეს.

1580 (1639)

ავთანდილ და ფრილონისთვის ორნი ტახტნი დაამზადნეს,
მელა დასხდეს ხელმწიფურად, დიდებანი უდიანდეს;
ღმერთმან სხვანი ხორციელნი მათებრნიდა რა დაბადნეს!
ამბობდიან ჭირთა მათთა, ყველა კასა გაუცხადნეს.

1581 (1640)

სმა, პურობა, გახარება ქმნეს, ჯალაბი გაადიდეს;
ვითარიცა ქორწილობა ხამს, ეგეთსა გარდიხდიდეს.
მათ ოთხთავე თავის-თავის ძღვენსა სწორად მიართმიდეს,
გლახა კათავის საბოძვარსა საჭურჭლესა ერთგან ჰყრიდეს.

1582 (1647)

სრულნი ინდონი ავთანდილს და ფრილონს მწელ ხალოდიან:
"თქვენგან გვეჭირს კარგი ყველაი", -მართ ამას მოიგყოლიან
ვითა პატრონსა სჭერეგლიან, რაც სწადდის, მას იქმოდინ,
სადარბაზობლად ნიადაგ მათ წინა მოვიდოდინ.

1583 (1649)

ინდოთ მეფე უბრძანებდა ასმათს, მისსა შეკვდომილსა:
"რაცა შენ ჰქმენ, არ უქმნია არ გამზრდელსა, არცა მრდილსა:
აწ ინდოეთს სამეფოსა მეშვიდესა, ერთსა წილსა,
მელა დაგსვამ, შენი იყოს, გემსახურობდი ტკბილი ტკბილსა.

1584 (1650)

"ვინცა გწადდეს, ქმრად შეირთე, სამეფოსა ეპატრონე;

მუნილამლა გემსახურებდი, თაჲი შენი ღაგვაჲმონე!"
ასმათ ფერხნი გარდუკონა: "შენგან-აო ჩემი ღონე,
მონებისა უკეთესი რამც ვიშოვე, რამც ვიქონე?"

1585 (1654)

ერთგან სამთავე ძმობილთა ღაცუნეს ცოტანი ღღენია;
თამაშობლიან, უსახო მიუდილოს ძღვენია;
რა მარგალიტი ღარიბი, რა უკეთესი ცხენია!
მაგრა აეთანდილს სურვილმან ღაღრეჯა ღაჩენია.

1586 (1655)

ტარიელ ცნა, ამა ყმასა ცოლისათვის მოესურვა.
უბრძანებდა: "გული შენი, განღამცა მომემღურვა;
აწ ვაგლახ მე, ჭირი შენი გონებაჲმან შვილით ურვა,
მოგმორღები, საწუთრომან ღხინი ესე ღამიშურვა".

1587 (1656)

კელა ფრიღონცა ღაეთხოვა: "წაიდეო სახლსა ჩემსა,
მელა-მელა ღავსკეებნიღე ღარბაჲსა ღა ამა თემსა;
სამსახურსა მიბრძანებდი, უხუცესი ვითა მრწემსა,
თქვენთვის ასრე მომსურღების, წყაროსათვის ვით ირემსა".

1588 (1657)

მასცა უბოძა ფარმანი: "წა, სახლი მოიარეო,
მე ნუ გამწირავ, მეახლე,ადრე მობრუნდი გარეო".
აეთანდილს უთხრა: "უშენოდ რა-მცალა გავიხარეო?
რათგან ისწრაფი, ნუ გაგვა. მიგელის ღოჲსა მთვარეო!"

1589 (1658)

როსტანისთვის წაატანა ძღვნად ტურფები ჯუბაჩები,
კელა ჭურჭელი თვალთა თლილთა, არ კოვებები, არ ჩამჩები:
"ჩემ მაგიერ მიუტანე წაო, ნურას მეურჩები".
აეთანდილ თქვა: "არა ვიცი, მე უშენოდ ვით ღავრჩები!"

1590 (1659)

ქალსა ქალმან გაუგზავნა ყაბაჩა ღა ერთი რიღე,
რომე ჩაცმა-ღაბურეასა ვინ-მც ღირს იყო მათგან კიღე!
ერთი თვალი - წამღებელსა, ვერა თქვას, თუ: `ცუღად ვზიღე -
ღამე მშეებრ გაანათლის, ჩნღის, საღაცა შეჰხეღეღე.

1591 (1660)

აეთანდილ შეჯღა, წაიღა, ტარიას გაესაღამა;
იგი ორნივე გაყრისა ღაწენა ცეცხლისა აღამა;
სრულად იწლონი მისტირან, ცრემღმან მიწლონი ღაღამა;
აეთანდილ იტყვის: "მომკლათ სოფღისა მე საღსაღამა".

1592 (1661)

ერთგან ფრიღონ ღა აეთანდილ იარნეს ღღენი მცირენი;
გზამან გაყარნა, წაიღეს თავის-თავ ანატირენი;
კარგად მოუხღეს მათ მათნი საქმენი ღანაპირენი;
აეთანდილ მიხღა არაბეთს, ნახნა არ ცუღნი ჭირენი.

1593 (1662)

გამოეგებნეს არაბნი, სამეფო ღაღაშენა მან;
ნახა მზე მისი, მიჰრიღა მისთა სურვილთა წყენამან;
მის თანა ტახტმელ ღა-ვე-ჯღა, აღხინა მჭერეღთა ღღენამან,
გაახელმწიფა გვირგვინი ზეცით მოსრულმან მენამან.

1594 (1663)

მათ სამთავრე ხელმწიფეთა ერთმანერთი არა სძულდეს,
ერთმანერთსა ჰნახვიდიან, საწადელნი გაუსრულდეს,
ბრძანებისა შემცილენი მათთა ხრმალითა და-ვე-წყლულდეს.
მოიმატნეს სამეფონი, გახელმწიფდეს, გამორჭმულდეს.

1595 (1664)

ყოვლთა სწორად წყალობასა ვითა თოვლსა მოთოვდეს,
ობოლ-ქერიენი დაამდიდრნეს და გლახაკნი არ ითხოვდეს,
აეთა მქმნელნი დაამინნეს, კრავნი კრავთა ვერ უწოდდეს,
შიგან მათთა საბრძანისთა თხა და მგელი ერთგან სძოვდეს.

დასასრული

1596 (1665)

გასრულდა მათი ამბავი ვითა სიმზარი ღამისა.
გარდახლეს, გაელეს სოფელი, - ნახეთ სიმუხთლე ეამისა!
ვის გრძლად ჰგონია, მისთვისცა არის ერთისა წამისა.
ვწერ ვინმე მესხი მელექსე მე რუსთველისად ამისა.

1597 (1666)

ქართველთა ღმრთისა ღაფითის, ვის მზე ჰმსახურებს სარებლად,
ესე ამბავი გაელექსე მე მათად მოსახმარებლად,
ვინ არის აღმოსავლეთით დასავლეთს მართა მარებლად,
ორგულთა მათთა ღამწველად, ერთგულთა გამახარებლად.

1598 (1669)

ამირან დარეჯანის ძე მოსეს უქია ხონელსა,
აბდულ-მესია - შავთელსა, ლექსი მას უქეს რომელსა,
დილარგეთ - სარგის თმოგველსა, მას ენა-დაუშრომელსა,
ჭარიელ მისსა რუსთველსა, მისთვის ცრემლ-შეუშრომელსა.